

ΔΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η ΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ
ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΑΣΗΜΟΧΩΡΙ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Παραδοσιακός γάμος 1981

ΕΤΟΣ 1989

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 51128
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 18.9.06
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 398.094953 Γε9

Κωδ. Εξ. 6449

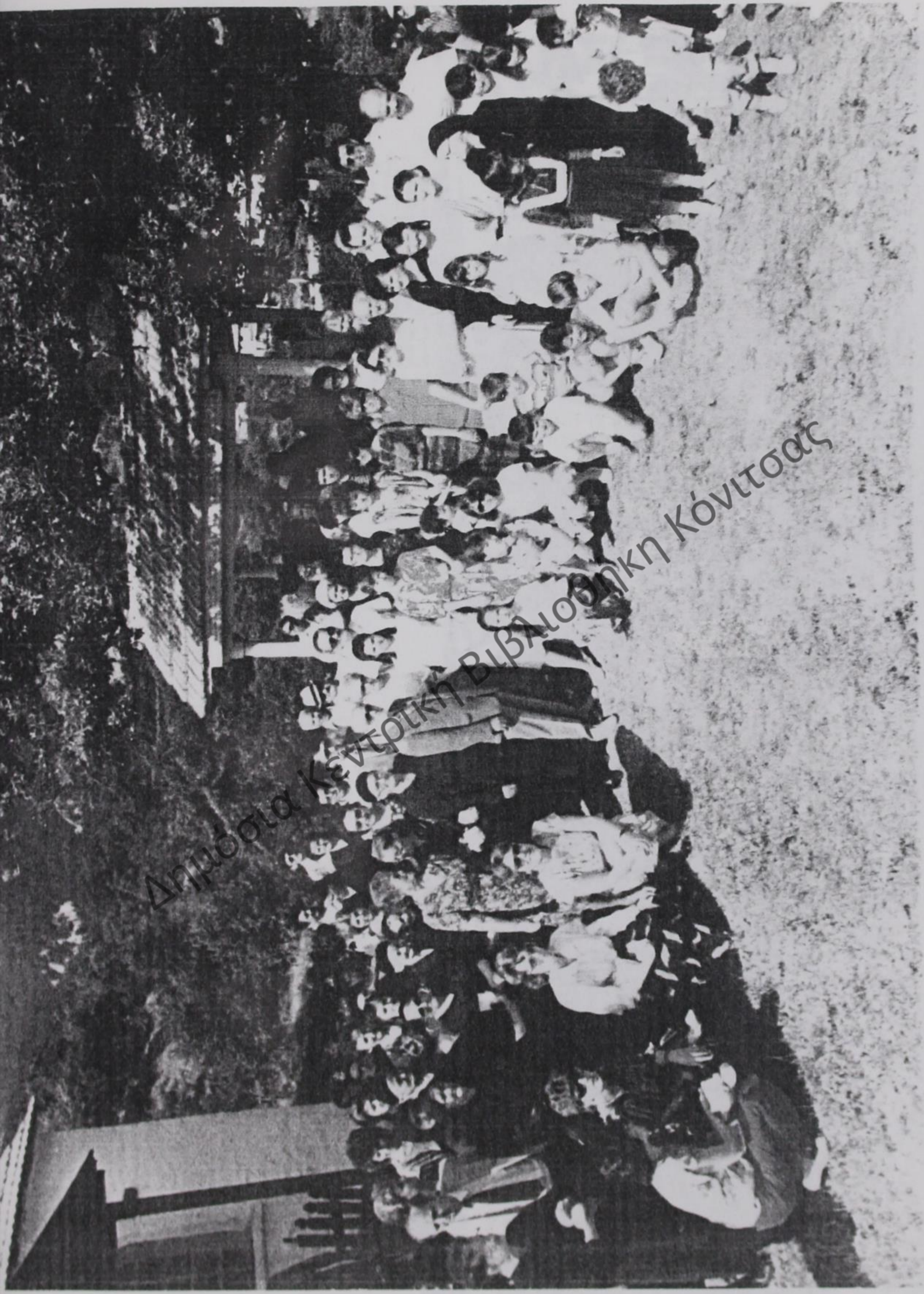
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Είκοσι τα πιο αγαπημένα πρόσωπα του Λεοφράγου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Στην Αγία Παρασκευή

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθηκή Κομπας

Εκδρομή του Συλλόγου μας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

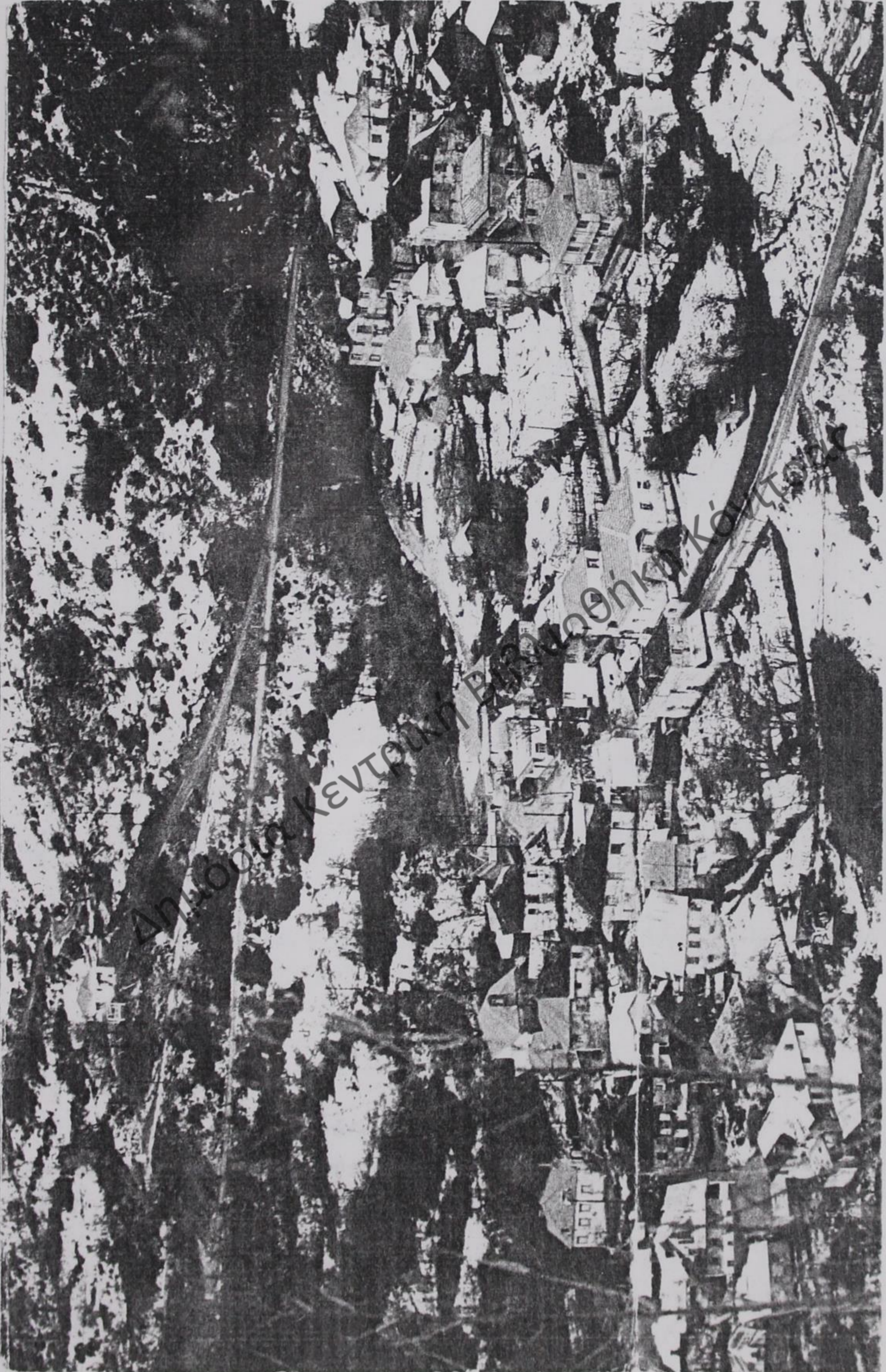
Ενώ 'Η οικογένεια
Σώ Παπαδάου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

στο χορό στο Συλλόγου Αθην. Αθηνών το 197
στη φωτογραφία είναι οι δύο κόρες του Αριστ. Γεωργιάκη
είναι απόφοιτες ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ και σήμερα η
πρώτη η Έλενη είναι Διευθύντρια της Γενικής Σχολής για Γυναίκες
και η δεύτερη Γεωργία είναι προγραμματάρχης της Γενικής

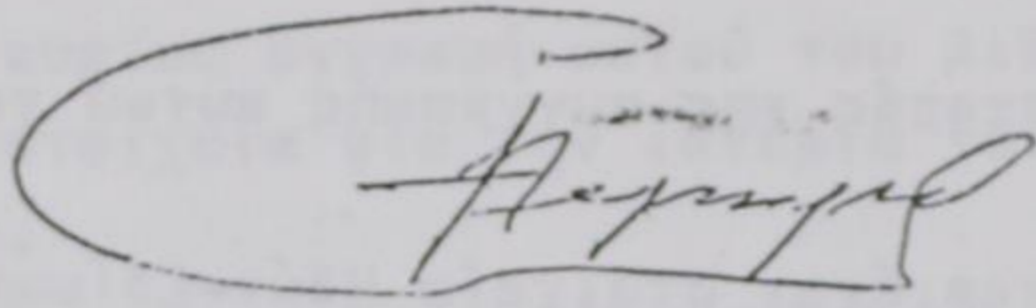
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Το χωριό χιονισμένο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Κάθε γνήσιον αντίγραφον φέρει την υπογραφήν και την σφραγίδα του Συγγραφέα .-

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

Παράγραφος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Διεύθυνσις

Αριστομένην Γεωργάκην

Οδός Βηλαρά αριθ. 9

Γ Ι Α Ν Ν Ε Ν Α Τ.Κ. 454 45

Τηλέφωνο 23.464

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός της συγγραφής αυτού του βιβλίου είναι Λαογραφικός.

Εμπεριέχει στοιχεία Ηθών-Εθίμων των χωριών μας και που αυτά τους έδωσαν τη δύναμη να επιβιώσουν ήσυχα και ευχάριστα, για 400 περίπου χρόνια, που επέζησαν σ' αυτόν τον τόπο οι κάτοικοί του. Τα στοιχεία τούτα δε θα πρέπει, σε καμιά περίπτωση, να παραμεριστούν ή να εγκαταλειφθούν, αν θέλουμε να διατηρήσουμε τον οικογενειακό, τον κοινωνικό και τον εθνικό σύνδεσμό μας. Θα δούμε ανάμεσά τους, σ' όλες τις φάσεις να αποβρέουν ιδανικά για πρόοδο, δύναμη, υπομονή, καρτερία, σωφροσύνη, πίστη, αισιοδοξία και ελπίδα απέραντη.

Όλα τα τραγούδια, τα μοιρολόγια έχουν μέσα τους ψυχή και μιλάνε για τα παραπάνω ιδανικά.

Όλοι, από κάθε γωνιά της πατρίδας μας, φωνάζουμε να κρατηθεί η παράδοση η Λαϊκή, γιατί είναι αυτή που θα ενδυναμώσει το Λαό μας και τη Νεολαία μας, να κρατηθεί, να μη ξεστρατήσει και χαθεί.

Σκοπός μας είναι να κρατήσουμε το χωριό σαν τόπο συνάντησης των απανταχού θρημοχωριτών, που θα συναντιώνται μια φορά το χρόνο, μπορεί και περισσότερο, που θα αναπαριστούν το γάμο, τα πανηγύρια, τις χαρές, για να γίνει πόλος έλξης για χιλιάδες θεατές και επισκέπτες. Θα είναι βιβλίο χρήσιμο για κάθε σπίτι, που μ' αυτό θα μπορεί ο κάθε χωριανός και επισκέπτης να παρακολουθεί όλες αυτές τις εκδηλώσεις και αναπαραστάσεις. Θα μπορεί να παρακολουθεί και να βοηθάει στα τραγούδια, άγνωστα σήμερα για τους περισσότερους νέους.

Το βιβλίο είναι περισσότερο αφιερωμένο στο έθιμο των αράβων και του γάμου. Έχει όλα τα τραγούδια, παλιότερα και νέα, και καταχωρημένα το καθένα πού τραγουδιέται. Είναι δε χρήσιμο να το γνωρίσουμε.-

Γιάννινα, 30 / 11 / 1988

Ο συγγραφέας

ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Πριν προχωρήσω στην κυρίως εγγραφή αυτού του βιβλίου, θ' αναφέρω λίγα πράγματα και στοιχεία για την ιστορία του και την προέλευση των κατοίκων του.

Από ό,τι στοιχεία έχω και πληροφορίες, που μετέδωσε η παράδοση, το χωριό κατοικείται από το 1350 από κατοίκους Σλαυικής προέλευσεως. Ήταν νομάδες κτηνοτρόφοι και κατέβηκαν επί Στεφάνου Δουσάν, όταν αυτός κατέλαβε την Ήπειρο το 1340. Το 1380 καταδιώκονται οι Σλαύοι απ' όλη την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία. Από τότε αποσύρθηκαν αυτοί οι κάτοικοι του χωριού, έφυγαν για την πατρίδα τους και τα μέρη κατέλαβαν οι Βυζαντινοί του Δεσποτάτου της Ηπείρου. Οι Σλαύοι άφησαν, απ' όπου πέρασαν μόνο τις ονομασίες χωριών και τοποθεσιών για να μαρτυρείται το πέρασμά τους.

Το χωριό πρέπει να χρησιμοποιήσαν για τους θερινούς μήνες άλλοι κτηνοτρόφοι, κουτσόβλαχοι μετά τη φυγή των Σλαύων. Το χωριό ξανακατοικείται και πάλι γύρω στα 1515 μέχρι το 1560.

Οι νέοι κάτοικοι είναι Έλληνες Χριστιανοί διωγμένοι από τους Τούρκους και προέρχονται από τα μέρη της Κορυτσάς και της Μοσχόπολης. Είναι στα χρόνια των μεγάλων διωγμών, που υπέστησαν οι Χριστιανικοί πληθυσμοί από τους φοβερούς Σουλτάνους και ιδίως από το Σελήμ Αού, που έκανε και τη μεγάλη έναρξη του εξισλαμισμού όλων των κατακτημένων λαών. Οι κάτοικοι της Βόρειας Αλβανίας υπέκυψαν όλοι και εξεδίωξαν όσους επέμεναν στην πίστη τους.

Στη φοβερή αυτή πίεση άντεξαν οι Χριστιανικοί πληθυσμοί της Νότιας Αλβανίας, με το βαρύ τίμημα, την εγκατάλειψη, όλων των χωριών τους και των πλουσίων εδαφών που κατείχαν, αναγκαζόμενοι να βρουν καταφύγιο στα ορεινά μέρη και τους άγονους τόπους. Ένα μεγάλο κομμάτι αυτού του πληθυσμού υπέκυψε στον εξισλαμισμό και έγιναν διώκτες των υπολοίπων προκειμένου να τους αφαιρέσουν τις περιουσίες που εγκατέλειπαν. Οι προσκυνημένοι πήραν πρόσθετα βραβεία από τους Τούρκους κατακτητές· πήραν βαθμούς, έγιναν Μπέηδες-Αγάδες-Πασάδες και απέκτησαν μεγάλα Τσιφλίκια και κτήματα.

Οι διωγμοί συνεχίστηκαν μέχρι το 1620 όταν οι Χριστιανικοί

λαοί της Δύσης τους εμπόδισαν να συνεχίσουν τη βάρβαρη συμπεριφορά τους.

Αναγκάζομαι και αναφέρω κομμάτια της ιστορίας, γιατί μας βοηθούν να βρούμε τα αίτια της τόσο πυκνής αλλαγής και μετακίνησης των λαών της εποχής. Έρχονται νέοι κάτοικοι, σέγουροι ότι ασφαλίζονται από τους διώκτες τους. Αρχικά χωρίζονται σε δυο Μαχαλάδες του Αγίου Δημητρίου και του Αγίου Αθανασίου. Αργότερα πρέπει να κατοίκησαν και τον τρίτο, το σημερινό χωριό. Έχω τη γνώμη, χωρίς να επιμείνω σ' αυτό, ότι στον ίδιο καιρό κατοικήθηκαν και τα δυο άλλα χωριά, που είναι γειτονικά μας, το Τούρνοβο και οι Χιονιάδες.

Τα χωριά αυτά ήταν τοποθετημένα, το μόν Τούρνοβο κάτω χαμηλά τ' Αγίου Κων/νου και οι Χιονιάδες δεξιά του Αγίου Νικολάου. Είχαν στενή επαφή μεταξύ τους και προστατεύονταν από διάφορες επιδρομές ατάκτων. Φάνηκαν ικανοί και έξυπνοι, καλλιέργησαν με ζήλο και εργατικότητα τον τόπο και ανέπτυξαν κάποια κτηνοτροφία. αρκετά αξιόλογη. Με τον καιρό μοίρασαν καταλληλότερα το χώρο και οριοθέτησαν τα σύνορα των χωριών τους. Το χωριό και ορισμένα τοπωνύμια τα διατήρησαν όπως τα βρήκαν από τους προκατόχους και εννοούμε τις Σλαυικές ονομασίες των χωριών : Λισκάτσι, Τούρνοβο, Βέρμπανη, Σέλτσι κλπ.

Η παράδοση μας φέρνει τους κατοίκους να γνωρίζουν κάποια σοβαρά επαγγέλματα. Ίσως να εκπαιδεύτηκαν και αργότερα σ' αυτά. Οι Λισκατσιίτες κατεργάζονταν το ασήμι και το σίδηρο και οι Τουρνοβίτες ήταν άξιοι τεχνίτες της ξυλογλυπτικής, οι δε Χιονιαδίτες ήταν υπέροχοι Αγιογράφοι και Ζωγράφοι. Μ' αυτά τα επαγγέλματα που εξάσκησαν το 17^ο αιώνα απέκτησαν κάποια οικονομική δύναμη και με τα ταξίδια που έκαναν στο εσωτερικό της Ελλάδας τους έδωσαν και κάποια πνευματική ανάπτυξη, έκτισαν καλύτερα σπίτια, βελτίωσαν τη ζωή τους, έκτισαν εκκλησίες, φρόντισαν τα έθιμά τους, όσα έφεραν τα συμπλήρωσαν κατά τον τόπο και χρόνο που ζούσαν, ίδρυσαν τους κανόνες συμπεριφοράς μεταξύ τους, όπως θα τους δούμε στο βιβλίο μας, ήταν αγαπημένοι μεταξύ τους και πολλαπλασίασαν την αλληλεγγύη. Με τους γειτονικούς πληθυσμούς της κολώνιας διατήρησαν την επαφή και τις αγαθές τους σχέσεις, ανέπτυξαν και δυνατές φιλίες με τους Μπέηδες και Αγάδες για να εξασφαλίζουν

προστασία από άτακτους επιδρομείς, και κλέφτες.

Τα χωριά εξάλλου ανήκαν διοικητικώς στο νομό Καστοριάς και στην επαρχία Κολώνιας με έδρα την Ερσέκα. Με την πόλη αυτή είχαν στενές επαφές, λόγω της γειτνειάσεως, πράγμα που τους επέτρεπε να αγοράζουν ό,τι τους ήταν απαραίτητο· διέθεταν ακόμη και τα δικά τους προϊόντα. Όμως μέσα τους είχαν κάποιο κρυφό πόνο για το άδικο διώξιμο από τα πλούσια μέρη τους. Ζούσαν με την ελπίδα ότι κάποτε θα επανακτήσουν τις περιουσίες τους. Τα χρόνια περνούσαν και είχαν πια περάσει στα χέρια των εξισλαμιστών Τούρκων οριστικά. Έτσι άρχισαν σιγά-σιγά να σβήνουν τα όνειρά τους... Έζησαν καλά και ήσυχα στα χωριά, αλλά από το 17^ο αιώνα, που ήταν αναγκαίο να ταξιδεύουν, άρχισαν να δυσκολεύουν την οικογενειακή τους ζωή. Δυσκολεύονταν αυτοί, που ήταν βαθειά ριζωμένοι στο πετσί τους η οικογένεια και η οικογενειακή ζωή.

Κάπου εδώ τους παρουσιάζεται και κάποια διέξοδος, για άνοιγμα σε πλούσια πεδινά μέρη.

Γύρω στα 1770 οι κάτοικοι χάνονται από το χωριό. Μένουν μονάχα τρεις αδελφοί με τον πατέρα τους Γιάννη, οι οποίοι παρέμειναν και συνέχισαν τη ζωή τους στο χωριό - για αυτό θα αναφερθώ παρακάτω, αφού καταγράψω τη φυγή των κατοίκων του-.

Μεταξύ των ελαχίστων πληροφοριών και στοιχείων, θα προσπαθήσω να σημαδέψω την αιτία της εγκατάλειψης.

Μια πληροφορία, που έρχεται από το στόμα των συνεχιστών του νέου χωριού, μας λέει ότι οι κάτοικοι έφυγαν για να εγκατασταθούν κάπου μεταξύ Λαμίας και Θήβας. Είναι ανάγκη να αναφερθώ λίγο στα ιστορικά γεγονότα της ίδιας εποχής· το 1768 αρχίζει ο πόλεμος Ρωσίας-Τουρκίας. Οι Τούρκοι διατρέχουν άμεσο κίνδυνο από τους Ρώσους και την Αυτοκράτειρα Αικατερίνη. Παρατάσουν οι Τούρκοι όλο το στρατό τους στα Ρωσικά σύνορα. Η Ρωσία υποκινεί σε επανάσταση τους Έλληνες και τους βεβαιώνει για τη συντριβή της Τουρκίας. Οι Έλληνες της Νότιας Ελλάδας και των νησιών επαναστατούν και κυριεύουν αρκετά κάστρα και περιοχές. Οι Τούρκοι δεν έχουν στρατό να στείλουν στην επαναστατημένη Ελλάδα. Δίνουν όμως εντολή στους Μπέηδες και Αγάδες της Αλβανίας να συγκεντρώσουν ό,τι στρατό και άτακτους έχουν και να εκστρατεύσουν κατά της Νότιας Ελλάδας, Στερεάς και Πελοποννήσου. Αφορμή ήθελαν οι Τουρκαλβανοί για "πλιάτσικο" και καταστροφές, επιστρατεύουν μεγάλα μπουλούκια

από τους Τούρκους και τους Χριστιανούς της Αλβανίας και εκστρατεύουν το 1769 κατά των επαναστατημένων. Εδώ πρέπει να συνδεθεί και η επιστράτευση των ανδρών του χωριού μας, χωρίς να πω με βεβαιότητα και για κείνους των άλλων χωριών. Οι δικοί μας κατέβηκαν με τους Μπέηδες της Κορώνιας προς την Ανατολική Στερεά. Οπωσδήποτε η επιστράτευση των Χριστιανών Ελλήνων πρέπει να τοποθετηθεί σε βοηθητικές υπηρεσίες του πρόχειρου Αλβανικού στρατού.

Βρήκαν τα μπουλούκια αυτά την επανάσταση στο δράμα της εγκατάλειψης. Το πολεμικό κλίμα είχε ατονίσει γιατί οι εμπόλεμοι το 1770 συνθηκολόγησαν και αφέθηκαν οι Έλληνες στην τύχη τους.

Γνωρίζουμε καλά πόσες καταστροφές προξένησαν οι Τουρκαλβανοί, μέχρι να τους προσάξουν οι Τούρκοι για να γυρίσουν στην Αλβανία. Σ' αυτή την εποχή παρουσιάζεται μια σημαντική εποίκιση σε μέρη της Βοιωτίας-Αττικής-Πελοποννήσου από Χριστιανούς, Έλληνες της Αλβανίας, που μιλούσαν την Αλβανική γλώσσα, καθώς και την Ελληνική. Με χαρτιά που προσκόμισαν από τους εκεί Πασάδες, κατάφεραν να φτεξουν ολόκληρα χωριά σε πλούσια πεδινά μέρη της Νότιας Ελλάδας. Αυτοί οι Χριστιανοί Αλβανοί, που έμειναν, είχαν Ελληνική συνείδηση, μετά από 50 χρόνια το απέδειξαν στην Ελληνική επανάσταση του 1821. Πολέμησαν με πίστη και ανδρεία τους Τούρκους, σ' όλη τη διάρκεια της επανάστασης και ανέδειξαν μεγάλους αρχηγούς και καπετάνιους. Από αυτούς ήταν και οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού μας. Βρήκαν κατάλληλο τόπο και πλούσια εδάφη στα οποία και εγκαταστάθηκαν. Γύρισαν οι μισοί, πήραν τις οικογένειές τους και ό,τι ήταν δυνατό να μετακινήσουν και κατέβηκαν στο νέο χωριό στη Λαμία ή στη Βοιωτία. Ένα είναι βέβαιο, ότι αυτοί οι έποικοι δεν ήταν Αλβανοί Τούρκοι.

Ήταν καθαροί Έλληνες Χριστιανοί, που τους είχαν οι Τούρκοι εκτοπίσει στα κακοτράχαλα βουνά για να ζήσουν και, όπως φαίνεται, με χαρά θα έζησαν ανάμεσα στους συμπατριώτες τους Έλληνες.

Μετά τη φυγή των κατοίκων, στο χωριό παραμένουν τρία αδέρφια με τον πατέρα τους Γιάννη, όπως παραπάνω αναφέραμε. Δε γνωρίζω αν ακολούθησαν την εκστρατεία ή δε θέλησαν να φύγουν από το χωριό τους, όταν γύρισαν. Το πιο πιθανό είναι ότι ο Γιάννης ήταν προεστός του χωριού και δεν πήρε μέρος. Τα παιδιά του θα ήταν

μικρά ακόμη για πόλεμο, οπότε συμπεραίνουμε ότι υπήρξε κάποια διαφωνία με το χωρισμό τους. Η μόνη οικογένεια, που παρέμεινε, δεν είπε τίποτα γι' αυτό το χωρισμό. Άφησαν στην παράδοση ότι είναι οι ιδρυτές του καινούργιου χωριού. Καί μας αφήνει λί-εγες πληροφορίες ο Κωνσταντής Δόσης (Βεοδόσης), γυιός του Βεοδόση, ενός των παραμενόντων νέων οικιστών.

Να δούμε τώρα γιατί ήταν δικαιολογημένος εκείνος ο πικρός χωρισμός* και οι δυο πτέρυγες είχαν δίκαιο παράπονο, γιατί οι μόνι άφηναν τα σπίτια τους, τα χωράφια τους και ό,τι άλλο, που δε μπορούσαν να μεταφέρουν στο τόσο μακρινό ταξίδι τους. Και οι παραμείναντες με την οδυνηρή πρώτη μοναξιά τους, που οι συγχωριανοί τους άφηναν μόνους. Είναι ενδεχόμενο ο χωρισμός αυτός να άφησε βαρειά ατμόσφαιρα μεταξύ τους.

Όσοι έφυγαν, πήγαν σίγουρα σε πλούσιο τόπο να ζήσουν, μια και είχαν την ευκαιρία να τον διαλέξουν. Και η οικογένεια, που εμείνε, θα είχε να παλαίψει με ένα άγριο και άγνοο τόπο. Κάνω αυτή την αναφορά και στις δύο πλευρές για να μην αφήσω κενά και αιχμές σε καμιά από τις δυο πτέρυγες των προηγούμενων χωριανών μας. Ήταν στη βάση τους, όλοι, εξαίρετοι και ικανότατοι άνθρωποι και οι συνθήκες τους έκαναν πολλές φορές σκληρούς.

Εδώ θα κλείσω την ιστορία του παλαιού χωριού και θα μιλήσω για τη νέα φάση, τους νέους κατοίκους του.

Τα τρία αδέρφια ήταν οι συνεχιστές και ονομάζονταν : Παναγιώτης - Βεοδόσης - Μήτσης και ο πατέρας τους Γιάννης. Αρχικώς εγκαταστάθηκαν στον Άγιο Δημήτριο και ήρθαν στο σημερινό χωριό μετά από 10 χρόνια στα 1780 περίπου. Μοιράστηκαν σε "Μαχαλάδες", ο μόνι Παναγιώτης στον πάνω "Μαχαλά", ο Βεοδόσης στον μεσαίο και ο Μήτσης στον κάτω.

Από τον Παναγιώτη έγινε ένα μεγάλο κομμάτι και απλώθηκε σ' όλο τον πάνω "Μαχαλά", ο Βεοδόσης στον μεσαίο με τους Βεοδοσάδες και ο Μήτσης με τους Μητσιαδες (Χρησταίους-Νουτσαίους στον κάτω "Μαχαλά". Μοιράζονται τα κτήματα (χωράφια) μεταξύ τους και συνεχίζουν τη ζωή, βασισμένοι στον ίδιο τρόπο, που ζούσαν με τους παλαιούς κατοίκους. Λίγο αργότερα, γύρω στα 1790 έρχονται οι Μπουρδουκαίοι, οι Ρούσηδες και οι Γεωργακαίοι.

Παντρεύονται κόρες των τριών αδερφών, ο Μπουρδούκης από τους Γιωταίους, ο Ρούσης από τους Βεοδοσάδες και ο Γεωργάκης από τους

Μητσιάδες.

Στα 1800 μπαίνουν νέοι κάτοικοι, ο Στέργιος γαμπρός του Κωνσταντή Δόση από αδελφή, οι Σταθαίοι το ίδιο, ο Πέρλιος και ο Δήμος στα 1810 και άλλοι από κοντά, οι Χολεβαίοι, οι Τατσαίοι, οι Νατσαίοι, οι Τσεπελαίοι, τα 1830 περίπου, οι νεότεροι Γιωταίοι πολύ αργότερα και όλοι μαζί αφομοιώνονται με τους κατοίκους του χωριού, για να αποτελέσουν ένα πολύ αρμονικό σύνολο καλών οικογενειών και σπουδαίων ανθρώπων. Ήταν όλοι τους φρόνιμοι, σεβαστοί και διατήρησαν μεταξύ τους κλίμα αγάπης και αλληλεγγύης. Ήταν πολύ εργατικοί, προσοδευτικοί και τολμηροί.

Μετά τα 1800 άρχισαν τα ταξίδια και εξάσκησαν νέα επαγγέλματα, του κτίστη, του λιθοξόου (πελεκητή), ξυλουργού και του λιθογράφου. Επανατοποθέτησαν τα ήθη και έθιμά τους σε νέες βάσεις και ενίσχυσαν τους κανόνες και τους τοπικούς νόμους.

Για να κρατήσουν την τάξη και την πειθαρχία, που είχαν σαν αρχή οι παλαιοί κάτοικοι του χωριού. Διασταυρώνονται οι νέοι και παλαιοί κάτοικοι και το χωριό παρουσιάζει μια αρκετά μεγάλη ανάπτυξη σε ανθρώπους, γύρω στα 1880 με 1900. Ταξιδεύουν μετά το 1910 σε μεγαλύτερα ταξίδια και δημιουργούν μια αρκετά μεγάλη οικονομική δύναμη.

Τα άλλα δυο χωριά Χιονιάδες και Τούρνοβο ακολουθούν την ίδια αναπτυξιακή πορεία. Έχουν τα ίδια ήθη και έθιμα, αναπτύσσουν νέους συνδέσμους και προστατεύονται μεταξύ τους. Έχουν τον ίδιο πολιτισμό, την ίδια ιστορία και καταγωγή. Λίγες παραλλαγές θα παρατηρήσουμε στη μορφή των τραγουδιών (σκοπός), που οφείλεται στην είσοδο των νέων κατοίκων, που επηρέασαν το κλίμα.

Και για να κλείσω τη σύντομη ιστορία, είναι αναγκαίο να ανατρέξω λίγο σε όσους έγραψαν κάτι για τη ζωή του χωριού. Ο Βασίλης Χρήστου (αξιόλογος γιατρός) μας πληροφορεί από το βιβλίο του Ευρ. Σούρλα. Το χωριό είναι παλαιό, άγνωστη η καταγωγή των πρώτων κατοίκων του* πιθανόν να προήλθαν από την Ιταλία-Αλβανία ή από το εσωτερικό της Ελλάδας. Και ο Στεργιόπουλος στο βιβλίο του γράφει: οι κάτοικοι του χωριού "Λισκάτσι" ήταν από πολύ πριν το 1770 και σε κάποιο χρόνο από αυτόν εγκατέλειψαν το χωριό τους. Δεν γνωρίζουμε την αιτία, αν ήταν ειρηνική ή βιαστική, γνωρίζουμε όμως ότι επέστρεψαν ή παρέμειναν οι τρεις αδερφοί.

Τα υπόλοιπα για τη ζωή των κατοίκων θα τα δούμε στη ήθη και έ-

9

θιμά τους ,που στήριξαν ένα τρόπο και μια ζωή όλο ευτυχία και δύναμη. Δεν έχουμε εμείς οι μεταγενέστεροι παρά να καμαρώνουμε για την καλή καταγωγή μας και με γνώμονα αυτή να επιδιώξουμε μεγαλύτερη πρόοδο και προκοπή. Είναι όμως αναγκαίο να ασχοληθώ και λίγο με την περιγραφή της εγκατάλειψης του χωριού από τους σημερινούς κατοίκους του. Έχει και αυτή η εγκατάλειψη κάποια σχετική ομοιότητα με εκείνη των παλαιών κατοίκων. Άρχισε από τα πολεμικά γεγονότα του Εμφυλίου πολέμου το 1946 - 1950 με τα γνωστά σκορπίσματα του πληθυσμού σ' όλη την Ανατολική Ευρώπη. Επανήλθαν οι κάτοικοί του για λίγο χρόνο μέχρι το 1960. Γίνεται από τότε σταδιακή ειρηνική εγκατάλειψη, που μέχρι το 1980 ολοκληρώνεται. Ήταν απαραίτητο να γίνει αυτό, προκειμένου οι κάτοικοί του να ακολουθήσουν τη νέα πολιτιστική , οικονομική και πνευματική πορεία. Ο κόσμος που σκόρπισε στις πόλεις του Εσωτερικού και του Εξωτερικού ακμάζει και ευημερεί. Ελάχιστοι που παρέμειναν στο χωριό, είναι συνταξιούχοι και γέροντες και ζουν με την αμυδρή ελπίδα της επιστροφής των κατοίκων του χωριού. Δεν υπάρχει μέλλον να επανακατοικηθεί το χωριό από μόνιμους κατοίκους. Το σημερινό χωριό έχει όμως ευρύ ορίζοντα για θερινό και χειμερινό τουρισμό. Έχουν τα χωριά μας απέραντο κάλλος σε δάση, τρεχούμενα νερά, άφθονο πράσινο το καλοκαίρι και απεριόριστο οξυγόνο, που τόσο έχουν ανάγκη οι κάτοικοι των πόλεων.

Διατηρείται το χωριό σήμερα σ' αυτό το στυλ από τους σκορπισμένους κατοίκους του. Έχουν ωραία και συντηρημένα σπίτια, με όλα τα μέσα της σύγχρονης ζωής. Εξωτερικά υπάρχει φροντισμένη κατάσταση· δρόμοι, βρύσες, πλατείες, χοροστάσια, παιδικές χαρές...

Δεν αρκούν αυτά για την ανάπτυξη του χωριού σε τουριστικό χώρο. Χρειάζονται ακόμη πάρα πολλά. Να το κρατήσουμε και να το απαλλάξουμε από ένα άμεσο κίνδυνο που το απειλεί, τη μελλοντική εισβολή της κτηνοτροφίας, που θα ρυπάνει το χωριό και θα το απειλήσει πολύ γρήγορα.

Η Θ Η Κ Α Ι Ε Θ Ι Μ Α

Τ Ο Υ

Χ Ω Ρ Ι Ο Υ

Είναι οι άγραφοι τοπικοί νόμοι, που η μετάδοσή τους γίνεται από Γενιά σε Γενιά με τον προφορικό λόγο.

Όλο το βάρος το έρριχναν στο σεβασμό, την ηθική και την αυτοσυγκράτηση. Ο βασικός σκοπός ήταν να διατηρήσουν την αυτοκυριαρχία της κοινωνίας του χωριού.

Είναι γεγονός ότι χωρίς αλληλοσεβασμό δε στηρίζονται υγιείς κοινωνίες. Το κυρίαρχο αυτό προσόν το διατηρούσαν οι παλιοί σαν "κόρη οφθαλμού" και είχε το προβάδισμα σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις τους. Θα το παρατηρήσουμε στους αραβώνες, στο γάμο, στα πανηγύρια να μπαίνει πάντα μπροστά και να τους καθοδηγεί σ' όλες τις πράξεις της ζωής τους και ύστερα ακολουθούν οι άλλοι προφορικοί κανόνες, της ηθικής του ατόμου, της τιμιότητας, της σωφροσύνης, της αλληλεγγύης, της υπακοής, της υπομονής, της καρτερικότητας και της αγάπης.

Θα αυτά θα τα δούμε να λειτουργούν στην καθημερινότητα της ζωής τους. Όχι μόνο η προφορική μετάδοση, αλλά και το ντύσιμό τους ήταν καμωμένο έτσι ώστε να θυμίζει δέσιμο στους κανόνες. Τί ήταν άλλο εκείνη η στολή της γυναίκας, που τη χρησιμοποιούσε συνήθως μετά το γάμο της; το χοντρό τσιπούνι, η φλοκάτη, τα σφιχτά φορέματα, οι ποδιές και τα ζωνάρια; Ήταν ένα φορτίο, που συνεχώς την ανάγκαζε να σκέφτεται σοβαρά και να αποφεύγει επιπόλαιες και παιδιάστικές πράξεις. Ήδη την καλούσε να έχει στο μυαλό της την οικογένειά της και το αυστηρό μέγλωμα και τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών της.

Η γυναίκα μετά το γάμο έδειχνε τη σοβαρότητα αυτή προς όλες τις κατευθύνσεις και ακόμη ότι στο μυαλό της ήταν όλα εκείνα που αναφέρονται παραπάνω και ήταν καθ' όλα έτοιμη να μεταδώσει στα παιδιά της, διδαχές που θα χρησίμευαν για κείνη και την κοινωνία τους.

Χωριστά έδινε η μάνα την αγωγή στα κορίτσια από τα αγόρια. Όλα θα μάθαιναν τους κανόνες των τοπικών νόμων τους. Ο πατέρας έλειπε από το σπίτι και στη μάνα έπεφτε ο κλήρος

του βαρύτερου πόστου. Να συγκρατήσει το κορίτσι με αυστηρή καθοδήγηση. Ακριβώς για τον παραπάνω λόγο και γιατί σε μια δεδομένη ηλικία θα παντρευότανε, θα πήγαινε σε ξένο σπίτι και εκεί θα ήταν πεθερός, πεθερά, κουνιάδα, παραπεθερές και άλλα μέλη οικογένειας περισσότερα. Εδώ σκεφτείτε πόση υπομονή χρειάζονταν και πόσο ήταν απαραίτητα όλα εκείνα που δίδασκαν τα έθιμα.

Το αγόρι, εκτός όλων, που εδιδάσκετο, και του ήταν απαραίτητα στη σκληρή ζωή του ταξιδιού, εκαλλειεργείτο ο εγωϊσμός του, για να αναπτύξει την ευγενική άμιλλα της προκοπής και του γυρισμού. Από το ταξίδι έπρεπε να γυρίσει νικητής και με χρήματα πολλά.

Ανάμεσά τους έστεκε και η εκκλησιά με τους εκπροσώπους της. Σεβαστοί καθ' όλα οι ιερείς, βοηθούσαν προσεχτικά και επίμονα τους κατοίκους να εκτελέσουν σωστά το καθήκον τους. Ένα άλλο σημείο που ήταν προσεχτικοί και αυτό δείχνει τη σοφία των νόμων : η προίκα δεν αφήνονταν στη βούληση του καθενός, παρά ήταν από πριν καθιερωμένη. Αποτελούνταν όπως θα δούμε στο ράψιμο των προικιών, από ρουχισμό μόνο και τίποτε άλλο σε μετρητά ή κτήματα. Γι' αυτό υπήρξε και η ελαστικότητα της μικρής προίκας. Αυτή αποτελούνταν από τα μισά ρούχα της μεγάλης ονομαστικά σε κομμάτια και δεν ήταν σοβαρή η διαφορά τους. Αυτό για να αποκλείεται η πρόκληση μεταξύ των κατοίκων και να αποφεύγονται μεταξύ των νέων συγγενών διενέξεις. Και μάλιστα υπήρξε πράξη στην εκκλησία για αφορεσμό σε τέτοια ζητήματα.

Δε θα βρούμε πουθενά και σε κανένα συνοικέσιο πρακτικά και προικοσυμφωνα και ιδιαίτερες συμφωνίες. Είναι τα μόνα χωριά σ' όλη την Ελλάδα, που είχαν θέσει το νόμο αυτό σαν απαράβατο.

Αν σκεφτούμε τη σοφία εκείνων των ανθρώπων θα σταθούμε μπροστά τους και θα θαυμάζουμε το θεόπνευστο έργο τους.

Εκτός από όλα εκείνα, που τους καλλιεργούσαν την ψυχή, είχαν και μια σειρά στην ψυχαγωγία τους και πέρα απ' αυτά και ποι εργασίες τους έμπαιναν σε μια τάξη που κανόνιζαν οι Δημογέροντες.

Η ψυχαγωγία ήταν από μια σειρά πανηγυριών, εκδηλώσεων

τις μεγαλογιορτές και μικρογιορτές, οι χοροί στα αλώνια των κοριτσιών του Πάσχα και τα Χριστούγεννα σε όλες τις γιορτάσιμες μέρες τους. Στους γάμους, τις αρραβώνες, τις ονομαστικές γιορτές και τις άλλες εκδηλώσεις που είχαν ομαδικό χαρακτήρα, τους έδιναν τη χαρά σε καθημερινή βάση. Το τραγούδι, η χαρά και η ευτυχία ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους και στην ψυχή τους. Και οι εργασίες ακόμη είχαν ομαδικό χαρακτήρα, όπως το κόψιμο των ξύλων στο βουνό, η κοπή των χορταριών στα λειβάδια, το θέρισμα, το βοτάνισμα, το σκάλισμα, το τρύγος, το μάζεμα των καλαμποκιών, το ξεφόκισμα, τα νυχτέρια τους. Όλα είχαν χρώμα από τραγούδι, χαρές και γέλια.

Για όλα αυτά θα ήταν εύκολο να γραφούν ολόκληρα βιβλία και να μη τελιώνουν ποτέ, γιατί αφορούν μια ολόκληρη ζωή των κατοίκων, εκείνων, που έδιναν το προβάδισμα στη χαρά και στην ευτυχία.

Αυτά είναι και μαζί με το γάμο, αρραβώνες και τις άλλες περιγραφές, που θα διαβάσετε είναι τα ΕΘΙΜΑ, που καλλιέργησαν μια ζωή 450 χρόνων των κατοίκων του χωριού, και των τριών χωριών μας.-

11.11

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιας

Πριν έρθει η ώρα να γίνθουν οι αρραβώνες , θα μιλήσουμε για την διαδικασία που προηγείτο .-

Οι νέοι της εποχής ήταν στο σύνολό τους , εκτός ελαχίστως εξαιρέσεων , ταξιδευμένοι . Μόλις το παιδί γινόταν 14 - 15 χρονών , έφευγε μαζί με τον πατέρα του , ή άλλους συγγενείς του τεχνίτες, από όπου θα μάθαινε κάποια τέχνη . Τα συνηθέστερα στα χωριά μας ήταν , του ξυλουργού - κτίστη , τσαγκάρη , ράφτη , ξυλογλύπτη , Αγιογράφου . Τα πρώτα ταξείδια του ήταν κάπως πλησιέστερα προς το χωριό . Ταξείδευαν στην Κοριτσά , Μοσχόπολι , Αγίους Σαράντα , Γιάννενα , Αργυρόκαστρο . Αργότερα ξεμάκρυναν σε μακρινά ταξείδια , που ήταν δύσκολο να επισκέπτονται πυκνά το αγαπημένο τους χωριό και τις οικογένειές τους .-

Απο τα πρώτα ταξείδια , γύριζαν , μια φορά το χρόνο πυκνότερα ή και αραιότερα . Και στην δεύτερη φάση των μακρινών ταξιδιών τους γίνονταν επόδεινα και δύσκολη η επιστροφή . Το ξεπροβόδημά τους ήταν ένας θρύλλος γεμάτος δάκρυα και πόνο .-

Ιδίως της Αμερικής που άρχισε γύρω στα 1900 και εντεύθεν . Ήταν μεγάλα και χρονοβόρα, αυτά τα ταξείδια των κατοίκων .

Ας αρχίσουμε απο την πρώτη φάση που διαρκούσε πολλά χρόνια . Οι άνδρες και τα παιδιά βρίσκονται στο ταξείδι και μένουν στο χωριό στο σπίτι οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι γονείς γέρονες , απόμαχοι για εργασία και τα παιδιά κάτω των 13 έως και 14 χρόνων .-

Η ζωή περνούσε όμορφη , παρ'όλες τις δυσκολίες , οι άνδρες μακριά , η ευθύνη της οικογένειας , το μέγλωμα των παιδιών και η σκληρή εργασία , δεν τους κλόνιζαν την πίστη για τη ζωή . Ήταν όπως γράψαμε όλα τοποθετημένα , που δεν αφήνουν περιθώρια απαγοητεύσεις , και απαισιοδοξίες . Όλοι οι τρόποι της ζωής τους βοηθούσαν να διατηρούν μόνιμη χαρά και αισιοδοξία .-

Οι πολλές εργασίες έμπαιναν σε μια τάξη και ομαδικότητα που έδιναν το κουράγιο να τραγουδούν και να χαίρονται . Το όργωμα και το σπάρσιμο των χωραφιών , Φθινόπωρο και Άνοιξη . Το κόψιμο των καυσοξύλων τον Ιούνιο και το μάζεμα των χορταριών , το θέρνισμα , το τρέγγημα των σταφυλιών και τόσες άλλες εργασίες σκληρές αποτελούσαν

1

μια αρμονία και έπαιρναν χαρακτήρα πανηγυρικών .-

Ήταν όπως προαναφέρομαι και στα έθιμα , όλα καμωμένα να αμβλύνουν τον πόνο και την αγωνία . Δεν έμειναν περιθώρια για σκέψεις και στενοχώριες .- Και η ζωή κυλούσε στο χωριό με τα ίδια γεγονότα και την ελπίδα του γυρισμού των ταξιδεμένων .- Οι γυναίκες περίμεναν τους άντρες , τα κορίτσια τους αγαπημένους τους , και οι γονείς τα παιδιά τους. και η κρυφή αγωνία έφερνε τη χαρά με το γυρισμό τους. Και οι ταξιδεμένοι ζούσαν με τις αγωνίες των ταξιδιών τους, αλλά και τη χαρά του γυρισμού . Η καθημερινή τους σκέψη ήταν επάνω και πετούσε στην οικογένειά τους , τα παιδιά, την γυναίκα, τους γονείς .- Των νέων ήταν απλωμένη στ'αλώνια του χωριού , στις όμορφες ροδοκόκκινες κοπέλες με τα τσιπαρωτά τσιπούνια και τα φανταχτερά φουστάνια τους, που τους έδιναν ιδιαίτερη ομορφιά .- Ήταν πολύ σπάνιο , κάποιο αγόρι να ξεστρατήσει στο ταξίδι του και να χαθεί .-

Και πράγματι όσα ελάχιστα τόλμησαν να πάρουν γυναίκες απο τα ξένα , χάθηκαν , δεν μπόρεσαν να κάνουν προκοπή .- Θα περιγράψω και λίγο τη ζωή των κοριτσιών στο χωριό . Ήταν και εκείνα τοποθετημένα , στη δική τους ζωή , την χαρούμενη - την ανέμελη , την μόνιμα ευτυχισμένη . Τα μικρότερα ασχλούνταν με το βόσκημα των κατσικιών , το στεφάνωμα κάθε βράδυ με αγριολούλουδα . Ο γυρισμός με χαρούμενες φωνές και τραγούδια , τους χάριζαν απροσμέτρητη ευτυχία.-

Τα μεγαλύτερα έπαιρναν μέρος σε περισσότερες δουλειές του σπιτιού που μαζί με τις πολυήμερες γιορτές , των Χριστουγέννων και του Πάσχα , με τους χορούς και τα τραγούδια τους , έδιωχναν το χρόνο έως ότου γύριζαν τα αγόρια της παντρειάς απο το ταξίδι .-

Εδώ θα σταματήσουμε λίγο για να θυμηθούμε την εικόνα στ'αλώνια του χωριού . Όλες τις μέρες του Πάσχα και των

Χριστουγέννων , τα κορίτσια ντυμένα με τα πιό όμορφα ρούχα ζωνάρια και χρυσαφένιες κενητές ποδιές θα πήγαιναν στην Εκκλησία και εκείνη ομόρφαινε περισσότερο με το εκκλησιασμά τους . - Τον άλλο καιρό τα κορίτσια απο κάποια ηλικία , δεν εκκλησιάζονταν , παρά μόνον θα ετοιμάζαν τα καλά τους για τις μεγάλες γιορτές .- Μετά την Εκκλησία ξεχύνονταν στα αλώνια και έστηναν το χορό που συνεχίζονταν έως τις βραδυνές ώρες , με τραγούδια που τραγουδιούνταν απο τις ίδιες με τις όμορφες φωνές τους .-

Τα τραγούδια τους θα τα δούμε ξεχωριστά στο βιβλίο μας που είναι γεμάτα απο αγάπη - έρωτα και λεβεντιά. Αυτό ήταν και το νυφοπάζαρο της εποχής . Είχαν το δικαίωμα να παρακολουθούν και να το θαυμάζουν , τα αγόρια του χωριού απο κάποια απόσταση ολίγων μέτρων , χωρίς να παίρνουν μέρος στο χορό . Αυτές τις μέρες δεν ξέχναγαν οι νέοι στο ταξείδι τους, και δεν έβλεπαν παρά πότε θα γυρίσουν , για να χαρούν απο μακρυά το κορίτσι , που ποιός λίγο - πολύ θα ήταν κεραυνοβολεμένος (ερωτοχτυπημένος) . Εκεί αρχιζαν τα πρώτα προζύμια με τα βλέματα των ματιών και όταν θ υπήρχε κάποια ανταπόκριση , αρχιζε ένα στάδιο αγάπης μεταξύ τους, απο μακρυά , με την ανταπόκριση των ματιών τους .-

Αυτή η ψάλλα με τον καιρό άναβε και έκανε τον νέο να ονειρεύεται , πότε θα γυρίσει απο τα ξένα να ιδεί εκείνη που τόσο αγαπούσε . Και δεν είχαν δικαίωμα να συναντιώνται σε καμμιά περίπτωση . Ήταν τόσο αυστηρός ο τοπικός νόμος του έθιμου . Μόνο με το κοίταγμα στο χορό , στη βρύση του χωριού και στο δρόμο καμμιά φορά . Έτσι περνούσε ο καιρός , όσο να ετοιμαστεί ο νέος και να είναι σε θέση να μιλήσει πρώτα στους γονείς του και στη συνέχεια να πάρουν την έγκριση των γονέων του κοριτσιού .-

Έπρεπε όλα να προηγηθούν για να φτάσουμε στους αρραβώνες . Πολλές φορές γίνονταν και προξενειά , όταν το αγόρι βρισκονταν πολλά χρόνια ταξείδι . Και επρόκειτο για καλό παιδί

...//...

και σπάνια περίπτωση . Τό ρόλλο έπαιρναν συγγένισες του παι-
διού και προσπαθούσαν σε κάποια συγκέντρωση με νυχτέρια εάν
δεν ήταν Πάσχα ή Χριστούγεννα που θα έβλεπε τα κορίτσια
να πάρουν μέρος στο ξεφόκισμα συνήθως των καλαμποκιών ή
τις απόκριες που τα τραπέζια ήταν στρωμένα ως το πρωί . Σε τέ-
τοιες εκδηλώσεις προετοίμαζαν το συνοικέσιο για να δούν ο
ένας τον άλλον , και αν ταιριάζουν να προχωρήσουν . Όλα άρχι-
ζαν με τα μάτια και οι πληροφορίες ήταν εύκολες για το χωριό,
οι οικογένειες γνώριζαν η μία την άλλη και οι κάτοικοι πο-
λύ καλοί μεταξύ τους , όχι τίποτε άλλο , αλλά ίσως ήταν υπο-
χρεωμένοι να διατηρούν την κοινωνία τους σε άριστο κλίμα ,
διότι όπως βλέπουμε είχε την ανάγκη ο ένας του άλλου .-

Ένας κακός άνθρωπος σπάνια έβρισκε τον τρόπο να ζή-
σει εκεί . Κανείς δεν τον βοηθούσε , κανείς δεν τον συμπεθέ-
ριαζε . Ήταν ανάγκη να μνημονευτούν αυτά όλα γιατί θα μπο-
ρέσουμε να ιδούμε τα αίτια αυτής της στέρεας κοινωνίας και τών
ωφαιών ζευγαριών που ετοίμαζε αυτός ο τρόπος της ζωής τους .-

Και όταν έρχονταν η ώρα , που ήταν το παιδί έτοιμο , ήταν
τεχνίτης οικονομούσε την ζωή και μπορούσε να
στηρίξει οικογένειαν , θα μιλούσε πρώτον στον πατέρα του
και όταν εκείνος ενέκρινε ότι το κορίτσι κάνει για το γυιό
του , θα έθετταν σε κίνηση κάποια διαδικασία .-

Με μια βολιδοσκοπία των γονέων του κοριτσιού . Μία
κάποια συγγενής πρώτη εξαδέλφη του παιδιού ή της οικογέ-
νειας , θα μιλούσε με τρόπο διπλωματικό , προς την μάννα της
κοπέλας , εάν θέλει το τάδε παιδί , ας το συζητήσει με τον
άντρα της . Αυτό χωρίς να φανε-
ρώσει τις σκέψεις των άλλων γονέων του παιδιού κρατούσαν με
αυτό τον τρόπο τις αποστάσεις για τυχόν άρνηση των γονέων .
Διατηρούσαν έναν αρχοντικό εγωισμό στο σημείο αυτό και αφού
έπαιρναν κάποιες πληροφορίες καλές , άρχιζαν οι πιο σοβαρές

ζημώσεις .- Όλα θα γίνονταν μυστικά και τα συνοικέσια δεν τα έκαναν γνωστά , παρά μόνον όταν ετοίμαζαν τους αρραβώνες.-

Για να ακουστεί το χαρούμενο γεγονός , επάνω στην πράξη του , αφού όλα ήταν έτοιμα , και παρμένες οι σκέψεις αμφοτέρων των γονέων , προχωρούσαν στα στάδιο της επίσκεψης του πατέρα του παιδιού , στο σπίτι της νύφης, να δώσουν το λόγο τους και να ενώσουν τα χέρια. Έστειλαν τα μηνύματα στο σπίτι της κοπέλας , ότι την τάδε βραδειά που θα ήταν συνήθως Κυριακή ή Γιορτή θα σας επισκεφτεί ο τάδε και έλεγαν το όνομά του . - Το σκοπό της επίσκεψης τον γνώριζαν απο το σπίτι του κοριτσιού , έκαναν μικροετοιμασίες για κανένα κρασί και μεζέ να υποδεχτούν τον μέλλοντα συμπέθερο . - Τον περίμεναν στην πόρτα του σπιτιού , χαιρετιούνταν και έβαζαν τον προσκεκλημένο στην κορυφή , κοντά στο τζάκι . Αρχιζε σιγά - σιγά η κουβέντα , άκουγαν προσεκτικά τα λόγια του πατέρα του γαμπρού .-

Ήρθα τάδε (Κώστα) να σας φέρω ένα καλό μήνυμα και πιστεύω πως δεν θα έχετε αντίρρηση και αφού όπως βλέπω τα παιδιά μας ταιριάζουν και εμείς ταιριάζουμε , με χαρά σας φέρνω την απόφασή μου και περιμένω και τη δική σας γνώμη (απόφαση). Τόσο σοβαρά και σοφά έθεταν το ζήτημα . Και λοιπόν η απάντηση ήταν πάντα έτοιμη και προετοιμασμένη . - ΝΑΙ απαντούσε ο πατέρας της νύφης .- Ευχαριστώ τάδε (π.χ. Χρήστο) για την επίσκεψή σου και το καλό χαμπέρι που μας φέρνεις .- Δεν μπορούμε να έχουμε καμιά αντίρρηση σε όσα μας είπες , μιά κι'είναι απ' το Θεό φκιαγμένα , τα παιδιά μας το αποφάσισαν,κι'εμείς ταιριάζουμε και απο μας ας έχουν την ευχή μας , έδιναν τα χέρια, έλεγαν ευχές - χαηρλήτικα - να είναι στερεωμένα κι'ο Θεός να είναι κοντά τους . Ο λόγος ήταν συμβόλαιο , δεν έλεγαν εκείνο το βράδυ περισσότερο , χωρίζονταν κι'οι δυό ευτυχισμένοι και με την ευχή καλά τελειώματα . Άφηναν παραγγελιά να μη γίνει καμιά διάδοση , όσο να γίνουν οι αρραβώνες και θα όριζαν άλλη μία

...//...

συνάντηση , για να κανονίσουν για το πότε θα ετοιμάσουν τις αρραβώνες .- Εφ'όσον όλα ήταν καλά και είχαν κάποια καλή οικονομική δύναμη ετοίμαζαν αρραβώνες μεγάλες , ή αντιθέτως και γ πολλούς άλλους λόγους έκαναν απλές αρραβώνες .-

Θα αναφερθούμε παρακάτω στις απλές και μεγάλες αρραβώνες όπως καθορίζονταν απο τα έθιμα του τόπου . Θα ξαναθυμίσω και μιαν ακόμα φορά ότι σε όλες τις συναντήσεις των δύο συμπεθερών , δεν γίνονταν καμιά κουβέντα για προίκα . Ήταν καθορισμένο τι θα έπαιρνε το κορίτσι απο τους γονείς του , απο τους νόμους του χωριού . Και όλες οι συζητήσεις ήταν αγάπης και καλής συγγένειας . Δεν υπήρχε ουδείς δόλος και στις σκέψεις των βασιλέων αγάπη και ευτυχία και όλα έπαιρναν τον καλό δρόμο .-

Σκεφτήτε τι διαφορά στα ζητήματα αυτά , του σημερινού συνοικεσίου με εκείνο το παλιό , ποιά η διαφορά της Κοινωνίας .-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιας

Μάρτιος 1939. Γάμος στο χωριό.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τ Α Α Ρ Ρ Α Β Ω Ν Ι Α Σ Μ Α Τ Α

Αρραβώνες γίνονταν σε όλη τη διάρκεια του χρόνου , εκτός απο τις Κυριακές της μεγάλης σαρακοστής , των απόκρεω τυρινής και κρεατινής , την μεγάλη εβδομάδα και την νυστείας του δεκαπενταύγουστου .-

Οι αρραβώνες ορίζονταν πάντα να γίνουν στο σπίτι του κοριτσιού και ποτέ στο σπίτι του παιδιού . Για τις απλές έπρεπε να υπάρχει κάποιος σοβαρός λόγος , μικρός χώρος σπιτιού , πρόσφατο πένθος και όταν κάποιος απο τους γονείς θα έλειπε σε ταξίδι . Στη μορφή αυτή των αρραβώνων δεν έστελναν γραπτά προσκλητήρια ή προφορικά σε καλέσματα . Ειδοποιούνταν τα πιο στενά συγγενικά πρόσωπα και δεν τραγουδούσαν , ούτε χόρευαν στο σπίτι του κοριτσιού ή του παιδιού . Στη δεύτερη όμως πλατιά επίσημη αρραβώνα , στέλνονταν καλέσματα να κοπιάσουν στους αρραβώνες . Την παραμονή και δυο σπίτια άρχιζαν προετοιμασίες και οι περισσότεροι στο σπίτι του κοριτσιού . Εκεί οι οικογένειες και οι φιλενάδες της φρόντιζαν το σπίτι , καθάριζαν τις αυλές , τοποθετούσαν φωτογραφίες , έβαζαν τα κεντητά της νύφης σε διάφορες θέσεις , και το σπίτι παρουσιάζε πολύ ομορφιά και έλαμπε απο καθαριότητα .-

Ήταν απαραίτητο οι συμπέθεροι να βρεθούν σε ένα περιβάλλον χαρούμενο και με την ωραία νύφη που θα έβλεπαν να αποτελέσει μια ευτυχισμένη ημέρα της ζωής των .-

Κάθε νύφη αυτή τη στιγμή είναι πάντοτε όμορφη , γελαστή και χαρούμενη . Δεν θα είχε αλοιώτικα το νόημα της νύφης . Την ίδια ημέρα άλλες κοπέλλες θα άνοιγαν τα φύλλα που θάκαναν τα κλωστά . Ήταν όμορφα σιροπιασμένα με πολύ ζάχαρι και μέλι και θα απλώνονταν στους συμπεθέρους και σ'όλους τους καλεσμένους , μετά το άλαγμα των δακτυλιδιών . Την ίδια μέρα θα γίνονταν και ο κατάλογος των καλεσμένων .-

Δύο - τρία παιδιά με μια κόφα κρασί , και στολισμένη με βασιλική προσκαλούσαν προφορικά τους καλεσμένους να προσέλθουν στους αρραβώνες . Κανένας δεν έφερνε δώρα ούτε άλλα πράγματα . Την Κυριακή τ'απόγευμα , την καθορισμένη ώρα συγκεντρώνονταν στο σπίτι του γαμπρου και της νύφης , ανάλογα απο που ήταν καλεσμένος καθένας . Η νύφη σήμερα αλλάζει , παίρνει άλλη θέση , είναι πολύ όμορφη ντυμένη με λεπτό φουστάνι , ελευθερώνει το σώμα της , απλώνει το χαμόγελό της . Έτσι που να φωτίζει όλους τους καλεσμένους της . Δεν είναι η χθεσιγή κοπέλλα που έτρεχε και χοροπηδούσε στα χωράφια και έπαιζε με τις φιλενάδες της . Πριν ήταν ένα ελεύθερο παιδί , τώρα αλλάζει όψη . Από αύριο μετά τους αρραβώνες θα αλλάξει και ντύσιμο . Το τσιπούνι και η βαρυά στολή της θα περιρίζει τις κινήσεις και θα βάζει κάποιο φραγμό σε όλες τις παιδικές κίστηκες σκέψεις της . Έχει αυτή η στολή το νόημά της , απο σήμερα μπαίνει σε νέο κύκλο . Στον κύκλο των γυναικών με προορισμό σιγά - σιγά την οικογένεια . Είναι το στάδιο πριν του γάμου που την ετοιμάζει για το μεγάλο και σοβαρό αγώνα που έρχεται . Θα αποκτήσει παιδιά , θα τα μεγαλώσει , θα φκιάζει σωστούς άντρες και σωστούς ανθρώπους . Θα φυλάγεται , δεν θα ξεμακραίνει στους λόγους μακριά απο τις άλλες γυναίκες , θα είναι σεμνή , υπομονετική και καρτερική . Αν κάποτε θελήσει να τα ξεχάσει αυτά , θα τις το θυμίζει η βαρειά στολή που θα φοράει , σε όλη της τη ζωή της .-

Την ημέρα των αρραβώνων το κορίτσι δεν κάνει πουδραρίσματα ή οτιδήποτε που να χαλάει την φυσική της ομορφιά . Δεν φοράει στα χέρια βραχιόλια , δακτυλίδια , σταυρουδάκια , ούτε και σκουλαρίκια . Όλα αυτά σαν δείγμα της αγνότητάς της και θα τα φορέσει μετά τους αρραβώνες . Όλα εν σοφία φτιαγμένα , που απορρέουν απο τα έθιμα .-

Στον αριθμό των καλεσμένων για τους αρραβώνες δεν έδιναν σημασία . Προσοχή θα είχαν μόνον στους συμπεθέρους , που θα πήγαιναν στο σπίτι της νύφης . Αυτοί έπρεπε να είναι μονός αριθμός δηλαδή 7 ή 9 ή 11 ή 17 κ.λ.π. Πίστευαν ότι ο διπλός αριθμός είναι

χρυσούζικος και θα χάλαγαν οι αρραβώνες . Και όταν θα ξεκινούσαν απο τι σπίτι του γαμπρου , κάποιος θα ήταν υπεύθυνος να τους μετρήσει και όταν θα έμπαιναν στο σπίτι της νύφης ο γαμπρός παρέμεινε εκτός αριθμού και δεν προσμετρούνταν , δεν υπολογίζονταν στο μέτρημα . Κάποιες γυναίκες , στενά συγγένισες του γαμπρού , αδελφές , εξαδέλφες θα φρόντιζαν την κάνιστρα με τα δώρα, ήταν απο την προηγούμενη έτοιμη και περιείχε τα δακτυλίδια και άλλα δώρα της νύφης από τον γαμπρό , ανάμεσα σε κουφέτα και βασιλικό σκεπασμένη με μεταηβτό μαντάλι .-

Στο ξεκίνημα απο το σπίτι μια αδερφή του γαμπρού την κρατούσε στο κεφάλι . Οι συμπέθεροι ξεκινούσαν την ορισμένη ώρα , χωρίς πυροβολισμούς , χωρίς τραγούδια και βιολιά . Προπορεύονταν ο παπάς , ο δάσκαλος , ο νουνός , ο πατέρας του γαμπρού οι άλλοι συγγενείς και καλεσμένοι . Κοντά ακολουθούσαν οι γυναίκες, η μάνα του γαμπρού , η νουνά , η αδελφή με την κάνιστρα στο κεφάλι , ο γαμπρός που τον κρατούσαν οι αδερφές του και ακολουθούσαν οι άλλοι συγγένισες του . Πριν ξεκινήσει ο γαμπρός απο το σπίτι του , τον έβαζαν προσκυνάσει στο εικόνισμα , κάνοντας τρεις μετάνοιες , φιλούσε το χέρι των γονιών του και εκείνει του έδιναν την μεγάλη ευχή τους για υγεία και προκοπή .-

Κάθε γωνιά , κάθε κομμάτι θα συναντήσουμε πως σφυρηλατιούνταν ο σεβασμός , προς τα θεία , τους γονείς και η αγάπη σε όλον τον κόσμο , και άλλα όσα γράψαμε στα έθιμά μας θα τα βρούμε να πηγάζουν ανάμεσα απο την καθημερινή ζωή τους .-

Από την εξοθύρα του σπιτιού τους ο γαμπρός έπρεπε να βγεί με το δεξί του πόδι , για να πάνε όλα δεξιά . Στο σπίτι της νύφης γίνονταν τιμητική υποδοχή . Οι συγγενείς και οι καλεσμένοι έμπαιναν στη σειρά και στο αριστερό μέρος του σπιτιού της αυλής . Πρώτος θα ήταν ένας ηλικιωμένος , στενός συγγενής της νύφης , πατέρας, νουνός , θείος , και ακολουθούσαν όλοι στενοί συγγενείς και φίλοι . Από της γυναίκες θα ήταν η μάνα-Νουνά ,

αδερφή παντρεμένη και όλες οι συγγένισες στη σειρά που έφτανε ως τον οντά . Ο παπάς , ο δάσκαλος , αν ήταν καλεσμένοι , δεν λαμβάναν μέρος έξω στην υποδοχή . Περίμεναν τους συμπεθέρους να τους καλωσορίσουν σαν επίσημα πρόσωπα μέσα στον οντά . Η υποδοχή γίνονταν με θερμή χειραψία και με τις απαραίτητες ευχές, όπως περνούσαν ένας - ένας οι συμπέθεροι του γαμπρού , καλώς σας ευρήκαμε συμπέθεροι , νας μας ζήσουν , χαηρηλήτικα :::: Και απαντούσαν απο τη νύφη καλώς ορίσατε συνπεθέροι , ευχαριστούμε και στων παιδιών σας και στα δικά σας , ανάλογα αν ήταν αρραβώνια-στα παιδιά . Του παπά φιλούσαν το χέρι αν ακολουθούσε το συμπεθεριό του γαμπρού . Οι γυναίκες , μάνα γαμπρού και μάνα της νύφης , εκτός απο χειραψία αντάλασσαν και φιλιό που επιβεβαίωνε την αγάπη της νέας συγγένειάς τους .-

Ο γαμπρός κατά τον χαιρετισμό φιλούσε το χέρι του πεθερού του και της πεθεράς του και εκείνοι τον φιλούσαν στα μάγουλα . Στο γαμπρό δεν γίνονταν τίποτε το ιδιαίτερο , όπως γίνεται κατά την ημέρα του γάμου . Μόνον ήταν κατατοπισμένοι απο τους δικούς τους μπαίνοντας στην πόρτα του σπιτιού , πατούσε το πρώτο σκαλί με το δεξί τους πόδι , για να φέρει τύχει και για να μην χαλάσουν οι αρραβώνες . Η νύφη δεν κάθονταν στη σειρά της υποδοχής , παρέμεινε στο καθιστικό της δωμάτιο με άλλες συγγένισές της . Αν το σπίτι ήταν ευρύχωρο οι συμπέθεροι έμπαιναν στον οντά και οι γυναίκες θα πέρναγαν στο άλλο δωμάτιο των γυναικών .-

Στον οντά ο καθένας έπαιρνε τη θέση του , ανάλογα με την ηλικία του . Πάντα ο παπάς κάθονταν στο δεξιό μέρος του τζακιού , οι συμπεθέροι ακολουθούσαν , μετά τον παπά , ο δάσκαλος , ο πατέρας του γαμπρού , ο νουνός , ο γαμπρός , κάποιος θείος και λοιπόι συγγενείς . Και στο αριστερό μέρος κάθονταν οι υπόλοιποι συγγενείς της νύφης και οι καλεσμένοι τους . Οι γυναίκες που θα έμπειναν στο άλλο δωμάτιο , το καθιστικό , κάποια γυναίκα τις έβαζε στην ορισμένη θέση τους . Παρέδιναν την κανίστρα με τα δώρα, στις αδελφές της νύφης και κάθοντας και εκείνες στις θέσεις τους

Όταν τελείωνε η υποδοχή και όλοι ήταν στον τόπο τους ο πατέρας της νύφης πρώτος σηκώνονταν απο τη θέση του , καλωσόριζε με ζεστά λόγια του συμπεθέρους τους και τους έλεγε θερμές ευχές για τον καθέναν τους . Ακολουθούσαν τις ίδιες ευχές , όλοι οι συμπέθεροι της νύφης .-

Καλώς ωρίσατε συμπέθεροι
 Να μας ζήσουν τα παιδιά
 και νάναι χαηρήτικα .-

Οι συμπέθεροι του γαμπρού απαντούσαν ομαδικά στον κάθε έναν που

έλεγε ευχές :

Ευχαριστούμε καλώς σας βρήκαμε
 και στα υπόλοιπα να χαρείτε

Δηλαδή στα μικρότερα παιδιά , το ίδιο και στο δωμάτιο των γυναικών και πρώτη η μάνα της νύφης , σηκώνονταν - καλώς όριζε τις συμπέθερες της με τα ίδια λόγια και κάθονταν πάλι πλάϊ στη μάνα του γαμπρού . Καλωσόριζαν και οι υπόλοιπες γυναίκες συγγένισες της νύφης , με τα ίδια λόγια και θερμές ευχές , για υπόλοιπες χαρές . Όταν όλα τελείωναν , κάποιες καπέλες μοίραζαν κουφέτα σε όλους τους συμπεθέρους . Γλυκό ακόμα δεν προσφέρονταν πρίν αλλάξουν δακτυλίδια . Οι αρραβώνες θα γίνονταν στο δωμάτιο της νύφης που είναι και το εικονίσμα . Οι συγγενείς του γαμπρού τον οδηγούσαν εκεί για να σταθεί στο δεξιό μέρος του τραπεζιού . Και οι καλεσμένοι της νύφης την οδηγούσαν στο αριστερό μέρος του γαμπρού . Ανάμεσά τους στέκονταν ο νουνός και η νουνά . Έφερναν τις βέρες (δακτυλίδια) και τα τοποθετούσε ο παπάς στο Ιερό Ευαγγέλιο , δεξιά του γαμπρού και αριστερά της νύφης . Μετά συντομικά Ιεροτελεσία ο παπάς σταύρωνε τα δακτυλίδια στο Ιερόν Ευαγγέλιον και τα περνούσε στα παραμέσα δάκτυλα του αριστερού τους χεριού - γαμπρού και νύφης .-

Αρραβωνίζεται ο δούλος του Θεού κ.λ.π. Η νούνα και ο Νούνος άλλαζε τρεις φορές τα δακτυλίδια σταυρωτά και τα περνούσε ξανά στα χέρια των αρραβωνιασμένων . Η τελετή τελείωνε εδώ με

2
ευχές και συγχαρητήρια , των γονέων και λοιπών συγγενών . Χαιρ
τούσαν και φιλούσαν τα αρραβωνιασμένα στα μάγουλα . Αυτές οι α
βώνες να θυμίσουμε ότι ήταν μισοστέφανα . Έτσι λέγονταν και κ
μια φορά , δεν χάλασαν τέτοιες αρραβώνες . Όταν όλοι επέστρ
φαν στις θέσεις τους , ακολουθούσε το κέρασμα του γλυκού . Πρ
θα έμπαινε στο δωμάτιο των συμπεθέρων η νύφη κρατώντας στο χέρ
το δίσκο με το γλυκό . Πίσω ακολουθούσαν τρεις κοπέλες , με το
δίσκο ποτηριών νερού , κι άλλες με βάζα γλυκά . Ήταν η ακολου
θία της νύφης , που ήταν όλες όμορφες και φώτιζαν και λάμπρινα
όλο το σπίτι με την λαμπερή τους παρουσία . Η νύφη προχωρούσε κ
μαρωτή και άρχιζε το κέρασμα απο τον παπά και στη συνέχεια όλ
στη σειρά που της εύχονταν με τα πιό γλυκά λόγια - καλή προκοπή
και καλά στέφανα - . Εκείνη στεκόταν ροδοκόκκινη και με όψη π
προδίδει την απέραντη ευτυχία της . Το κέρασμα θα συνεχιστεί στ
δωμάτιο των γυναικών και η νύφη άκουγε τις καλύτερες ευχές
που είχαν να της δώσουν . Μετά το γλυκό προσέφεραν κρασί - με
δες - γλυκόπιοτα στις γυναίκες και άπλωναν πιατάκια με σταφίδ
ζαχαράτα κ.λ.π. - Ακολουθούσαν τα ωραία κλωστά σε ωραιότατες
πιατέλες - ανάμεσα σε όλους τους καλεσμένους - και γύριζαν απο
χέρι και σε χέρι οι κόφες και το ωραίο ντόπιο κρασί που κι
αυτό ήταν κρατημένο και φκιαγμένο γι' αυτή την ημέρα , να
πιούν όσο θέλουν οι συμπέθεροι και να χαρούν όλοι μαζί τη χαρ
μενη τούτη ώρα .-

Όταν η νύφη κερνούσε ακόμα το γλυκό στο δωμάτιο των γυνα
οκ άντρες άρχιζαν στον οντά το τραγούδι . Τραγουδούσαν όλοι μα
ωραία , φρόνιμα , σιγανά , προσεχτικά , χωρίς παραφωνίες .-

Τραγουδούν :

Κοπιάτε παληκάρια Ροϊδακινιά

Να φάμε και να πιούμε "

Δεν ήρθαμε για φαΐ για πιεί ροϊδακικιά

Ούτε για το τραπέζι "

Εδώ αρραβώνες γίνονται "

...//...

Και ήρθαμε να ευχηθούμε Ροϊδακινιά
 Να μας προκόψουν τα παιδιά " "
 Και σ'άλλα να χαρούμε "

Στο άλλο δωμάτιο των γυναικών αρχίζει και εκεί το τραγούδι . Οι γυναίκες με τις γλυκές τους φωνές και τα ωραία για την ώρα τραγούδια δημιουργούν μια πανδαισία αξέχαστης για το νού του ανθρώπου ευτυχισμένης ώρας . Και συνεχίζεται το τραγούδι αυτό για αρκετές ώρες . Η νύφη όπως είπαμε μετά το κέρασμα , αποτραβιέται και κάθεται στο δωμάτιο των γυναικών ανάμεσα στους συγγενείς με την πεθερά και την νουνά της . Είναι σοβαρή με χαμηλά τα μάτια , δείχνοντας όλο το σεβασμό και την πρέπουσα εκτίμηση στους νέους γονείς της . Έτσι την αγαπούσαν όλοι, την εκτιμούσαν , και δεν χόρταιναν να την βλέπουν και να τη θαυμάζουν για την ομορφιά της . Ήταν αυτή την ώρα σαν τριαντάφυλλο . Άκουγε τα τραγούδια με χαρά και ευτυχία που τραγουδούσαν οι δικοί της και οι φίλες της και θυμάται τα παιδικά της χρόνια στα αλώνια του χωριού , όταν χόρευαν με τις άλλες κοπέλες και χαίρονταν την ανέμελη ζωή τους . Όλα αυτά τελείωσαν εδώ και αρχίζει μια ζωή καινούργια , που δεν θα λείπουν οι δυσκολίες και οι στενοχώριες και που δεν θα λείπουν οι χοροί και τα τραγούδια , αλλά με άλλους όρους και φραγμούς που θέττουν μπροστά της τα έθιμα και οι νόμοι του τόπου για τις γυναίκες . Μέσα στη χαρά της νύφης και τους συλλογισμούς της το τραγούδι μεσουρανεύει και συνεχίζεται .-

Τελείωσαν οι κόφες και το κρασί το σερβίρουν με μαστραπάδες . Το κέφι είναι ανεβασμένο και το κρασί τους κρατάει όλους σε έξαρση . Οι μεζέδες είναι άφθονοι και τα κλωστά πηγαινο-έρχονται ανεξάντλητα .-

Οι γυναίκες με τις μελωδικές τους φωνές αρχίζουν μετά τους άντρες το τραγούδι του τραπεζιού .-

Τραγουδούν :

...//...

Σύντας θελήσει ο αφέντης μου
να στήσει την ταβέρνα
εμένα βάζει και κερνώ
να χαίρονται οι φίλοι .-
Απ'το πολύ το κέρασμα
και τα ψηλά τραγούδια
μου σάστισε το χέρι μου
κι' έπεσε το κρουστάλι .-
Ουδέ σε πέτρα έπεσε
κι' ουδέ σ'άσπρο λιθάρι
μον στην κυράς μου την ποδιά
έπεσε κι'εραγίσθη .-

Οι άνδρες με τη σειρά τους τραγουδούν :

Τραγούδι :

Βασιλικό μυρίζ' εδώ
δεν ξεύρω ποιός διαβαίνει
Η αγάπη μου επέρασε
στην Εκκλησιά πηγαίνει
Πήγε ν'ανάψει ένα κερί
για τη χαρά που έχει .-

Τραγουδούν κι'άλλα πολλά τραγούδια που είναι της ώρας .-

Τραγούδι :

Αυτού ψηλα που περβατείς
τρυγόνα - τρυγόνα
και χαμηλά που βλέπεις
τρυγόνα μου γραμμένη .
Μην είδες τον ασίκη μου
τρυγόνα - τρυγόνα
τον άντρα το δικό μου
τρυγόνα μου γραμμένη .-

Και οι γυναίκες συνεχίζουν τραγουδούν :

Όλη τη νύχτα περπατώ
μ'ένα όμορφο κορίτσι
να το φιλήσω ντρέπομαι να της τ
να τις το πω φοβάμαι
για να τ'αφήσω αφίλητο
ταχειά γελάει με μένα .-

Αριστομένης Γεωργακίδη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Παραδοσιακός Γάμος το 1951
του Αριστομένη Γεωργακίδη

26

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Συνεχίζουν το τραγούδι έως αργά το βράδυ και ετοιμάζονται για την επιστροφή . Σ' αυτές τις αρραβώνες δεν δίνονταν δώρα σε όλους , μόνο για τους στενούς συγγενείς , θα στέλνονταν δώρα τα οποία έβαζαν στην κανίστρα , πάλι επέστρεφε πάλι γεμάτη . Τα δώρα ήταν συνήθως , πατούνες για τους άνδρες και τα παιδιά και νυχάκια (όλα τσουράπια πολύ όμορφα κεντημένα) και απο ένα δώρο κάπως μεγαλύτερο για τους γονείς και τ' αδέρφια του γαμπρού .-

Στην κανίστρα έβαζαν βασιλικό , ρίζι - κουφέτα και όλα τα δώρα των συγγενών . Ήταν η ίδια που έφερε τα δώρα της νύφης και τώρα επιστρέφει . Την παρέδιδαν στην αδελφή του γαμπρού όταν ξεκινούσαν οι συνπέθεροι να φύγουν . Κρατιούνταν στο κεφάλι πάντοτε και ήταν πραγματικά ένα όμορφο πράγμα που στόλιζε την πομπή των αρραβωνιαστιάδων .-

Χαιρετούσαν τους συμπεθέρους , τη νύφη τους με πολύ αγάπη και θερμότατες ευχές και αποχωρούσαν για το σπίτι του γαμπρού . Πολλές φορές το τραγούδι θα συνεχίζονταν έως αργά τη νύχτα στο γαμπρό . Δεν γίνονταν πάντοτε αυτές οι μεγάλες αρραβώνες, πάρα πολλές φορές είχαμε τις απλές , τις μικρές . Σε τούτες πήγαιναν λιγότεροι αρραβωνιαστιάδες , με τον ίδιο τρόπο , όπως και στις μεγάλες . Άλλαζαν δακτυλίδια , ένας στενός συγγενής κι' ο κουμπάρος και άρχιζε το κέρασμα . Μετά τις ευχές τόριχναν στο τραγούδι και στο κρασί , και όταν επέστρεφαν κρεμούσαν σε όλους απο ένα ζευγάρι πατούνες και νυχάκια με αρκετό βασιλικό και ρίζι και στην κανίστρα έρπαιναν τα δώρα για τους συγγενείς που δεν μετείχαν στους αρραβώνες . Ήταν πολύ όμορφη η επιστροφή αυτών των αρραβωνιαστιάδων που έστεκαν και καμάρωναν με τις πατούνες στους ώμους και όταν όλα τελείωναν , άρχιζε το στάδιο για τον προσδιορισμό του γάμου που δεν θα ήταν πολύ μακριά . Μαζί οι δυο συμπεθεροι , και εφ' όσον εκτιμούσαν την κατάσταση , αν ήταν έτοιμα τα προικιά και τυχόν άλλα εμπόδια , ταξιδεμένοι γονείς που θα έπρεπε να είναι στο γάμο , αποφάσιζαν για το χρόνο που θα γινόνταν . Στο χρονικό διάστημα που θα μεσολαβούσε , δεν έβλεπε τη

νύφη ο γαμπρός , ούτε έπρεπε να τη συναντήσει έξω ή μέσα στο σπίτι της . Τα έθιμα ήταν αυστηρά και δεν επέτρεπαν καμιά αταξία στο ζήτημα αυτό . Η νύφη θα παρακολουθείται στο εξής απο τους δικούς της και οι κινήσεις της ήταν πολύ δύσκολες . Όταν όμως ο γάμος θα αργούσε , τότε ο γαμπρός μπορούσε να επισκέπτεται την αρραβωνιστικιά του στο σπίτι της και μόνο για λίγη ώρα με αυστηρή επιτήρηση του κοριτσιού απο τους σπιτιακούς της . Μετά απο μια ώρα μετά το κέρασμα του γαμπρού και λίγες κουβέντες ντροπαλές , η κοπέλα (αρραβωνιαστικιά) θα απεσύρετο στο δωμάτιό της , πράγμα που για το γαμπρό σήμαινε το σήμα της αποχώρησής του . Ποτέ η νύφη δεν έκανε επίσκεψη στο σπίτι του γαμπρού

Όπως γράψαμε και αλλού , η προίκα ήταν προκαθορισμένη και πολλές φορές δίνονταν και λιγότερα απο εκείνα που όριζαν τα έθιμα , κι αυτό γιατί ήταν δύσκολο να ετοιμαστούν όλα , όσο και καλή πρόθεση να υπήρχε απο μέρους των γονέων του κοριτσιού . Αυτή η λίγη προίκα είχε μεγάλο αγώνα για να ετοιμαστεί . Από μόλις πέντε χρονών , άρχιζε η μάνα το πλέξιμο των τσουραπιών, των κεντητών και άλλων δίμητων (χοντρά τσιπούνια - φλοκάτες) στρωσίδια και άλλα πράγματα . Μαλάκωνε λίγο την κατάσταση αυτή της μικρής αλλά επίπονης προετοιμασίας της προίκας το γεγονός ότι δεν κοίταζαν απο το γαμπρό τι θα αρπάξουν και δεν πίεζαν ποτέ για μεγαλύτερη προίκα . Αυτό είχε σαν σκοπό να ανακουφίσει και να δένει περισσότερο τη νέα οικογένεια . Και το ζευγάρι ήταν αγαπημένο και έτοιμο να παλιέψει , με τα νειάτα του και τη δύναμή του για μια όμορφη και χαρούμενη ζωή .-

Και πίσω τους παράστεκε η ευλογία των γονιών τους και που τους φρουρούσε άγρυπνη και ήταν η ατσάλινη ασπίδα και ο μόνιμος προστάτης τους .-

Με αυτά τα απλά εφόδια και τη πίστη στο Θεό ξεκινόσε το νέο ζευγάρι για την καινούργια και ωραία του ζωή .-

Παρακάτω θα περιγράψω την προίκα που θα ήταν αναγκαίο να ετοιμάσει κάθε γονείς του κοριτσιού :

Προίκα σε ρουχισμό

- 1.- Τσιπούνια κομμάτια τρία
" Το τσιπαρότο , το φουρκιώτικο και το απλό με το σταφύλι " (καθημερινή)
- 2.- Φλοκάτες κομμάτια τρία
" Την καλή - τη μεσαία και την απλή (καθημερινή)
- 3.- Πέντε έως έξι φορέματα
Το νυφιάτικο καλό (μάλλινο ή βελούδο)
Το δεύτερο καλό (Γιορτινό)
Το τρίτο καλό - μεσαίο .
Τα υπόλοιπα καλά για χρήση καθημερινή .
- 4.- Ποδιές τρείς
Την καλή , Λαζένια κεντητή.
Την μεσαία , πολύ καλή και την άλλη για καθημερινή .
- 5.- Την ζώνη (ασημένια ως επάργυρη)
- 6.- 4 έως 5 μαντύλια κεφαλής
Τα Γιαννιώτικα φακιόλια πολύ καλά ψηλοφκιαγμένα και κεντημένα (στάμπα) Η κατασκευή τους γίνονταν στα Γιάννινα .-
- 7.- Διάφορα στρωσίδια .-
Βελέντζες - κουβέρτες - στρώματα , όλα στο χέρι κατασκευασμένα .-
- 8.- Επίσης έπαιρνε πολλές δεκάδες τσουράπια , κεντημένα στο χέρι που προορίζονταν για δώρα στους αρραβώνες και στους γάμους και για δική της επίσης χρήση . (της νύφης) .-
Όλα τα τσιπούνια , φλοκάτες ήταν πολύ καλοδουλεμένα απο ειδικούς τεχνίτες και κεντημένα ε με ακριβά χάρτζια , χρυσα σιρήτια , κορδέλλες στα φορέματα και άλλα πολλά

κεντήματα με τις ποδιές και τα φουστάνια , που δεν έχω στη διάθεσή μου τις ονομασίες τους .-

Το Ράψιμο των Προικιών

Ανάμεσα στα ωραία έθιμα που είχαν που να κάνουν μια ζωή όμορφη , γεννιούνταν στην ψυχή τους και παράξενες ενέργειες όταν επρόκειτο να γεννηθεί το κάθε παιδί τους , υπήρχε αφάνταστη αγωνία τι θα γεννηθεί , αγόρι ή κορίτσι . Και οι παρακλήσεις προς τον Θεό ήταν να τους δώσει ένα ωραίο αγόρι .-

Ήταν όμως δικαιολογημένες εκείνες οι σκέψεις των απλοϊκών ανθρώπων . Ήθελαν να αποφύγουν το ποτήριον της επίμοχθης προίκας . Και ήταν τρομερή η στενοχώρια τους όταν γίνονταν κορίτσια . Παρ'ότι ήταν ευλαβείς Χριστιανοί δεν μπορούσαν να διακρίνουν ότι ήταν απαραίτητα και τα κορίτσια για την συνέχεια της ζωής . Δεν κατάφερναν να διακρίνουν την τελειότητα που μας έδωσε ο Δημιουργός , στην όλη δημιουργία του . Πράγματι οι γονείς υποβάλλονταν για το κορίτσι σε μια σειρά απο κόπους και πολύ γρήγορα μετά τη γεννησή του .-

Μετά τον πέμπτο χρόνο του παιδιού , άρχιζαν οι εργασίες για την ετοιμασία της και επειδή δεν απόφευγαν την τεκνογονία , ήταν επόμενο να υπάρχουν ανάμεσα δεύτερο και πολλές φορές τρίτο κορίτσι , πράγμα που ήταν δικαιολογημένη η σκέψη τους . Από τότε θα άρχιζε το πλέξιμο αμέσως μετά τη γεννησή του .

Έως τα δέκα πέντε χρόνια θα έπρεπε να ετοιμαστεί η κάθε προίκα , γιατί κάπου ανάμεσα θα ήταν και ο γάμος του . Δεν ήταν μόνο τα τσουράπια και οι πατούνες , που είχαν μεγάλη διάρκεια, είχαν και τα άλλα υπόλοιπα μάλλινα είδη , τα δίμητα για τα τσιπούνια - φλοκάτες , στρώματα , χειράμια , βελέντζες και άλλα, πάρα πολύ κοπιώδη εργασία , υπολογιζομένου του χρόνου που χρειάζονταν και οι υπόλοιπες εργασίες του σπιτιού και των χωραφιών , φτάνει να μας πείσουν ότι όλες οι εργασίες για τις προίκες έπρεπε να γίνονται τη νύχτα .-

Να πούμε ολίγα για την ετοιμασία και της εργασία της

Γάμος παραδοσιακός το 1962
ο Βλάσης Τραβασίλης την νύμφη από το
Σπίτι στην Εκκλησία.
κάτω Συγκένωση της νύμφης πάλι στην νύμφη
στην Εκκλησία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

προίκας . Μέσα σε πολύ χρόνο , όταν τα τσουράπια - νυχάκια γυναικών - πατούνες ανδρών και μικρών παιδιών ετοιμάζονταν, ή τελείωνε το πλέξιμό τους , έπρεπε να γίνει το πλύσημο , ένα, ένα με προσοχή , να μην ξεβάψουν τα χρώματά τους και να ασπρίσουν , να λάμπουν απο ασπράδα και να χοντρήνουν (να πήξει το πλέξιμό τους) , τότε σιδερώνονταν και έμπαιναν στο σεντούκι της κάθε μιας κοπέλας χωριστά. Για τα άλλα δίμητα - στρώματα - χειράμια , άλλα στρωσίδια , που έβγαιναν απο τον αργαλειό και πήγαιναν στα μαντάνια (νεροτριβιές) για να χτυπηθούν (να πήξουν) . Τα ξεχώριζαν όσα ήταν για το ράφτη και κατόπιν τα έβαζαν στο σεντούκι , για να βγούνε για ράψιμο όταν θα έρχονταν η ώρα . Και τα βελεντζικά τα πόστιαζαν και τα έραβαν με σεντόνια να μην τα τρώει το μολίτσα (σκόρος) και να μην λερώνονται . Δεν ήταν μόνον κοπιώδης εργασία , αλλά και οικονομικά οδυνηρή για εκείνη την εποχή . Όλος αυτός ο κύκλος των εργασιών , ήταν τόσο μακροχρόνιος και επίμοχθος που δίκαια ζητούσαν ν'αποφύγουν αυτό το ποτήρι της φοβερής δυσκολίας .-

Για να φτάσουν όλα στο πλέξιμο και στον αργαλειό , χρειαζόνταν τα μαλλιά όλα να πλυθούν , να γρανισθούν , να λαναριστούν , να κλωθούν γήματα στο δράχτι , να βαφούν και μετά να περάσουν στον αργαλειό και στο πλέξιμο . Και όλα αυτά περνούσαν απο τα χέρια των γυναικών .- Όταν πλέον πλησίαζε η ώρα που μιλήσαμε για τους αρραβώνες , έρχονταν η σειρά να πάνε στο ράφτη .- Απο εδώ και πέρα άρχιζε άλλος γολγοθάς που ήταν το οικονομικό ζήτημα . Αυτό το βάρος έπεφτε στους ώμους του άντρα . Όταν το κορίτσι μεγάλωνε , ο κάθε γονέας χώριζε το ποσόν περίπου που θα χρειαζόνταν τα ραψίματα των προικιών . Όσες κοπέλες θα ήταν και για όσα προικιά , θα ήταν έτοιμος οικονομικά , για να μην σκοτώνεται την τελευταία ώρα . Οι ραφτάδες εκείνη την εποχή ήταν λίγοι και πληρώνονταν πολύ ακριβά για το ράψιμο μιάς προίκας , χωριστά τα υλικά πανάκριβα για τα τσιπούνια και φλοκάτες . Θα προσπαθήσω να εύρω τα ονόματά τους ήταν δε

χάρτζια , σιρήτια , χρυσές κλωστές , ασημένιες και άλλα πολλά για το κεντημά τους , που αυτά είχαν μεγάλη αξία και κόστιζαν πάρα πολλά χρήματα για την αγορά τους .- Η αγορά αυτών των υλικών γίνονταν απο τις αγορές των Γιαννίνων και της Κορυτσάς (Τζιώρτζας) . Η πληρωμή του ράφτη και των υλικών γίνονταν σε χρυσά ναπολεόνια . Τα άλλα όλα ήταν έτοιμα και βαλμένα σε ωραίο γύκο (πόστιασμα) απο τις γυναίκες .- Ο ράφτης έρχονταν μόνο για τα χοντρά , τσιπούνια και φλοκάτες. Καλοί ραφτάδες πολύ παληά έρχονταν απο το χωριό Φούρκα και Ντέτσικο. Αργότερα έρραβαν και οι δικοί μας ο Γιαννούλης , ο Σκούρτης από τους Χιονιάδες και άλλοι απο το Τούρνοβο . Αυτοί σαν πατριώτες εργάζονταν και λίγο οικονομικότερα . Όταν πλησίαζε η ώρα για τον ράφτη , οι γονείς κανόνιζαν σύμφωνα με τα οικονομικά τους , και ανάλογα έφερναν το ράφτη τους , ακριβό ή φτηνότερο. παρήγγειλαν τον μάστορα και συμφωνούσαν για το ποσόν και την ημέρα που θα έρχονταν να αρχίσει το ράψιμο .- Ο ράφτης κατά την ορισμένην ημέρα ξεπέζεμε αν ήταν ξένος με δυο μουλάρια , τα ένα είχε τα εργαλεία του και τον βοηθό του και το άλλο πενέκι που το είχε ο τεχνίτης για να μετακινείται στις διάφορες εργασίες του . Πολλές φορές όταν ήταν κάπως βιαστική η προίκα , έφερνε μαζί του και δυο βοηθούς του . Πού ήταν μαθητευόμενοι και έκαναν δευτερεύουσες εργασίες . Άπλωναν σε ένα δωμάτιο , όλα τα εργαλεία , ψαλίδια , μέτρα - γωνίες κ.λ.π. και μπροστά του θα τον άπλωναν τα διάφορα δίμητα και άλλα υλικά ότι χρειάζονταν . Το ράψιμο διαρκούσε δυο και τρεις εβδομάδες, πράγμα που θα ήταν στη διάθεσή του μια γυναίκα του σπιτιού για το μαγείρεμα και την περιποίηση των μαστόρων .- Όταν ιδούμε ένα τσιπούνι , το καλό (φουρκιπτικο το λέγαμε) θα διαμορφώσουμε μια εικόνα για την τέχνη και την όλη εργασία που χρειαζότανε. Για τα κομάτια που θα ράβόνταν έγινε συζήτηση πολλές φορές , ήταν η πρώτη και άλλοτε η δεύτερη και όταν ο ράφτης τελείωνε όλη τη δουλειά του , θα του έκαναν μαζί με τους βοηθούς του , ένα τραπέζι με τα καλύτερα φαγητά για να μείνει ευχαριστημένος

ο αρχιμάστορας και να δώσει κι' εκείνος τις ευχές του για προκοπή του νέου ζευγαριού . Πλήρωναν τον μάστορα κι' εκείνος ευχαριστούσε τον νυκοκύρη και πήγαινε για άλλα ραψίματα . Ήταν περιζήτητοι οι τεχνίτες ραφτάδες και η δουλειά τους δεν σταματούσε ποτέ .-

Εδώ τελειώνει αυτή η φάση κι' αρχίζει άλλη : Αφού θα γίνονταν ο καθαρισμός του δωματίου και το προσεκτικό δίπλωμα των τσιπουνιών και φλοκάτων , θα έρχονταν η μοδίστρα . Μάζευαν ότι κομάτια απο δίμητα περίσσευαν και άλλα υπόλοιπα απο τα ακριβά σειρήτια και χάρτζια τα οποία τοποθετούσαν σε σεντούκια . Οι μοδίστρες ήταν κι' αυτές ειδικές που έραβαν της προίκες . Απαιτούν την καλή και προσεκτική εργασία για τα καλά νυφιάτικα φορέματα , γιλέκα και άλλα μεσοφόρια . Διαρκούσε αυτό το ράψιμο δέκα πέντε έως είκοσι ημέρες , ανάλογα τα φορέματα που θα έραβαν . Παράλληλα έρχονταν τον ίδιο χρόνο και οι κεντίστρες που κένταγαν τις ποδιές . Η καλή ποδιά απαιτούσε χρόνο αρκετό , και ήταν τόσο όμορφη με τα τσιτζίφυλια και άλλα κεντητά που έκανε η ειδική αυτή κεντίστρα . Οι ποδιές ήταν τρείς και τέσσερις . Η μία απο βελούδο η καλή , η δεύτερη μεσαία την έλεγαν και η καλή καθημερινή , αυτή η κεντίστρα θα έκανε και τα καλά μαξιλάρια . Αυτές οι εργασίες της μοδίστρας και κεντίστρας θα γίνονταν με ειδική συμφωνία μεταξύ του νυκοκύρη και τεχνίτριας . Άλλοτε ήταν με κατ' αποκοπήν και άλλες φορές με το μεροκάματο . Η μοδίστρα είχε συνήθως και τη βοηθό της . Έπιανε ένα δωμάτιο , άπλωνε τη μηχανή , τα εργαλεία της και άρχιζε την εργασία . Το ράψιμο θα ήταν πολύ προσεκτικό και όμορφο . Σε όλα αυτά η μέλλουσα νύφη ήταν πάντα μπροστά και κοντά σε όλα για τις πρόβες και την περιποίηση των ραφτάδων και ραφτριών . Σε όλες αυτές τις φάσεις ο νυκοκύρης ήταν παρών με τα ωραία φαγητά , τα καλά του κρασιά και τα όμορφα γλυκά του . Και να καλοπιιάσει τους τεχνίτες - και μοδίστρες για καλή δουλειά στα προικιά της κόρης του . Αν και η φιλοξενία ήταν στο πνεύμα της εποχής και ο φιλοξενούμενος τύχαινε μεγάλης περιποίησεως .-

Αυτή ήταν και η περιγραφή μας για όλη την διαδικασία του ραψίματος της προίκας . Και μετά το τελείωμα προσδιόριζαν επακριβώς και την οριστική ημερομηνία της τελέσεως του μυστηρίου του γάμου . Μετά το ράψιμο αφήνονταν δυο εβδομάδες περιθώριο , και ορίζονταν την δεύτερη Κυριακή της επομένης εβδομάδος . Η τελευταία ήταν του γάμου και πρώτη για την προετοιμασία του σπιτιού , απο καθαρίσματα , πλύσιμο , σφουγγάρισμα και κάποια τακτοποίηση των προικιών . Έπρεπε το κάθε πράγμα να είναι στη θέση του για την άλλη εβδομάδα που θα άρχιζε ουσιαστικά η τελετή του γάμου .-

Τ α Τ ρ α γ ο ύ δ ι α

Που θα αναφέρουμε παρακάτω , είναι παλιά και νεώτερα και πολλά τραγούδιαύνται ακόμα και σήμερα , στα πανηγύρια που γίνονται στα χωριά μας . Ήταν όμως απαραίτητα να γίνει αυτή η περιγραφή τους προκειμένου να βρίσκονται στο κάθε σπίτι και για να κρατήσουν όσο μπορούν οι κάτοικοι , ιδίως των χωριών , τις παραδόσεις . Τα ήθη και έθιμα τα παλιά που έδωσαν ζωή και δύναμη σε τόσες γενεές και που συντρόφεψαν τους κατοίκους στην τόσο δύσκολη ζωή τους .

Από τα τραγούδια έπαιρναν δύναμη και κουράγιο , να ξεχνούν τους κόπους , μόχθους και πόνους , τα βάσανα του ξενητεμού τους . Τραγουδιούνταν παντού , έξω και μέσα στο σπίτι, μακριά στα ξένα οι άντρες τα σιγοτραγουδούσαν και απάλαινε ο πόνος της ξενητριάς τους .-

Τα ξεχωρίζουμε σε τραγούδια τραπεζιού (καθιστικά) της τάβλας , Ντολιών - Νυφιάτικα , ξενητεμένα, του γάμου και αρραβώνων (χαρούμενα) και τα χορευτικά . Και τα ξεχωρίζουμε για να μπορούν οι νεώτεροι να τα διακρίνουν και να τα αναπαριστάνουν όταν κάποτε χρειαστεί . Με πολύ κόπο τα συγκεντρώσαμε και κάναμε το διαχωρισμό τους για να διασωθεί το τόσο πολύτιμο υλικό της παράδοσής μας . Όταν ολοκληρωθεί το βιβλίο και το παραδώσουμε στους κατοίκους των τριών χωριών μας ,

το επόμενο στάδιο ελπίζω να είναι η καταγραφή τους σε ταινίες μαγνητοφώνου απο γυναίκες παληές που θυμούνται τα τραγούδια τους . Για να ετοιμαστεί και το υλικό τούτο έτοιμο , να παραδοθεί στην Επιτροπή Λαογραφίας του χωριού μας .-

Τα τραγούδια που θα ακούσουμε παρακάτω είναι όλα της νύφης - νυφιάτικα , ονομαζόνταν και τα τραγουδούσαν μετά το στόλισμα της νύφης . Όλες οι φιλενάδες της , οι γειτόνισές της και οι συγγένισές της έως την ώρα που θα έρθουν οι συμπεθέροι του γαμπρού να την πάρουν . Η νύφη κάθεται στολισμένη κοντά στα προικιά της , κρατάει ένα μαντήλι στο χέρι , και καμαρώνει . Στέκεται σοβαρή , πότε είναι χαρούμενη και πότε είναι συγκληνημένη . Είναι η ώρα που σκέπτεται , ότι θα φύγει απο το σπίτι της και της το θυμίζουν , όπως θα ιδούμε , πολλά απο τα τραγούδια που τις τραγουδούν .-

Παρ'όλο που προσπαθεί να αποδιώξει τη συγκίνησή της , δεν το κατορθώνει και δακρύζει . Οι παράνυμφες την μαλώνουν και τις σκουπίζουν συχνά τα δάκρυα απο τα μάτια της . Θα τα ακούσουμε στη συνέχεια να μας μιλούν για τον αποχωρισμό , του πατέρα , της μάνας , των αγαπημένων αδερφιών κ.λ.π. -

Έχουν όλα αυτά τα τραγούδια μέσα τους το ξεπροβόδισμα απο τα αγαπημένα της πρόσωπα , τις φιλενάδες της και το σπίτι της που εκεί μεγάλωσε , έπαιξε όλα τα παιδικά της χρόνια , εκεί πέρασε όλη τη παιδιάστικη και χαρούμενη ζωή της .-

Τραγούδι : Μετά το στόλισμα , κάθεται στην καρέκλα ι και ακούει τις φιλενάδες της :

Τραγουδούν Ιον .-

Ιον : Κόρη μου ποιός σε στόλισε
και στέκεις στολισμένη
η Μάνα μου σε στόλισε
και είμαι στολισμένη .-
Ο Πατέρας μου με στόλισε
και είμαι στολισμένη .-
Τ'αδέρφια μου με στόλισαν
και είμαι στολισμένη .-

..//..

Μια θαλασσά βαθειά - βαθειά
 πως να σ'αφήσω τόχε γειά .
 Πατέρα μου γλυκέ , γλυκέ
 πως να σ'αφήσω τόχε γειά ,
 πως να σ'αφήσω τ'όχε γειά
 που δε μ'αφήνει η καρδιά .
 Μανούλα μου γλυκιά - γλυκιά ,
 πως να σ'αφήσω τ'όχε γειά
 πως να σ'αφήσω τ'όχε γειά
 που δεν μ'αφήνει η καρδιά .
 Αδέλφια μου γλυκά - γλυκά ,
 πως να σας αφήσω τ'όχε γειά
 πως να σας αφήσω τ'όχε γειά
 και δεν μ'αφήνει η καρδιά .-

Τραγούδι 3ο .-

Φεύγω κλαί μωρ. φεύγω κλαίγοντας ,
 φεύγω παραπονούντας , κι'αϊμάν-αϊμάν
 Κι'όλοι με μωρ, κι'όλοι με έδιωχναν
 κι'όλοι φεύγα μου λένη κι'αϊμάν - αϊμάν
 Ως κι'η μά μωρ'ως κι'η μάνα μου
 Κι'αυτή φεύγα μου λέει, κι'αϊμά - αϊμάν
 και ο πατέ μωρ'κι'ο πατέρας μου
 κι'αυτός φεύγα μου λέει , κι'αϊμάν - αϊμάν
 και τα αδέ μωρ και τ'αδέρφια μου
 κι'αυτά φεύγα μου λένη , κι'αϊμάν - αϊμάν .-

Τραγούδι 4ο .-

Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει
 Συμπεθέροι θέλουν νύφη
 κι'όλοι θέλουν να την δώσουν
 κι'ο πατέρας της δε θέλει .-
 Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει ,
 συμπεθέροι θέλουν νύφη
 κι'όλοι θέλουν να τη δώσουν ,
 κι'η μανούλα της δεν θέλει .
 Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει ,
 Συμπεθέροι θέλουν νύφη
 κι'όλοι θέλουν να τη δώσουν
 και τ'αδέρφια της δε θέλουν .-

Τραγούδι 5ο .-

Περιβόλιτσι φουντωτό
 φουντωτό - καμαρωτό
 κάθεται πέρδικα λαλεί
 το πούστε αδέρφια μου
 κι' εσείς πρώτα ξαδέρφια μου .
 Όλοι κοντά κου είσαστε
 κι' όλοι ντουφέκια ρίχνετε
 να μη με πάρει ο σταυραετός
 μην σκιάζεσαι περδίκια μου
 κι' όλοι κοντά σου είμαστε
 κι' όλοι ντουφέκια ρίχνουμε .-

Τραγούδι 6ο .-

Όλοι με μωρ' όλοι μ'έδιωχναν
 κι' όλοι φεύγα μου λένε κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Φεύγω κλαί , μωρ. φεύγω κλαί-γοντας
 φεύγω παραπονιούοντας , κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Παίρνω ένα μωρ' παίρνω ένα ανήφορα
 Στρατί το μονοπάτι, κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Βρίσκω ένα μωρ' βρίσκω ένα δεντρί
 δεντρί σαν κυπαρίσση, κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Πού είναι κλων μωρ' που είναι οι κλώνοι σου
 να ρίξω τ' άρματα μου , κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Πού είναι οι ρί μωρ' που είναι οι ρίζες σου
 να δέσω τ' άλογό μου, κι' αϊμάν - αϊμάν

Τραγούδι 7ο .-

Κι' άει συντρο μωρ' κι' άει συντρόφισσες
 κι' άει συντρίφισσές μου κι' αϊαμάν - αϊμάν
 Μη μαλώ μωρ' μαλώνουμε
 και μη να δερνόμαστε κι' αϊμά - αϊμάν
 και το χινό μωρ' το χινόπωρο
 πάλι χωριζομέστε , κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Και την άνοι μωρ' και τήν άνοιξη
 πάλι θ' ανταμωθούμε , κι' αϊμάν - αϊμάν
 Στα ψηλά μωρ' στα ψηλά βουνά
 Μέσα στις κρύες βρύσες , κι' αϊμάν - αϊμάν .-

...//...

Τραγούδι 8ο .-

Έφγα μάννα μ'να ιδείς τον ήλιο
 κι'αν είναι ώρα να κάτσω ακόμα .-
 Έβγα πατέρα να δεις τον ήλιο
 κι'αν είναι ώρα να κάτσω ακόμα .
 Κι'αν νύχτωσε να περπατήσω
 Κάτσε πέρδικά μου
 κάτσε λίγο ακόμα
 θα φύγεις μακριά
 δεν θα σε ξαναϊδούμε .-

Τραγούδι 9ο .-

Αητός την κόρη άρπαξε
 απο το παραθύρι .
 Γε γεμ, Γιαννούλα μ γεμ .-
 Σαράντα μέρες μακριά
 σαράντα μερονύχτια
 Γε γεμ' Γιαννούλα μ γιέμ .-
 Σαν πάεισαν και ξεφόρτωσαν
 σε πράσινα λειβάδια
 Γε γιέμ' Γιαννούλα μ γιέμ .
 Σαν έστρωσαν να φαν να πιούν
 αφρόν και παξιμάδι
 Για φάε κορήμ , για πιές κορήμ
 κανένα μη θυμάσαι
 θυμάμαι τον πατέρα μου
 και δεν μπορώ να φάω
 θυμάμαι τη Μανούλα μου
 και δεν μπορώ να φάω
 Γιέ μ Γιέμ Γιαννούλα μ Γιέμ

(Σε όλους τους στίχους το Γεμ' Γιαννούλα μ Γιέμ)

Τραγούδι 10ο .-

Μεσ την Αγιά Παρασκευή
 κοιμάται η κόρη μοναχή
 κοιμάται κι'ονειρεύεται
 και βλέπει πως παντρεύεται
 ψηλό πύργο ανέβαινε
 Σε πριβόλι έμπαινε
 Εξήγα μάνναμ' τ' όνειρο
 Ο Πύργος είν' ο άντρας σου
 το περιβόλι ο γάμος σου .-

Τραγούδι 11ο .-

Λάμπει ο ήλιος, λάμπει στην Ανατολή
 Λάμπει και μια κόρη, σε καινούργια αυλή .
 Μπαίνει ο ξένος, βγαίνει δε μπορεί να δει
 Φεύγα ξένεμ'φεύγα, σύρε στο καλό
 και στο γύρισμά σου γύρνα κι'απο δώ
 Γύρνα στο μπαξέ μου και στον κήπο μου
 Μάσε καρυοφύλι, κι'Αγιο μύραντο
 δόστα της αγάπης να τα μυριστεί .-

Τραγούδι 12ο .-

Τι στέκεις μήλο μ'κόκκινο
 τι στέκεις μαραμένο .
 Μήπως μακρυά παντρεύεσαι
 Μήνα τη χώρα βγαίνεις .
 Ούτε μακρυά παντρεύομαι
 ούτε απ'τη χώρα βγαίνω
 Μον τ'όχω πως χωρίζομαι
 απ'την καλή μαννούλα
 Κλαίνε τ'αδερφάκια μου
 κι'είναι μεγάλο κρίμα .

Τραγούδι 13ο .-

Που πας μικρούλα, δε μου λές
 κι'αναστενάζεις κι'όλο κλαίς .
 Πάνω στα βουνά βουνά
 γι'απανταμώση τον αετό
 τ'αετό τον Σταυραετό
 Να μου χαρίσει ένα φτερό
 Για να πετάω όσο μπορώ .-

Τραγούδι 14ο .-

Στη μέση απ'τη θάλασσα
 μηλιά ήταν φορτωμένη .
 Κι'ο σταυραετός τριγύριζε
 μήλο να πάει να πάρει
 Για φεύγα - φεύγα σταυραετέ
 και μη παραζυγώνεις
 μη μου τηνάξεις τ'άνθη μου
 και πέφτη η ομορφιά μου .-

τι τα το πω τ' αφέντη μου
ν'άρθει να σε μαλώσει
τι θα το πω της Μάννας μου
να σε πετροβολήσει .-

Τραγούδι 15ο .-

Περδίκια, περιστέρα μου
με ποιόν εμάλλωνες εψές
Με τον πατέρα μάλλωνα
Για δε μου κάνει τα προικιά
Περδίκια περιστέρα μου
με ποιόν εμάλλωνες εψές
Με τη μαννούλα μάλλωνα
για δε μου κάνει τα προικιά
περδίκια περιστέρα μου
με ποιόν εμάλλωνες εψές
Με τ'αδελφάκια μάλλωνα
κι' αγλυ απο εμένα πούφυγα.-

Τραγούδι 16ο .-

Μες τον απέρα μαχάλα
πούναι κορίτσια όμορφα
αητός επήγε κι' έκατσε
την κόρη γ' εκουβέντζιαζε
Κόρη μ να πείς της Μάννας σου
για να σου φκιαάξει τα προικιά
γιατί ο καιρός μαε έμασε
κι' οι μέρες μας εσώθηκαν
Την Κυριακίτσα το πρωί
θα μάσω τους συμπεθέρούς
θ'άρθω ν'αρραβωνιάσουμε

Τραγούδι 17ο .-

Η κόρη πάει για νερό
με τη βαρελοπούλα
με τα μαλλιά της ξέπλεκα
στους πλάτες γυρισμένα
Λεβέντης την αγνάντεψε
π'ολάργιο παραθύρι .

Κοντοκαρτέρι κόρη μου
για να σε κουβεντιάσω
Δεν είχα άδεια λεβέντη μου
να κόντο - καρτερέσω .
Έχω τη μπόμτσα στη φωτιά
και το ψωμί στο φούρνο
Έχω μαντήλι που κεντώ
νύφη για να κινήσω .-

Τραγούδι

Όταν η νύφη ξεκινάει απο το σπίτι
μαζί με το συμπεθερικό και οι
δικοί της τη χαιρετούν .-

Τραγούδι Ι8ο.-

Αφήνω γειά , ν' αφήνω γειά
Αφήνω γειά στο σπίτι μου
Αφήνω γειά , αφήνω γειά
Αφήνω γειά πατέρα μου
Αφήνω γειά ν' αφήνω γειά
Αφήνω γειά μαννούλα μου
Αφήνω γειά ν' αφήνω γειά
Αφήνω γειά αδέρφια μου .
Τσούπρα μου σύρε στο καλό
και να προκόψετε τα δυό .
Αφήνω γειά ν' αφήνω γειά
Αφήνω γειά γειτόνισσες
και σας γειτονοπούλες μου
Τώρα που βγήκα στην αυλή
δός μου Μαννούλα μ την ευχή
κι' εγώ πάνω στο σπίτι μου
μαζί με τ' αϊτεράκι μου .
Τσούπρα σύρε στο καλό
και να προκόψετε τα δυό .-

...//...

Είμαστε στην τελευταία εβδομάδα του γάμου και αρχίζουν οι προετοιμασίες . Για τη νύφη εσήμαινε μια γενική αλλαγή , ήταν ανάμικτη χαράς και περισυλλογής . Θα ήταν για λίγες μέρες ακρόμη κοντά στους δικούς της . Μ'εκείνους που τη μεγάλωσαν με τόση στοργή κι'αγάπη . Την ανέθρεψαν Χριστιανικά και της έδειξαν τον καλό δρόμο που θα ακολουθήσει στη ζωή της . Είναι ορισμένα γεγονότα, σταθμός στη ζωή των ανθρώπων , και πολύ σπουδαίες και σοβαρές οι ημέρες πριν του γάμου . Βλέπουμε μπροστά μας , την χτεσινή κοπέλλα που ήταν τόσο χαρούμενη και γελαστή , ν'αλλάζει τόσο απότομα και να γίνεται σοβαρή και σκεπτική . Αντιλαμβάνεται τώρα τον καινούργιο ρόλλο που έχει να διαδραματίσει και προχωρεί στη νέα της ζωή , με τα χαρακτηριστικά που αναφερθήκαμε όλες αυτές τις μέρες , δεν την αποχωρίζονται οι φιλενάδες της και προσπαθούν να της παρασταθούν , σε όλα τα στάδια που εναλλάσσονται μέσα στη σκέψη της . Γελούν - τραγουδούν , χαίρονται , την πειράζουν , της θυμίζουν και τις ωραίες στιγμές του γάμου . Φροντίζουν για ότι δουλειές είναι απαραίτητες στο δωμάτιο της νύφης και τη βοηθούν να περιμαζέψει όλα της τα πράγματα , και να είναι το δωμάτιό της όπως και η ίδια , όμορφο και λαμπερό . Και είναι ολοπρόθυμες για κάθε δουλειά , να τελειώνει γρήγορα για να περισέψει ώρα , να καθήσουν κοντά στη φιλενάδα τους .

Στο σπίτι της νύφης

Δευτέρα - Τρίτη - Τετάρτη .

Είναι απο πρωϊ συγκεντρωμένες οι φίλες και συγγενισές της . Σκορπίζουν , με διάφορες εργασίες , γίνονται ομάδες και η κάθε μία πηγαίνει στο πόστο της . Όλη η ημέρα κυλάει χαρούμενη . Σκουπίζουν , καθαρίζουν αυλές , δρόμους, γύρω απο το σπίτι . Άλλες ασπρίζουν , έξω τις αυλές να λάμπουν απο καθαριότητα και ασπράδα . Το πρωϊ της δευτέρας τρεις κοπέλλες με μάννα και πατέρα , πηγαίνουν στο μύλο ν'αλέσουν το σιτάρι . Φορτώνουν τα ζώα τους , δύο - τρία και αφού στολίζουν τα καπίστρια με το βασιλικό και οι ίδιες είναι αλλαγμένες με τα όμορφα φορέματά τους .

Ξεκινούν με χαρά και απ' αυτή την ώρα αρχίζει ο γάμος . Θα χρειαστεί το αλεύρι , για τις κουλούρες , τα ψωμιά , τα κλωστά , τις πήτες και ότι χρειάζεται για όλες αυτές τις ημέρες . Άλλες γυναίκες , καθαρίζουν τους εσωτερικούς χώρους , δωμάτια , οντάδες , κουζίνες , ότι έχει μέσα το σπίτι . Τα βγάζουν όλα έξω , τινάζονται , αερίζονται , ασπρίζουν τους τοίχους , πλένουν τα πατώματα και τοποθετούν όλα τα πράγματα του σπιτιού στην καλύτερη θέση τους . Τα βάζουν όλα στη σειρά , και ετοιμάζουν τα τραπέζια , για ν' αρχίσει το σιδέρωμα των προικιών που διαρκεί έως και την τετάρτη μέρα .

Ετοιμάζουν κανίστρες - κόφες , τις γιαλίζουν και τις γεμίζουν με κρασί . Τα πάντα πρέπει να είναι έτοιμα , να λάμπουν και τα προικιά , την Πέμπτη να είναι έτοιμα να μπουν στα σεντούκια και να τακτοποιηθούν όλα όμορφα και καλά . Όλες αυτές οι εργασίες γίνονταν τις τρεις ημέρες και έως την Τετάρτη το βράδυ ήταν όλα έτοιμα για ν' αρχίσουν την Πέμπτη το πρωί άλλες πιο σοβαρότερες . Και το σπίτι της νύφης είναι έτοιμο , λαμπερό και όμορφο να δεχτεί το συμπεθερικό με το γαμπρό την Κυριακή του γάμου .-

----- . -----

Την Δευτέρα , την Τρίτη και την Τετάρτη στο σπίτι του γαμπρού .

Προετοιμασίες :

Από τη Δευτέρα κανονικά αρχίζει ο γάμος και απο τις δύο πλευρές , γαμπρού και νύφης . Είναι η εβδομάδα της χαράς και των τραγουδιών . Συγγενείς και φίλοι είναι χαρούμενοι κι ευτυχισμένοι και εκδηλώνουν τη χαρά αυτή με τα τραγούδια τους . Το πρωί της Δευτέρας οι συγγενείς του γαμπρού ^{γυναίκες} και άντρες είναι στο σπίτι του . Εύχονται - φιλιούνται , χαίρονται και διαμοιράζονται ο κάθε ένας στο πόστο του προκειμένου να αρχίσει η δουλειά . Οι φίλοι του γαμπρού γνωρίζουν τη δουλειά της Δευτέρας και έρχονται στο σπίτι με τα αρματωμένα μουλάρια (ζώα) . Είναι όλοι τους καβάλα και ξεπεζεύουν να φιλήσουν το γαμπρό και να αυχηθούν τους υπολοίπους για το χαρμόσυνο γεγονός . Όλοι κερνιούνται με γλυκό και πηγαίνουν στη δουλειά τους . Οι άντρες θα πάνε για ξύλα στο δάσος , που θα χρειαστούν για το γάμο . Φούρνοι , φωτιές - μαγειρέματα , ψύσιμο αρνιών , όλη τη βδομάδα θα είναι

..//..

σε ενέργεια . Ξεκινούν απο το σπίτι του γαμπρού καβάλα στα ζώα τους και αρχίζει το τραγούδι στο ξεκίνημά τους όλοι μαζί. Γυναίκες και άντρες τους ξεπροβοδίζουν :

Τραγουδούν :

Ευχή σου μου μαννούλα μου
τα ξύλα για να φέρω
με μάννα , με πατέρα
Μ' αδέρφια με ξαδέρφια .

Ευχήσου μου πατέρα μου
τα ξύλια για να κόψω
με το πολύ το σόϊ
με την πολύ γεννιά μου .-

Και συνεχίζουν στο δρόμο οι άντρες πολλά άλλα τραγούδια , γαμπριάτικα που ηχοβολούν οι ράχες και τα λαγκάδια .-

Οι γυναίκες απο το σπίτι λένε και άλλα τραγούδια όσο να απομακρυνθούν οι καβαλάρηδες και να ακουσει το χωριό τη χαρά του γάμου που σήμερα γίνεται η έναρξή του .-

Τραγουδούν :

Μες τον απέρα μαγαλα
πούναι κορίτσια όμορφα
αητός επήγε κι έκατσε
την κόρη εκουβέντιαζε .
Κόρη μ να πείς της μάννας σου
την Κυριακίτσα το πρωϊ
θα μάσω τους συμπέθερούς
θ'άρθω ν' αρραβωνιάσουμε
θ'αρθώ να στεφανώσομαι .-

Επιστρέφονταν απο το δάσος , πάλι τραγουδούν , αχολογούν οι ρεμματιές , αντιλαλούν οι κάμποι , θ'άλεγε ο στιχοουργός .-

Η μάννα του γαμπρού τους περίμενε στην πόρτα του σπιτιού, ευχαριστούσε για όλη τη δουλειά , και αμέσως έτρεχαν οι γυναίκες να ξεφορτώσουν . Έβαζαν τα ξύλα στη σειρά και σταματούσαν για λίγο όλο το προσωπικό . Ήταν έτοιμες οι τηγανίτες που στρώνονταν στα τεψιά , έλεγαν ευχές στους γονείς του γαμπρού

και όλοι αλληλοεύχονταν με ανάλογες ευχές . Να ζήσουν να προκόψουν , στους γονείς και στο γαμπρό . Στο γάμο των παιδιών σας , και στα δικά σας έλεγαν στους ανύπαντρους και ανάλογα σε όλους . Οι νέοι που πήραν μέρος στα ξύλα αποχωρούν για να έρθουν της επομένη μέρα για άλλες εργασίες .-

Το πρωί της Δευτέρας μετά το ξεπροβόδημα των αντρών για τα ξύλα , κρατούσαν τρία ζώα για να πάνε στο μύλο. Τρεις κοπέλλες και εδώ με μάννα και πατέρα , φόρτωναν τα ζωα με σιτάρι για να πάνε στο μύλο ν'αλέσουν . Εδώ χρειάζονταν πολύ περισσότερο κι'απο τη νύφη , γιατί ήταν περισσότερες οι εργασίες . Περισσότερο ζύμωμα , περισσότερα ψωμιά και άλλα . Από το άλεσμα θα επέστρεφαν το απόγεμα . Ξεφόρτωναν με προσοχή , έβγαζαν το αλεύρι στα αμπάρια , έλεγαν ευχές στα κορίτσια πολλές και καλές και εκείνα αποχωρούσαν για τα σπίτια τους . Άλλες γυναίκες έπαιρναν μέρος σε διάφορες δουλειές του σπιτιού όπως αναφέραμε και στην περιγραφή προηγούμενα της νύφης . Το σπίτι και όλα μέσα - έξω έπρεπε να λάμπουν . Και την άλλη μέρα την Τρίτη συνεχίζονταν οι εργασίες της καθαριότητας . Όλα έπρεπε να τελειώσουν έως την Τετάρτη και να ξεκινήσουν την Πέμπτη οι κυρίως εργασίες της προετοιμασίας του γάμου. Την Τρίτη το απόγευμα ομάδα γυναικών έπιαναν τα προζύμια , για να ζυμωθούν τα ψωμιά του γάμου , που θα άρχιζε την επομένη μέρα το ζύμωμά τους . Να σημειωθεί ότι όλες οι εργασίες γίνονταν με τραγούδια και χαρές , γέλια και πειράγματα , ήταν κι'εκείνα που κρατούσαν την ατμόσφαιρα της χαράς για όλες αυτές τις μέρες . Την Τετάρτη το πρωί θ'άρχιζε το ζύμωμα των ψωμιών του γάμου. Σ' αυτήν την εργασία έπαιρναν μέρος γυναίκες και κορίτσια και οι γυναίκες που θα είχαν παιδιά και όχι άκληρες και χωρίς άντρα . Γίνονταν πολλές ζυμωσιές , τέσσερις ή και πέντε και έξι πολλές φορές . Ο φούρνος απο το πρωί έκαιγε συνεχώς και έβγαζε φουρνιές με ψωμιά . Να παρατηρήσω ότι τα κορίτσια που έπαιρναν μέρος στο ζύμωμα , έπρεπε να έχουν μάννα και πατέρα . Η μάννα του γαμπρού άναβε το φούρνο το πρωί . Και όταν

4

τέλειωνε το φούρνισμα - ξεφούρνισμα (βγάλσιμο του ψωμιού)
ρίχνανε τρία ντουφέκια που σήμαινε το τελείωμα αυτής της
χαρούμενης τελετής . Έτσι ονομάζονταν όλες οι σοβαρές εργα-
σίες της εβδομάδας του γάμου . Μετά απο την ταξινόμηση των
ψωμιών , τόριχναν στο τραγούδι , και να χαρούν κι'αυτή την
τόσο κοπιαστική ημέρα . Στοιχεία που ομολογούν με τη χαρούμε-
νη διάθεση , ευτυχία , χαρά και αφοσίωση έκαναν όλες αυτές
τις εργασίες οι συγγενείς του γαμπρού .-

Και στο σπίτι της νύφης , έως και την Τετάρτη το βράδυ ,
συνεχίζονταν οι εργασίες για να κλείσουν οι τρεις μέρες και
οι διαδικασίες που έβγαιναν απο τα έθιμα .-

Στο σπίτι της νύφης .-

Την πέμπτη μέρα του γάμου το πρωί , θα έρχονταν όλοι
στη θέση τους , . Καλημέριζαν , εύχονταν κι'επαιρναν η κάθε ο-
μάδα την εργασία της . Η πρώτη δουλειά θα ήταν η τακτοποίηση,
το μάζεμα της προίκας στο σεντούκι . Καλούσαν απο το βράδυ
δύο παιδ άκια έως εννιά χρονών , με μάννα και πατέρα . Αυτά
θα στέκοντανν μπροστά στο σεντούκι και θα έριχναν το ρύζι
και το βασιλικό μέσα και ανάμεσα στο πόστιασμα . Αυτή την
εργασία την έκαναν μια ομάδα πολύ στενές συγγένισες της
νύφης . Αρχικά μπαίνανε οι πατούνες και τα τσουράπια, όλα πε-
ριποιημένα και σιδερωμένα , και στη συνέχεια τα εσώρουχα της
νύφης . Τα τσιπούνια , οι φλοκάτες και τα φορέματά της . Οι πο-
διές , τα σημικά , τα ζωνάρια της και ότι, άλλα μικροαντικεί-
μενα της προίκας . Πριν το σεντούκι κλειστεί ο πατέρας της
νύφης και η μάννα , έριχναν μέσα ασημένια νομίσματα . Αυτό
ήταν το κέρασμα των γονέων της για να ζήσει το ζευγάρι και
να γεράσει σαν το νόμισμα το σιδερένιο . Για τα παιδιά είχαν
ειδικές κάλτσες , κεντησμένες γι'αυτή τη δουλειά . Έβαζαν
μέσα βασιλικό και τα έριχναν στον ώμο των παιδιών , τα χαι-
ρετούσε η νύφη τα κέρναγε με κάποια χρήματα και τα παιδιά γύ-
ριζαν στα σπίτια τους , πάντοτε με συνοδό μια κοπέλλα . Μετά
το κλείσιμο του σεντουκιού , έβαζαν την υπόλοιπη προίκα επάνω
σε γύκο . Τα πόστιαζαν πολύ όμορφα που να φαίνεται πολύ όμορφη

41
όταν την κοίταζαν οι συμπεθέροι και όλος ο κόσμος . Κουβέρτες ,
βελέντζες , στρώματα , χεράμια , όλα χρωματιστά και κεντητά και
έδιναν μια εικόνα απέραντης ομορφιάς .-

Έκαναν και ότι άλλες εργασίες για την ημέρα αυτή , και αργά
το βράδυ αφού πρώτα τ'όριχναν για αρκετή ώρα στο τραγούδι , έ-
φευγαν να ξεκουραστούν , για να αρχίσει την επομένη περισσότερη
δουλειά όπως θα ιδούμε .-

Στο σπίτι του γαμπρού

Την ημέρα της Πέμπτης είναι όλοι οι συγγενείς και φίλοι απο
το πρωί και αναλαμβάνουν ο καθένας τη δουλειά του . Εδώ οι εργα-
σίες την ημέρα αυτή είναι πάρα πολλές , σε αντίθεση με της νύφης .-

Μια ομάδα θα καταπιαστεί και θα ετοιμάσει το τραπέζι του
γάμου . Μετρούν - κόβουν , τα καρφώνουν τα δοκιμάζουν και υπο-
λογίζουν για τον κόσμο που θα χωρέσουν . Είναι υπεύθυνη η ομάδα
για όλες τις εργασίες του τραπεζιού που θα κάνει ο γαμπρός την
Κυριακή το βράδυ . Αφού κανονίζουν και τον κάθε ένα προσκεκλημέ-
νο πού θα καθήσει , τα αποσύρουν έξω σε κάποια γωνιά της αυλής,
για να στηθούν όπως θα δούμε την Κυριακή το απόγευμα . Οι γυ-
ναίκες κάνουν ότι εργασίες χρειάζονται υπόλοιπες και πολύ πε-
ρισσότερο είναι τοποθετημένες στην προετοιμασία του τραπεζιού.
Έχουν πολύ δουλειά γύρω απο αυτό , να συγκεντρώσουν καζάνια ,
ταψιά , κατσαρόλες , πιάτα , κουτάλια , πηρούνια , να πλυθούν
και να είναι όλα έτοιμα . Είναι η τελευταία μέρα για τις εργα-
σίες του τραπεζιού .-

Από αύριο Παρασκευή γίνεται η καθαρή είσοδος στο γάμο
και αρχίζουν πυκνές και κουραστικές δουλειές . Το σπίτι θα
είναι ανάστατο , φιλοξενείες , καλεσμένοι έρχονται απο μακριά,
τραπέζια . μαγειρέματα και άλλες τόσες εργασίες προ του γάμου.
Τελείωνε και αυτή η μέρα και μετά απο λίγο τραγούδι αποσύρονται
στα σπίτια τους .-

Την Παρασκευή στο σπίτι του γαμπρού άρχιζε πάλι η συγκέν-
τρωση απο το πρωί . Οι καθιερωμένες ευχές , τα φιλιά για όλες
τις χαρούμενες ημέρες της εβδομάδας . Σήμερα είναι η καθαρή είσο-
δος στο γάμο , θα γινόταν το κάλεσμα του νουνού , του βλάμη και

της νύφης .-

Μία νέα γυναίκα με άντρα και παιδιά , στενή συγγένι-
σα του γαμπρού , με μια κουλούρα ζυμωμένη με άσπρο αλεύρι
αλοιμένη με βούτυρο και μέλι , θα πήγαινε να καλέσει το Νουνό.
Μετά τα χειροφιλήματα και τις ευχές παρέδινε την κουλούρα και
το κρασί και έλεγε : Σας καλούμε νουνέ να στεφανώσεις τα παι-
δια και τα έλεγε ονομαστικά , να σου προκόψουν και όλο χαρές
να χαίρεσε . Ευχαριστούσε ο νουνός και απαντούσε : Και σε παι-
διών σας να χαρείτε . Η νουνά απο αυτή τη στιγμή άλλαζε όψη
διότι αποκτούσε το δικαίωμα κάποιας τιμη-
τικής θέσης σε όλα απο σήμερα γαα την όλη διαδικασία του
γάμου . Με τον ίδιο τρόπο εκαλείτο στη συνέχεια και ο Βλά-
μης με κουλούρα κ.λ.π. Στο σπίτι του τον χαιρετούσαν με τις
σχετικές ευχές . Σας καλούμε Βλάμη στο γάμο του τάδε με την
τάδε (ονομαστικά) και στη χαρά σας απαντούσαν εάν ήταν ανύ-
παντρος , και στων παιδιών σου αντίθετα εάν ο Βλάμης ήταν παν-
τρεμένος , ευχαριστούσε και αντεύχονταν , στων παιδιών σας να
χαρείτε .-

Την ίδια ημέρα γινόταν και το κάλεσμα της νύφης . Οι κα-
λεστάδες έπρεπε να είναι μονοί αριθμοί πάντοτε ήτοι 1 , 3 ,
5 , 7 κ.λ.π. -

Με μια κανίστρα ολοκαίνουργη στολισμένη με βασιλικό
και άλλα λουλούδια έβαζαν μέσα τα δώρα της νύφης : Το δακτυ-
λίδι , ένα φουστάνι (ύφασμα) ένα μαντήλι μεταξωτό και αφού
έριχναν ρύζι - κουφέτα και βασιλικό , την σκέπαζαν με ένα ω-
ραίο μαντήλι . Την έπαιρνε μια γυναίκα στη μασχάλη και μαζί
με τους άλλους καλεστάδες και την απαραίτητη κουλούρα ξεκι-
νούσαν να καλέσουν τη νύφη .-

Μετά τις ευχές στο σπίτι της νύφης κάθονται αφού παρέδι-
ναν την κουλούρα και την κανίστρα με τα δώρα . Εκεί τους πε-
ριμεναν οι συγγενείς της νύφης και τους περιποιούνταν . Κάθον-
ταν στο σαλόνι και τους κέρναγαν πρώτα γλυκό και μετά τις
ευχές περνούσαν σε τραπέζι που ήταν έτοιμο και τους περίμε-
ναν . Μετά το φαγητό και το πιετό αρχίζει το τραγούδι των γυ-
ναικών . Κάθονταν μόνο λίγες ώρες λόγω πολλών απασχολειών της

Στη φωτογραφία Σηκώνουν τὸ μπαίρακι
καὶ κάτω οἱ καλεσμένοι τραγουδοῦν.
Τραγούδια τοῦ Γάμου

Ἐδῶ παίρνουν τὸν Νούνο ἐπὶ Κυριακῇ τοῦ Γάμου
να λούσουν τὸ Γαμπρό.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

της ημέρας και ετοιμάζονταν οι καλεσμένοι να φύγουν. Η κανίστρα επιστρέφεται πάλι γεμάτη με άλλα δώρα των στενών συγγενών του γαμπρού, από την πλευρά της νύφης. Τώρα η κανίστρα μπαίνει στο κεφάλι της ίδιας συμπεθέρας που την έφερε και μπροστά από τη συνοδεία των καλεστών. Αλληλοφιλιούνται, λένε θερμές ευχές και ξεκινούν με τραγούδια. - Είναι πράγματι υπέροχη αυτή η επιστροφή των καλεστών, έβαζαν πάντα την καλύτερή του φορεσιά (γιορτινή) επίσης γυναίκες να έχουν ωραίες φωνές, αν και οι γυναίκες της εποχής εκείνης διακρίνονταν όλες για το ωραίο τραγούδι τους. Όλη την ημέρα την Παρασκευή ακούς τραγούδια και χαρές στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης. Είναι καθαρή η είσοδος στο γάμο. Όταν γυρίζουν οι καλεστές από τη νύφη, είναι όλα έτοιμα να στήσουν το μπαγιάκι. Ήταν έτοιμο, αρματωμένο, στις τρεις άκρες του Σταυρού, έβαζαν τρία μήλα... δέναν το βασιλικό, και στη βάση του τρία μαντήλια χειρομάντηλα χρωματιστά. Τα αρματωμένα, γίνονταν εκείνη την ώρα στην αυλή του γαμπρού. Μπροστά στέκονταν ο νουνός, ο πατέρας, η μάννα, αδέρφια - ξαδέρφια και λοιποί συγγενείς. Καθ' ολην την ώρα αυτήν τραγουδούσαν και όταν τέλειωνε, το ανέβαζαν στο μπαλκόνι για να γίνει το στήσιμο. Σε αυτή την ώρα το τραγούδι μεσουρανεί, ρίχνουν πολλούς πυροβολισμούς, σημείο ότι το μπαϊράκι στήθηκε. Είναι και αυτή μια πολύ ωραία παράδοση του γάμου, γιατί χρωματίζει το κέφι και τη χαρά που θα ακολουθήσει. Εκεί θα παραμείνει το μπαϊράκι έως την Κυριακή που θα πάνε για τη νύφη. -

Τα τραγούδια που λένε οι γυναίκες με τις όμορφες και ωραίες φωνές τους είναι. -

Τραγουδούν .•

Ευχή σου με μαννούλα μου
 μπαϊράκι για να στήσω
 με μάννα με πατέρα
 μ' αδέρφια με ξαδέρφια .
 με το πολύ το σόϊ
 με την πολύ γενιά μου .-

...//...

Τραγουδούν :

Κύριέ μ και ποιός τον κάνει
τον νειόγαμπρο τον γάμο ;

Ο πατέρας του τον κάνει ,
με γειά του με χαρά του .-

Κύριέ μ και ποιός τον κάνει
του Κώστα μας το γάμο ,

ο πατέρας του τον κάνει
με μόσχο και σταφύλι

με ζάχαρι στα χείλη .-

Κύριέ μ και ποιός τον κάνει
του Κώστα μας το γάμο

Η νουνά του τον κάνει .

Με γειά της με χαρά της ,

με γειά της με χαρά της

και να χαρεί η καρδιά της .

Τραγουδούν και άλλα πολλά τραγούδια της χαράς και του γάμου που τα γράφουμε στο βιβλίο μας . Να σημειωθεί ότι απο τη μεριά του γαμπρού θα ήταν μπροστά απο το συμπεθερικό ένας σχαριάτης - παλληκάρι , θα ετοιμάζονταν απο ημέρες , ένα άθλιο ψαρί , όμορφο , στολίζονταν με ωραία φανταχτερά καπίστρια (χαλινάρια) με καινούργιο σαμάρι , στολισμένο με βασιλικό και λουλούδια κόκκινα , θα ήταν έτοιμο να ακολουθήσει την Κυριακή το συμπεθερικό του γαμπρού . Θα μιλήσουμε λεπτομερώς για το ρόλλο τους κατά την ημέρα του γάμου .-

Θα πάμε για λίγο στο σπίτι της νύφης . Την ημέρα της Παρασκευής για να δούμε τις εκεί προετοιμασίες του γάμου .-

Εδώ στη νύφη είναι όλοι πάλι συγκεντρωμένοι και κάνουν διάφορες δουλειές . Μια ομάδα κοριτσιών προσέχει γύρω απο την καλύτερη ταξινόμηση των προικιών . Τα κοιτάζουν ξανά τα ποστιάζουν όμορφα στο γύκο με τις βελόντες - στρωσίδια - μαξηλάρια και τους δίνουν ότι καλύτερη όψη γίνεται . Άλλες φιλενάδες σιδερώνουν τα ενδύματα και τη στολή που θα φορέσει η νύφη την Κυριακή στο γάμο . Όλα αστραποβολούν απο χάρη και

ομορφιά . Μια μεγάλη Ομάδα θα περίμενε τους καλεσμένους του γαμπρού να κάνει ότι χρειάζονταν όπως τα περιγράψαμε την ίδια ημέρα στο σπίτι του γαμπρού. Όλα γίνονταν με τάξη οργάνωση και ο καθένας ήτανε στο πόστο του , γι' αυτό όπως βλέπουμε όλοι , και στα δυο σπίτια προχωρούν και έχουν απέραντη τελειότητα έως την τελευταία ημέρα του γάμου. Έως και το Σάββατο στο σπίτι της νύφης , συνεχίζονται οι εργασίες γιατί φιλοδοξούν να παρουσιάσουν την αρχοντιά του σπιτιού και την ομορφιά της νύφης και το Σάββατο το βράδυ , θα ετοιμαθούν όλοι οι συγγενείς να πάρουν νερό απο τη βρύση , να ζήσουν την κεφούρα κ.λ.π. όπως θα ιδούμε λεπτομέρειες παρακάτω .-

Στα σπίτι του γαμπρού το Σάββατο .-

Πρωί - πρωί και μετά την Ανατολή του ηλίου , αρχίζουν να έρχονται τα κανίσκια . Αυτά ήταν τα δώρα του γαμπρού απο τους φίλους και συγγενείς για τον γάμο του. Πρώτο έρχονταν το κανίσκι του Νουνού . Ήταν πάντοτε ένα αρνί ή κατσίκι , ζωντανό , αρσενικό πάντοτε και με κέρατα . Ήμαδι για το ζευγάρι να είναι δυνατό και να κάνει παιδιά αρσενικά . Στο κεφάλι του είχαν μια κορδέλα και τα κέρατα βαμένα με κόκκινη μπογιά . Το ίδιο ήταν και το κατσίκι του θλάμη , επίσης και των περισσότερων συγγενών του γαμπρού . Τα κανίσκια συνοδεύονταν και απο ένα άσπρο ψωμί , ζυμωμένο φρέσκο και μια κόφα με ωραιότατο κρασί . Οι κόφες ήταν όλες στολισμένες με βασιλικό .-

Μία ομάδα αντρών παρελάμβανε τα κανίσκια , τα οποία έβαζε στη θέση τους . Τα αρνιά έμπαιναν στο σταύλο , για να σφαγούν το απόγεμα του Σαββάτου και να ετοιμάζονται για το τραπέζι του γάμου , άλλη ομάδα θα φρόντιζε για ότι θα χρειαστεί πρόσθετα το τραπέζι , όλα σήμερα πρέπει να είναι έτοιμα. Τραπεζομάντηλα , πατσέτες , μαχαιροπήρουνα κ.λ.π. τα οποία ήταν ανάγκη να υπάρχει περίσευμα , παρά να λείπουν . Από το μεσημέρι μιά ομάδα άρχιζε το σφάξιμο των αρνιών , προβάτων που θα παραδίνονταν στους μαγείρους . Εκείνοι θα τεμάχιζαν όσα

ήταν για μαγείρεμα , και τα άλλα έμπαιναν ολόκλητα στα νταψιά. Ετοιμάζονταν εντόσθια για καυρομάδες και μαγειρίτσες . Η κουζίνα σήμερα έχει πάρα πολύ δουλειά , για να είναι όλα έτοιμα το πρωί την Κυριακή , θα άρχιζαν οι φούρνοι να λειτουργούν και τα καζάνια να βράζουν. Το απόγευμα του Σαββάτου θα έστελναν δυο παιδιά με γονείς να κάνουν τα καλέσματα , για το νερό του γαμπρού . Τόσο του γαμπρού , όσο και στο σπίτι της νύφης άρχιζε αυτή η διαδικασία για τη βραδυνή τελετή . Θα πάρουν χωριστά τα συμπεθερικά το νερό για την κουλούρα της νύφης και το νερό για την κουλούρα του γαμπρού . Οι καλεστές όπως είπαμε παιδιά με μάννα και πατέρα και με μια κόφα κρασί, γύριζαν και καλούσαν όλους στο χωριό . Κοπιάστε να πάρουμε νερό του γαμπρού και απο τη νύφη γύριζαν χωριστά και έλεγαν πάλι σε όλους , κοπιάστε να πάρουμε νερό για τη νύφη . Το βράδυ γίνονταν η συγκέντρωση χωριστά , άλλοι στο σπίτι του γαμπρού κι άλλοι στο σπίτι της νύφης . Και όταν ξεκινούσαν οι συμπεθεροι απο το γαμπρό έριχναν πολλούς πυροβολισμούς , σύνθημα ότι απο το γαμπρό ξεκίνησαν , για να ακολουθήσουν και απο τη νύφη . Μπροστά στην ακολουθία ήταν η αδερφή του γαμπρού με τα γκιούμια , στολισμένα με λουλούδια και βασιλικό . Με το τραγούδι γίνεται το ξεκίνημά τους και εδώ θα ιδούμε όλο το μεγαλείο της χαράς και της ευτυχίας . Το τραγούδι των δύο συμπεθερικών που ακούγεται , απο δυό αντίθετα μέρη ζώνουν όλο το χωριό και βάζουν τη σφραγίδα του απέραντου μεγαλείου εκείνης της ώρας .-

Τα τραγούδια που αναφέρονται

Τραγουδούν απο το γαμπρό :~

Φέγγε μου φεγγαράκι μου
να πάνω στην αγάπη μου
Φέγγε ψηλά και χαμηλά
γιατί είναι λάσπες και νερά
φέγγε και χαμηλότερα
να πάνω γρηγορότερα .-

Εδώ πιάκουν τήν κουλούρα οι συγγενεσες
του Γαμπρού τῶ Σάββατο του Γάμου
καὶ στήν συνέχεια γίνεται τελετή.

Κάτω σηκίονουν τήν κουλούρα γιὰ τὴν με χρημάτα
πρὸς τὰ μοιραφρονσὺν οἱ στερεὲς συγγενεσες του Γαμπρού

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

κι'εγώ φευγύ ν ως το πρωί
ποιός έχει αγάπη ας πάει να δει .-

----- . -----

Ακούγονται απο τη νύφη
Τραγουδούν υπέροχα μελωδικά .-

Απάνω στην τριανταφυλλιά
πούχτισε η πέρδικα φωληά
σύντας πετάει η πέρδικα
τινάζει τα γαρύφαλα
τινάζει τα τριαντάφυλλα
κι'όμορφες τα μαζεύουν .-

Τραγουδούν :

Κάτω στο δαφνοπόταμο
ν'εκεί είν'οι δάφνες οι πολλές
κόκκινες και τριανταφυλλιές .
Ν'εκεί περνούν συμπέθεροι
μυρίζουν τα τριαντάφυλλα
μυρίζουν τα γαρύφαλα .-

Προχωρούν όλοι για τη βρύση και απο τη νύφη καθυστερούν
με περισσότερα τραγούδια , να αφήσουν το συμπεθερικό του γαμ-
πρού να πάρει πρώτα νερό και μετά της νύφης .-

Τραγουδώντας φθάνουν στη βρύση απο το γαμπρό . Σταματούν
μπροστά , η γυναίκα με το γκιούμι , που μέσα έχει ένα σταυρό,
πλησιάζει να πάρει νερό και όλοι τραγουδούν :

Τραγούδι :

Βρυσούλα , βρυσοκάγκελη
Δός μας νερό για το γαμπρό
Να πίνει και να λούζεται
Να μοσκοσαπουνίζεται .
Κι'αν έρθ' η νύφη για νερό
Νερό να μην τις δώσετε
πολύ να την ζητάξετε
Κόρη μ'ποιόν άντρα αγάπας
Τον Πάνο τον πραγματευτή .-

Η αδερφή του γαμπρού γεμίζει τα γκιούμια με νερό και η

..//..

συνοδεία επιστρέφει με τραγούδια στο σπίτι του γαμπρού. Ακολουθούν το συμπεθεριό της νύφης, τραγουδούν το τραγούδι που είπαμε μπροστά στη βρύση παίρνουν νερό και γυρίζουν για το σπίτι της νύφης .-

Στι σπίτι του γαμπρού και της νύφης γίνονται το πιάσιμο της κουλούρας, δύο - τρεις κοπέλες, αδερφές του γαμπρού ή εξαδέρφες ζυμώνουν την κουλούρα. Το ίδιο και απο τη νύφη. Έρχεται η κουλούρα ζυμωμένη σε ένα πλαστήρι και μπαίνει στη μέση στο δωμάτιο, επάνω σ'ένα τραπέζι και στέκονται όρθιες οι κοπέλες που βάζουν σειρά στην τελετή. Ένας - ένας σηκώνονται όρθιοι οι συγγενείς και κερνούν την κουλούρα. Πρώτος κερνάει ο πατέρας του γαμπρού, ή αντίστοιχα απο την άλλη πλευρά της νύφης, η ίδια διαδικασία ακολουθεί. Βάζει γερό νόμισμα και αρχίζει το τραγούδι για καθέναν χωριστά που κερνάει αυτή την κουλούρα .-

Τραγουδούν οι γυναίκες πολύ γλυκά κι'ωραία

Τραγούδι :

Κέρνα πατέρα μ' κέρνα
κέρνα το κανίσι

----- . -----

Ο πατέρας αποσύρεται και συγκινείται. Ακολουθεί η μάνα κερνάει και τις τραγουδούν .-

Τραγούδι :

Κέρνα Μάνα μ' κέρνα
κέρνα το κανίσι

----- . -----

Κι'αποχωρεί συγκινημένη. Σηκώνονται τ'αδέρφια :

Και όλοι οι συγγενείς με τη σειρά το τραγούδι το ίδιο λέγεται για όλους που κερνούν χωριστά .-

Κι'όταν όλοι τελειώσουν οι κοπέλες διπλώνουν γρήγορα την κουλούρα, μαζί με τα χρήματα και εξαφανίζονται. Αυτή η στιγμή είναι όλο γέλια, γιατί ορισμένα παιδιά προσπαθούν να αρπάξουν τίποτε χρήματα που είναι πολλά, είναι κόλπα για να

γελάση το κοινό . Οι κοπέλες περνούν στο άλλο δωμάτιο και μοιράζονται τα χρήματα της κουλούρας . Η ατμόσφαιρα αλλάζει απο συγκίνηση που την έκανε το τραγούδι , γίνεται τώρα χαρούμενη .-

Και στο σπίτι της νύφης γίνονται ακριβώς τα ίδια με λίγο πιο συγκινητική ατμόσφαιρα , μια καλή κοπέλα αύριο θα φύγει απο το πατρικό σπίτι της .-

Στο σπίτι της νύφης , αρχίζει το τραγούδι για λίγη ώρα και μετά αποσύρονται όλοι για το γαμπρό . Εδώ η νύφη πρέπει να κοιμηθεί , να ξεκουραστεί γιατί αύριο πρέπει να δείχνει χαρούμενη σαν νύφη .-

Στο γαμπρό γίνεται γλέντι μεγάλο που διαρκεί πολλές ώρες έως τα μεσάνυχτα . Είναι ωραία η βραδυά στο σπίτι του γαμπρού γιατί χορεύουν οι φίλοι του , τα αδέρφια του , τα ξαδέρφια του κι' όλοι οι συγγενείς του .- Μετά τις 12 τη νύχτα , κλείνει και αυτή η χαρούμενη βραδυά του γάμου και όλοι αποσύρονται να ξεκουραστούν , διότι την επομένη θα είναι η τελευταία φάση και έχει την περισσότερη ένταση και εργασία.-

Στο σπίτι της νύφης

Την Κυριακή , ημέρα του γάμου :

Πρωϊ - πρωϊ έρχονται ειδικές στολίστρες , που θα έκαναν το στόλισμα της νύφης . Ήταν πάντοτε έμπειρες στα στολίσματα και είχαν μια ειδικότητα ερασιτεχνική . Κοντά έρχονταν και οι φίλες της που βοηθούσαν κι εκείνες για ότι καλύτερο θα έκανε να φαίνεται η νύφη , όμορφη και ωραιότατη . Στο σπίτι ήταν όλα καλοσιδερωμένα και με μιά τάξη και σειρά που δεν είχε το όμοιό της . Στο δωμάτιο της νύφης , όλα μοσχοβολούσαν και άστραφταν απο λάμψη και ομορφιά . Δεν υπήρχαν τότε καλυντικά και άλλα σημερινά αρώματα . Υπήρχε η ευωδιά του βασιλικού που έμπαινε μπροστά στον κάθε γάμο και των άλλων κόκκινων λουλουδιών που μαζί με την αγνότητα και το περιποιημένο σπίτι , αποτελούσαν τα κυριότερα χαρακτηριστικά της λαμπρότητας . Η στολίστρα θα ήταν πάντα στη νύφη κανονικά απο την Πέμπτη . Επέβλεπε τα πάντα για το στόλισμα σπιτιού

...//...

και νύφης, πράγμα που σ'αυτή την ώρα δεν έλειπε τίποτε που να εμποδίσει για το καλύτερο στόλισμά της . Πριν αρχίσει το στόλισμα , η νύφη πήγαινε στο εικόνισμα του σπιτιού , έκανε τρείς μετάνοιες , προσευχόνταν με τρείς σταυρούς , φιλούσε το χέρι των γονιών της και επέστρεφε στη θέση της , για ν'αρχίσει το στόλισμά της , αφού πρώτα οι γονείς της την φιλούσαν και τις έδιναν τις πιό καλύτερες ευχές τους . Στο δωμάτιο θα ήταν μόνο η στολίστρα με τις παράνυμφες , φιλενάδες της νύφης και διαρκούσε αρκετή ώρα , αυτό το στόλισμα . Η νύφη ντύνονταν με τα πιό ωραία και βαρειά φορέματά της, όπως ώριζε το έθιμο .-

Σήμερα ντυμένη όπως είναι , αλλάζει όψη και είναι μιά πολύ όμορφη νυφούλα με τη νυφική της στολή θα σφίξει το ως χθές ελεύθερο σώμα της και θα της περιορίσει τις ελεύθερες κινήσεις της . Και η νύφη στέκει σαν άγαλμα , ορθή , καμαρωτή με τη σημερινή ωραία φορεσιά της , και θα καθήσει κοντά στα προικιά της , καθησμένη σ'ένα σκαμνί ή μιά καρέκλα . Αμέσως έρχονταν όλες οι φιλενάδες της κοντά της και θα γεμίσει το δωμάτιο της νύφης . Στη θέση αυτή θα καθήσει έως την ώρα που θα έλθουν οι συμπέθεροι να την πάρουν και θα σηκώνεται όρθια , όταν έρχονται οι συγγενείς να την χαιρετίσουν . Οι φιλενάδες της αρχίζουν να τις τραγουδούν όλο συγκληνητικά , παραπονιάρικα , ξεπροβοτιάτικα τραγούδια, που δημιουργούν συγκίνηση και που ζ'έκαναν συχνά τη νύφηνα κλαίει . Οι συντρόφισές της στέκουν δίπλα και τις σκουπίζουν τα μάτια .

Θα πω ένα τραγούδι που αρχίζει αμέσως μετά το στόλισμα.-

Τραγουδούν :

Κόρη μ ποιός σε στόλισε
και στέκεις στολισμένη
Η μάνα μου με στόλισε
και στέκω στολισμένη
Τ'αδέρφια μου με στόλισαν
και στέκω στολισμένη .-

----- . -----

..//..

Και συνεχίζουν με άλλα τραγούδια της νύφης (νυφιάτικα λέγονταν) και που τα γράφουμε στις πίσω σελίδες του βιβλίου .
 μου. Τραγουδούν τη νύφη ως την ώρα που θα έρθουν οι συμπέθεροι να την πάρουν . Το τραγούδι δεν διακόπτεται και συνεχίζεται σιγανό - σιγανό , που να μπαίνει στις ψυχές των ανθρώπων και να τους μεταφέρει σ'ένα κόσμο που ποτέ δεν θα σκεφτεί να αποχωριστεί από αυτήν την κοινωνία τους . Σε τούτο το σκοπό απέβλεπαν όλα τα έθιμα , στο δέσιμο των κατοίκων του χωριού .-

Η νύφη , όπως είπαμε , θα σηκώνεται , χωρίς το τραγούδι να διακοπεί , όταν θα έρχονται οι φίλοι και συγγενείς της που τη χαιρετούν και τις φέρνουν τα δώρα . Αυτή στέκεται όρθια , καμαρώνει , χαιρετάει και φιλάει το χέρι κάθε συγγενούς της , που αυτήν την ώρα την κερνάει με χρήματα , βάζοντάς τα στο χέρι και παραδίνει τα δώρα , φουστάνι ύφασμα συνήθως στις παράνυμφες και εκείνες τα κρεμάνε σ'ένα σχοινί κοντά στα προικιά της . Όλοι οι συγγενείς και καλεσμένοι τις έφερναν τα δώρα της και περνούσαν από μπροστά της να την κεράσουν και να τη χαιρετίσουν . Ήταν τα δώρα αυτά πάρα πολλά και αποτελούσαν μια πανέμορφη στιβάδα από μάλλινα, βελούδινα, μεταξωτά κομμάτια , που τα καθένα είχε το χρώμα του . Κοντά κατά το μεσημέρι θα έπρεπε να καλεστούν όλοι οι συγγενείς και φίλοι για να περιμένουν τους συμπεθέρους και να ξεπροβοδίσουν τη νύφη . Δυό παιδιά με την απαραίτητη κόφα το κρασί γύριζαν στα σπίτια και καλούσαν , περάστε ή κοπιάστε έλεγαν τότε , να δεχτούμε το γαμπρό και τους συμπεθέρους και όλοι οι συγγενείς της νύφης , πολύ όμορφα ντυμένοι έρχονταν κι'έπαιρναν τη θέση τους στον οντά .-

Και θα επανέλθουμε , αφού πάμε στο σπίτι του γαμπρού να ιδούμε και εκεί τι γίνεται .-

Στο σπίτι του γαμπρού την Κυριακή του γάμου.-

Απο πολύ πρωί , έρχονται οι γάμειροι που θα είναι δύο, συνήθως ο πρώτος και αμέσως ο βοηθός του . Εκεί θα βρίσκονται

..//..

και τα συνεργεία του τραπεζιού που έχουν να ετοιμάσουν το βραδυνό τραπέζι του γαμπρού . Ετοιμασία των ψητών - κόψιμο κρεάτων , βοήθημα των μαγείρων και τόσες άλλες εργασίες που θα απαιτήσει το βραδυνό τραπέζι . Είχε τόση ευθύνη το συνεργείο για την ημέρα αυτή , που δεν πρέπει να παραλείψω λίγες λεπτομέρειες : Χωρίζαν τα κανίσια , έβαζαν τα αρνιά τους στα ταψιά , όμορφα καλοβαλμένα και ήταν αυτά του νουνού, του βλάμη και άλλων συγγενών, που το βράδυ , όταν θα τα ζητούσαν έπρεπε να παρουσιασούν χωριστά στον καθένα τους . Και όλα γίνονταν στη κουζίνα (μαγειριό) που τα λέγανε τότε . Εκεί κλεισμένοι οι μάγειροι , οι βοηθοί που ήσυχα έκαναν τη δουλειά τους .-

Το πρωί δυό παιδιά θα έκαναν τα καλέσματα . Γύριζαν όλα τα σπίτια , χωρίς εξαίρεση και καλούσαν τον κόσμο , κοπιάστε να πάρουμε τη νύφη , και όλοι τους εύχονταν με χαρά και στα δικά σας περιστέρια μου . Και συνθως θα πήγαιναν οι συγγενείς του γαμπρού , άσχετα με το κάλεσμα , γιατί την ίδια ώρα περίπου προσκαλούσαν και απο τη νύφη , για να υποδεχτούν το γαμπρό . Κατ' αυτόν τον τρόπο χωρίζονταν τα συμπεθεριά , όσοι ήταν του γαμπρού πήγαιναν στο σπίτι του , και όσοι ήταν συγγενείς της νύφης συγκεντρώνονταν εκεί στο σπίτι της , παρ' ότι τυρητικά εκλήθησαν και απο τις δυό πλευρές . Γίνεται σιγά - σιγά η συγκέντρωση όπου οι καλεσμένοι κάθονται στον οντά όσο να έρθει η ώρα να πάνε για νερό του γαμπρού . να πάρουν το νουνό , το βλάμη , να λούσουν το γαμπρό κ.λ.π. -

Τα βιολιά είναι εκεί , και κουρδίζουν τα όργανά τους , ετοιμάζονται πρώτα να πάρουν το νουνό και την νουνά . Μια μεγάλη ομάδα , συνήθως απο νεώτερους και με τα βιολιά μπροστά ξεκινούν . Στο δρόμο τραγουδούν και τα κλαρίνα κελαϊδούν .-

Τραγούδι :

Κάτω στην Αγιά Μαρίνα
και στην Παναγιά
Δώδεκα χρονών κορίτσι
πάει για καλογρηά .-

Συνεχίζεται .-

..//..

Ο Νουνός με τη Νουνά και τη συνοδεία τους , τους περιμένουν στην πόρτα με χαρά .-

Πριν φθάσουν στο Νούνο , σταματούν στον τόπο και τραγουδούν , τιμητικά οι γυναίκες - όμορφα - σιγανά και τα βιολιά ακολουθούν .-

Τραγούδι :

Κάτω στο δα κάτω στο δαφνοπόταμο
 Ν'εκεί είναι οι δάφνες οι πολλές
 οι δάφνες , οι δάφνες οι τριανταφυλλιές
 Και συνεχίζεται .-

Όταν σιγά - σιγά φτάνουν στο σπίτι του Νουνού , τραγουδούν - οι άντρες .-

Τραγούδι :

Που θα πάμε , που θα πάμε
 και λαγκύτες θε να φάμε .
 Μές το Νούνο μας θα πάμε
 και λαγκύτες θε να φάμε .-

Πράγματι η Νουνά τους υποδέχεται με ταψιά μεγάλα λαγκύτες (τιγανήτες) και αρκετό μέλι , για να φάνε όσες θέλουν οι αγαπημένοι τους προσκαλεστές . Τους περιποιούνται αρκετά , λένε πολλές ευχές , ο Νούνος και η Νουνά στέκονται , πάντα χαρούμενοι και επιστρέφουν όλοι μαζί με τους Νουνούς ομπροστά . Στο δρόμο της επιστροφής , τραγουδούν και τα βιολιά παίζουν για το σπίτι του γαμπρού . Όλοι τους τώρα είναι κάτω στην αυλή , με τον ερχομό και του βλάμη , θα πάνε για νερό στη βρύση του χωριού . Αυτό είναι για το λούσιμο του γαμπρού . Όλοι μαζί ξεκινάμε με τους Νουνούς και τον μπράτιμο ομπροστά . τραγουδώντας για τη βρύση .-

Τα βιολιά παίζουν και το χωριό τραντάζεται απο την χαρά και την ευτυχία του γεγονότος της ημέρας . Πλησιάζουν στη βρύση και η αδερφή που κρατάει τα γκιούμια για το νερό προχωρεί κοντά στη βρύση . Όλοι τραγουδούν . Γυναίκες και άντρες .

...//...

82
60
Τραγούδι :

Βρυσούλα - Βρυσοκάγκελη
δος μας νερό για το γαμπρό
Να πίνει και να λούζεται
να μοσχοσαπουνίζεται
ΚΙ'αν έρθη η νύφη για νερό
νερό να μην της δώσετε
πολύ να την ξετάξετε .-

---- . ----

Παίρνουν νερό και επιστρέφουν τραγουδώντας για το σπίτι του γαμπρού . Το λούσιμο του γαμπρού θα γίνει στη μέση στην αυλή . Εδώ είναι στημένο το λυγέρι και γύρω - γύρω όλοι οι συγγενείς τραγουδούν . Ο Μπράτιμος με τη Μπρατίμησα θα λούσουν το γαμπρό . Η Βλάμησα ρίχνει νερό και αρχίζει το λούσιμο την ώρα αυτή , όλοι τραγουδούν και περισσότερο οι γυναίκες . Είναι στιγμή πολύ συναρπαστική , με τα ωραία τραγούδια των γυναικών και των καριτσιών .-

Τραγουδούν σιγά - σιγά
Λούζεται τ'αρχοντόπαυλο
σ'ένα χρυσό ληγέρι ,
η πάπια χύνει το νερό ,
κι'η χήνα το σαπούνι
Η μάνα του η γρήγορη
αδειάζει το ληγέρι .-

Και συνεχίζουν όσο να τελειώσει το λούσιμο του γαμπρού.

Τραγούδι :

Στου νιόγαμπρου τον οβορό
άσπρο λιθάρι ριζωτό
κι'έτρεχε κρύο το νερό
παίρνουν και λούζουν το γαμπρό.
Ο Μπράτιμος τον έλουζε
Μπρατίμησα του τόλεγε
που πας παιδί μου μοναχό
Έχω το Νούννο μ'ομπροστά
Τον Μπράτιμο πάρα κοντά
Τ'αδέρφια μου στα δεξιά .-

...//...

Στη συνέχεια ο Μπράτιμος (Βλάμης) ξυρίζει το γαμπρό. Ετοιμάζεται ντύνεται και στέκεται όρθιος. Τον οδηγούν στο εικόνισμα να χαιρετίσει , φιλάει τα χέρια των γονιών του κι'εκείνει του δίνουν τις ευχές τους για τη νέα του ζωή . Όλα γίνονται πριν το μεσημέρι και είναι έτοιμοι να ξεκινήσουν , να πάρουν τη νύφη . . οι συμπεθέροι κρατούν απο ένα λουλούδι , ή βασιλικό για να τ'ανταλλάξουν με τους συμπεθέρους της νύφης . -

Εδώ θα διακόψουμε λίγο για να πάμε στο σπίτι της νύφης . Να πούμε λίγα όμως για τον σχαριάτη . Αυτός θα είναι πάντοτε ένας στενός φίλος του γαμπρού που απο μέρες , κάπου ξαναγράψαμε τον ρόλλο του , θα προπορεύεται του όλου συμπεθερικού του γαμπρού . Καβάλα σε στολισμένο άλογο , πηγαίνω - έρχεται για να φέρει πληροφορίες απο το συμπεθεριό της νύφης . Είναι σαν αγγελιοφόρος , μεταξύ των δύο συμπεθερικών . Απο πολύ καιρό ετοιμάζει το άλογό του ή μουλάρι ότι έχει καλύτερο , φροντισμένα με καινούργια καπίστρια και στολισμένο με χάντρες ειδικές . Το σαμάρι ή η σέλλα ασπρογυαλισμένα και καινούργια πάντοτε και στη σέλλα δεμένη μια κόκκινη βελέντζα . Ήταν παληκάρι διαλεγμένο ο σχαριάτης . Μπαίνει μπροστά στο συμπεθερικό και κινείται ελεύθερα , για να δείχνει την ομορφιά του . Αυτός ήταν ο σχαριάτης που τόσο στολίζει με την παρουσία του το γάμο . Αφήνουμε το συμπεθερικό του γαμπρού στο ξεκίνημά του για να συνεχίσουμε μετά αφού ρίξουμε μια ματιά τι γίνεται στο σπίτι της νύφης .-

Έως αυτή την ώρα , λίγα ακόμα για τον σχαριάτη . Κραττάει μια κόφα με κρασί την οποία την αλλάζει με την κόφα των συμπεθέρων .-

Την Κυριακή στο σπίτι της νύφης .-

Όπως είδαμε η νύφη , κάθεται και σηκώνεται , όταν χαιρετάει τους συγγενείς της . Πλησιάζει η ώρα για να έρθουν

..//..

62
οι συμπέθεροι και το τραγούδι είναι στην πιο συγκληνιτική φάση του . Είναι ώρα που τα τραγούδια ομιλούν , για το ξεπροβόδισμά της .-

Τραγουδούν :

Αητός την κόρη άρπαξε
απο το παραθύρι .

Γιέ γιέμ Γιαννούλα μ 'γιέμ
Σαράντα μέρες μακρυά
σαράντα μερονύχτια .

Γιέ γιέμ Γιαννούλα μ 'γιέμ
Σαν πάεισαν και ξεφόρτωσαν
σε πράσινα λειβάδια

Γιέ γιέμ Γιαννούλαμ γιέμ - Συνεχίζεται .-

Τραγουδούν :

'Ολοι με μωρ'όλοι μ' έδιωχναν
κι'όλοι φεύγα μου λένε, κι'αϊμάν - αϊμάν .

Φεύγω κλαί μωρ φεύγω κλαίγοντας
φεύγω παραπονιόντας κι'αϊμάν αϊμάν .

Παίρνω ένα μωρ παίρνω ένα ένα στρατί
στρατί και μονοπάτι κι'αϊμάν - αϊμάν
βρίσκω ένα μωρ. βρίσκω ένα ένα δεντρί
δεντρί σαν κυπαρίσσι κι'αϊμάν αϊμάν .

Πούναι οι κλω μωρ'που είναι οι κλώνοι
να ρίξω τ'αρματά μου , κι'αϊμάν - αϊμάν .

Συνεχίζεται .-

Είναι τόση η συγκίνηση που όλοι δακρύζουν και την νύφη σκουπίζουν οι παράνυμφές της συνέχεια .-

Είναι τα τελευταία τραγούδια που έρχεται η ώρα του γαμπρού και θα ακουστούν ντουφέκια του ξεκινήματος .-

Τραγουδούν :

Μια θάλασσα μια θάλασσα
μια θάλασσα βαθειά βαθειά .

Πατέρα μου γλυκέ - γλυκέ
που να σ'αφήσω το έχε γειά
που δε μ'αφήνει ,
που δε μ'αφήνει η καρδιά .

..//..

Μαννούλα μου μαννούλα μου
 γλυκιά - γλυκιά
 πως να σ' αφήσω , πως να σ' αφήσω τόχε γειά
 πως να σ' αφήσω τ' όχε γειά
 μα δεν μ' αφήνει η καρδιά .-
 Συνεχίζεται .-

Τραγουδούν :

Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει
 Συμπεθέροι θέλουν νύφη
 κι' όλοι θέλουν να τι δούν
 κι' ο πατέρας της δε θέλει .
 Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει
 Συμπεθέροι θέλουν νύφη
 κι' όλοι θέλουν να τη δούν
 κι' η μαννούλα της δε θέλει .-
 Συνεχίζεται .-

Σιγά - σιγά βγαίνουν όλοι οι καλεσμένοι έξω στην αυλή .
 Ο Σχαριάτης ειδοποιεί για τις ετοιμασίες απο το γαμπρό .
 Εδώ παρατάσσονται στη σειρά και έχουν έτοιμα τα λουλούδια
 της ανταλλαγής με τους συμπεθέρους του γαμπρού . Μπαίνουν
 στη γραμμή με την ανάλογη σειρά τους , κατά βαθμό συγγενείας
 και περιμένουν να ακούσουν τους τρεις πυροβολισμούς , σημάδι
 ότι ξεκινούν απο το γαμπρό .-

Στο δωμάτιο της νύφης , παραμένουν όλοι οι δικοί της
 για να την ασπασθούν και να τη χαιρετήσουν .-

Η νύφη χαιρετάει τον πατέρα της κάνοντας τρείς μετά-
 νοιες μπροστά του και κλαίει συνεχώς . Ο πατέρας της την
 φυλάει στο μέτωπο . Της βάζει στην παλάμη του χεριού αρκε-
 τα χρήματα , για δώρο και της δίνει τις πιό πατρικές ευχές
 του για μια ευτυχισμένη ζωή . Ο Θεός και η ευχή μου να σε
 συνοδεύουν σε όλη σου τη ζωή . Αποσύρεται κλαίγοντας και
 χαιρετούν η μάννα και τ' αδέρφια της . Την κερνούν όπως και
 ο πατέρας της , εύχονται ολόψυχα με όλη την ψυχή της μάννας
 μια χαρούμενη ζωή , χαιρετούν κι' άλλα μέλη στενοί συγγενείς

..//..

130
Θείοι , παπούδες , της δίνουν την ευχή τους και βγαίνουν στην αυλή να πάρουν τη θέση τους. Όλοι είναι σε παράταξη στο δεξιό μέρος της αυλής και του δρόμου . Οι γονείς και οι στενοί συγγενείς είναι στη μέση και μπροστά στην είσοδο της αυλής . Εδώ θα περιμένουν το γαμπρό και τα συμπεθερικά για να τους χαιρετίσουν . Η νύφη περιμένει με τις παράνυμφές της στο δωμάτιό της . Εκεί την προσέχουν , την σκουπίζουν απο τα δάκρυα και της δημιουργούν χαρούμενη ατμόσφαιρα . Της δίνουν κάτι να φάει , μερικές τηγανίτες , με πολύ προσοχή . Είναι ανάγκη κάτι να βάλει στο στόμα της , είναι κουρασμένη απο τη συγκίνηση της ημέρας , πρέπει έως το άλλο πρωί να σταθεί δυνατή και όμορφη .-

Θα επιστρέψουμε στο σπίτι του γαμπρού απο όπου θα ιδούμε το ξεκίνημα του συμπεθερικού .-

Είναι όλοι έξω στην αυλή έτοιμοι να ξεκινήσουν . Κατεβάζουν το Μπαργιάκι το οποίο μπαίνει μπροστά στη συνοδεία . Ο Σχαριάτης προπορεύεται , πήγε στη νύφη έδωσε το μήνυμα ότι ο γαμπρός ξεκινάει και επιστρέφει .-

Μπροστά στέκεται ο νουνός - ο παπάς - ο δάσκαλος , ο πατέρας του γαμπρού , τ' αδέρφια , τα ξαδέρφια, οι Θείοι κ.λ.π. συγγενείς . Αμέσως και μόλις γίνεται το ξεκίνημα ρίχνονται τρείς έως πέντε πυροβολισμοί , σημείο χαράς και ευτυχίας και σύνθημα για το ότι ο γαμπρός έρχεται . Όλοι ταγουδούν τα γαμπριάτικα τραγούδια και τα βιολιά με τα καλά κουρδισμένα όργανά τους κελαϊδούν κι' αστράφτουν τα δοξάρια τους . Το ντέφι δονίζει το χωριό και σκορπάνε απέραντη ευτυχία και χαρά . Είναι δύσκολη η περιγραφή αυτής της ώρας . Τραγουδούν και από το σπίτι της νύφης . Οι γυναίκες με όμορφα τραγούδια , όσο να πλησιάζουν οι συμπεθέροι και να ενωθούν οι φωνές τους και τότε γίνεται υπερθέαμα που αν το ζήσεις , είναι πολύ δύσκολο να ξεχάσεις αυτές τις ωραιότατες στιγμές .-

Από το γαμπρό όταν ξεκινάει το συμπεθεριό , όλοι μαζί τραγουδούν :

Πρόσπου κίνησαν το δρόμο

..//..

Η προσημνη ρίχνει βίβρο και χούζει ο Γαμπρός
Η μάνα βίττει υψαμμένη και κλαίει

Ο μπράσμος χούζει το Γαμπρό

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ο κηρατικός (βλάστης) Ξυρίτσι το Γαμπρού
την Κυριακή του Γάμου

Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

εδώ παίρνουν τον Νουκό από το σπίτι του
για να λησάν το Γαμπρού και να τον ξεκινήθουν
για το παρωμένο της νύφης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

το στενο το μονοπάτι.
 Βρίσκω μια μηλιά στο δρόμο
 με τα μήλα φορτωμένη ,
 με τα μηλα φορτωμένη
 και με τ' άνθη στολισμένη
 κι' έσκυψα να πάρω ένα ,
 κι' η μηλιά μ'αντιλαϊλεί
 μην το πάρεις, μην τ' αφήσεις
 μην τ' άγουρο καθαρίσεις .-

Τραγούδι :

Απάνω στην τριανταφυλλιιά
 πούχτισε η πέρδικα φωληά
 Σύντας πετάει η πέρδικα
 τινάζει τα τριαντάφυλλα
 τινάζει τα γαρύφαλα
 κι' όμορφες τα μάζευαν
 στο νειόγαμπρο τα δίναν .-

----- . -----

(Για κάθε στοίχο με τραγούδι , το έπαιρναν τα βιολιά)

Σε κάθε σταυροδρόμι σταματούν και αρχίζουν νέο τραγούδι .

Λες κι' εδώ γίνεται κάποια μυστηριώδης επικοινωνία . Κάποια
 έκσταση επικρατεί , τις ωρισμένες στιγμές και δημιουργεί α-
 προσμέτρητο δέος στην πομπή του συμπεθερικού . Και είναι αυ-
 τά τα ίδια τα τραγούδια , που καθορίζουν και εμπνέουν στην ψυ-
 χή κάθε ανθρώπου , τη μεγαλειώδη ευφορία . Όλα τα τραγού-
 δια έχουν στόμα και μιλιιά , έχουν νοήματα , είναι γλώσσα ,
 και σε κάθε στίχο μιλάνε για πολλά πράγματα . Είναι και το
 ίδιο το τραγούδιμα καμωμένο να σε δένει και να σε κραττάει
 κοντά του .-

Τραγούδι (Στο δρόμο προς τη νύφη)

(Πλησιάζουν και τραγουδούν γυναίκες)

Κάτω στο δαφνοπόταμο
 κ' εκεί είν' οι δάφνες οι πολλές
 οι κόκκινες οι τριανταφυλλιές
 κι' εκεί παίρνουν συμπεθέροι
 μυρίζουν τα τριαντάφυλλα
 μυρίζουν τα γαρύφαλα .-

..//..

(Κι'όταν πλησιάζουν το σπίτι της νύφης)

Τραγούδι :

Ξύπνα περδικομάτα μου
κι'ήρθα στο μαχαλά σου
χρυσά πλεξούδια σουφερα
να πλέξεις τα μαλιά σου

(Και απο τη νύφη απαντούν)

Κι'αν ήρθες καλωσόρισες
κι'ας έκανες και κόπο
(και συνεχίζεται)

Οι συμπεθέροι της νύφης περιμένουν τώρα έτοιμοι να χαιρετίσουν .-

Οι πρώτοι ανταλλάσσουν με το χέρι το λουλουδι και μετά δια χειραψίας χαιρετιούνται και ανταλλάσσουν ευχές. Ο παππός και ο δάσκαλος χαιρετίζουν χωρίς ανταλλαγή λουλουδιών και προχωρούν στο δωμάτιο υποδοχής να πάρουν τη θέση τους . Στην εξύπορτα περιμένουν οι γονείς της νύφης και χαιρετίζουν εγκάρδια , όλους τους συμπεθέρους γυναικας. Εκεί υποδέχονται το γαμπρό , τον φιλούν με μάγουλα , και του κρεμάνε δώρα στους ώμους του . Εκείνος τους φυλάει το χέρι , και προχωρεί συγκρατούμενος από τις αδερφές του για τη θέση του . Χαιρετίζουν και τους γονείς του γαμπρού με ανταλλαγή φιλημάτων και αγκαλιών με μια σειρά που κάποιος καθορίζει μπαίνουν στην αυλή . Την νύφη αυτή την ώρα τραγουδούν οι φιλενάδες της .-

Τραγουδούν :

Συμπέθεροι μας έρχονται
κι'ας έλθουν καλώς ν'άρθουν
Ιτρώστε βελόνες κόκκινες
στρωσίδια μεταξένια .-

Όλα τα τραγούδια τώρα είναι χαρούμενα και αλλάζουν σκοπό . Είναι του γάμου της χαράς και της ευτυχίας . Έξω γελούν , χαίρονται με την ανταλλαγή των λουλουδιών και του βασιλικού . Γιατί πάντοτε δεν ήταν ωραία τα ανταλλάξιμα . Πολλοί κρατούσαν στα χέρια τους , αγριολούλουδα , αγριόκανθα,

γουμαράγκαθα κ.λ.π. για να δώσουν τόνο και να επικρατήσει ατμόσφαιρα γέλιου . Ήταν υποχρεωτική η ανταλλαγή και ότι έμενε στο τέλος στο χέρι σου ήταν δεκτό . Οι ευχές ήταν πλούσιες και εγκάρδιες μεταξύ των συμπεθερικών . Να μας ζήσουν και στα παιδιά σας , ή στα δικά σας ανάλογα για την περίπτωση του κάθε συμπεθέρου. Είπαμε είναι όλοι στη θέση τους. Ο Γαμπρός κοντά στο νούνο του κάθεται σε ειδική θέση. Μια ωραία πολυθρόνα , ντυμένη στα άσπρα και με ένα μαξιλάρι κεντητό .-

Στην κορυφή ο παππάς , ο νούνος, ο δάσκαλος , ο μπράτιμος , οι θείοι , τ'αδέρφια και οι άλλοι συγγενείς του γαμπρού, Οι γυναίκες προχωρούν στο δωμάτιο των γυναικών , παίρνουν τη σειρά τους που θα τους δείξει κάποια γι'αυτή τη δουλειά γυναίκα. Έξω στην αυλή έμεινε ο σημαιοφόρος με το μπαριάκι και τα βιολιά , που θα ξεκουράζονταν για λίγο . Σε λίγο θα έρθει ένας συμπέθερος της νύφης , και θα αλλάξει τα μήλα του μπαϊρακιού με άλλα τρία της νύφης , θα δέσει επι πλάσον τρία μαντήλια στο Σταυρό . Αυτά είναι δώρα του σημαιοφόρου . Σε λίγο θα αρχίσει το καλωσόρισμα των συμπεθερών . Πρώτος εισέρχεται στον οντά ο πατέρας της νύφης , που καλωσορίζει με σεβασμό όλους τους συμπεθέρους του . -

Καλώς ορίσατε συμπέθεροι . Να μας προκόψουν τα παιδιά , και σε παιδιών σας να χαρείτε , εις τους ανύπαντρους δίνει ξεχωριστές ευχές , να είναι χαρούμενοι και στα δικά τους να χαρούν γλήγορα . Στέκεται στην άκρη στην πόρτα και παρακολουθεί με αγάπη και συμπάθεια τους νέους συγγενείς του. Ακολουθούν και άλλοι μεγαλύτεροι και μικρότεροι , οι οποίοι καλωσορίζουν λέγοντας , τις όμοιες ευχές τους . Ένας - ένας χαιρετίζουν και αποχωρούν του χώρου , για να αποφεύγεται ο συνοστισμός και να μην στενοχωρούν τους συμπεθέρους. Και εκκείνει απαντούσαν στον καθένα χωριστά . Ευχαριστούμε συμπέθεροι , καλώς σας βρήκαμε και στων παιδιών σας να χαρείτε . Το ίδιο γίνονταν και στο δωμάτιο των γυναικών . Καλωσόριζαν και έλεγαν τις πρέπουσες ευχές . Πρώτη η μάννα της νύφης και στη

συνέχεια ακολουθούσαν όλες οι συγγένισές της σεμνά προς τις συμπεθέρες τους . Να μας ζήσουν τα παιδιά , και των παιδιών σας να χαρείτε . Στις κοπέλες εύχονταν και στα δικά τους . Αμέσως με- τα ακολουθεί το κέρασμα του γλυκού απο τις αδερφές και τις φί- λες της νύφης . Όλλες διαλλεγμένες όμορφες και σβέλτες και η κάθε μία στο δικό της πόστο . Η πρώτη κρατάει το δίσκο με το γλυκό και η δεύτερη με τα ποτήρια του νερού , η δε τρίτη την κα- νάτα του νερού , για το γέμισμα των ποτηριών , χαριτωμένες και με σβελτωσύνη , αρχίζουν απο τους άντρες του οντά , προχωρούν στον παππά, τον νούνο , το δάσκαλο , το βλάμη , ο πατέρας του γαμπρού και όλους τους συμπεθέρους . Λέγουν στον καθένα χωρι- στά καλωσορίσατε συμπέθερε και εκείνοι παίρνοντας το γλυκό α- πευθύνονται ευχές , να μας ζήσουν και στα δικά σας συμπεθέρες μας . Εκείνες χαίρονταν για τις τόσες πολλές ευχές και πετούσαν α- νάλαφρα ανάμεσα στους συμπεθέρους και όλους γενικά , χωρίς να ξεχαστεί κανένας . Περνούν στο δωμάτιο των γυναικών και κερ- νούν το γλυκό τους . Καλωσορίζουν όπως και στο δωμάτιο των αντρών και παίρνουν ανάλογες ευχές . Σήμερα κερνιούνται γλυκά όλοι όσοι βρίσκονται στο σπίτι της νύφης . Μετά το κέρασμα θα γίνουν οι αρραβώνες . Ο παππάς σηκώνεται και κατευθύνεται στο δωμάτιο της νύφης , οι συγγενείς που κρατούν το γαμπρό ακολουθούν και στέκονται μπροστά στο τραπέζι που είναι στημένο γι' αυτή την τελετή . Τα νειόγαμπρα κάθονται ο ένας πλάϊ στον άλλο . Ο παπ- πάς βάζει το πετραχείλι του και αρχίζουν οι αρραβώνες . Οι συγ- γενείς είναι και αυτοί όρθιοι και παρακολουθούν το μυστήριο της αρραβώνας . Αρραβωνιάζεται εις το όνομα του Πατρός και του Υιού ακούγεται ο παππάς " και όλοι οι γύρω προσκυνούν . Τελει- ώνει το μυστήριο και δίνονται ευχές στα νειόγαμπρα . Αποχωρεί πρώτος ο παππάς και εν συνεχεία ο γαμπρός με την κουστωδία του που πηγαίνοτν στη θέση τους , στον οντά . Εν τω μεταξύ στο δω- μάτιο των συμπεθέρων κερνιέται κρασί άφθονο και αρχίζει το τραγούδι , πρώτα απο τις γυναίκες οι οποίες αυτή την ώρα κε- λαϊδοούν , δεν τραγουδούν . Η νύφη είναι καθισμένη στη θέση της, κοντά στα προικιά της .-

Τραγούδι : Απο το δωμάτιο των γυναικών .

Δεν ήρθε τ'αρχοντόπουλο
στην πόρτα σου να στέκει
ούτε να φάει ούτε να πιεί
ούτε να ξεπεζέξει .-

(και συνεχίζεται)

Τραγούδι : Από το δωμάτιο των αντρών .-

Δώ είναι μια κοντή, σε τούτη γειτονιά
μάννα τις λέει δεν τόπραξες καλά
πού φυγες και πας στον πέρα μαχαλά .-

(συνεχίζεται)

Λένε κι'άλλα τραγούδια , όχι όμως για πολύ ώρα , διότι ο χρόνος περιορίζεται , και όπως θα δούμε , είναι πολλές ακόμα οι φάσεις του γάμου . Όταν οι άντρες ακόμα τραγουδούν σηκώνεται ο μπράτιμος (βλάμης) μαζί με την μπρατίμισα και προχωρούν για το δωμάτιο της νύφης . Η βλάμισα κρατάει έναν κεντημένο τροβά , με τα παπούτσια της νύφης και την απαραίτητη κουλούρα, η οποία θα μοιραστεί στην εκκλησία όπως θα δούμε . Το σπίτι συγκλονίζεται απο τα τραγούδια . Στη νύφη τραγουδούν οι φιλενάδες της τα τελευταία νυφιάτικα και ξεπροβοδιάτικα τραγούδια (μακροσυρτά κι'ωραία) .-

Τραγουδούν : Στο δωμάτιο της νύφης όλοι .-

Με μωρ'όλοι μ'έδειωναν κι'όλοι φεύγα μου λένη κι'αϊμάν-αϊμάν.
Και ο ως κι'ο πατέρας μου κι'αυτός φεύγα μου λέει " " "
Ως και η μάννα μωρ'κι'η μάννα μου κι'αυτή " " " "
Φεύγω κλαί μωρ'φεύγω κλαίγοντας φεύγω παραπονιόντας" "

(και συνεχίζεται)

Λένε κι'άλλα τραγούδια :

Τραγουδούν :

Κι'άει συντρό μωρ κι'άει συντρόφισσες
κι'άει συντρόφισσές μου κι'αϊμάν αϊμάν .

Μην μαλώ μωρ'μην μαλώνουμε
και να μη δερνομέστε κι'αϊμάν αϊμάν .
Το μωρ'το χινόπρωρο θα χωριστούμε
και την άνοιξη θ'ανταμωθούμε
στα ψηλά βουνά , στις κρύες βρύσες .-

...//...

Αυτή την ώρα μπαίνει ο βλάμης να παραγγείλει το πάρσιμο των προικιών και αλλάζει αμέσως το συγκληνητικό κλίμα .-

Ο βλάμης χαιρετάει τη νύφη , όπως και η βλάμισα , την κερνάνε και εκείνη κάνει τρείς μετάνοιες , μπροστά τους και τους φιλάει το χέρι . Ο βλάμης σοβαρός - σοβαρός απευθύνεται στις φιλενάδες της νύφης που φυλάγουν τα προικιά , τους λέει ευχές για τους γάμους τους και άλλα , προφανώς να τις καλοπιιάσει να τον αφήσουν να πάρει τα προικιά . Εν τω μεταξύ παίρνει απο τον τρουβά τα παπούτσια της νύφης , σκύβει να τα φορέσει , αλλά δυσκολεύεται και οι κοπέλες τον πειράζουν . Τα παπούτσια είναι κοντά , στην νύφη μας δεν κάνουν . Αυτός λέει ότι τα πόδια της νύφης είναι στραβά και λέγονται τόσα αστεία που όλοι γελούν . Εν τω μεταξύ οι κοπέλες , ενώ ο βλάμης βάζει τα παπούτσια τραγουδούν .-

Τραγούδι :

Και συ καλέ μου μπράτιμε
τι ειν τα παπούτσια πούφερες
της νύφης δεν της άρεσαν
για πες της να καρτερεί
Να παω στην πόλη και ν'αρθεί
να φέρει τα καλύτερα .-

Στο τέλος του τραγουδιού ο βλάμης παρατηρεί κάτι για την προίκα , τον πειράζουν οι κοπέλες , αυτός κάνει πως μετράει τα κομμάτια , λέγει ότι κάτι λείπει συμπεθέρες μου απο τα προικιά , για ν'αποσπάσει την προσοχή και να πληρώσει λιγότερα για το πάρσιμό τους . Είναι ο βλάμης υποχρεωμένος να πληρώσει φύλακτρα στα κορίτσια που φυλάγουν τα προικιά . Τους δίνει λίγα χρήματα , όλοι γελάνε και κάνουν νόημα , να δώσει ο βλάμης καλά λεφτά για την προίκα . Κάνει πως ξέχασε το πορτοφόλι και τα χρωστάει .- Το γέλιο πέφτει καπνός , οι κοπέλες δεν αφήνουν να πειραχτεί η προίκα και αναγκάζεται ο βλάμης να πληρώσει καλά τα φύλακτρα . Οι νέοι που θα κουβαλήσουν τα προικιά είναι έτοιμοι , αρπάζουν , κουβαλούν στην πλάτη και φεύγουν .

..//..

Είναι συναρπαστική και αυτή η στιγμή . Όλος ο δρόμος ομορφαίνει απο πολύχρωμα γιωργάν και στρωσίδια , που έχουν στην πλάτη τους τα παιδιά . Στο σπίτι του γαμπρού τους περιμένουν άλλες συμπεθέρες που τα παραλαμβάνουν και τα βάζουν στη σειρά , όπως ήταν και στο σπίτι της νύφης .-

Φεύγοντας τα προικιά αρχίζει το ΤΡΑΓΟΥΔΙ στο δωμάτιο της νύφης .-

Είναι πάλι συγκληνητικά τα τραγούδια γιατί είναι η ώρα που η νύφη φεύγει απο το σπίτι της . Είναι η ώρα που θα χαιρετίσει τους δικούς της και θα φύγει για την νεα της κατοικία . Όπως και τα τραγούδια μιλάνε γι' αυτόν τον αποχωρισμό " Είναι όλα νυφιάτικα " .-

Τραγουδούν :

Έβγα μάννα να ιδής τον ήλιο
ήρθε η ώρα για να φύγω
έβγα ιδές και το φεγγάρι
ήρθε ο νιός για να σε πάρει .-

(Και συνεχίζεται)

Τραγουδούν :

Ευχή σου με μαννούλα μου
τώρα στο κίνημά μου
με την ευχή μου κόρη μου
τώρα στο κίνημά σου

(Συνεχίζεται)

Αφήνω γειά αφήνω γειά
αφήνω γειά μαννούλα μου .
Αφήνω γειά αφήνω γειά
αφήνω γειά πατέρα μου
Αφήνω γειά αφήνω γειά
αφήνω γειά αδέρφια μου
και σας πρώτα ξαδέρφια μου .-

Και αρχίζει σιγά - σιγά το ξεκίνημα των συμπεθέρων, είναι ώρα για να πάνε για στεφάνώματα και απο εκεί στο σπίτι του γαμπρού . Προχωρούν μπροστά το συμπεθεριό του γαμπρού

...//...

οι αδερφές κρατούν ακόμα το γαμπρό έως την εκκλησία . Πίσω θα ακολουθήσουν οι συμπέθεροι με την νύφη - την οποία κρατεί ο πατέρας και τ'αδέρφια της Περιμένουν όλοι στο δρόμο , . . , να βγεί και η νύφη . Ο βλάμης αφήνει το συμπεθερικό του γαμπρού και περιμένει τη νύφη στην πόρτα , την οποία θα τραβήξει με μεταξωτό μαντύλι δεμένο απο το ζωνάρι της . . . -

Στο δωμάτιο της νύφης , αφού όλοι οι συμπέθεροι βγήκανε στο δρόμο , οι δικοί της την οδηγούν στο εικόνισμα , εκεί κάνει τρεις σταυρούς και τρείς μετάνοιες , χαιρετάει τους γονείς της , τον πατέρα της, τη μάνα της, τους φιλάει το χέρι και εκείνη την φιλάει και κλαίει , χαιρετάει τα αδέρφια της , κι'όλο κλαίει , παρά τη θέλησή της να κρατηθεί και να μην χαλάσει το πρόσωπό της . Είναι στιγμές κρίσιμες για ένα κορίτσι της τότε εποχής . Οι γονείς της την φιλούσαν και την κερνούσαν χρυσά νομίσματα , για να είναι η ζωή της χρυσή . Είναι η εγκάρδια ζωή του κάθε γονιού σε τέτοιες στιγμές και με την ευχή του Θεού και την δική τους εύχονταν : "Ασπροπρόσωπη και τιμημένη " Μέσα στις δυο αυτές λέξεις , κλείνονται όλες οι επιθυμίες των, για έντιμη , ηθική και υπομονετική ζωή-

Ανάμεσα σ'αυτούς τους όρους εύρισκαν οι γονείς την υπερηφάνεια να χαίρονται για τα παντρεμένα παιδιά τους .-

Η νύφη , τώρα έτοιμη ξεκινάει , κρατημένη απο τον πατέρα της να ακολουθήσει το συμπεθερικό , οι παράνυμφες και οι φίλενάδες της την ακολουθούν , ο βλάμης στην πόρτα , δένει το μαντήλι και σιγά - σιγά την τραβάει απο μπροστά , για την εκκλησία . Η βλάμισα είναι δίπλα στο βλάμη και τη νύφη που την καμαρώνει πραγματικά . Μπροστά απο το συμπεθερικό του γαμπρού , θα προχωρεί το μπαριάκι . Βγαίνοντας απο το σπίτι της η νύφη κλαίει , συγκινείται . Αναλογίζεται τα ωραία

παιδικά της χρόνια , μικρή κοπέλα που έπαιζε με τους δικούς της , με τ'αδέρφια της και τις φιλενάδες της . Μια ζωή χαρούμενη και γεμάτη αναμνήσεις .-

Τα βιολιά τώρα παίζουν το αποχαιρετηστήριο τραγούδι , και συγκίνηση περνάει σαν δέος από όλων την ψυχή . Σε όλη αυτή την ώρα οι συμπεθέροι με το γαμπρό παραταγμένα μπροστά απο το συμπεθερικό της νύφης αναμένουν και ξεκινούν όλοι μαζί . Κρατούν μια μικρή απόσταση τα δυο συμπεθερικά στην διαδρομή προς την εκκλησία . Τα βιολιά αυτήν την ώρα κλέβουν την παράσταση , είναι μπροστά με το γαμπρό και το θέαμα είναι στο μεσουράνημά του . Από τη νύφη τραγουδούν τα νυφιάτικα της στο δρόμο και απο το γαμπρό τραγουδούν γυναίκες και άντρες .-

Τραγούδι :

Επάνω στην τριανταφυλιά
πούχτισε η πέρδικα φωληά
Σύντας πετάει η πέρδικα
τινάζει τα τριαντάφυλλα
τινάζει τα γαρουφαλά
κι' οι όμορφες τα μάζευαν .-

Λένε κι' άλλα πολλά τραγούδια στο δρόμο προς τη Εκκλησία . Όλο το συμπεθερικό βρίσκεται σε έξαρση (Ορος μεθυστικός) απο χαρά και ευτυχία . Προχωρούν τραγουδώντας και τα βιολιά παίζοντας χαρούμενους σκοπούς . Στέκονται μπροστα απο την εκκλησία όλα τα συμπεθερικά και τραγουδούν οι γυναίκες .-

Τραγούδι :

Εκκλησιά μου φουντωτή
φουντωτή καμαρωτή
Άνοιξε τις πόρτες σου
και τα παράθυρά σου
να δεχτείς τα νειόγαμπρα .-

Στην πόρτα της εκκλησίας σταματάνε και περιμένει ο γαμπρός τη νύφη . Τον παίρνει ο παππός απο τα χέρια και τον οδηγεί κάτω απο τον πολυέλαιο . Προχωρούν όλοι οι στενοί

...//...

συγγενείς με πρώτο τον νούνο ~~που~~ κάθεται πίσω απο τα νειόγαμ-
πρα. Οι υπόλοιποι γεμίζουν την εκκλησία και παρακολουθούν τη
στέψη. Πίσω απο τα νειόγαμπρα είναι ο νούνος και νούνα, και
πίσω η βλάμισα, δίπλα οι γονείς τους και τ'αδέρφια τους. Οι
νούνοι παραδίνουν τα στέφανα στον παππά που τα βάζει μπροστά
στο εγαγγέλιο και ζώνουν το νέο ζευγάρι με ένα ωραίο ύφασμα
το οποίο ρίχνουν στους ώμους τους. Η νουνά κρατάει την κανίσ-
τρα με τα κουφέτα και το ρύζι. Αρχίζει η μυσταγωγία του ~~στε-~~
φανώματος, όπως γίνεται πάντα καθιερωμένα απο την Εκκλησία.-

Στεφανώνεται ο δούλος του Θεού κ.λ.π. και όταν κατά την
ώρα του Ευαγγελίου διαβάζεται η περικοπή " Η δε γυνή να φοβεί-
ται τον άνδρα " η νύφη και ο γαμπρός προασπαθούν ποιος θα πα-
τήσει το πόδι του άλλου πρώτος. Αυτό ήταν ένα έθιμο που δείχ-
νει ξεκάθαρα ότι ποτέ ο άνθρωπος δεν αποδέχθηκε την κηδεμο-
νία του άλλου και απο κανέναν.-

Ένας όρος που μιλούσε για κάποια καταπίεση της γυναί-
κας και αυτό έπρεπε κάποτε να καταργηθεί. Ο άνθρωπος γεννή-
θηκε ελεύθερος και έτσι πρέπει να ζήσει. Το πάτημα του πο-
διού ερμήνευε, όποιος πατήσει πρώτος, θα επέβαλλε και τη
θέλησή του στον άλλον.- Και η γυναίκα η καθ'όλα σεμνή σε
τούτη την ώρα ζήτηρε και τα κατάφερνε πάντα να είναι νικη-
τής. Οι αυθάδες όμως της ζωής ήταν εκείνες που ανάγκαζαν τα
έθιμα να βάζουν συστηρούς όρους και υποχρέωναν τη γυναίκα
στην υποταγή.-

Μετά τη Θεία Μετάληψη των νεονύμφων, ακολουθούσε ο
χορός του Ησαΐα. Η νούνα σκόρπιζε, στην ώρα αυτή κουφέτα
και ρύζι στα νειόγάμπρα. Να ζήσουν να γεράσουν με άσπρα μαλλιά.
Και άλλοι συγγενείς σκόρπιζαν απο το ρύζι της νουνάς στα νεό-
νυμφα και τους απηύθηναν ευχές. Στο τελείωμα του στεφανώμα-
τος ασπάζονται το Ιερό Ευαγγέλιο και χαιρετούν τα νειογάμπρια.

Η βλάμισα μοιράζει την κουλούρα σε όλους τους εκκλη-
σιαζομένους. Μαζί τώρα γαμπρός και νύφη βγαίνουν απο την εκ-
κλησία και ακολουθούν όλο το συμπεθερικό ανάμικτο και προχω-
ρούν για το σπίτι του γαμπρού.-

Στα δρόμο τραγουδούν όλοι μαζί .-

Τραγούδι : (Άντρες - γυναίκες)

Όλα τα πουλάκια ζυγά - ζυγά
τα χελιδονάκια ζευγαρωτά
τα χελιδονάκια ζευγαρωτά .

Τ'όρημο τ'αϊδόνι το μοναχό - Δίς
περπατεί λέγειπραματευτή .

Που την εδιάλεξες αυτή τη νειά
την καγκελοφρύδα τη μορφονιά

Κοντά στο σπίτι του γαμπρού)

Τραγούδι : (Στο δρόμο οι γυναίκες)

Πάει μονός κι'ήρθε ζευγάρι
με την πέρδικα στο χέρι

και με τ'άνθη στολισμένη

Τραγούδι : Οι γυναίκες (άλλο ήχο)

Η μάννα του η μάννα του κυρ γαμπρού
στο παραθύρι , στο παραθύρι κάθεται
Με τους ανέ , με τους ανέμους μάλλωνε
πάψε τ'ανέ πάψετε ανέμοι μ'πάψετε

Να κατα να κατακάτσει ο κουρνιαχτός

να διαβή η νύ να διαβεί η νύφη κι'ο γαμπρός

Πλησιάζουν στο σπίτι του γαμπρού και οι γυναίκες κελαϊ-
δούν δεν τραγουδούν :

Τραγούδι : Στη μάννα του γαμπρού

Έβγα κυρά , έβγα κυρά και πεθερά

για να δεχτείς τα νειόγαμπρα

Για να δεχτείς την πέρδικα

που περπατάει λεβέντικά

----- . -----

Και συνεχίζουν μπροστά στην πόρτα .-

Έβγα πεθερά στην σκάλα

με το μέλι και το γάλα .-

Τα νειόγαμπρα σταματούν εδώ στην εξώπορτα του σπιτιού
τους και η νύφη παίρνει ένα μήλο που το κρατούσαν οι παρά-
νυμφες . Είναι γεμάτο νομίσματα , στημένα γύρω - γύρω στο

..//..

μήλο . Το παίρνει στο χέρι η νύφη και το πετάει όσο μπορεί ψηλά , απο το συμπεθερικό που την ακολουθεί πίσωτης . Σε αυτή την ώρα είναι έτοιμοι οι πιό ζωηροί , νέοι να αρπάξουν το μήλο . Το αρπάζει ο πιό τυχερός και το κρατάει σφιχτά , να μην του αρπάξουν τα νομίσματα . Μπροστά στα νειογάμπρια αυτή τη στιγμή , περιφέρουν ένα μικρό , έως τριών χρονών επάνω και γύρω απο τα κεφάλια τους , το φιλάει και η νύφη και το κερνάει χρήματα , του βάζουν και ένα ζευγάρι όμορφες καντησμένες πατούνες στους ώμους του . Αυτό το παιδί πρέπει να έχει γονείς , προκειμένου να είναι τυχερό και να φέρει ευτυχία στο νέο ζευγάρι . Τα νειογάμπρια προχωρούν δυό βήματα προς την πόρτα που εδώ στέκεται η μάννα του γαμπρού και τους περιμένει Κρατάει στο κεφάλι της ένα ψωμί με δυό τουλούπες άσπρο μαλλί . Το σηκώνει πλησιάζοντας τα παιδιά της , τα χαιρετάει και τους βάζει το ψωμί με τις τουλούπες επάνω στο κεφάλι τους και προχωρούν μαζί να μπουνε στο κατώφλι , στην είσοδο του σπιτιού . Σημάδι για να ασπρίσουν να γεράσουν και να ζήσουν γλυκειά ζωή . Όταν η μάννα χαιρετάει και ο πατέρας στην είσοδο , πριν προχωρήσουν με τα ψωμιά στο κεφάλι , δίνει η μάννα στη νύφη ένα κουτάλι μέλι και της βάζει στο στόμα ένα φλουρί . Έτσι προχωρούν , η νύφη μπαίνει με το δεξιό πόδι στο πρώτο σκαλί του σπιτιού και ανεβαίνουν τις σκάλες , για να μπει στο καινούργιο σπιτικό της .-

Πριν περάσει στο δωμάτιό της κάνει τρεις μετάνοιες μπροστά στα πεθερικά της , η μάννα παραδίνει τα ψωμιά και τις τουλούπες σε κάποια γυναίκα που στέκει δίπλα της και αφού φιλάει τα παιδιά της , τ' αφήνει να προχωρήσουν στο σπίτι τους . Όλο το συμπεθερικό παρακολουθούσε αυτή τη διαδικασία του γάμου και προχωρώντας εισέρχονται , οι μέν άντρες στους χώρους υποδοχής και οι γυναίκες στα δωμάτια των γυναικών . Οι αδελφές του γαμπρού , παίρνουν τη νύφη απο το χέρι του και την οδηγούν στο δωμάτιο των γυναικών . Ο γαμπρός θα καθήσει μαζί με τους συμπεθέρους της νύφης . Όταν όλοι πάρουν τη θέση τους

..//..

7
η νουνά θα μοιράσει την κουλούρα με το μέλι μαζί με μια βοηθό της , που κρατάει την κουλούρα κομμένη σε πολλά μικρά κομματάκια για να επαρκέσουν για όλους. Η ίδια κρατάει στο χέρι ένα βάζο με μέλι . Κάθε κομματάκι της κουλούρας το βουτάει στο μέλι και το δίνει σε κάθε έναν χωριστά , σε όλους τους συμπεθέρους. Σύμβολο, ότι να είναι η νύφη γλυκεία με όλο τον κόσμο καθώς και οι συμπέθεροι μαζί της . Επακολουθεί το κέρασμα του γλυκού απο κοπέλες , που κερνούν αδιάκριτα μικρούς και μεγάλους. Όλοι εύχονται με τις καλύτερες ευχές για τα νειόγαμπρα και τους γονείς του γαμπρού, οι οποίοι στέκονται όρθιοι για να χαίρωνται τους συμπεθέρους και τους καλεσμένους τους, και να είναι όλοι ευτυχισμένοι .-

Η ώρα για πολλά τραγούδια , δεν παίρνει , γίνεται πολύ φασαρία απο πάρα πολύ κόσμο που έχει συγκεντρωθεί. Πρέπει να αναχωρήσουν όλοι μαζί με τα νειόγαμπρα προκειμένου να βγούν στο μεσόχωρι να χορέψουν , στην πλατεία του χωριού . Το νέο ζευγάρι στέκεται στην πόρτα και περνώντας ένας - ένας θα τους χαιρετήσουν , η νύφη φιλάει όλων το χέρι με πολύ σεβασμό και αγάπη . Από κοντά ξεκινούν και τα νειόγαμπρα με το δικό τους συμπεθερικό και προχωρούν όλοι μαζί στην πλατεία . Πρίν όμως αρχίσει ο χορός , πρέπει να γίνει το βρέξιμο στη βρύση του χωριού . Κατευθύνονται στη βρύση όλοι μαζί , τα νειόγαμπρα προχωρούν για να γίνει το βρέξιμο . Πλησιάζουν και η νύφη εδώ ζωηρεύει και είναι έτοιμη να καταβρέξει πρώτη το γαμπρό που πράγματι προλαβαίνει πρώτη , και θεωρείται νικητής. Όλοι πειράζουν το γαμπρό , εκείνος όμως σε τούτη την ώρα γίνεται σεμνός , προσεκτικός , δεν θέλει να λερώσει την αγαπημένη του και να την στενοχωρήσει βρέχοντάς της τα νυφικά της. Αποσύρονται και η νύφη παίρνει την πρώτη όψη της και γίνεται σεμνή και όμορφη νύφη . -

Ήταν και αυτή η φάση ένα δεύτερο σημάδι , πού άφησε

...//...

77
το έθιμο , για να φανεί στο βάθος ότι ήταν αναγκαία η απελευ-
θέρωση της γυναίκας . Μετά τη βρύση κατευθύνονται για την πλα-
τεία που θα γίνει ο χορός . Μπροστά ο νούνος , η νούνα , ο βλά-
μης , η βλάμισα , τα νειόγαμπρα και στη συνέχεια οι στενοί συγ-
γενείς της νύφης και του γαμπρού .-

Τα κλαρίνα μπαίνουν στη μέση όρθια και αρχίζουν το ω-
ραίο βάρεμά τους , είναι η καλύτερη ώρα τους για να οικονομή-
σουν αρκετά χρήματα . Όλοι χορεύουν απο δύο χορούς , είναι λί-
γο σύντομοι γιατί οι ώρες είναι περιορισμένες . Ο χορός είναι
τιμητικός . να χορέψουν τανειογάμπρια και υποχρεωτικά θα κερά-
σουν όλοι οι καλεσμένοι τα βιολιά στην ώρα που θα χορεύουν η
νύφη και ο γαμπρός . Μετά το νουνό και το βλάμη θα χορέψουν τα
νειόγαμπρα και στη συνέχεια απο τα αδέρφια και ξαδέρφια , όσοι
προλάβουν . Ο χορός έχει διάρκεια περίπου δύο ώρες , διότι στις
εννέα πρέπει να παρευρεθούν στο τραπέζι του γαμπρού . Πρώτος
ανοίγει το χορό ο νουνός , χορεύει σεμνά και σοβαρά και κερ-
νούνε όλοι στα βιολιά . Εκείνος καμαρώνει και σύντομα παραδί-
νει τη σειρά στο χορό στη νουνά . Μετά μπαίνει ο βλάμης που
χορεύει ωραία, η βλάμισα που όλοι την καμαρώνουν και κερνούν
τα κλαρίνα . Σε όλη αυτή τη διάρκεια οι κλαριτζήδες βγάζουν φω-
τιές και τα όργανά τους σκορπίζουν χαρά και κέφι . Στη συνέ-
χεια μπαίνει η νύφη στο χορό και αρχίζει το νυφιάτικό της, ό-
λοι σ' αυτή την ώρα στέκονται όρθιοι και χαίρονται την ομορ-
φιά της , κερνούν χωρίς διάκριση τα βιολιά όλοι γενικώς και
οι βιολιτζήδες σπάνε τα δοξάρια τους . Παρέλειψα να πω , για
τους γονείς της νύφης και του γαμπρού . Στέκονται όρθιοι και
κερνούν αδιακρίτως όλους όσους χορεύουν . Μετά τη νύφη χορεύει
ο γαμπρός , ωραίους ζωηρούς χορούς και όλοι κερνούν και καμαρώ-
νουν το παληκάρι . Γνωρίζουν καλά οι βιολιτζήδες ότι είναι η
κατάλληλη ώρα για να γεμίσουν τις τσέπες τους με πολλά χρή-
ματα και παίζουν με όλα τα κουμπιά των κλαρίνων τους . Είναι
πράγματι ανεπανάληπτη αυτή η φάση του γάμου που προκαλεί ένα

δικαιολογημένο δέος σε όλο τον κόσμο που παίρνει μέρος στο γάμο. Πάντοτε παίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλλο ένα άριστο παίξιμο των οργάνων, οποιασδήποτε ορχήστρας. Είναι το βάθος των μουσικών, που εισέρχεται στην ψυχή των ανθρώπων και προκαλεί αυτή την έκσταση.-

Στο σπίτι του γαμπρού γίνονται αυτές τις ώρες πυρετώδεις ετοιμασίες από την ομάδα εργασίας, που είχε αναλάβει την ετοιμασία του βραδυνού τραπεζιού. Οι μάγειροι όρθιοι κάνουν τη δουλειά τους, οι φούρνοι βγάζουν ψητά αρνιά συνέχεια. Τα καζάνια ετοιμάζουν τα φαγητά, καβρομάδες, μαγειρίτσες, μαγειρεμένα φαγητά και άλλα. Τα τραπέζια που ήταν έτοιμα θα μούν στη θέση τους, θα στρωθούν τα τραπεζομάντηλα, οι πετσέτες, τα κουταλοπήρουνα, τα ποτήρια, όλα στην ώρα τους στις εννιά το βράδυ θα είναι έτοιμα και στις δέκα θα σερβιριστούν τα φαγητά στο τραπέζι όπου θα παρακαθήσουν πλέον από εκατό άτομα, πράγμα που είναι δυνατό για να αντιληφτούμε πόση εργασία και οργάνωση απαιτείται για να έχει την επιτυχία που είχαν τη φιλοδοξία οι γονείς του γαμπρού.-

Ο χορός θα διαλύσει γύρω στις οχτώ το βράδυ, για να ετοιμαστούν οι συμπεθέροι να πάνε στο τραπέζι που θα παραθέσουν οι γονείς του γαμπρού. Τα νειόπαντρα θα αποχωρήσουν λίγο γρηγορότερα για να ξεκουραστούν και να είναι έτοιμοι για το βραδινό τραπέζι που η διάρκειά του θα είναι έως την επομένη μέρα δέκα ή έντεκα και πολλές φορές συνεχίζεται και αργότερα. Αποσύρονται και τα βιολιά, δυο ώρες για ν'αναπαυθούν κι'εκείνα, για να είναι έτοιμα να ξενυχτήσουν και για να ευχαριστήσουν με το παίξιμό τους όλους τους καλεσμένους του γαμπρού και της νύφης. Η νύφη θα αλλάξει και θα φορέσει τα μεσαία της φορέματα και να είναι κάπως ελεύθερη για όλη τη νύχτα και την επομένη μέρα του γλεντιού.-

Σιγά - σιγά διαλύεται όλος ο χορός και οι καλεσμένοι θα πάνε στα σπίτια τους ν'αλλάξουν τα μεσαία φορέματά τους για το τραπέζι. Θα παρευρεθούν σ'αυτό όσοι έχουν ειδική πρόσκληση

μετά φαγητού . Απο το σόϊ της νύφης έρχεται πάντα ένας σημαν-
 τικός αριθμός και θα λέγονται για το τραπέζι αυτό λαγγυτάδες ,
 όλοι φέρνουν μαζί τους απο ένα ταψί με διάφορα , άλλου φέρνουν
 κλωστά - μπουρέκια και αρνιά ψητά . Στο τραπέζι θα καθήσουν και
 πολλοί συγγενείς του γαμπρού που κι αυτοί θα έχουν ειδικό προσ-
 κλητήριο μετά δείπνου . Στις εννιά η ώρα συγκεντρώνονται στο
 σπίτι της νύφης οι λαγγυτάδες και όλοι μαζί ξεκινούν για το
 σπίτι του γαμπρού . Εκεί τους περιμένουν οι συμπεθέροι , παρα-
 δίνουν τα γλυκά προς φύλαξη και αφού χαιρετιούνται, τους βάζουν
 στη σειρά στο δωμάτιο του τραπεζιού . Κάθονται πρώτοι και
 έχουν τιμητική θέση αυτή τη βραδυά . Να μην ξεχνάμε ότι το
 τραπέζι αυτό παρατίθεται προς τιμήν τους . Στη συνέχεια κάθον-
 ται οι υπόλοιποι συγγενείς του γαμπρού . Ο νουνός κάθεται στην
 κορυφή μαζί με τη νούνα και το βλάμη . Τα τραπέζια είναι έτοι-
 μα με σαλάτες και μεζέδες πριν έρθει το φαγητό σερβίρεται τσί-
 πουρο στους καλεσμένους . Μπορούν να κουτσοπίνουν όσο να έρθουν
 τα φαγητά . Στις δέκα η ώρα έρχονται τα νεογάμπα , όλοι ση-
 κώνονται και τα χειροκροτούν , πηγαίνουν στη θέση τους , στην
 κορυφή ανάμεσα στον νουνό και στους γονείς τους . Είναι καθι-
 στοί σε κεντισμένα μαξιλάρια που τους επιτρέπουν να φέρονται
 απο όλους τους καλεσμένους τους , είναι ευρύχωρο το κάθισμά
 τους και τους επιτρέπει να σηκώνονται με ευκολία, όποια ώρα τους
 το επιβάλλει ο θεσμός του τραπεζιού . Έχει και ο νουνός με τη
 νουνά πολύ καλές και ευρύχωρες θέσεις . Είχαν στο τραπέζι αυτό
 μεγάλη αποστολή . Όλη τη νύχτα θα κατευθύνοντο γλέντι και θα
 πειθαρχούν σε ότι διατάξει . Από αυτή την ώρα ονομάζεται Ντο-
 λήμ - πασης , έτσι τον ήθελε το έθιμο να είναι ο Γενικός Κρι-
 τής στα Γαμπριάτικα τραπέζια . Θα είναι προσεκτικός και θα
 διευθύνει με αυστηρότητα και πειθαρχία όλη τη διαδικασία του
 αποψινού τραπεζιού , πολύ δε περισσότερο που απόψε θα γίνει
 μεγάλη κατανάλωση κρασιού , πράγμα που χρειάζεται πολύ δυναμικό
 αρχιερέα και το βάρος θα πέσει στους ώμους του Ντολήμ - παση .

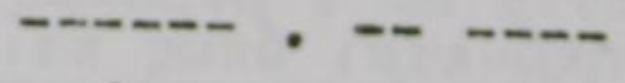
Να σημειωθεί ότι τις περισσότερες φορές το τραπέζι συνεχίζεται και σε δεύτερο δωμάτιο, όταν στον οντά δεν θα χωρέσουν να καθήσουν όλοι οι προσκαλεσμένοι. Σ' αυτή την περίπτωση οι συγγενείς του γαμπρού, αφού οι μισοί θα έχουν καθήσει με τους συμπεθέρους τους, οι υπόλοιποι μπαίνουν στο συνεχόμενο τραπέζι, που θα το εξουσιάζει ο νούνος. Όσοι θα καλούνται για ντολιά θα προσέρχονται να τα ανάγγειλουν στο δωμάτιο των συμπεθέρων που θα είναι εκεί ο Νταλήμ - μπασης και θα επιστρέφουν από τις εντολές τους. Το τραπέζι είναι συμπληρωμένο, πίνουν από λίγο, λένε ευχές στο νουνό και στα νειόγαμπρα, όσο να στρωθούν τα φαγητά. Υπάρχει άξιο προσωπικό απλωμένο σε όλα τα δωμάτια, στέκονται όρθιοι και παρακολουθούν μήπως κάτι λείψη στο τραπέζι, έτοιμοι να ακούσουν σε όποια εντολή ή παραγγελιών των συμπεθέρων τους. Με μια πετσέτα στους ώμους και τα μάτια ορθάνοιχτα εξυπηρετούν, τρέχουν παίρνουν τα φαγητά, τα κρασιά, τα κανίσκια και ότι θα χρειαστεί απόψε σ' αυτή τη γιορτή του γάμου.-

Το τραπέζι μετά τις δέκα η ώρα έως την λήξη της επόμενης μέρας. Έχουν έρθει και τα νειόγαμπρα πράγμα που δίνονται εντολές να έρθουν τα φαγητά. Παρατεταγμένα τα γκαρσόνια από τον οντά ως το μαγαριό, χέρι - χέρι σερβίρουν, πρώτα τον ωραίο καβρωμα, καθιερωμένος σαν μπροστάρης στα φαγητά του τραπεζιού. Σερβίρονται οι μαστραπάδες με κρασί για να γεμίσουν τα ποτήρια. Είναι άφθονο και όλη τη νύχτα θα αδειάζουν τα βαένια που στέκονται στο κελάρι (υπόγειο) και είναι διαλεγμένα, όταν προβλέπονταν στο σπίτι κάποιος γάμος. Σερβίρουν και τους βιολιτζίδες που τους έχουν το τραπέζι τους χωριστά σε τρίτο δωμάτιο να φάνε και να ξεκουραστούν όσο να διαταχθούν από το νουνό για τη θέση τους όταν αρχίσουν τα ντολιά. Πριν αρχίσουν το φαγητό ο παππιάς που δεν θα λείπει ποτέ και είναι θρονιασμένος στην κορυφή, σηκώνεται όπως και όλοι οι καλεσμένοι βάζει ευλογητό και ευλογεί το τραπέζι του γάμου. Κάθονται όλοι και αρχίζουν το φαγητό. Έρχεται και το δεύτερο καλομαγειρεμένο και νόστιμο και όλοι τους τρώγουν με μεγάλη ευχαρίστηση.-

Οι μεγαλύτεροι σηκώνουν τα ποτήρια τους , είναι ώρα για λίγο κρασί . Τρώγοντας και πίνοντας , έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες , απευθύνων ευχές στους γονείς, τον νούνο και στα νειογάμ-
 πρια . Σηκώνονται πολλά ποτήρια και ανταλάσσουν ευχές . Οι σερβιτόροι αποσύρουν με προσοχή τα πιάτα που είναι άδεια, για να έρθουν συμπληρωματικά τρίτα φαγητά . Τα ποτήρια τώρα μετά τις ευχές γεμίζουν ελεύθερα και πίνουν χωρίς άλλες διατυπώ-
 σεις και λεπτομέρειες , άρχισε κανονικά η κρασοκατανουξία. Πί-
 νουν φρόνιμα όλοι τους και προσέχουν να μην ξεφύγουν των ο-
 ρίων της λογικής , πράγμα που σε τέτοιες περιπτώσεις όταν κά-
 ποιος ξεφύγει αποσύρεται απο το τραπέζι. Εδώ το έθιμο είναι αυστηρότατο , θεωρείται βέβηλος εκείνος που θα μεθύσει σε τούτο το τραπέζι και θα κάνει φασαρίες , γι' αυτό και πίνουν όλοι προσεκτικά και πότε - πότε σηκώνουν τα ποτήρια τους προς την πλευρά του νουνού , να σου ζήσουν νουνέ , κι' εκεί-
 νος απαντα καμαρωτός με το ύφος του τελετάρχη : Ευχαριστώ και στην παιδιών σας . Τα τραπέζια θα παραμείνουν όλη τη νύ-
 χτα στρωμένα μέχρι το τέλος των ντολιών . Οι μαστραπάδες αδειάζουν και γεμίζουν όλη τη νύχτα . Μετά το δεύτερο φαγητό αρχίζει το τραγούδι οι λαγγυτάδες με πολύ προσεγμένες φωνές. Την πρωτοπρεφα την έχουν οι γυναίκες με τις γλυκές φωνές τους και οι άντρες ακολουθούν σιγανά και προσεκτικά .-

Τραγουδούν :

Φίλοι μ' καλώς τον βρήκαμε
 τούτο το νυκοκύρη
 Με τα καλά του φαγητά
 με τα γλυκά του λόγια
 Να μας προκόψουν τα παιδιά
 και σ' άλλα να χαρούμε .-

Από την άλλη μεριά που είναι καθισμένοι οι συμπεθέροι του γαμπρού απαντούην στο τραγούδι , πολύ όμορφα που συναγωνίζονται για την ώρα τους συμπεθέρους τους .-

Τραγουδούν :

Φίλοι μ'για δεν τρώ - δεν τρώτε
για δεν πι 'δεν πίνετε
Μήνα τα καλά φαγιά μας
δεν σας άρεσαν
Μήνα και τα κρασία μας
δεν σας άρεσαν
έχουμε καλούς γειτόνους
και τ'αλλάζουμε

Και απαντούν οι συμπεθέροι της νύφης
Τραγουδούν :

Δεν ήρθαμε για φαΐ για πιή, ραϊδακινιά
κι ούτε για το κρασί σας
κάμποι με τα λουλούδια .
Μας είπαν γάμος γίνεται , ροϊδακινιά μου
κ'ήρθαμε να ευχηθούμε
κάμποι με τα λουλούδια
Να μας προκόψουν τα παιδιά , ροϊδακινιά
και σ'άλλα να χαρούμε
κάμποι με τα λουλούδια .-

Και συνεχίζουν τώρα όλοι μαζί να τραγουδούν : Οι γυναίκες

Τραγούδι : Τραπεζιού

Σύντας θελήσει αφέντης μας
να στήσει την ταβέρνα
Ν'εμένα βάζει και κερνώ
να χαίρονται οι φίλοι .
Κι'απο το πικνοκέρασμα
κι'απο τα ψηλά τραγούδια

..//..

8

Μου εάστηκε το χέρι μου
κι'επεσε το κρυστάλλι .
Μήνα σε πέτρα βάρεσε ,
μήνα σ' άσπρο λιθάρι .
Μες της κυράς μας την ποδιά
έπεσε κι' εραϊσθη .-

Οι συμπεθέροι της νύφης .-

Τραγουδούν : του τραπεζιού .-

Μες τον Αηλιά στον πλάτανο
μες τις κρυσταλλούλες
είχαν οι κλέφτες σύναξη ,
ν'εκεί ταν μαζεμένοι .
Είχαν αρνάκια πούψεναν
κριάρια σουβλισμένα
Είχαν κι'ένα κλεφτόπουλο
τους κέρναγε και πίναν
Ν'ο πρώτος πίνει με γυαλί
κι'ο δεύτερος με κούπα
κι'ο τρίτος ο καλύτερος
με μαστραπά γυαλένιο .-

Και συνεχίζουν να τραγουδούν όμορφα , π.γανά χωρίς παραφωνίες , είναι μια ώρα κατανυκτική , με αφάνταστη έξαρση που δημιουργείται απο αυτά τα τραγούδια . Τα τραγούδια του τραπεζιού όλα διαλεγμένα συνεχίζονται μέχρι τις 12 η ώρα τα μεσάνυχτα . Τραγουδούν πότε το ένα και πότε το άλλο συμπεθεριό . Κι'εδώ θα βρούμε γιατί αυτά τα τραγούδια προξενούν δέος . Γιατί βγαίνουν απο μια ευγενική άμιλλα των δύο συμπεθερικών . Το ένα τραγούδι να προσπεράσει στην ωραιότητα των τραγουδιών της άλλης πλευράς . Και γίνεται αυτή την ώρα το μεσουράνημα του κεφιού και της διασκέδασης . Είναι αλήθεια ότι το γλέντι του τραπεζιού , με τραγούδια διαλεγμένα ⁴ είναι το καλύτερο .-

Τώρα πλησιάζει η ώρα των ντολιών . Έως την ώρα αυτή έρχεται και το τρίτο φαγητό , ακολουθούν κι' άλλοι μεζέδες που δεν θα λείψουν έως το τέλος του τραπεζιού , πριν φτάσει η ώρα ν' αρχίσουν τα ντόλια . Ο νούνος θα παραγγείλει να

Έδω γεινοὺν τὸ Γαμπρὸ εἰνυθῆσαι εἰς
ὄθορὸν (αὐτῆ) τοῦ ἐπιτοῦ τοῦ Γαμπροῦ
να πάρουν τὴν νύμφην.

κατὰ μῆλλον ἐστὶν ἐκκλησία, καὶ ἀρχίζει
ἡ στέγη τῶν νεονύμφων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

μετά τα στεφάνια σε χορό επί τῆς πλατείας
πὸ χορὸν... χορεύουν τὰ νεύματα
καὶ οἱ γονεὶς τῶν νεοκώμων.

κάτω χορεύου ὁ νεύμα Νουνα Βλαμίνε
Βλαμίνε καὶ στεροὶ Σοφκένεϊς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

έρθουν τα κανίσκια . Θα δωθούν στον καθένα μπροστά στο τραπέ-
 ζι του , και εννοούμε τα κανίσκια των λαγγυτάδων , που έρχονται
 μαζί με το κανίσκι του νούνου και του βλάμη . Πρώτος ο νούνος
 τεμαχίζει το ψητό του και το μοιράζει στα τραπέζια των νεο-
 νύμφων , των γονιών και ανάλογα πιάτα με ψητό στους υπόλοι-
 πους συμπεθέρους . Στον νούνο θα φέρουν μπροστά του και τον
 άρτον . Είναι ένα μικρό κομμάτι απο βάτον που τον είχε στολί-
 σει η νουνά με πολλά μικρά γλυκά τσιτωμένα στον κορμό του
 δενδρουλλίου . Παίρνει η νουνά και μοιράζει σε όλους τα γλυκά
 του βάτου και εκείνει τις απευθύνουν θερμότερες ευχές . Ο βλά-
 μης κόβει και αυτός το κανίσκι του και το μοιράζει όπως και
 ο νούνος . Τον ευχαριστούν και του λέγουν πολλές ευχές . Οι
 λαγγυτάδες κόβουν τα γλυκά τους , ότι έχουν ο καθένας στο τα-
 ψί του και μοιράζουν σε όλους τους συμπεθέρους , τα απλώνουν
 στα τραπέζια και όλοι εύχονται και ευχαριστούν . Στο τραπέζι
 τώρα γίνεται αδιαχώρητο , οι σερβιτόροι παίρνουν ότι πιάτα
 είναι άδεια , για να πάρουν τη θέση τους τα γεμάτα που προ-
 σφέρονται απο τους λαγγυτάδες . Να σημειωθεί ότι πρώτα έρχον-
 ταν το κανίσκι του νούνου και του βλάμη και αφού πρώτα μοίρα-
 ζαν , όπως είπαμε σε όλους , ακολουθούσε ο άρτος της νουνάς
 και μετά θα ακολουθούσαν τα γλυκά τα κλωστά και τα μπουρέκια
 των λαγγυτάδων . Υπήρχε μια σειρά και τάξη , που όλα γίνονταν
 με εντολές , όπως καθώριζαν τα έθιμα . Πρώτα θα έστελναν το
 πιάτο στο νουνό όλοι οι λαγγυτάδες , μετά στο δάσκαλο , στον
 παππά , τον βλάμη και στα νειόπαντρα που έβαζαν διπλή μερίδα .
 Αφού τρώνε , πίνουν και εύχονται αρχίζουν τα τραγούδια , όσο
 να σηκωθεί ο νούνος για τα ντόλια . Εν τω μεταξύ ετοιμάζουν
 θέση για τα βιολιά , που θα τους γλεντήσουν τη νύχτα . Εκείνα
 ξεκουρασμένα τώρα και με κουρδισμένα τα όργανα , παίρνουν
 τη θέση τους . Το τραγούδι που τόσο ωραίο ήταν , σταματάει για
 να βαρέσουν τα βιολιά . Αρχίζουν τα βαρειά νουμπέτια , τα αρ-
 βανίτικα , τα ξενητεμένα , που όλοι ακούνε και χαίρετε η ψυχή
 τους . Πράγματι τα βιολιά παίζουν με όλα τα κουμπιά τα κλαρίνα

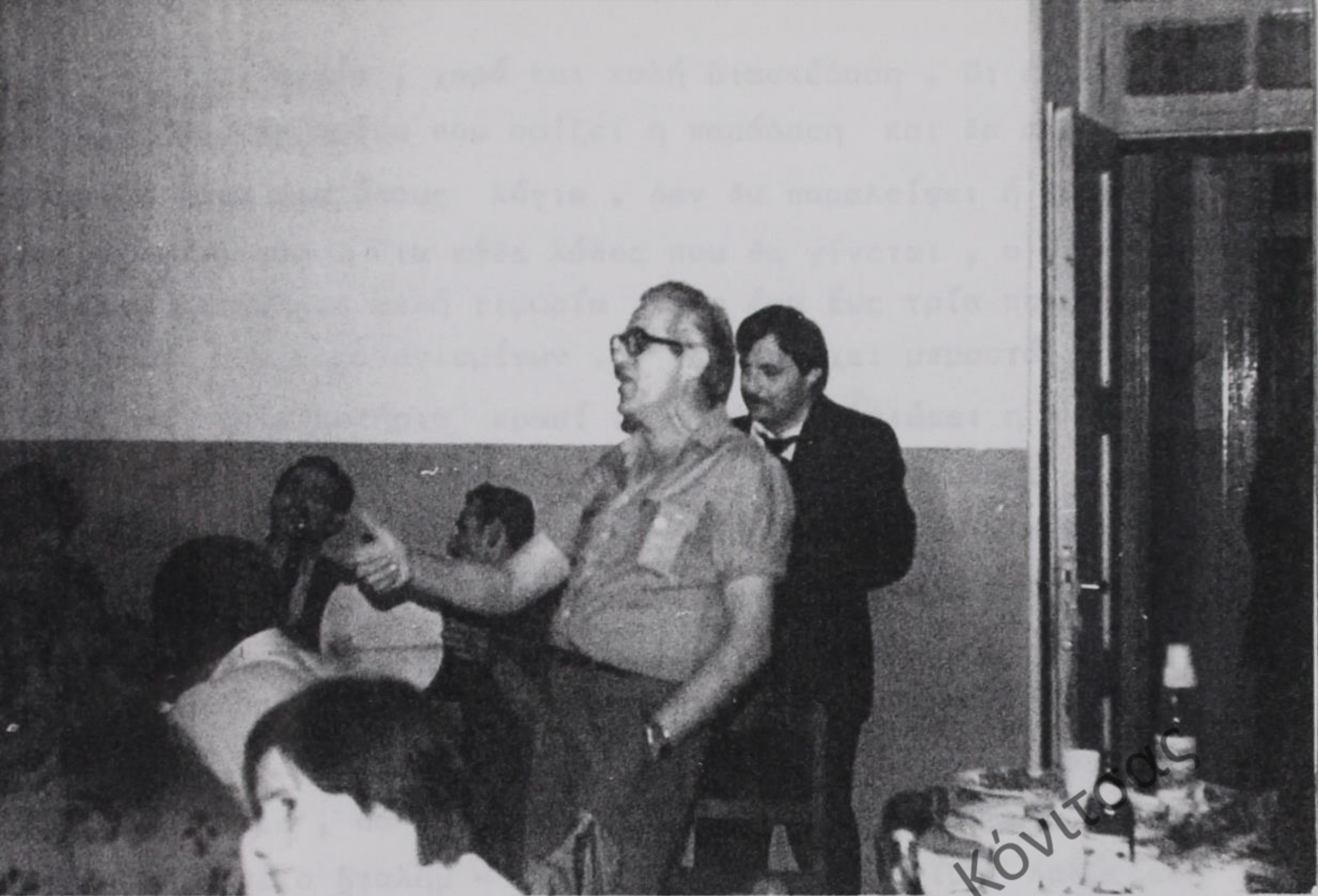
τους και οι βιολιτζήδες τα βιολιά τους . Γίνεται πλέον ένα υπερθέαμα που δεν υπάρχουν λέξεις για περιγραφή . Σταματάνε για λίγο τα κλαρίνα για να στρωθούν τα ψητά . Θα γεμίσουν τα τραπέζια και θα υπάρχουν ως το πρωί που θα τελειώσουν τα ντολιά . Τρώνε οι συμπεθέροι απο τα πιάτα των ψητών και έρχονται καινούργια . Τα βιολιά ξαναβάζουν νουμπέτια , έως ότου να παραγγελθούν απο το νούνο για μια διακοπή την ώρα της έναρξης των ντολιών . Η ώρα με όλα αυτά περνάει και τις περισσότερες φορές αρχίζουν τα ντόλια στην μία τα μεσάνυχτα και η διάρκειά τους θα είναι πέντε έως έξι ώρες . Θα περιγράψουμε αυτές τις ωραίες ώρες με λεπτομέρειες και είναι απαραίτηση η περιγραφή γιατί η φάση αυτή του γάμου είναι ένα ξεχωριστό κομμάτι . Έως την ώρα αυτή είδαμε τόσες διαδικασίες του τραπεζιού . Ήταν γλέντι ωραϊότατο , ήταν τραγούδι πανέμορφο . Ήταν φρόνιμη κρασοκατάνυξη και υπέροχο φαγοπότι . Όλοι τρώνε, πίνουν και γλεντούν .-

Σε λίγο θα αρχίσουν τα ντόλια που θα καταγράψουμε χωριστά .-

" Τα ντόλια "

Ο νούνος ετοιμάζεται και πάνω στο ωραίο κέφι των συμπεθερών , παραγγέλνει μια διακοπή , αφού ζητάει συγνώμη γι' αυτό . Είναι απο αυτή την ώρα αυστηρός στην αρχή του , μιλάει καθαρά προσεκτικά για ν' ακούγεται και να καταλαβαίνουν τα λόγια του .

Καλωσορίσατε συμπεθέροι , εκλεκτοί καλεσμένοι γαμπρού και νύφης . Σε λίγο αρχίζουν τα ντολιά , που θα ευχηθούμε όλοι με τη σειρά , στα νεόνυμφα , τους γονείς των, τους θείους και τους αδελφούς . Πριν κηρύξω την έναρξη θα παρακαλέσω να τηρηθεί μεγάλη ησυχία . Κατά τις ωραίες αυτές στιγμές , που το κέφι θα μεσουρανήσει , για να μη χρειαστεί να επιβάλλω ποινές και τιμωρίες σε κάθε ένα που θα θελήσει να διαταράξει και να κλωπίσει την ηρεμία του τραπεζιού , που προς χάρι όλων έγιναν τόσες θυσίες και κόποι απο τους γονείς του γαμπρού .-

στη φωτογραφία ξεκινούν μετά τον δείπνο
του Γαμπρού την κυριακή βράδυ.
κάτω ο Βλάσης με την Βλαγγελία όρθιοι
επικλιόντου Ντολιάν στο τραπέζι με κυριακίς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Εύχομαι υγεία , χαρά και καλή διασκέδαση . Οι ευχές θα αρχίσουν με τον τρόπο που ορίζει η παράδοση και θα ακολουθήσουν τα ίδια για όλους λόγια . Δεν θα παραλείψει ή θα προσθέσει περισσότερα . Για κάθε λάθος που θα γίνεται , ο Ντολήμ - μπάσης επιβάλλει απλή τιμωρία , απο ένα έως τρία ποτήρια κρασί πλέον των κεκανονισμένων . Ο νούνος έχει μπροστά του ένα δίσκο με τρία ποτήρια κρασί ... Όταν τελειώσει η αναγγελία των ντολιών απο τον νουνό (Νταλήμ - μπάση , αμέσως βρίσκει τον επόμενο , για να σηκώσει ντολιά και όταν η πρόωση ολοκληρωθεί θα αναφέρει στο τελευταίο του ποτήρι " Ο ορισμός σας Ντολήμ - πάση " απαραίτητος όρος και στην ίδια στιγμή , να ειδοποιηθεί ο κατεθύνων τα ντολιά , για να βρεί τον επόμενο συμπέθερο και τελειώνοντας το τραγούδι του ή την παραγγελία στα βιολιά , θα παραδώσει το δίσκο με τα ποτήρια σε εκείνον που όρισε ο Νταλήμ - πάσης με τα εξής λόγια " Καλώς σε βρήκα συμπέθερε (τάδε) κώστα και του παραδίνεις τα ντολιά . Εκείνος τα παραλαμβάνει και λέγει , " Καλώς όρισες συμπέθερε Χρήστο " να είσαι καλά και σε παιδιών σου να χαρείς , εάν δε πρόκειται για ανύπαντρο του λέει και στα δικά σου .-

Αυτοί είναι οι όροι που θα ακολουθήσουν τα ντολιά . Ο κάθε ένας θα σηκώσει τρία ποτήρια , είτε ένα - ένα , είτε και τα τρία που θα τα πιεί και θα πεί ευχές για τον καθένα χωριστά . Έχει δικαίωμα να πεί για κάθε ποτήρι και ένα τραγούδι , που θα το λένε και τα βιολιά . Θα τελειώσουν όλοι οι συμπέθεροι τα ντολιά και τότε ο νούνος θα δώσει εντολή για τη λήξη τους . Απο το στόμα του Ντολήμ - πάση αυτή την ώρα θα ακούσετε επακριβώς τις ευχές , που θα λέγονται . Ο νουνός είναι όρθιος και απο αυτή την ώρα αρχίζουν κανονικά τα ντόλια .-

Η νουνά είναι όρθια , γεμίζει τα ποτήρια στον δίσκο και παράλληλα σηκώνονται , τα νειόγαμπρα , οι γονείς τους και ο βλάμης με τη βλάμησα .-

...//...

Καί όλοι στενοί συγγενείς είναι όρθιοι για να τιμήσουν τον νούνο , παραγγέλει τραγούδι να το πούν τα βιολιά, τους δίνει γερό κέρασμα και ακούει το ωραίο κλαρίνο , που για το νούνο είναι όρθιοι οι βιολιτζήδες και βροντάν τα κλαρίνα τους. Αμέσως με το τελείωμα του τραγουδιού , παίρνει σηκώνει το πρώτο ποτήρι με το κρασί , όλος ο δίσκος είναι στο αριστερό χέρι και με το δεξί σηκώνει ένα - ένα τα ποτήρια και λέει καθαρά τα ντολιά :

" Το πρώτο ποτήρι το πίνω εις υγείαν και ευτυχίαν των γονέων τών νεονύμφων . Ευχές :

Να τους προκόψουν τα παιδιά και σε μικρότερα να χαρούνε .-

Πίνει το κρασί και τοποθετεί το ποτήρι στο δίσκο . Έχει δικαίωμα να πεί τραγούδι , αλλά για να δείξει ότι είναι αναγκαίο , νη μη γίνει μεγάλη καθυστέρηση των ντολιών θα περιοριστεί σε δύο παραγγελίες . Έχουν τα ντολιά κάποια διάρκεια , πρέπει να τελειώσουν μέσα σε πέντε ώρες το πολύ έξι

Παίρνει και σηκώνει το δεύτερο ποτήρι και λέγει την δεύτερη ευχή .-

" Το δεύτερο ποτήρι το πίνω εις υγείαν των αδελφών και θείων των νεονύμφων .-

Εύχεται :

Να τούς ζήσουν , να προκόψουν και στα δικά τους να χαρούν και των θείων εις τα παιδιά των .-

Πίνει το κρασί του ποτηριού και το τοποθετεί στο δίσκο.

Σηκώνει το τρίτο ποτήρι και απευθύνει την τελευταία εντολή . Επικρατεί ησυχία και όλοι ακούνε με β προσοχή .-

" Το τρίτο ποτήρι , το πίνω εις υγείαν και ευτυχίαν των νεονύμφων " .-

Εύχεται :

Να ζήσουν να προκόψουν και με καλούς απογόνους .-

Πίνει το κρασί και αμέσως ορίζει τον επόμενο , που θα σηκώσει τα ντόλια . Πίνω και καλώς να σας εύρω και ορίζει συνήθως τον βλάμη .-

Ευχαριστώ απαντά άμέσως ο βλάμης . Αφήνει ο νούνος το δίσκο στο τραπέζι, ... αλλάζουν τα ποτήρια του δίσκου και τα γεμίζουν κρασί .-

Ο νούνος αρχίζει με την νουνά ωραίο τραγούδι , και όλοι βοηθούν στο τραγούδιμά του .-

Τραγούδι τραπεζιού :

Σε τούτη τάβλα πούμαστε
καημένα μάτια .

Σε τούτο το τραπέζι

Τον Άγγελο φιλεύομε

και το Χριστό κερνάμε .-

Συνεχίζεται :

Το παίρνουν και τα βιολιά που σηκώνονται όρθιοι οι κλαριτζήδες γιάννα τιμήσουν τα ντολιά του νουνού . Όταν τελειώσει το τραγούδι παραδίνει το δίσκο στο βλάμη και του λέει

Καλώς σε βρήκα βλάμη και στον παιδιών σου να χαρείς .-

Ο βλάμης απαντά , αφού παραλαμβάνει τα ντολιά .-

Καλωσόρισες νουνέ και στον δικών σου παιδιών να χαρείς και εσύ . Άμέσως η βλάμησα αρχίζει τραγούδι τραπεζιού , ωραίο καθιστικό . Την βοηθάνε όλες οι συμπεθέρες , με τις ωραίες φωνές τους . Τα βιολιά ακολουθούν τον κάθε σκοπό του τραγουδιού και παίρνουν γερά χρήματα .-

Ο βλάμης σηκώνει το ποτήρι του δίσκου και απευθύνει ευχές όπως τους όρισε ο νούνος .-

" Το πρώτο ποτήρι κ.λ.π. "

Αφήνει το ποτήρι και αρχίζει δεύτερο τραγούδι ο βλάμης . Το λένε όλοι μαζί . Τα βιολιά είναι και εδώ όρθια , και παίζουν με πολύ μεράκι για το βλάμη . Όλα ξεκινούν με απίθανο κέφι και χαρά . Σηκώνει το δεύτερο ποτήρι .-

" Το δεύτερο ποτήρι κ.λ.π. "

Σε συνέχεια σηκώνει το τρίτο ποτήρι :

" Το τρίτο ποτήρι κ.λ.π. " .-

Αφήνει το δίσκο και ζητάει τον ορισμόν σας Νταλήμ - παση . Ο νούνος έχει έτοιμο το επάμενο που συνήθως αρχίζει απο τους μεγαλύτερους ση ηλικία συμπεθέρους της νύφης . Από τώρα και στο εξής

...//...

θα βρίσκει στον ορισμό του ο Νταλήμ - πασης έναν απο κάθε πλευρά των συμπεθέρων .-

Ο βλάμης αρχίζει το τραγούδι με τη βλάμησα , που όλα είναι τραγούδια και τραγουδιούνται στα ντολιά - καθιστικά - τραπεζιού ^{Νά} σημειωθεί ότι τα νειόγαμπρα στέκονται όρθια , διάρκεια έχουν τα ντολιά του βλάμη . Κερνάει τα βιολιά και παραδίνει το δίσκο , στον επόμενο και λέει τα ίδια λόγια :

" Καλώς σε βρήκα συμπέθερε Χρήστο και στον παιδιών σου να χαρείς .-

Παίρνει το δίσκο και απαντά με χαρά :

" Καλωσόρισες βλάμη , σε ευχαριστώ , και συ να χαρείς στα παιδιά σου " .-

Έχουν όλοι δικαίωμα , να πούν τρία τραγούδια στα ντολιά , αλλά πολλές φορές το ~~κέφι~~ ξεπερνάει τα όρια και λέγουν και τέταρτο . Όλοι μαζί βοηθάνε στο τραγούδι , με πολύ προσοχή , σιγανά και όμορφα για ν' ακούγεται η φωνή εκείνου που σηκώνει ~~α~~ ντολιά και της γυναίκας του .-

Όλοι όσοι σηκώνουν στο εξής τα ντολιά θα είναι προσεκτικοί στα λόγια και τους ρυθμούς . Δεν πρέπει να ξεχάσουν και να παραλείψουν τίποτε από τα λόγια του νουνού . Για κάθε αιτία ο νούνος επιβάλλει τιμωρίες όπως προαναφέραμε , ιδιαίτερα σε όσους σκόπιμα κάνουν για να καθυστερήσουν τα ντολιά , γιατί είναι στο κέφι και θέλλουν να πούνε και να παραγγείλουν περισσότερα τραγούδια στα κλαρίνα . Εδώ πέφτει διπλή τιμωρία με αρκετά πατήρια κρασί και πέφτει γέλιο όσο να βρεί την κανονική σειρά και αποκαθίσταται η τάξη . Είναι ώρες που το κέφι έχει φουντώσει πράγματι για καλά . Κρασί άφθονο , ψητά , μεζέδες . δεν αφήνουν περιθώρια για να μεθύσει κανένας . Όλοι προσέχουν και αν κανένας ξεφύγει απο τον κανόνα τον παίρνουν με προσοχή και τον βάζουν να κοιμηθεί ... Το τέλος στα ντολιά θα κλείσουν οι γονείς των νεο-νύμφων και τα νειόγαμπρα . Θα απαευθύνουν ειδικές ευχές σε όλους τους προσκεκλημένους τους . Ο νουνός θα σηκώσει , αφού όλοι έχουν τελειώσει πρώτα , τον πατέρα της νύφης . Παίρνει το δίσκο με

...//...

με δυό πατήρια γεμάτα κρασί, παραγγέλει τραγούδι στα βιολιά και αφού τα κερνάει, εκείνα σηκώνονται όρθια, όπως αυτή την ώρα πράττουν τα νειόγαμπρα και οι γονείς του γαμπρού προς τιμήν του συμπεθέρου τους που σηκώνει αυτή τη στιγμή ντολιά, υψώνει το ποτήρι του ο πατέρας της νύφης και λέει ευχές :

" Το πρώτο ποτήρι πίνω :

Εις υγείαν και ευτυχίαν των νεονύμφων που είναι και παιδιά μου. Να ζήσουν, να προκόψουν, με αγάπην και ομόνοιαν, να διέλθουν τη ζωή τους και να τους χαρίσει ο Θεός καλούς απογόνους. Αφήνει το ποτήρι του και σηκώνει αμέσως το δεύτερο .-

" Το δεύτερο ποτήρι το πίνω :

Εις υγείαν και ευτυχίαν όλων των συμπεθέρων μου, φίλων και συγγενών μου, τους οποίους ευχαριστώ θερμότατα που όλη τη νύχτα, ο καθένας στα ντολιά, έπιναν στην υγεία των παιδιών μου, εμένα προσωπικά και την οικογένειάν μου. Και τους εύχομαι όλους υγεία και ευτυχία χαρά να έχουν στην ψυχή τους παντοτεινά και ότι ο καθένας επιθυμεί ξεχωριστά και παρακαλεί το νούνο να ορίσει τον επόμενο για τα ντολιά. Και αρχίζουν τραγούδι οι λαγγυτάδες όρθιοι όλοι τους για να τιμήσουν τον πατέρα και τη μάνα της νύφης. Τραγουδούν πολύ όμορφα και προσπαθούν να μην έχει ομοιότητα άλλου τραγουδιού.-

Ο νούνος, δεν έχει άλλον τώρα να υποδείξει παρά το συμπέθερο, πατέρα του γαμπρού. Είναι καθορισμένο να μένουν οι τελευταίοι για τα ντολιά. Παραδίνει το δίσκο με τα νέα ποτήρια το κρασί, στον συμπέθερό του .-

" Καλώς σε βρήκα συμπέθερε "

Να μας ζήσουν τα παιδιά μας και στα υπόλοιπα (δηλαδή παιδιά ανύπαντρα) να χαρούμε .-

ο πατέρας του γαμπρού λέει :

" Καλωσόρισες συμπέθερε, σε ευχαριστώ για τα καλά σου λόγια και αντεύχομαι τα ίδια. Παραλαμβάνει τα ποτήρια και σηκώνει το ένα στο χέρι, αφού πρώτα οι συμπεθέροι φιλιούνται, φιλή της αγάπης .-

" Το πρώτο ποτήρι το πίνω "

..//..

Εις υγείαν και ευτυχίαν των παιδιών μου , νεονύμφων . Να ζήσουν να προκόψουν . να ευτυχίσουν στη ζωή τους και να έχουν καλούς απογόνους .- Αφήνει το ποτήρι και σηκώνει το δεύτερο .-

" Το δεύτερο ποτήρι το πίνω εις υγείαν και ευτυχίαν του αγαπητού μου νουνού και της νουνάς "

Τους εύχονται να τους ζήσουν τα παιδιά που στεφάνωσαν σήμερα , στους ίδιους να χαρούν στα παιδιά των, και να έχουν τύχην και ευτυχίαν . Επίσης τους ευχαριστώ πάρα πολύ , για τόσους κόπους που υποβλήθηκαν , προς χάριν των παιδιών μου και εμένα προσωπικά , προκειμένου να έχει επιτυχία το αποψινό μου τραπέζι που έγινε προς τιμήν των προσκεκλημένων μου συμπεθερών και των δικών μου συγγενών . Αφήνει το ποτήρι και σηκώνει και το τρίτο ο πατέρας του γαμπρού , διότι πρέπει να χαιρετίσει και τον υπόλοιπο κόσμο . Με το τρίτο ποτήρι λέει :

" Το τρίτο ποτήρι το πίνω εις υγείαν και ευτυχίαν των συμπεθερών μου , που ήταν απόψε μαζί μας , των εκλεκτών φίλων και συγγενών μου και τους ευχαριστώ θερμότατα που με τόσο ζήλο εργάστηκαν για το τραπέζι του γάμου . Επίσης ευχαριστώ όλους μαζί όσους και όλους που καθ' όλη τη νύχτα , έπιναν εις την υγεία των νεονύμφων (παιδιών μου) και της οικογενείας μου γενικά και τους εύχομαι απο βάθους της καρδιάς μου υγεία και ευτυχία σε σας και τις οικογένειές σας , να έχετε πάντα χαρά στην ψυχή σας και ότι ο καθένας σας επιθυμεί ξεχωριστά και τελειώνοντας παρακαλεί το νούνο να ορίσει τους επόμενους . -

Ο νούνος ορίζει και δίνει την εντολή στα νειόπαντρα για τα ντολιά . Και εδώ κατά τη διάρκεια των ντολιών απο τον πατέρα του γαμπρού είναι όλοι όρθιοι σχεδόν . Είναι δείγμα αγάπης και τιμής αυτή η έγερσις προς το πρόσωπο που έκανε τόσους κόπους για να ευχαριστήσει τους φίλους και συγγενείς . Αφού ο συμπέθερος τελείωσε την παράδοση, παράγγειλε τραγούδι , κέρατα βιολιά που σηκώθηκαν κι' εκείνοι στο πόδι όρθιοι , και

συγκινημένος παρακολούθησε δύο - τρία τραγούδια που τραγούδησαν η μάννα του γαμπρού και οι άλλες γυναίκες, με απεριόριστη μελωδία. Είναι η τελευταία φάση των ντολιών και έχουν ανεπαλάληπτο χαρακτήρα, ως προς το παίξιμο των κλαρίνων, το απέραντο κέφι των προσκεκλημένων, το τραγούδημα των γυναικών και αφού παρέδωσε το δίσκο με τρία ποτήρια κρασί στά νεόνυμφα, τα φίλησε και εκείνα του φίλησαν το χέρι. Παντού σε κάθε γωνιά, σε κάθε φάση του γάμου της μόνιμης ζωής των κατοίκων θα δούμε να έχει το προβάδισμα, ο απέραντος σεβασμός απο άνθρωπο σε άνθρωπο.-

Αμέσως και πριν τα νειόγαμπρα σηκώσουν τα ποτήρια τους, αρχίζουν οι συμπεθέροι τραγούδι.-

Τραγουδούν :

Σε όσους γάμους κι'αν επήγα
τέτοια νειόγαμπρα δεν είδα .
Ν' άναι η νύφη περδικάκι
κι'ο γαμπρός περιστεράκι .-

Και συνεχίζεται .-

Τα βιολιά παίζουν όρθια και το κέρασμα πέφτει βροχή απο όλον τον κόσμο, για τα νταλιά των νεονύμφων. Η μάννα του γαμπρού αρχίζει τραγούδι και βοηθάνε όλοι γυναίκες και άντρες.-

Τραγουδούν

Σήμερα άσπρος ουρανός
σήμερα άσπρη μέρα .
Σήμερα στεφανώθηκε
αητός και περιστέρα .
Σήμερα ο ήλιος έλαμψε
μες την αυλόπορτά μου

και συνεχίζεται .-

Το παίρνουν και τα βιολιά, και πράγματι όπως και το τραγούδι λέει, όλα αυτή την ώρα λάμπουν και αστραποβολούν.-

Ο γαμπρός κρατάει το δίσκο στο χέρι σηκώνει το ποτήρι του και λέει :

" Το πρώτο ποτήρι το πίνω εις υγείαν και ευτυχίαν των νουών και των γονέων μου " Και τους ευχαριστώ θερμώς για τον τόσο

..//..

κόπο που έχουν υποβληθεί . Ο μέν νουνός μου να διευθύνει αυτό το ωραίο συμπόσιο με τόση ευτυχία , και τους γονείς μου με τις τόσες θυσίες τους για εμάς τα παιδιά τους και τους εύχομαι απο τα βάθη της καρδιάς μου νά έχουν όλο χαρές στην ψυχή τους και τις οικογένειές τους , ταυτόχρονα ετοιμάζει , σηκώνει το δεύτερο ποτήρι στο χέρι , σλλά οι γυναίκες τον προλαμβάνουν και αρχίζουν τραγούδι .-

Τραγουδούν :

Όλην την νύχτα περπατώ
μ'ένα όμορφο κορίτσι
να το φιλήσω ντρέπομαι
να τις το πω φοβάμαι .
Γιά να τ'αφήσω αφίλητο
ταχειά γελάει μ'εμένα .-

Και συνεχίζεται

Τα βιολιά όθρια παίζουν, σε κάθε σκοπό , μία τα όργανα και μια το τραγούδι . Είναι ωραιότατες αυτές οι τελευταίες ώρες του γλεντιού . Ο γαμπρός με το ποτήρι στο χέρι λέει :

Είναι το δεύτερο ποτήρι .-

" Το δεύτερο ποτήρι το πίνω " Εις υγείαν και ευτυχίαν των αδελφών μου και θείων μου, τους ευχαριστώ κι'εκείνους που ήπιαν εις την υγείαν μας, και τους εύχομαι ολόψυχα και με πολύ αγάπη , να χαρούν εις τους γάμους των, και οι παντρεμένοι στα παιδιά τους .-

Η νύφη τώρα παίρνει τραγούδι μαζί με τις συγγενισές της που έχει απο τα αριστερά της. Τραγούδι προσεγμένο και ωραίο .-

Τραγούδι της νύφης :

Τίποτε δεν εζήλεψα
μες τον απάνω κόσμο
παρά το γρήγορο άλογο
και τ'άξιο παληκάρι
και τη γυναίκα την καλή
που να τιμάει τον άντρα .-

Συνεχίζεται .-

..//..

Είναι ωραίο τραγούδι, σοβαρό και με τη βοήθεια των άλλων γυναικών βγαίνει η ωραιότητά του .-

Τώρα δικαιολογείται ότι καθυστέρηση γίνει και δεν υπάρχει για τέτοια περίπτωση καμιά αντίδραση απο τον νούνο .Αυτός ακούει τα τραγούδια και χαίρετε η ψυχή του . Η πολύ και κοπιαστική δουλειά του τελείωσε τώρα , ήσυχα καμαρώνει τα νειόγαμπα και τον κόσμο που τίμησε τη θέση τους, πέραν όλων των καλών προθέσεων , είναι ο τρίτος παράγων " συντελεστής " το κρασί αυτό έχει δικό του νόμο . Ο σεβασμός όμως που είχαν ριζωμένο μέσα τους τους απέτρεπε απο κάθε ασέβεια και αταξία .-

Ο γαμπρός μετά τα τραγούδια , που με την ευκαιρία λέγονται αρκετά , σηκώνει το ποτήρι του και λέει :

" Το τρίτο ποτήρι το πίνω " εις υγείαν και ευτυχίαν των προσκεκλημένων συγγενών μας , που παραυρέθηκαν και τίμησαν το αποψινό μας δείπνο . Τους ευχαριστώ εγκάρδια που ήπιαν εις την υγεία μου , εγώ και η γυναίκα μου , τους ευχόμαστε κάθε υγεία .. ευτυχία στους ίδιους και τις οικογένειές τους . Και στον καθένα χωριστά , των ανυπάντρων στις χαρές τους , και των παντρεμένων στην παιδιών τους . Τελειώνοντας παρέδινε το δίσκο στο νούνο και τον ευχαριστούσε και πάλι για να κηρύξει με τη σειρά του τη λήξη των ντολιών .

Θέλω να σημειωθεί ότι , τα νειόγαμπα όλη τη νύχτα κρατούσαν σεβάσμια θέση , δεν έπιναν , ούτε τραγουδούσαν, ήταν τις περισσότερες ώρες όρθιοι , διότι με τη στάση τους αυτή τιμούσαν όλα τα συγγενικά τους πρόσωπα που σήκωναν ντολιά και εύχονταν στην υγεία τους . Και τέλος παράγγειλε στα βιολιά να πούν ένα-δυό βαρειά νουμπέτια με τα κλαρίνα , τους κέρναγε καλά χρήματα , για την αμοιβή των κόπων τους σε όλη τη διάρκεια του τραπέζιού .-

Ο νουνός παραλάμβανε τα ποτήρια αφού φιλούσε τα νειόγαμπα στο μέτωπο και εκείνα του φιλούσαν το χέρι . Καταθέτει τα ντολιά και κηρύσσει τη λήξη των .-

Σηκώνεται όρθιος και απευθύνεται στους προσκεκλημένους και όλους όσους έλαβαν μέρος σε τούτο το τραπέζι του γαμπρού .-

..//..

" Σας ευχαριστώ όλους λέει , για το ζήλο και την τάξη που επιδείξατε στο αποψινό μας γαμήλιο τραπέζι . Τα νειόγαμπρα για το σεβασμό προς όλους μας, τους γονείς των που με τόση χαρά μας απάντησαν στις ευχές μας, και σε όλους σας γενικά και στον καθένα ξεχωριστά . Να είστε πάντα χαρούμενοι και ευτυχισμένοι και ο Θεός να σας παρέχει υγεία και χαρά .-

Αρχίζουν τα κλαρίνα να παίζουν , τραγούδια χαρούμενα και σκοπούς χορευτικούς . Αλλάζει απ' αυτή την ώρα το σκηνικό του γάμου . Αρχίζουν να αποσύρονται απο τα τραπέζια, ότι είχαν πάνω να τα αποσύρουν κι' αυτά με τη σειρά όλο το προσωπικό στα γρήγορα , τα παίρνουν , καθαρίζουν πρόχειρα κι' αφήνουν τη μέση του δωματίου ελεύθερο χώρο , για να συνεχιστεί το γλέντι με χορούς , που η διάρκειά τους θα είναι για αρκετές ακόμα ώρες . Το αποψινό γλέντι του τραπεζιού , μας επιτρέπει μια διακοπή . Από τον τρόπο της διεξαγωγής του , θα βγάλουμε τόσα συμπεράσματα και μια απόδειξη της τόσο θεμελιωμένης ζωής των κατοίκων . Είδαμε τόσες εικόνες στη διάρκεια του γάμου και των ντολιών όλη τη νύχτα τα οποία μας προδιαθέτουν να βρούμε τα στοιχεία που τους έκανε να βρίσκονται σε συνεχή έξαρση ευτυχίας και χαράς . Και ο πυρήνας ήταν η αγάπη που είχαν μεταξύ τους , ο απέραντος σεβασμός προς όλες τις κατευθύνσεις , η αισιοδοξία που τους διέκρινε και η πίστη προς τον Θεό , προσόντα που τα ενέπνευσαν τα ήθη και έθιμά των .-

Μετά τη μικρή διακοπή συνεχίζω με το χαρό που αρχίζει αμέσως μετά την απόσυρση των τραπεζιών . Στο χορό παίρνουν , μέρος πρώτα οι Λαγγυτάδες , αυτοί έχουν σήμερα το προβάδισμα και γι' αυτούς παρετέθη το τραπέζι του γαμπρού . Οι άλλοι συμπέθεροι θα έχουν με τη σειρά τους , στα πιστρόφια που θα δούμε παρακάτω . Μαζί τους θα χορέψουν και τα νειόγαμπρα, που θα πάρουν μέρος στη μέση του χορού και θα παρακολουθήσουν όλοι του συγγενείς της νύφης που θα χορεύουν . Τα βιολιά στη διάρκεια της διακοπής είχαν αποσυρθεί καμιά ώρα για να ξεκουραστούν , για να έρθουν τώρα με όρεξη να συνεχιστεί το γλέντι . Μπαίνει πρώτη η νύφη, όλοι τη χαίρονται και τη χειροκροτούν , χορεύει

πολύ ωραία , ελευθερώνεται λίγο που να δείχνει την ωραία κορμωσιά της και την υπέροχη ομορφιά της. Όλοι κερνούν τα βιολιά και εκείνα όρθια και χαρούμενα δείχνουν τη τέχνη με το βάρεμά τους . Παίρνει σειρά ο γαμπρός. χορεύει και εκείνος ωραίους λεβέντικους χορούς και συνεχίζουν όλοι οι συμπεθεροι της νύφης και όταν τελειώνουν μπαίνουν οι φίλοι και συγγενείς του γαμπρού έως τις έντεκα η ώρα κοντά το μεσημέρι . Όλοι παρακολούθησαν το χορό με χαρά και ευχαρίστηση . Όλοι χόρεψαν και κανένας δεν έμεινε δυσαρεστημένος απο το τραπέζι γενικά του γάμου . Τα άδεια τεψιά των λαγγυτάδων ετοιμάζονται να παραδοθούν στον καθένα για ν'άναι έτοιμοι τώρα να διαλύσουν το χορό , προκειμένου να χαιρετίσουν τους συμπεθερους. Οι συγγενείς του γαμπρού παρατάσσονται στη σειρά , έξω στην αυλή, ο νούνος , ο βλάμης, οι γονείς του γαμπρού , τα νείδγαμπρα στην αρχή και κοντά στην πόρτα . Παιρνούν ένας - ένας οι συγγενείς της νύφης , ασπάζονται τα νεόνυμφα και τους λένουν να είναι σιδερένιο ζευγάρι. Η νύφη τους φιλάει όλους το χέρι και δέχεται δώρα σε χρήματα. Παιρνούν στη συνέχεια και χαιρετούν όλους τους παρατεταγμένους συμπεθερους τους και ανταλλάσσουν ευχές . Να μας ζήσουν , να προκόψουν κ.λ.π. Έξω στο δρόμο περιμένουν να συγκεντρωθούν όλοι μαζί για να πούνε τραγούδια που αρχίζουν οι γυναίκες , τραγούδια αποχαιρετισμού . Τραγουδούν απο τη μεριά της νύφης ενώ αναχωρούν , αποχαιρετούν την νύφη και τους συμπεθερους .-

Τραγούδι .-

Έχετε γειά ν'έχετε γειά
 ν'έχετε γεθα συμπεθεροι
 Να μας προκόψουν τα παιδιά (Συμπεθεριά)
 Γιέμ και σ' άλλα να χαρούμαι .-

Οι συμπεθεροι απ'το γαμπρό απαντούν και τραγουδούν οι γυναίκες .-

Τραγούδι .-

Ωρα καλή ν ώρα καλή συμπεθεροι
 στο καλό καλοί μου φίλοι
 στο καλό και τιμημένοι .-

..//..

Απ' έξω πάλι απαντούν οι συγγενείς της νύφης .-

Τραγουδούν όλοι μαζί (άντρες - γυναίκες)

Τραγούδι :

Τη νύφη που , τη νύφη που σας δώσαμε

να μη μας την μ να μην μας την μαλώνετε

και να μην μας , και να μην μας την δέρετε

----- . -----

Οι συγγενείς του γαμπρού απαντούν :

Τραγουδούν όλοι μαζί (άντρες - γυναίκες)

Τραγούδι :

Για πές τε της , για πέστε της

να κάνει καλά

Για να μη σας, για νη σας

τη δέρνουμε

Και να μην την μαλώνουμε .-

Και στο τραγούδι αυτό σιγά, σιγά φεύγουν κι απομακρύνονται και στο δρόμο τραγουδούν και ξεχωρίζονται φτάνοντας στο κέντρο του χωριού , για να πάει ο καθένας στα σπίτια του.-

Τα βιολιά , να μην παραλείψουμε είναι κι' αυτά στην ώρα του ξεπροβοδήματος των συμπεθερών , έξω στην αυλή και παίζουν σκοπούς του γάμου και των τραγουδιών που ανταλλάσσουν τα συμπεθερικά και όταν οι λαγγυτάδες απομακρύνονται , οι υπόλοιποι συγγενείς του γαμπρού θα συνόδευσαν το νούννο και τη νούννο στο σπίτι τους. Την πομπή του νούννου θα ακολουθούσαν και τα βιολιά οι νούννοι είναι έτοιμοι , χαιρετούν τα νειδγαμπρα : τους γονείς του γαμπρού και ξεκινούν . Στο ξεπροβόδισμα αυτό ακολουθούν και τα νειδγαμπρα , έως το σπίτι του το νούννο . Στο δρόμο τραγουδούν όλοι μαζί και τα βιολιά παίζουν στο σπίτι του νούννου , άνθρωποι δικοί του τους περιμένουν και έκαναν ετοιμασίες . Του είχαν στρωμένα ταψιά με λαγγύτες αφράτες , με μέλι και ζάχαρι και όπως ήταν απο το ξενύχτη , κουρασμένοι , έτρωγαν με μεγάλη ευχαρίστηση τις τιγανίτες του νουνού και τους απηύθησαν ευχές πίνοντας κρασί απο τις χεμάτες κρασί κόφες που περιεφέροντο στους συγγενείς

του γαμπρού , έλεγαν και λίγα τραγούδια και αποχωρούσαν αφού χαιρετούσαν το νουνό , τη νουνά και την οικογένειά της . Στο δρόμο της επιστροφής τραγουδούν , ενώ τα κλαρίνα βροντούν στα τελευταία αυτά τραγούδια.-

Στο σπίτι του γαμπρού σταματούν για πολύ λίγο και ετοιμάζονται τώρα να χαιρετίσουν και να φύγουν για τα σπίτια τους . Οι γονείς του γαμπρού , τ'αδέρφια και οι αδερφές του καθώς και τα νειόγαμπρα , στέκονται στην πόρτα να δεχτούν ευχές . Πρώτα ασπάζονται τα νειόγαμπρα , η νύφη και εδώ φιλάει το χέρι και δέχεται δώρα σε χρήματα , χαιρετούν τους υπόλοιπους και αποχωρούν για τα σπίτια τους . Παραμένει στο σπίτι μόνο το προσωπικό εργασίας , αυτό έχει πολύ εργασία να κάνει , καθαρίζει το σπίτι , την κουζίνα , τις αυλές , τα πιάτα , σερβίτσια και άλλα . Όταν το σπίτι αποκατασταθεί όπως πριν , τότε θα χαιρετίσουν και θα φύγουν για τα σπίτια τους . Οι γονείς και τα νειόγαμπρα θα σταθούν όρθιοι να τους αποχαιρετίσουν και ευχαριστήσουν ολόψυχα για τις τόσες θυσίες που έχουν υποβληθεί, όλες τις μέρες του γάμου .-

Εδώ θα τελειώσει η κυρίως παράσταση του γάμου, αλλά θα συνεχιστεί με άλλες εκδηλώσεις επί ένα περίπου μήνα και μετά το γάμο .-

Κάπου θα σταθούμε να θαυμάσουμε αυτή την αλληλεγγύη των ανθρώπων εκείνων . Αυτοί οι τελευταίοι που πήραν τόσα ευχαριστήρια , ήταν ομάδες εθελοντικές και εκτελούσαν εργασίες επί μίαν ολόκληρη εβδομάδα χωρίς να κουραστούν και να παραμελήσουν τη δουλειά τους και τόσες άλλες ομάδες που είδαμε και δούλεψαν σκληρά όλες τις ημέρες του γάμου . Για να ιδούμε πόση ευλογία Θεού υπήρχε στους ανθρώπους και ήταν τα προσόντα τους , η αγάπη και η πίστη στον πλησίον τους . Θα συνεχίσουμε την περιγραφή με μια ακόμα μεγάλη εκδήλωση που ήταν συνέχεια του γάμου , αυτή σηματοδοτούσε και την λήξη του γάμου για να ακολουθήσουν τραπέζια των συγγενών

προς τα νειόγαμπρα καθ'όλην την διάρκεια του μηνός . Το μεγάλο όμως τραπέζι ήταν η επιστροφή των νεόνυμφων στο σπίτι τους , και είχε χαρακτήρα , όπως το τραπέζι του γάμου κατά την πρώτη ημέρα του. .-

Γίνονταν συνήθως την τετάρτη ή πέμπτη ημέρα μετά το γάμο . Είχε ευρύτατη σημασία , θα καλλούσαν αρκετούς συγγενείς του γαμπρού που θα λάβαιναν μέρος .-

Γενικότερα θα αναφερθούμε παρακάτω στην προετοιμασία και τέλεση αυτού του ωραίου τραπεζιού της νύφης .-

Τα πιστόφια .-

Έχουν αυτό το όνομα , γιατί επρόκειτο για επιστροφή σειρά των γονέων της νύφης να κλείσουν το γάμο με ένα μεγάλο τραπέζι. Ήταν καθ'όλα όμοιο με εκείνο του γαμπρού , την Κυριακή του γάμου. Έπαιρναν μέρος πολλά άτομα και οι ετοιμασίες του άρχιζαν πριν απο μέρες . Υπήρχε ομάδα ανθρώπων , οποία προετοίμαζε όλη τη διαδικασία αυτού του τραπεζιού . Και τώρα οι ημέρες που περίσσευαν Δευτέρα, Τρίτη , Τετάρτη αρκούσαν να στήσουν τα τραπέζια , συγκέντρωση πιάτων, και άλλων πραγμάτων που αφορούσαν το στρώσιμό του. Την Τρίτη και Τετάρτη έρχονταν και άλλες ομάδες εργασίας, γκαρσόνια, μάγειροι βοηθοί και άλλο προσωπικό. Την Τετάρτη έστελναν τις προσκλήσεις που καλούσαν τους συγγενείς για να παρευρεθούν στο δείπνο. Επίσης απο τους συμπεθέρους θα έρχονταν ένας αριθμός 40 έως 50 άτομα, ανάλογα το σόϊ του γαμπρού και τους στενούς συγγενείς του . Οι προσκεκλημένοι του γαμπρού , κανονίζονταν απο το σπίτι του γαμπρού και ειδοποιούσαν πόσοι περίπου θα έρχονταν στο τραπέζι. Για το κάθε σπίτι καλούνταν δύο άτομα, πάντοτε ζευγάρι και όχι μικρά παιδιά . Οι καλεσμένοι του γαμπρού έφερναν μαζί τους απο ένα δώρο , που θα ήταν , γλυκά ταψιού , κλωστά , μπουρέκια , δεμένα με ένα ωραίο μαντήλι μεταξωτό . Από τη μεριά της νύφης , καλούνταν απεριόριστος αριθμός , απο στενούς συγγενείς και φίλους , εκτός τον παππά, το δάσκαλο που πάντα είχαν την πρώτη θέση , θα ήταν αδέρφια, ξαδέρφια που θα συμπλήρωναν έναν αριθμό 60 έως 70 ατόμων πλέον των συμπεθερών απο το γαμπρό . Οι περισσότεροι σε αυτά τα τραπέζια

θα ήταν απο τη μεριά εκείνου που θα έκανε το τραπέζι. Τά όργανα είχαν την πρώτη θέση και προσκαλούνταν απο μέρες . Και πάλι να κάνουμε μια υπενθύμιση , ότι οι καλεσμένοι του γαμπρού έπρεπε να είναι μονός αριθμός , 41 , 43 , 45 κ.λ.π. μη υπολογιζόμενων των νεονύμφων . Ο νουνός , η νουνά είχαν την πρώτη θέση στη συνοδεία του γαμπρού και δεν προσμετρούνταν στον αριθμό γιατί ήταν απο τα δύο μέρη καλεσμένοι , σαν τιμημένα πρόσωπα. Ήταν και σ'αυτή την περίπτωση ο Νταλήμ - πασης και θα κατήύθηνε όλο το αποψινό μας γλέντι . Η τάξη ήταν η ίδια που είχε γίνει στο τραπέζι του γαμπρού . Απο την πλευρά της νύφης ήταν όλοι συγκεντρωμένοι στο σπίτι και θα περίμεναν του συμπεθέρους τους. Τα τραπέζια στρωμένα , τακτοποιημένα όλα και ένας ορθιος που θα έβαζε τον καθένα στη θέση του. Στο γαμπρό γίνονταν η συγκέντρωση των δικών τους και η ώρα εννέα το βράδυ , ξεκινούσαν τραγουδώντας για τα πιστρόφια . Το κάθε ζευγάρι έφερνε μαζί του ... το δώρο του, όπως αναφέραμε απο διάφορα γλυκα κλπ. Οι γυναίκες στο δρόμο κελαϊδούσαν με το τραγούδι τους . Μόλις άκουγαν τραγούδι απο το σπίτι της νύφης έβγαιναν σε παράταξη στο δρόμο , να καλωσορίσουν τους συμπεθέρους και να δεχθούν τα νειόγαμπρα . Στον οντά καθόνταν μόνο ο παππάς και ο δάσκαλος. Στην παράταξη έξω πρώτα οι γονείς της νύφης , περίμεναν μπροστά κάποια άτομα , θα έπαιρναν τα μπουρέκια των συμπεθέρων , τα οποία θα έβαζαν στη θέση τους με κάρτες και τα ονόματά τους τα οποία θα παρέδιδαν τη νύχτα , όταν ζητούσαν τα κανίσκια . Πρώτος ο νούνος απο τον κόσμο του γαμπρού , άρχιζε το χαιρέτισμα απο τους γονείς της νύφης και προχωρούσε σε όλους, παίρνοντας θέση στη θέση του που ήταν προκαθορισμένη ειδική και ευρύχωρη . Χαιρετούσαν όλοι οι συμπεθέροι , οι γονείς γαμπρού και νύφης φιλιούνταν στα μάγουλα , με πολύ αγάπη και άλλαζαν ευχές, . Τα νειόπαντρα τελευταία στη σειρά προς τιμήν των προσκεκλημένων τους , χαιρετούσαν τους γονείς τους τ'αδέρφια τους και όλους τους συγγενείς. Έμπαιναν όλοι : στη σειρά τους στο τραπέζι και τα νειόγαμπρα στη μέση των γονέων τους . Με στρωμένη τη θέση απο καλλά μαξιλάρια να υπερέχουν

των άλλων θέσεων και να μην κουράζεται η νύφη. Ντυμένη όμορφη σαν μιά όμορφη τριανταφυλλιά με το πιό καλό της φόρεμα, φάνταζε σαν ουράνιο αστέρι. Όλοι κοίταζαν τη νύφη με αγάπη και θαυμασμό, κι' εκείνη τους χαμογελούσε σαν να τους έλεγε σ'ας ευχαριστώ όλους για την αγάπη σας. Είπαμε είναι ο καθένας στη σειρά του καθισμένοι στο τραπέζι. Από δεξιά του δάσκαλου, του παππά ήταν ο νούνος, η νούνα, ο βλάμης, η βλάμισα, οι γονείς του γαμπρού, τα νειόγαμπρα και ακολουθούσαν οι συγγενείς του. Στο αριστερό μετά το δάσκαλο ήταν οι γονείς της νύφης, τ'αδέρφια, θείδι και άλλοι συγγενείς τους στενοί. Στο διπλανό δωμάτιο υπήρχε στρωμένο και δεύτερο τραπέζι που κάθονταν όσοι δεν χωρούσαν στον οντά και θα ήταν συνήθως συγγενείς της νύφης και το προσωπικό, που θα κάθονταν κάποια ώρα διακοπής για να φάνε και να σηκώσουν ντολιιά. Στο τραπέζι ήταν ένας και καθοδηγούνταν απο το νούνο.-

Το τραπέζι άρχιζε με προόσεις, ευχές, όπως ακριβώς και το τραπέζι του γάμου την Κυριακή το βράδυ. Ο νούνος εδώ δεν έκανε διευκρινήσεις με λεπτομέρειες, γιατί θεωρούνταν περιττές, μια και ο ίδιος ο νούνος διεξήγαγε το προηγούμενο. Έκανε όμως ο νούνος προτροπές για ησυχία και τάξι και υπενθύμιζε τις επιβαλλόμενες τιμωρίες. Τα ντολιιά ελέγοντο ακριβώς τα ίδια και δεν άλλαζε τίποτε. Συνεχίζονταν όλη τη νύχτα, έρχονταν τα κανίσκια, μοιράζονταν σε όλους και έλεγαν ευχές. κατ' τις δώδεκα στρώνονταν τα ψητά και το κρασί έρχονταν άφθονο. Τα φαγητά ήταν πολύ ωραία, καβρομάδες, μαγειρεμένα με κρέας και ζαρζαβατικά. Οι συμπέθεροι γλεντούσαν πάρα πολύ ωραία με χαρά και μεγάλο κέφι. Τα κλαρίνα χτυπούσαν με απεριόριστο ζήλο τα όργανά τους. Το πρωί μετά τη λήξη των ντολιιών ακολουθούσε χορός που διαρκούσε ως την ενδεκάτην ώραν της άλλης ημέρας. Στο χορό είχαν την τιμητική θέση οι συμπέθεροι του γαμπρού και κανονικά γι' αυτούς παρετέθη το τραπέζι. Τελείωναν όλοι το χορό και μετά χόρευαν απο το σόϊ της νύφης.-

Εδώ τελειώνει η τελευταία μεγάλη παράσταση του γάμου και άφηνε στους ανθρώπους χαραγμένη στην ψυχή των , όλες αυτές τις ωραίες ημέρες που διηγηθήκαμε . Αποχωρούσαν οι συμπεθέροι - χαιρετούσαν με πολλές εγκάρδιες ευχές που απηύθηναν μεταξύ τους , σε καινούργες χαρές των υπολοίπων παιδιών τους .-

" Να επαναλάβουμε ότι , τα ντολιά έκλιναν οι γονείς των νεονύμφων και τα νειόγαμπρα με τις ίδιες ευχές προς όλους και τα ίδια λόγια που λέγονταν στο τραπέζι του γαμπρού"

Παρακάτω θα περιγράψουμε ότι άλλες του γάμου μικροεκδηλώσεις γίνονταν , στο διάστημα του μηνός μετά το γάμο.

Τα νειόπαντρα στυ βρύση του χωριού .-

Την πρώτη Πέμπτη μετά το γάμο η νύφη στολισμένη με τα καλά της φορέματα θα πήγαινε για νερό στη βρύση του χωριού. Μαζί της θα έπαιρνε δυό παιδάκια , με μάννα και πατέρα απο το νέο σπίτι της . Κρατούσε στα χέρια της δυο γκιούμια (κανάτες απο χαλκό) και όταν φτάνουν στη βρύση ρίχνει μέσα στο νερό ασημένια νομίσματα . Αυτά είναι τα τυχερά των παιδιών , τα οποία θα πάρουν όταν η νύφη γιομίσει τα γκιούμια με νερό. Κάνει τρεις μετάνοιες μπροστά στη βρύση , χαιρετάει τα παιδιά και εκείνα σκύβουν και παίρνουν τα χρήματα απο το πηγάδι. Με τις κανάτες το νερό , και τα παιδιά δεξιά και αριστερά , επιστρέφει στο σπίτι καμαρωτή και χαρούμενη και σκορπίζει στο δρόμο τη χαρά και σε όσους θα την δούν αυτή τη μέρα . Στο σπίτι της περιμένουν οι νέοι γονείς της , την φιλούν στα μάγουλα και τις εύχονται η ζωή της να τρέχει καθαρή .οπως το νερό της βρύσης.- Φιλούν τα παιδιά και τα κερνούν με

χρήματα

Η νύφη τα χαιρετάει και εκείνα όλο χαρά φεύγουν για τα σπίτια τους . Αφού η νύφη τα ξεπροβοδάει ως την έξω πόρτα της αυλής .-

..//..

Την πρώτη Κυριακή μετά το γάμο .-

Θα γίνει ο πρώτος εκκλησιασμός των νεονύμφων . Πρωτ - πρωτ η νουνά θά πάει τη λειτουργιά στην Εκκλησία και στη συνέχεια, ντυμένη όπως είναι θα επισκεφτεί το σπίτι του γαμπρού και θα πάνε μαζί με τα νειόγαμπρα στην Εκκλησία. Σήμερα γαμπρός και νύφη ντύνονται με τα πιο ωραία τους φορέματα. Είναι ο πρώτος εκκλησιασμός τους μετά το γάμο και γίνεται επίσημα. Θα την ακολουθήσουν οι αδελφές της , η νουνά της και θα πάρουν μαζί τους δυο μικρά παιδιά . Αυτή θα είναι η επίσημη συνοδεία της νύφης. Μπαίνοντας τα νειόγαμπρα στην Εκκλησία, η νύφη έκανε δύο βήματα μπροστά και έκανε τρεις μετάνοιες και προκύνουσαν στο εσωτερικό μαζί με το γαμπρό και την ακολουθία τους. Φιλούσαν τις εικόνες , άναβαν κεριά και χώριζαν για να πάει ο γαμπρός στις θέσεις των αντρών και οι γυναίκες στο γυναικωνίτη με τη νουνά και τους υπολοίπους . Η νύφη κάθονταν στην είσοδο, προσκυνούσε τρεις φορές και αποσύρονταν , πιδ πίσω με τη νουνά της . Στο τέλος της Εκκλησίας ο γαμπρός με τη νύφη θα έπαιρναν αντίδωρο από τον παππά το χέρι και κατόπιν με όλη τη συνοδεία , επέστρεφαν στο σπίτι τους . Εκεί τους περίμεναν η μάνα , τους φιλούσε και τους εύχονταν καλή τύχη και ο Θεός κοντά τους .-

Στον οντά θα κάθονταν η νουνά και άλλες στενές συγγενικές της που θα ακολουθούσαν , για να ευχηθούν στα νειόγαμπρα μετά τον πρώτο εκκλησιασμό τους, κέρναγαν γλυκό σε όλους και απλώνονταν αφράτες τηγανίτες (λαγγύτες) με άφθονο μέλι . Όταν ο κόσμος διαλυθεί , τα νειόγαμπρα θα επισκεφθούν επίσημα τη μέρα αυτή το σπίτι της νύφης , για να χαιρετήσουν τους γονείς τους .-

Πόσα συμπεράσματα και νοήματα βγαίνουν απο τον εκκλησιασμό . Τον μεγάλο και απέραντο σεβασμό προς τα Ιερά , μπαίνει στην Εκκλησία , προσκυνάει τρεις φορές , ασπάζονται με απεριόριστη πίστη τις Άγιες εικόνες και μεταδίδουν με τη σεμνότητά των , την αγάπη προς τους εκκλησιαζομένους . Μπροστά στη θύρα του γυναικωνίτη κάνει τρεις μετάνοιες σε

10 10
όλους τους εκκλησιαζομένους , όλα αυτά δεν είναι παρά τι άλλο
απο την ανθρώπινη τελειότητα εκείνων των απλοϊκών Χριστιανών,
αφήνοντας μακριά κάθε κακότητα και πειρασμό . Ο τρόπος της κα-
θημερινής ζωής των τους οδηγούσε σε ψυχικό εξαγνισμό .-

Μετά τον πρώτο εκκλησιασμό του νέου ζευγαριού , θα α-
κολουθήσουν για όλο το μήνα , μικρότερες φάσεις επαφών μετά
των στενοτέρων συγγενών τους . Ο νούνος πρώτος θα έκανε το
πρώτο τραπέζι προς τα νέα παιδιά του . Μετά τον νούνο θα ε-
τοίμαζε ο βλάμης το τραπέζι του .-

Το τραπέζι του νούνου .-

Θά κάνουμε λίγη περιγραφή γιατί στο ίδιο επίπεδο θα
ήταν όλα τα άλλα τραπέζια που θα επακολουθήσουν . Ο νούνος
έκανε αρκετές προετοιμασίες και κάποιο βράδυ θα καλούσε τα
νειόγαμπα , τους γονείς των , τ' αδέρφια και αρκετούς απο
τους δικούς του στενοσ συγγενικό περιβάλλον . Συνήθως θα
γίνονταν Σάββατο ή Κυριακή . Θα είχε ένα καλεσμένο περιβόλ-
λον είκοσι και πλέον ανθρώπων . Το τραπέζι θα ήταν πάντα πλού-
σιο σε φαγητά , ψητά και άφθονα κρασιά . Ο νούνος η
νούνα υποδέχονταν τα νειόγαμπα και τους καλεσμένους στην
πόρτα , τους φιλούσαν και ανταλάσαν ευχές μεταξύ τους . Στο
τραπέζι κάθονταν όλοι σε ευχάριστες θέσεις και ο νούνος τους
επιστάτευε όρθιος , όσο ν' αρχίσει το φαγοπότι με το κρασί .
Τραγουδούσαν μετά το φαγητό , αρκετές ώρες , ... έκαναν μια
αξέχαστη βραδυά ... αρκετά πέρα από τ'α μεσάνυχτα . Έφευγαν
αφού χιλιοευχαριστούσαν τους νούνους τους για όσα τους έκανε
μέχρι σήμερα .-

Μετά το νούνο έκανε και ο βλάμης το ίδιο τραπέζι .
Κάποια βραδυά καλούσε τα νειόγαμπα σε ωραότατο και πλούσιο
δείπνο , και παίρναγαν ευχάριστα όλοι μαζί και άλλη μια βραδυά .

Τα τραπέζια δεν θα έλειπαν για όλο το μήνα . Στενοί
συγγενείς του γαμπρού και της νύφης τους καλούσαν για γλέντια
και φαγοπότια που δύσκολα μπορούσαν να ξεχαστούν και με όλες
αυτές τις χαρές του γάμου έκλεινε ένας τομέας της ζωής τους
σημαντικός και αξέχαστος για όλη τους τη ζωή .-

...//...

Θα ιδούμε παρακάτω γραμμένα όλα τα τραγούδια της χα-
ρας και του γάμου που χωρίζονται σε καθιστικά τραπεζιού των
ντολιών και άλλα γενικά που χωρίζονται σε χορευτικά, , Στ'
αλώνια του χωριού τραγουδιούνταν απο τα κορίτσια , άλλα
νυφιάτικα και κλέφτικα

Τραγούδια του τραπεζιού (Καθιστικά)

1ος : Φάτε και πιήτε βρε παιδιά (τραπεζιού)
Φίλοι μ καλώς τον ηύραμε τούτο το νυκοκύρη
με τα καλά του τα φαγιά , με τα γλυκά του λόγια.
Φίλοι μ'καλώς ορίσατε , φίλοι κι'αγαπημένοι
με την καλή σας συντροφιά, με τα καλά σας λόγια.
Φάτε και πιήτε βρε παιδιά, χαρείτε να χαρούμε
τούτον το χρόνο τον καλό , τον άλλον ποιος θα ξέρει.
Για ζούμε για πεθαίνουμε, για σ'άλλο κόσμο πάμε
Να μας προκόψουν τα παιδιά και σ'άλλα να χαρούμε .-

2ον : Μες τον Αηλιά στον πλάτανο (τραπεζιού)

Μες τον Αηλιά στον πλάτανο
μες τις κρυοβρωσούλες
Είχαν οι κλέφτες σύναξι
εκεί ταν συναγμένοι .
Είχαν αρνάκια πού 'ψεναν
κριαρία σουβλισμένα .
Είχαν κι' ένα κλεφτόπουλο
τούς κέρναγε και πίναν .
Ο πρώτος πίνει με γυαλί
κι' ο δεύτερος με κούπα
κι' ο τρίτος ο μικρότερος
με μαστραπά γυαλένιο .-

3ον.- Σύντας θελήσει αφέντης μας (Τραπεζιού)

Σύντας θελήσει αφέντης μας
να στήσει την ταβέρνα .
Εμένα βάζει και κερνώ
να χαίρονται οι φίλοι .-

Απ' το πολύ το κέρασμα
 κι' απ' τα ψηλά τραγούδια
 Μου σάστισε το χέρι μου
 κι' έπεσε το κρουστάλο .
 Ουδε σε πέτρα να βάρεσε
 κι' ουδέ σ' άσπρο λιθάρι .
 Μον στις κυράς μας την ποδιά
 έπεσε κ'εραγίσθη .-

4ον .- Σαράντα πέντε Λεμονιές (Τραπεζιού)

Σαράντα πέντε λεμονιές
 στην άμμο φορτωμένες .
 Στη ρίζα έχουν το νερό
 κι' αυτές μαραγγιασμένες .
 Κοιμάτε το τριαντάφυλλο
 δίπλα στον μαραζιάρη .
 Τ' έχεις μαράζι μου και κλαίς
 τι έχεις κι' αναστανάζεις .-
 Σούχω να φας , σούχω να πιείς
 φλουριά για να καθήσεις .
 Φωτιά να κάψει τα φλουριά
 και σένα και το σπίτι .
 Μπροστά στον άντρα τον καλό
 μπροστά στο παληκάρη .-

5ον.- Καλή καρδιά (Τραπεζιού)

Καρδιά καλή , καρδιά κακή
 καρδιά βαλαντωμένη .
 Γιατί δεν παίζεις δεν γελάς
 πως σ'είχα μαθημένη .
 Το τι καλό έχω να χαρώ
 να παίξω να γελάσω .
 Τα χέρια που μ'αγκάλιαζαν
 είναι πολύ μακριά στα ξένα .
 Τι να σου στείλω ξένεμου
 τι να σου προβοδήσω .-

..//..

Σου στέλνω μήλο σέπεται
 κυδώνι μαραγκιάζει
 Σου στέλνω και το δάκρυ μου
 σ'ένα χρυσό μαντήλι .-

6ον.- Όλα τα καράβια πάνε (Τραπεζιού)

Όλα τα καράβια πάνε
 κι'όλα έρχονται
 Τα δικά μας τα καράβια
 κι' άει δεν φαίνονται
 Νάτα - νάτα πως διαβαίνουν
 Νάτα πούρχονται .
 Φορτωμένα με τ'ασήμι
 και στο μάλαμα
 Βρέ καλέ караβοκύρη
 τι μας έφερες .
 Έφερα τιμή και έρζι
 και καλό κρασί .
 Και κορμί μαλαματένιο
 για να δροσιστείς .-

7ον.- Κάτω στα δασιά πλατάνια Ντολιά - Τραπεζιού

Κάτω στα δασιά πλατάνια
 στην κρουσβρυση .
 Κάθονταν δυο παληκάρια
 και μια λυγερή .
 Κάθονταν τρώγαν και πίναν
 και κουβέντιαζαν .
 Διαμαντούλα μ'τι ν' είσαι τέτοια
 τέτοια κίτρινη
 Μην ο ήλιος σε πειράζει
 μήνας φάντασμα
 Ουδ' ο ήλιος με πειράζει
 ουδέ φάντασμα .
 Με πατάει ένα παληκάρι
 τα μεσάνυχτα .-

...//...

Χαριτωμένη συντροφιά
 μου λέει να τραγουδήσω.
 Κι'εγώ τους λέω δεν μπορώ
 τραγούδια εγώ δεν ξέρω .
 Με πήραν τα γεράματα
 κι'άσπρισαν τα μαλλιά μου
 Και τώρα για τους φίλους μου
 για τους ξενητεμένους .
 Θα πω τραγούδια θλιβερά
 και παραπονεμένα
 Η ξενητιά κι'η ορφανιά
 η πίκρα κι'η αγάπη
 Τα τέσσερα τα ζύγησαν
 βαρύτερα είν'τα ξένα .
 Πάνουν ανύπαντρα παιδιά
 κι'ερχονται γερασμένα .-

9ον.- Παληκάρια Σουμπετούσαν (Τραπεζιού)

Παληκάρια Σουμπετούσαν
 σε κρασοπουλιό
 Κει που τρώγαν και που πίναν
 και γλένταγαν .
 Κάτι πέσαν σε κουβέντα
 για τις όμορφες .
 Σαν τ'Αγτώνη τη γυναίκα
 δεν είν'κατον ντουνια .
 Που την είδες και της ξέρεις
 και την μολογάς .
 Ψες την είδα στο πηγάδι
 πούπερνε νερό .
 Και τη δώσα το μαντήλι
 και μου τό πλινε .
 Και τις δώσα και το χέρι
 και μου τ'όσφιξε .
 Να κι'ο Αντώνης μεθυσμένος
 πάει την έσφαξε .
 Το πρωτ' ξεμεθυσμένος πάει την έκλαιγε.
 Σήκω πάπια , σήκω χήνα
 σήκω νεραντζιά .
 Σήκω αλάξου κι'αρματώσου
 κι'εβγα στο χωρό .
 Να σε δούν τα παληκάρια
 να μαραίνονται .
 Να σε ιδώ κι'εγώ ο καημένος
 να σε χαίρωμε .-

10ον.- Τρώτε για να πίνωμε (Τραπεζιού)
Τρώτε για να πίνωμε, μωρέ παιδιά
τρώτε για να πίνωμε , ντουλμπέρια μου.
Κι' αύριο στράτα έχουμε , μωρέ παιδιά
στράτες για να πάρουμε ντουλμέρια μου
Στο μπουρντάκι στο χωριό μωρέ παιδιά
νύφη για να πάρωμε , ντουλμπέρια μου
Κι' αν δεν μας την δώσουγε , μωρέ παιδιά
πόλεμο θα πιάσωμε ντουλμπέρια μου

11ο.- ΣΕ ΤΟΥΤΗΝ ΤΑΒΛΑ ΠΟΥΜΑΣΤΕ (Τραπεζιού)
Σε τούτ' την τάβλα πούμαστε
μωρέ παιδιά , σε τούτο το τραπέζι.
Τρείς μαυρομάτες για κερνούν
τρείς αρραβωνιασμένες .
Η μια κερνάει με γυαλλί
κι' η άλλη με την κούπα .
Κι' η τρίτη η καλύτερη
με μαστραπά γυσλένιο .
Κι' απ το πολύ το κέρασμα
κι' απ τα ψηλά τραγούδια .
Ελύγησε το χέρι μου
κι' πεσε το κρυστάλλι .
Κι' ουδέ σε πέτρα έπεσε
κι' ουδέ σ' άσπρο λιθάρι .
Μου στην κυρά μας την ποδιά
έπεσε κι' ερραγίσθη .-

12ον.- ΣΗΚΩ ΜΑΡΓΙΟΛΑ (Τραπεζιού)
Σήκω Μαριόλα μ' απ' τη γή
κι' απο το μαύρο χώμα (Μαργιόλα μου)
Κι' απ' το μαύρο χώμα
ψυχή καρδούλα μου.
Με τι ποδάρια η μαύρη να σκωθώ .
χέρια για ν' ακουμπήσω (Μαργιόλα μου)
χέρια για ν' ακουμπήσω
ψυχή καρδούλα μου .
Κάμε τα νύχια σου τσαπιά
τίς απαλάμες φκιάρια (Μαργιόλα μου) .
Τίς απαλάμες φκυάρια , ψυχή καρδούλα μου.
Ρίξε το χώμα απο μεριά
τίς πέτρες απ' την άλλη (Μαργιόλα μου)
τίς πέτρες απ' την άλλη , ψυχή καρδούλα μου.
" Κι' έβγα Μαριόλλα μ' να σε ιδώ "
Το μνήμα μ' εχαρτάριασε
κι' έλα να βοτανίσεις (Μαργιόλα μου)

Να χύσεις μαύρα δάκρυα
 Ίσως και μ' ανάσθησεις ,
 Ίσως και μ' ανάσθησεις ψυχῆ καρδούλα μου , 9

13ον.- ΜΗ ΜΕ ΔΕΡΝΕΙΣ ΜΑΝΝΑ (Τραπεζιού)

Μη με δέρνεις μάννα μωρ' μάννα
 και μη με τηρανάς.
 Θα σου το μαρτυρήσω μωρ' μάννα
 το ποιός με φίλησε.
 Αχ το ποιός με φίλησε .
 Δεν ήταν ξένος , ξένος μωρ' μάννα
 ούτε κι' αλαργηνός
 Αχ ούτε κι' αλαργηνός.
 Ήταν ο Γιωργάκης μωρ' μάννα μ'
 Να' ο γραμματικός, αχ ν' ο γραμματικός.-
 Για πές μου θυγατέρα
 Με τι σε γέλασε, αχ με τι σε πλάνεψε
 Με σύκα , αχ με γέλασε, αχ με πλάνεψε.

14ον.- ΕΝΑ ΠΑΛΗΚΑΡΑΚΙ (Τραπεζιού)

Ένα παληκάρηκι ρούσο κι' όμορφο
 καβάλλα περπατούσε και συλογιζόνταν
 και με το νου του λέει, ν' άχα πρόβατα
 νάχα και χίλια γίδια, ν' άμουν τσέλιγκας .
 Νάχα κι' ένα μπελάκι μες τη Νάουσα
 να καν άσπρα σταφύλια και γλυκό κρασί
 να πιούν τα παληκάρια να μαραίνονται .-

15ον.- ΜΗ ΤΟΥΤΗΝ ΑΣΗΜΟΚΟΥΠΑ (Τραπεζιού)

Με τούτ' την ασημόκουπα
 θέλλω να πιώ πέντε έξι.
 Κι' αν δεν μεθύσω κόρη μου
 κέρναμε όσο να φέξει .
 τήρας με κόρη μ' τήρας με
 όσο να σκαπετίσω
 και πλάι ξανατήρας με
 μην τόχει και γυρίσω.
 Δεν τ' όξερα λεβέντη μου
 το πως πονάς για μένα
 να γίνω γης να με πατείς
 γιοφύρι να περάσης
 Να γίνω κι' ασημόκουπα
 να σε κερνώ να πίνεις .-

16ον.- 16ον.- ΕΚΑΝΑ ΠΩΣ ΕΚΑΝΑ (Τραπεζιού)

Έκανα πως έκανα μωρ' μάνα μ'
κι' πεπιασα μια πάρδικα μοι γένο μ'
και τη βάλαν στο κλουβί μωρ' μάνα μ'
να ξυπνάει τα νειόγαμπρα μοι' γένο μ'
Να λαλάει πάσα πρωτ' μωρ' γιαννάμ'
να ξυπνάει τα νειόγαμπρα μωρ' μάνα μ'
Να ξυπνάει τις όμορες, μοι' γένο μ'
τις ξανθές μελαχροινές μωρ' μάνα μ'
που κοιμούνται ως το πρωτ' μωρ. γένο μ .

17ον.- ΚΟΡΗ ΠΟΥ ΠΑΝΕΙΣ ΓΙΑ ΝΕΡΟ (Τραπεζιού)

Κόρη μ' που πάνεις για νερό
με τη βαρελοπούλα.
Και παίρνεις τον ανήφορο
σαν την περιδικοπούλα .
Χαιρέτα μου τον πλάτανο
χαιρέτα μου τη βρύση.
Χαιρέτα και την κόρη μου
πούρχεται να γιομίσει.
Στην πόρτα μου να μη διαβείς
όσο να γίνεις νύφη .
Λάχαιν' οι πόρτες ανοιχτές
και τα σκυλιά δεμένα .

18ο.- ΟΛΑ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ (Τραπεζιού)

Όλα τα δέντρα της αυλής
δροσιά είναι γιομισμένα.
Κι' εμένα τα ματάκια μου
δάκρυα είναι ποτισμένα.
Πούσουν τριανταφυλλένια μου
τόσο καιρό χαμένη
Ήμουν στους κάμπους πούβοσκα
στα πλάγια που κοιμόμουν. -

19ον.- ΟΛΗ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΠΕΡΒΑΤΩ (Τραπεζιού)

Όλη τη νύχτα περβατώ
μ' εν όμορφο κορίτσι .
Να το φιλήσω ντρέπομαι
να της το πω φοβάμαι .
Για να τ' αφήσω αφίλητο
ταχειά γελάει μ'εμένα .
Θα μπώ σε κρασοπουλειό
να πιώ και να μεθύσω
Για να διαβώ την πόρτα σου
να της το τραγουδήσω.
Δεν τ' όξερα λεβέντη μου
το πως περνάς απ' έξω
να γένω γης να με πατείς
γιοφύρι να περάσεις .-

112
20ον.- ΓΕΝΑΡΗΣ ΚΑΙ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ (Τουρνοβίτικο - Καθιστικό)

Γενάρης και Φθινόπωρο, κάνανε ζιαφέτι ,
και κάλεσαν την άνοιξη , με τα πολλά λουλούδια .
Η άνοιξη καμάρωσε , δεν θέλησε να πάει .
Μην καμαρώνεις άνοιξι , με τα πολλά λουλούδια .
Πίσω έχω εγώ τον Αύγουστο
με τις πολλές τις ζέστες
Που σου μαραίνει τα κλαριά
μαραίνει τα λουλούδια .-

----- . -----

21ον.- ΒΟΥΛΙΟΥΜΑΙ ΜΙΑ ΒΟΥΛΙΟΥΜΑΙ ΔΥΟ (Τραπεζιού)

Βουλιούμαι μια βουλιούμαι δυό
βουλιούμαι τρείς και πέντε.
Βουλιούμαι να ξενητευθώ
στα έρημα τα ξένα
κι' όσα βουνά κι' ανε διαβώ
όλα τα παραγγέλνω .
Βουνά μ'να μη χιονίσετε
κάμποι μη παχυστήτε .
Όσο να πάω και να ρθώ
και πίσω να γυρίσω .
Βρίσκω τα χιόνια στα βουνά
τους κάμπους παχυσμένους.
Και πίσω - πίσω ο μαύρος γύρισα
στα έρημα τα ξένα .
Πιάνω τις ξένες αδερφές
τις ξένες παραμάνες.
Πιάνω και μια παραδερφή
τα ρούχα να μου πλένει .-

23ον.- Η ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΑ (Τραπεζιού)

Αρχοντοπούλα ν'έπλενε
στη βρύση στα πλατάνια, άειντε μωρή με μάρανες
Είχε ασημένιο κόπανο
μαλαματένια πλάκα-άντε μωρή με ζούρλανες
μαλαματένια πλάκα-άντε μωρή με μάρανες

..//..

Κι' απ' τον πολύ τον κόπανο
 κι' απ' το ψηλά τραγούδι άντε μακρή με μάρανες
 ραγίστηκε ν' η πλάκα-άντε μακρή με ζούρλανεσ.
 Τσακίστηκε ν' ο κόπανος
 ραγίστηκε μ' η πλάκα-άντε μικρή με μάρανες .
 Ραγίστηκε ν' η πλάκα-άντε μικρή με ζούρλανεσ.
 Πραματευτής ν' εδιάβηκε
 που πλένης και λευκαίνεις-άντε μακρή με παρανά
 στο Γρίβα καβαλλάρης -άντε μακρή με ζούρλανεσ.
 Καλημερά σου κόρη μου
 που πλένης και λευκαίνεις " " "
 που πλένης και λευκαίνεις " " "
 Την χαιρετώ δευ μου μιλά
 της κρένω δεν μου κρένει " " "
 της κρένω δεν μου κρένει " " "
 Κόρη μ' για βγάλε μου νερό
 να πιώ κι' εγώ ο μαύρος " " "
 να πιώ κι' εγώ κι' ο μαύρος " " "

24ον.- ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥ ΤΟ ΜΑΝΤΗΛΙ ΣΟΥ (Τραπεζιού)

Γιάννη μου το μαντήλι σου
 το τόχεις λερομένο .
 Το λέρωσε ν' η ξενητιά
 τα έρημα τα ξένα .
 Πέντε ποτάμια τ' όπλεναν
 και βάσαν και τα πέντε .
 Όσοι διαβάτες πέρασαν
 έβαζαν τ' αλογά τους .
 Κ' οι πέρδικες που θέλησαν
 νερό να παν να πιούνε .
 Και τη φωνή τους έχασαν
 και βάσαν τα φτερά τους.-

25ον.- ΣΑΡΑΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΚΥΡΙΑΚΕΣ (Τραπεζιού)

Σαράντα πέντε Κυριακές , κι' εξήντα δύο δευτέρες
 δεν είδα την αγάπη μου .
 Δεν είδα την αγάπη μου, την αγαπητικιά μου.
 Μια Κυριακίτσα το πρωί , την είδα στολισμένη
 και στο χορό που χόρευσε .
 Και στο χορό που χόρευε, κι' όλο μπροστά πηγαίνει .
 Με δυο μαντήλια στο λαιμό, με τέσσερα στα χέρια
 και με το μάτι τις πατώ
 και με το μάτι τις πατώ, και με τα χείλη τις λέγω
 που ήσουν εφές , πούσουν προφές
 που ήσουν εφές , πούσουν προφές
 Και που θα λα είσαι απόψε .
 Εφές ήμουν στη μάννα μου
 Εφές ήμουν στη μάννα μου
 Προφές στην αδερφή μου - Κι' απόψε θάμαστα τα δυό

26ον.- ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ (Τουρνοβίτικο) (Κλέφτικο-Καθιστικό)

Ανάργια - ανάργια τάριχναν
οι κλέφτες τα ντουφέκια.

Τ' ήταν οι μαύροι λιγοστοί
τ' ήταν οι μαύροι λίγοι.

Κι' ο καπετάνιος δεν ειν' εκεί
πήγε στο Μοναστήρι.

Πάει να βαφτίσει ένα παιδί
κουμπαρος για να γένει ..

Για ν' άχει ο μαύρος γύρισμα
κι' ένα κρυφό λιμέρι.

Κι' εκεί που το βαφτίζανε
και βγάζουν τ' ονομά του .

Ακούει ντουφέκια πούπεφταν
απο τη συντροφιά του .

Πάρεμ κουμπάρε μ' το παιδί
και νόμου το ντουφέκι .

Και τα παιδιά μου πολεμούν
με τους τουρκαρβανίτες .-

27ον.- ΚΟΡΗ ΜΕ ΤΑ ΛΙΑΝΑ ΚΟΥΜΠΙΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

Με δείραν και με μάλωσαν
και μ' έκαναν την πήχη.

Κόρη με τα λιανά κουμπιά
και με τα μαύρα μάτια.

Σε τούτ' την πόρτα μη διαβείς
όσο να γένεις νύφη.

Λαχαίν ο γιός μου απο κρασί
λαχαίνει μεθυσμένος .

Σου κόβει τα λιανά κουμπιά
φυλάει τα μαύρα μάτια.

Πέρασε ασίκη μ' πέρασε
πέρασε σαν περάσεις.

Όταν διαβαίνεις με πολλούς
κάμε σα μπως δεν βλέπεις .

Κι' όταν διαβαίνεις μοναχός
σκύψε να με φιλήσεις .

28ον.- ΤΡΙΚΑΛΗΝΗ ΜΟΥ ΠΕΡΔΙΚΑ (Τραπεζιού)

Τρικαληνή μου πε μωρη (πέρδικα)
και Λαρσινή τρυγόνα.

Δεγ θαλ' αρθεί κανάς καιρός (καϋμένη)
κα'νας βαρώς χειμώνας.

Να στήσω βρόχια στα βουνά (καϋμένη)
και ξόβεργες στους κάμπους.

Για να σε πιάσω ζωντανή (καϋμένη)
πε μωρη πέρδικα.

Για να σε βάλω στο κλουβί - πουλί μαλαματένιο.

Για να λαλάς πάσα πρωί (καϋμένη)

πέ μωρη πέρδικα

Για να ξυπνάς τα νειόγαμπρα

Πουλί μαλαματένια - Πέ μωρη πέρδικα.-

..//..

29ον.- ΒΑΡΓΙΝΑΔΑ (Καθιστικό - Τραπεζιού)

Δένδρον είχα στην αυλή μου
για παρηγοριά δική μου .
Πράσινα κάνει τα φύλλα
και γαλάζια τα κλωνάρια .
Και τις ρίζες ασημένιες
κορ' αέκάνονταν στον ίσκιο .
κι' έπλεκε χρυσό γαϊτάνι .
Πλέξιμο και κτυσταλλένιο
κι' αλουνού να μην το δώσεις .
Μον εμένα του λεβέντη
Να το βάλω στο σπαθί μου
και στ' ασημοκουμπουρό μου .

30ον.- ΒΑΣΙΛΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ (Καθιστικό)

Δεν είναι κρίμα κι' άδικο
δεν είναι κι' αμαρτία .
Για νάναι η Βάσω στα βουνά
σε κλέφτικα λιμέρια .
Να στρώνει πεύκα στρώματα
κι' οξυές προσκεφαλάρια .
θύμιο Γάκης φώναξε
απο το καρπούλι .
Ξύπνα Βασίλω μ' κι' έφεξε
κι' πάει η πούλια γιόμα .
Σήκω να πάρεις τον καφέ
να φας και το γλυκό σου .
Κι' ο καπετάνιος έρχεται
την ξαγορά μας φέρνει .-

31ον.- ΡΟΥΣΣΑ Η ΠΕΡΔΙΚΑ (Ντολιά - χορευτικό)

Που ήσουν Ρούσσα πέρδικα
που ήσουν πέρδικα γραμμένη ,
που ήσουν πέρδικα γραμμένη ,
κι' ήρθες το πρωί βρεγμένη .
Ήμουνα Ρούσσα πέρδικα
ήμουνα πέρα στα πλάγια ,
στις βοσκές και στα χορτάρια .
Τι έτρωγες Ρούσσα η πέρδικα,
τι έτρωγες πέρα στα πλάγια ,
στις βοσκές και στα χορτάρια .
Έτρωγα Ρούσσα η πέρδικα ,
έτρωγα τον Μάη τριφύλλι
και τον Αύγουστο σταφύλι .9

Δεσπούλα μ'τι μας κακιώσες
 τι στέκεις κακιωμένη
 άϊντε μικρή Δεσπούλα μου
 Ν'εγώ εφές σε φίλησα
 στα μάτια και στα χείλια.
 Κ'ίχες τα χείλη κόκκινα,
 και βάψαν τα δικά μου
 άϊντε μικρή Δεσπούλα μου.
 Τρία ποτάμια τ'απλεναν,
 και βάψαν και τα τρία
 Αϊγτε μικρή Δεσπούλα μου.
 Κι'εγώ σ'έχω μες την ψυχή μου
 μέσα στα φιλοκάρδια μου.

33ον.- ΗΛΙΕ ΜΟΥ ΟΛΟΛΑΜΠΡΕ (Τουρνοβίτικο παληό-Τραπεζιού)

Ώ ήλιε μου ολόλαμπρε
 μην βασιλεύεις στάσου.
 Όσο να βγεί αυγερινός
 και τ'άστρο της ημέρας.
 Ζήσε χρυσό μου έρημο
 στον κόσμο μην μ'αφήνεις.
 Για σε τον κόσμο αρνήθηκα
 για σε φαρμάκι πίνω.
 Για σε ποτάμι τη χολή
 την πίνω νύχτα - μέρα.-

34ον.- ΠΩΣ ΛΑΜΠΕΙ Ο ΗΛΙΟΣ ΛΙΑΚΕΝΑ

(Τουρνοβίτικο παληό) Τραπεζιού
 Πως λάμπει ο ήλιος Λιάκενα
 πρωί και μεσημέρι
 Έτσι λάμει κ'η Λιάκενα
 στη μέση απ'ασκέρι.
 Εξήντα αρσενίτες τη βαστάν
 ξήντα σαπεταναίοι.
 Κι'ένα μικρό κλεφτόπουλο
 σπύρεται και τις λέει.
 Γίνεσαι τούρκα γίνεσαι
 Μωρ Λιάκενα την πίστη σου ν'αλλάξεις.
 Κάλλιο να ιδώ το αίμα μου
 τη γη να κοκινήσει.
 Παρά να ιδούν τα μάτια μου
 τούρκος να με φιλήσει.-

35ον.- ΜΠΑΚΑΛΙΣΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΛΗΕΣ

Τουρνοβίτικο - τραπεζιού
 Άϊντε μπακάλισα με τις εληές
 και με τα μαύρα μάτια.
 Μαύρα μάτια, άϊντε κυρά μπακάλισα
 σαν ήθελες να παντρευτείς.
 Να πάρεις παληκάρι - παληκάρι
 άϊντε κυρά μπακάλισα
 που νάναι σαν κι'εσένα
 σαν και μένα άϊντε κυρά μπακάλισα.-

36ον.- ΜΑΥΡΑ ΜΟΥ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Ντελιά - της ξενητειάς - τραπεζιού .-

Μαύρα μου χελιδόνια,
κι' άσπρα μου πουλιά .

Αυτού ψηλά που πάτε ,

Για χαμηλώστε - για χαμηλώστε ,

για να σας δώσω ένα γράμμα

άϊντε και μια καλή γραφή ,

να πήτε στην καλή μου ,

να μην με καρτερεί .

Εδώ στα ξένα πούρθα , επαντρέφτηκα

και πήρα για γυναίκα - της Μαλίστρησας .-

Μαγεύει τα καράβια και δεν περπατούν

Εμάζεψε και μένα και δεν έρχομαι

37ον.- ΚΥΡΑ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ (Τουρνοβίτικο τραπεζιού)

Δε στόπα μια δε στόπα δυο
δε στόπα τρείς και πέντε-Κυρά Γιαννούλα.

Μη περβατάς καμαρωτά
μη σιέσε και λυγέσε.

Εζούρλανες τρία παιδιά

και τρίγια παληκάρια

άϊντε κυρά Γιαννούλα.

Εζούρλανες κι' έναν παππά
απο το Μοναστήρι.

Κλωτσοπατάει τα ράσσα του
πετάει και το σταυρό του.

Σύρτε σταυρό στους ουρανούς

σύρτε και στους Αγγέλους

κι' εγώ θα πάω στο μπαρμπεριό- Κυρά Γιαννούλα.

38ον.- Ο ΓΕΡΑΛΑΦΟΣ

Πέρα σε κείνο τον έλατο

κάθονταν Γεράλαφος

Κι' όλο κλαίν τα μάτια του

Κυνηγός επέρασεν και τον καλημέρησεν

Τι έχεις μπρέ Γεράλαφε

κι' όλο κλαίν τα μάτια σου

και χύνεις μαύρα δάκρυα

κόκκινα και πράσινα

Σκότωσαν τον πατέρα μου

και χύνω μαύρα δάκρυα

κόκκινα και πράσινα .-

Τι έχεις μωρέ Γεράλαφε
κι' όλο κλαίν τα μιάτια σου.
Σκότωσαν τον πατέρα μου
και τα οχτώ τ αδέρφια μου
και χύνω μαύρα δάκρυα
κόκκινα και πράσινα.-

39ο.-

ΘΑ ΣΕ ΡΩΤΗΣΩ ΠΕΘΕΡΑ

(Λισκατσιτικο παλαιό τραγούδι)
Θα σε ρωτήσω πεθερά
θα σου το ειπώ μωρ' μάννα (δις)
Το τίνος ειν' το κούτσουρο
που κάθεται στην κώχη
(ταρινά νινά νινά)
Θα σε ρωτήσω πεθερά
θα σου το πω μωρ' μάννα (δις)
το τίνος ειν' τα πρόβατα
που βόσκουν στα λειβάδια
(τάρινα νινά νινά).
Δικά μας είναι νύφη μου
δικά μας μαυρομάτα (δις)
Λύκος να φάει τα πρόβατα
φωτιά να φάει το σπίτι
(ταρινά νινά νινά)
Μπροστά στον άντρα τον καλό
μπροστά στο παληκάρι (δις)

40ον.-

ΜΠΑΙΝΩ ΜΕΣ ' ΤΑΜΠΕΛΙ (καθιστικό)

ΜΠΑΙΝΩ ΜΕΣ τ' αμπέλι σα νυκοκυρά
Να κι' ο νυκοκύρης, να κι' ο νυκοκύρης
πούρχεται κοντά.
Έλα νυκοκύρη να τρυγήσουμε
κόκκινα σταφύλια να πατήσουμε
και μες τη βλαχιά να τα πουλήσουμε
γρόσια και φλουριά να καζαντήσουμε
και μικρά κορίτσια να προικίσουμε.-

41ον.-

ΤΙΠΟΤΕ ΔΕΝ ΕΖΗΛΕΨΑ (Τραπεζιού)

Τίποτε δεν εζήλεψα με στον
απάνω κόσμο
παρά το γρήγορο άλογο και
τάξιο το ζευγάρι.
Και την γυναίκα την καλή
που να τιμάει τον άντρα.
Δεν τόξερα λεβέντη μου
το πως πονάς για μένα .
Να γίνω γης να με πατής
γιοφύρι να περάσεις.
Να γίνω κι' ασημόκουπα
να σε κερνώ να πίνεις.

42ον.- ΓΙΑ ΙΔΕΣ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (Καθιστικό)

Για ιδές εκείνο το βουνό
πως άναψε και καίει
πως άναψε και κείει.
Κάποιος αγάπη έχασε
και κάθεται και κλαίει
και κάθεται και κλείει.
Είδ' όνειρο στον ύπνο μου
και δείχνει για τ' εσένα
πές το πές το κυρούλα μου
κι' εγώ θα στο ζηγήσω
κι' εγώ θα στο ζηγήσω.-
Είδα το μαύρο σου γυμνό
τη σέλλα τσακισμένη
τη σέλλα τσακισμένη.
το δόλιο το μαντήλι σου
στο δρόμο ξαπλωμένο
στο δρόμο ξαπλωμένο.
Το μαύρο μου ειν' η ξενητειά
και το μαντήλι ο δρόμος

43ον.- Η ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΛΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

Ποια είν' αυτή μες τα βαμβάκια, Διαμάντο νύφη
Ν' όπου πλένει την κλωστή, Διαμάντο νύφη χρυσή
Με το μάστορα μαλώνει, Διαμαντόνυφη
Μάστορα για δεν πας καλά, Διαμαντονυφη κυρά
Μάστορα καλοτεχνίτη και καλέ μου κέντρίστη
Διαμαντόνυφη χρυσή.
κέντρίσε μου το φουστάνι Διαμαντόνυφη
Κέντρίσε μου το καλά Διαμαντόνυφη κυρά .
Βάλε πέτρες και διαμάντια Διαμαντόνυφη
Και κλωστή μεταξωτή, Διαμαντόνυφη χρυσή.
Μην το δώσεις σε κανένα Διαμαντόνυφη
Κράτησέ το για τεμένα. Διαμαντόνυφη χρυσή.-

44ο.- Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (Ντολιά) καθιστικό .-

Τι να τ' ου κάνω ντουνιά (δισ)
τον έρημο τον κόσμο .
Καϋμένη Αναστασία .
Τον έρημο τον κόσμο (δισ)
Εσύ σε κι' άλλη μιά
Θα φύγω μάννα μου μακρυά (δισ)
πολύ μακρυά στα ξένα
Καϋμένη Αναστασία
Θα κάνω χρόνους δώδεκα (δισ)
και μήνες δέκα πέντε
Καϋμένη Αναστασία
και μήνες δέκα πέντε (δισ)
Εσύ και άλλη μιά

..//..

Μια λυγερή τραγούδαγε
σε κρυσταλλένιο πύργο.
Της πήρε αγέρας τη φωνή
στην θάλασσα την πάει.
Κι'όσα καράβια τ'άκουσαν
όλα την περιμένουν .
Σταθήτε παληκάρια μου
χρυσή μου λεβεντάδες
Ν' ακούσουμε τη λυγερή
το τι τραγούδι λέει .
Ανάθεμά σε ξενητειά
και συ και τα καλά σου.
Γελάς τους νιούς, γελάς τις νιές
γελάς και τα ζευγάρια

46ον.-

ΠΕΝΤΕ - ΔΕΚΑ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΕΣ

(ντολιά - καθιστικό)

Πέντε - δέκα βλαχοπούλες
κυρά γιάννενα - κυρά γιαννάκαινα.
Δέκα οχτώ αρβανιτοπούλες
κύρα γιάννενα - κυρά γιαννάκαινα.
Πούρχονται απο το Μησίδι
κυρά γιάννενα - κυρά γιαννάκαινα.
Φορτωμένες στο φκιασίδι
κυρά γιάννενα - κυρά γιαννάκαινα.
Πόσο δίνεις το φκιασίδι (Κυρά γιάννενα-Κυρά γιαννακ.)
Δεν πουλιέται το φκιασίδι " " " "
Δεν πουλιέτ' αυτό με γρόσια " " " "
Μ'εκατό με πεντακόσια " " " "
Μον πουλιέται με φιλάκια " " " "
Μον απ'τα παληκαράκια " " " "

47ον.-

ΕΨΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΤΡΟΦΕΓΓΙΑ (Ντολιά - Καθιστικό)

Εψές με την αστροφεγγιά
μιά έβρεχε μια χιονίζε.
Προψές με το φεγγάρι
ν'ας βρέχει κι'ας χιονίζει.
Παίρνω το ντουφέκι μου
μια βρέχε μια χιονίζε
και πάω να κηνυγήσω
ν'ας βρέξει κι'ας χιονίζει.
Ρίχνω βαρώ μια πέρδικα
μιά έβρεχε μια χιονίζε .
Μια όμορφη τρυγόνα
κι'ας βρέξει κι'ας χιονίζει
Παιρνώ τ'α κηνυγάκια μου
μια έβρεχε, μια χιονίζε
και πάω στην καλή μου
κι'ας βρέξει κι'ας χιονίζει.-

48ον.-

ΑΠΟΝΕ ΤΑ ΠΕΣΑΝΤΑΤΑ

Ντολιά - Καθιστικό (Τουρνοβίτικο)
 Απόψε τα μεσάνυχτα Δις
 δυό ύρες το μεσονύχτη
 Εκλάψαν τα ματάκια μου *
 δακρύσαν τα καυμένα.
 Το πως κοιμούνται μοναζά Δις
 και συντροφιά δεν έχουν
 Πια κόρη αντιλογίσθηκε *
 από το παραθύρι
 Σύπα - σύπα λεβέντη μου *
 σύπα - σύπα καλέμου
 Σου δίνω εγώ τον ύνο μου *
 σου δίνω τον δικό μου
 δεν θέλω εγώ τόν ύνο σου *
 τον τσαλαπατημένο
 Πόνο τους δυό τους κόρηους σου Δις
 του Πάη τα λουλούδια .-

49ον.-

ΤΡΕΙΣ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΙ

(Τουρνοβίτικο) τρακεζιού
 Τρεις σταυραετοί καθότανε
 σε τρία μαύρα λιθάρια.
 Και κέγανε τα χάλια
 και τα παράπονά του
 Ο ένας κλαίει κι μέθυσε
 και του κονάει τ'αφάρι.
 Κι 'ο άλλος πήρασε πουλιά
 κι 'άλλα πουλιά δεν έχει.
 Γυρρίζω γέρος σταυραετός
 και τ'ους παρηγοράει.
 Ο σου πουλί που μέθυσε
 τα πιαίς κι 'άλλο να γιάνεις.
 Κι 'εσύ πουλίσε τα πουλιά
 νιός είσαι κι 'άλλα θα κάνεις.
 Πόνο εγώ που γέρωσα
 δεν μπορώ να πετάξω
 θυμάμαι τις βρύσες πουρίνα
 τα δέντρα που λαλούσαν
 με παίρνει το παράπονο.-

50ον.-

ΤΑ ΔΕΙΡΦΙΑ ΤΑΙΣΟΥΝ ΤΑ ΘΟΥΝΑ (Τρακεζιού)

Αγάταμ παιός τ'άλαγε
 τ' ατέρωθι δεν κονισούνται
 τ' ατέρωθι σιλίζουν τα θουνά
 κ' οι ατέρωθι τους κέρπους
 η μάννα σιλίζει εδάκουσα
 όσο ν' ανταμωφούνται
 Ίην κήγαν κι ανταμώσανε
 σ' ένα καιό τραπέζι
 τραπέ μαντήλια ργάλισαν
 τα δάκρυα σκουπίζουσαν
 Για πάτε πιαίτε βρε παιδιά
 γραίτε να γραφώμε
 Γούτο το γρόνο τον καιό
 τον άλλον παιός τον λέρει
 Για ζήρωε για καταβήνωμε
 για σ' άλλο κένο κένο .-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τι σόκανα της ορφανής
 άντε μωρέ μπέη μου .
 Τι σόκανα της μαύρης
 μωρέ πασιόμπη .
 Που μ'άφισες μπέη μ'στο Δέλβινο
 άντε μπρέ μπέη μου .
 στα έρημα σοκκάκια
 μωρέ πασιόμπη .
 Κι'εγώ να σκάψω δε μπορώ
 άειντες μπρέ μπέη μου .
 Κι'ούτε για να σκαλίσω
 μωρέ πασιόμπη .
 Παίρνω τ'αλεύρι δανεικό
 άειντε μωρέ μπέη μου
 Τ'αλάτι γυρεμένο
 μωρέ πασιόμπη .
 Εσκούριασαν οι κλειδαριές
 άειντε μωρέ μπέη μου.
 Χορτάριασαν οι πόρτες
 μωρέ πασιόμπη .
 Κλαίνε τ'αχούρια μπέη μ για'άλογα
 άειντε μωρέ μπέη μου .
 Νοντάδες για πασιάδες
 μωρέ πασιόμπη .-

ΤΡΙΟΜΕΡΙΤΙΚΟΣ ΓΑΜΠΡΟΣ

(Στα νυχτέρια) καθιστικό .-

Τριγιομερίτικος γαμπρός
 δώδεκα χρόνους λείπει .

Ποτέ δεν ονειρεύτηκε, το δόλιο του το σπίτι.

Κι'απόψε ονειρεύτηκε, παντρεύεται η καλή του.
 Κατέβη κάτω στον ταυλά και στ'άλογο του λέγει.

Δύνασε μαύρε δύνασε στο σπίτι μου να πάω
 αν μ'αυγατίσουν την τσί, σαράντα πέντε κούπες
 αν μ'αυγατήσεις το νερό, σαράντα πέντε κούπες.

Ζυγκιά βαρεί το μαύρο του, στο σπίτι του πηγαίνει.

Στο δρόμο όπου πήγαινε, στο δρόμο που πηγαίνει.

Ν'αύρισκα τον πατέρα μου, στ'αμπέλι να κλαδεύει

Κι'όπως τα ονειρευόμουνα, έτσι πάει και τα βρίσκει

Κι'όπως τα ονειρευόμουνα, πάει και τα βρίσκει.

Ευρήκε τον πατέρα του, στ'αμπέλι να κλαδεύει.

Θα σε ρωτήσω γέροντα, θα σου το πω καλέ μου.

Το τίνος γάμος γίνεται, πέρα στο μαχαλά σας.

Της αστραπής και της βροντής, του γιού μου του χαμένου.

Ζυγκιά βαρεί το μαύρο του, στη βρύση που να πλένει.

Θα σε ρωτήσω μωρ. γρηά, θα σου το πώ καλέ μου.

Το τίνος γάμος γίνεται, πέρα στο μαχαλά σου.

Της αστραπής και της βροντής του γιού μου του χαμένου
 Σε θα τους προφτάσουμε με (δίσ)

Αν έχεις μαύρο γρήγορο, προφτένης τους προφτένεις.

Κι'αν έχεις μαύρο κι'άναργο, προφτένεις στα στεφάνια

Ζυγκιά βαρεί το μαύρο του, προφτένει τις αρραβώνες

Θα σας ρωτήσω χωριανοί (δίσ)

το τι ν ζανάτι έχετε, εδώ μεσ'το χωριό σας

Δεν βγάζετε τη νύφη σας, να την κεράσει ο ξένος.-

Την βγάλαν και την κέρασε
 Την βγάλαν και την κέρασε, την πρώτη αρραβώνα
 Σύρτε φίλοι μ' στα σπίτια σας ,
 δικοί μου στα δικά σας ,
 κι' εμένα μούρθε ο άντρας μου .-

53ον.- ΨΕΣ ΒΓΗΚΑ ΝΑ ΣΕΡΓΙΑΝΙΣΩ .-

Στα ντολιά - τραπεζιού (και χορευτικό)
 Ψες βγήκα να σεργιανίσω μεσ' τον γκιούλ - μπαξέ
 βρίσκω κόρη που κοιμόταν, στα τριαντάφυλλα.
 Κι' έσκυψα να τη φιλήσω δεν με δέχτηκε .
 Άνοιξε τα δυό της μάτια, και με κύταξε
 και το διαμαντένιο στόμα, και μου μίλησε.
 Ξένε πούσουν τόσα χρόνια , και που γύριζες,
 ξένος ήμουνα στα ξένα , κι' όλο γύριζα.
 Κι' όσα έχω καζαντήσει , όλα τ'άφερα .
 Ξένε πούσουν τον χειμώνα , όπου κρύωνα
 κι' ήρθες τώρα το καλοκαίρι, που θερμάίνωμαι .-

54ον.- ΤΙ ΣΟΥ ΕΙΠΑ ΚΑΙ ΜΟΥ ΚΑΚΙΩΣΕΣ

Ντολιά - καθιστικό .-
 Τι σούπα και μου κάκιωσες
 λαμπάα μου γραμμένη .
 Κι' εγώ πάω στην ξενητιά
 με την καρδιά καμένη.
 Φεύγεις - φεύγεις λεβέντη μου,
 κι' εμένα που μ' αφήνεις .
 Κοίτα μ' λεβέντη μ' κοίταμε
 όσο να σκαπετίσεις .
 Και πάλι ξανακοίταμε,
 να μην μ' αλησμονήσεις.
 Πρώτα σ' αφήνω στο Θεό ,
 κι' ύστερα στους Αγγέλους
 Σ' αφήνω και στη μάννα σου
 να γλυκοκουβεντιάζεις .-

55ον.- ΣΗΜΕΡΑ ΑΣΠΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Ντολιά - Τραπεζιού
 Σήμερα ειν' άσπρος ουρανός
 σήμερα ειν' άσπρη μέρα.
 Σήμερα στεφανώθηκε
 αητός και περιστέρα.
 Μια περιστέρα πλουμιστή
 πούρθε απο τα ξένα .

Σήμερα ο ηλιος έλαμψε
 μες την αυλόπορτά μου
 όλες οι πόρτες έλαμψαν
 κι' όλα τα παραθύρια.-

Κλέφτικο - καθιστικό
 Εσύ διαβάτη που περνάς
 σταμάτησε το βήμα δις
 Για ρίξε μια γλυκιά ματιά, δις
 και στο δικό μου μνήμα . δις
 Για κοίτα μην χορτάρισε , δις
 δεν θέλω να δακρύζει.
 Να πας να πείς την Μάννας σου
 ν' αρθεί να βοτανίσει .-

57ον.- Η ΜΑΝΝΑΣ (Τουρνοβίτικο)

Καθιστικό - τουρνοβίτικο.-
 Αγαπημένα μου παιδιά και καλοτρανεμένα
 με πόνους σας εγέννησα, με βάσανα μεγάλα.
 Στο πλάϊ σας ξημέρωνα, για να σας νανουρίζω
 Στο στήθος μου σας έσφιγγα, το γάλα μου να πιήτε.
 Τώρα παιδιά μου γέρασα, τα χρόνια μου περάσαν,
 και θέλω κάτι να σας πώ, και να σας παραγγείλω.
 Παιδιά μ'να μη μαλλώνετε, και νάστε αγαπημένοι.
 Στον τάφο που θα μούρχεστε, ν'ανάβετε καντήλι,
 όλα μαζί να μούρχεστε, ν'ακούω τη φωνή σας .-

58ον.- ΜΙΑ ΕΒΡΑΙΟΠΟΥΛΑ

Ντολιιά τραπεζιού και χορευτικό /
 Ένα Σαββάτο βράδυ, μωρ, Λένη
 Μια Κυριακή πρωί
 βγήκα να σεργιανίσω, μωρ, Λένη
 μες 'την Εβραϊκή
 θρίσκω Εβραϊπούλα, μωρ, Λένη
 ντυμένη στα φλουριά.
 Καλήμερά της λέω, μωρ, Λένη
 κι αυτή δεν μου μιλεί .
 Κυρά εβραϊπούλα της λέγω
 γίνεσε Χριστιανή .
 Να λούζεσε Σαββάτο κυρά μου
 ν' αλλάζεις Κυριακή .
 Και να μεταλαβαίνεις κυρά μου
 Χριστού και τη Λαμπρή .-

59ον.- ΑΛΗΣΜΟΝΩ ΚΑΙ ΧΑΙΡΟΜΑΙ (Τραπεζιού)

Αλησμονώ και χαίρομαι, θυμάμαι και λυπάμαι
 θυμήθηκα την ξενητιά, και θέλω να πηγαίνω
 Σύρε μάννα μ'και ζύμωσε, καθάριο παξημάδι.
 Με πόνους βάλε το νερό, με πόνο ζύμωσε το
 και με βαραιαναστενάγματα, βάλε φωτιά στο φούρνο
 Άργησε φούρνε να καείς, και συ ψωμί να γίνεις.
 Για να περάσ'ο κρατζής, κι'ο γσιός μου ν'απομείνει.

60ον.- ΕΝΑΣ ΠΑΣΙΑΣ ΚΑΘΟΤΑΝΕ (Καθιστικό τραπεζιού)
 " Τουρνοβίτικο "

Ένας πασιάς κατέβαινε μαριφτα μου
 απο μέσα απο την πόλη.
 Πατήσαν το Ξηρόμερο
 και τη μεγάλη πόλη .

...//...

Πήραν ασπρά, πήραν χρυσά
 πήραν μαργαριτάρια .
 Πήραν και μία ντόνυμφη
 μια πρώτη αρχοντοπούλα.
 Απ' το φλουρί δεν φαίνονταν
 και τα μαργαριτάρια.
 Και μπρός τις λεν' δεν περπατείς
 και πίσω κοντοστέκεις.
 Μη σου βαρύνε τα φλουριά
 και τα μαργαριτάρια.
 Δε μου βαρύνε τα φλουριά
 κι' ούτε τα μαργαριτάρια
 μον' μου βαρεί ο σύντροφος
 που είναι μαραζιάρης.
 Του στρώνω πέντε στρώματα
 και πέντε μαξιλάρια.-

61ον.- ΜΗΝ ΜΕ ΜΑΛΩΝΕΙΣ ΓΙΩΡΓΕΝΑ

Ντολιά - τραπεζιού - χορευτικό .-
 Μην με μαλώνεις Γιώργενα
 και μην με παραδέρνεις.
 Θε να σε κάνω πεθερά
 να σε φωνάζω μάννα.
 Θα πάρω την Παρασκευή
 τη μοναχή σου κόρη
 Πώχει αρραβώνες δώδεκα
 και δαχτυλίδια δέκα
 Και στ' αριστερό της δύκτυλο
 έχει την αρραβώνα .-

62ον.- ΠΕΡΑ ΣΕ ΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (Τραπεζιού)

Πέρα σε κείνο το βουνό, και στ' άλλο παραέρα
 Μικρή βλαχούλα μου - τσελιγκοπούλα μου.
 Πούχει αντάρα στην κορφή, και καταχνιά στον πάτο
 Στον πάτο βόσκουν πρόβατα και στην κορφή τα γίδια
 μικρή βλαχούλα μου.
 Κι' ανάμεσα στα δυό βουνά , δυό αδέρφια
 σκοτωμένα , τα καϋμένα .
 Δεν βγαίνει να σε ιδώ .
 Τόνα ο το λένε Κωνσταντή
 και τ' άλλο Νικολάκη μικρή μικρούλα μου
 Κι' ανάμεσα στα κλήματα , κλήμα ήταν
 φυτρωμένο , μικρή βλαχούλα μου.
 Κάνει σταφύλια ροζακιά και το κρασί
 μοσχάτο , τσελιγκοπούλα μου.
 Το πίνουν νιοί και χείροντα , γερόντοι
 ξαποστένουν , μικρή μικρούλα μου.
 Κι' όποιος το κόψει κόβεται, κι' όποιος
 το φάει πεθαίνει, τσελιγκοπούλα μου.
 Εγώ θα κόψω κι' ας κοπώ , θα φάω
 κι' ας πεθάνω , μικρή βλαχούλα μου

63ον.- ΤΙ ΝΑ ΤΗΣ ΚΑΝΩ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ (Τραπεζιού)
 Τι να τις κάνω της καρδιάς, της παραπονεμένης,
 πότε με κάνει και γελώ, πότε ν' αναστενάζω.
 Δεν έχω μάννα να το πώ, ούτε και αδελφούλα,
 να σας το πω εσάς κλαδιά, τα παίρνει ο αγέρας.
 Να σας το πω εσάς βουνά, είστε ψηλά και δεν ακούτε.
 Απο τή μεσοποταμιά δεν λείπει τ' αηδονάκι
 κι' εμένα απ' τα χείλη μου δεν λείπει το φαρμάκι.
 Κάλιο να με φαρμάκωνε, παρά να με πεδεύει.
 Εγώ έλυωσα σαν το κ . και συ δε με πιστεύεις.-

64ον.- Ο ΓΙΑΝΝΟΣ ΠΑΙΡΝΟΔΙΑΒΑΙΝΕ (Νουμ. - Καθιστικό)
 Ο Γιάννος παίρνοδιάβαινε (δισ)
 Τη νύχτα τραγουδώντας (δισ)
 Ξυπνάει τραηδόνια απ' τις φωληές (δισ)
 Ξυπνάει και την αγάπη μου
 με το γλυκό τραγουδι .
 Γιάννο μου έλα στη φωληά (δισ)
 να τραγουδάμε αντάμα .-

65ον.- ΠΟΙΟΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ Τραπεζιού Ντόλια
 'Αϊντε ποιός θέλει να πάει στην ξενητειά
 εμένα να ρωτήσσει.
 Η ξενητειά έχει βάσανα ,
 έχει πολλά φαρμάκια.
 Τα ξένα θέλουν φρόνιμα,
 θέλουν ταπεινωσύνη ,
 θέλουν τα μάτια χαμηλά
 τις νύχτες μη γυρίζουν,
 γιατί είναι κορίτσια όμορφα
 σε παίρνουν απ' το δρόμο .-

66ον.- ΒΥΓΗΚΑΝ ΟΙ ΒΛΑΧΟΙ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ
 (Τουρνοβίτικο - Τραπεζιού)
 Επήρ' Απρίλης δέκα οκτώ ,
 κι' ο Μάης δέκα πέντε.
 Βγήκαν οι βλάχοι στα βουνά,
 βγήκαν κι' οι βλαχοπούλες.
 'Ηρθαν τα λάγια πρόβατα,
 και όλα τα κοπάδια.
 Του Παναγιώτη η κρηπή ,
 δεν φάνηκε για ν' άρθει.
 Κίνησε η Παναγιώταινα ,
 σα νύφη αλαφ. ιασμένη .
 Βρίσκει τα πρόβατα μπροστά,
 και τους τσουμπαναραίους .
 Καλημερά σας βρε παιδιά ,
 καλώς μας την κυρά μας .
 Παιδιά μ' πούν' ο αφέντησας ,
 που είν' ο Παναγιώτης.
 Ο Παναγιώτης αρρώστησε ,
 έχει καμιά βδομάδα .

Σύρτε παιδιά και φέρτε τον
 μήπως και τον γιατρέψω.
 Τι να σου πούμε οι γ' ορφανοί ,
 τι να σου πούμε οι μαύροι .
 Ο Παναγιώτης πέθανε ,
 έχει καμιά βδομάδα .
 Δος μας κυρά μ' τη ρόγα μας ,
 δώς μας τη δούλεψή μας .
 Παιδιά μου να μη φύγετε
 τούτο το καλοκαίρι .
 Κυρά μου δεν καθόμαστε
 και να μας ασημώσεις .
 Όλο το βιό στα χέρια σας
 τ' αφήνω και γω φεύγω .
 Πάω να γινή καλόγρηνα
 τα μαύρα να φορέσω .
 Πέθανε ο Παναγιώτης μου
 κι' εγώ ζωή δε θέλλω .-

67ον.-

ΕΝΑΣ ΔΕΡΒΙΣΗΣ ΔΙΑΒΑΙΝΕ

Τουρνοβίτικο - Καθιστικό

Ενας δερβίσης διάβαινε, στη μέση στο παζάρι.
 Μιά μπέησα τον αγνάντεψε , απο το παραθύρι,
 ώρα καλή δερβίσι μου, να πας καλά και ν' άρθεις
 και στο καλό σου γύρισμα, να ρθεις απο το σπίτι.
 Σκιάζομαι μπέησα μ' σκιάζομαι, σκιάζομαι τον μπέη.
 Ο Μπέης δεν είν' εδώ, πήγε να κηνυγήσει.
 Δεν έχω σκάλα ν' αναιβώ, ν' άρθω να φιληθούμε.
 Το κηπαρίσι τ' άψηλό, με τα πολλά κλωνάρια,
 πιάσου απ' τα κλωνάρια του κι' έλα να φιληθούμε.
 Τον λόγο δεν απόσωσε, το λόγο δεν απόειπε,
 κι' ακούν τις πόρτες να βροντούν
 και τα κλειδιά να τρίζουν .
 Κρούψε με μπέησα κρούψεμε, σώσε μ' απ' τον μπέη .-

68ο.-

ΘΕΛΩ ΝΑ ΣΤΟ ΕΙΠΩ ΚΟΡΗ ΜΟΥ ΚΙ' ΑΝΤΡΕΠΟΥΜΑΙ

Καθιστικό

Θέλω να στο πώ, κόρη μ' κι αντρέπομαι,
 τι έχεις στο χειλάκι σου, και σε πονά .
 Μήνα αρρώστησες, μήνα θερμάνθηκες,
 μήνα φίλημα να δέχτηκες .
 Κι' ουδ' αρρώστησα, κι' ουδέ θερμάνθηκα,
 μ' ουδε φίλημα εδέχθηκα .
 Μ' έστειλε η μάνα μου στον κήπο της
 Να βλαστολογήσω το βασιλικό,
 να κορφολογήσω τ' άγιο μαρούλι .
 Κι' έπεσε ο κλώνος και με βάρεσε .
 Δείξε μας τον κλώνο που σε βάρεσε,
 κι' έσκυψε να δει και με φίλησε .-

ΤΟΥ ΜΑΗ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ (Τουρνιαβίτικο - Καθιστικό)

Του Μάη τα λουλούδια
Τ' Απρίλη οι δροσιές
της Θανάσως οι πόνοι
και οι αναστεναγμοί
Δεν έκλεβες Θανάσω
γιατί δεν φώναζες
Σαν τι ήθελες να πώ
το στόμα βουλομένο
την πάλα στο λαιμό

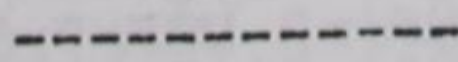
70ον.- ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΓΛΥΚΕΙΑ ΜΟΥ ΓΛΩΣΣΑ

Γλώσσα μου γλυκειά μου γλώσσα ,
άνοιξε πες μας καμπόσα.
Άνοιξε πες μας καμπόσα
όσα ξεύρεις κι' άλλα τόσα.
Τι να σου πώ και να σου μολογήσω
τι να σου πω και να μολογήσω.
Ποιός έχει όμορφη γυναίκα
στη χαρά να πηγαίνει
τη χαρά την έχει στο σπίτι
Να φιλάει και ν' ασγκαλιάζει
και να χαίρετ' η ψυχή του

71ον.- ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΠΟΥ Σ' ΑΓΑΠΟΥΣΑ

(νυχτέρια) καθιστικό (Τούρνοβο)

Τον καιρό που σ' αγαπύσα,
όλο σένα καρτερούσα.
Ήμουν γιός και τραγουδούσα,
την αγάπη μου γλεντούσα.
Άλφα αγάπη μου μεγάλη .
Στους 'τον κόσμο δεν είν' άλλη .
Θήτα βάλε με το νού σου ,
ν' άρθω εγώ στους ορισμούς σου .
Γάμα γράψε μ' ένα γράμμα,
για να περβατού μ' αντάμα.-
Δέλτα δεν σου φανερώνω
την καρδούλα μου τον πόνο.
Έψιλον , ψυχή κυρά μου,
σ' έχω μέσα στην καρδιά μου.
Ζήτα ζεις να βασιλεύεις
και πολλές καρδιές μαραίνεις.
Ήτα είσαι σαν τον χιόνι ,
δροσερή σαν το λεμόνι .
Θήτα θέλλω νά σε πάρω
με παππά και με κουμπάρο.
Γιώτα , ρώτα τον πατέρα ,
κι' έλα πάρε με και μένα .-

72ον.- ΜΕΣ 'ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

(Τραπεζιού - χορευτικό)

Μες την πλατεία του χωριού ,
έχουμε απόψε γλέντι .

Σήκω να πας για το χορό
και συ γέρο λεβέντη .

Κοπέλλες θα σου τραγουδούν ,
όλο χαρά και κέφι .

Να μας χορέψεις θα σου πουν ,
γειά σου γέρο λεβέντη .

Μικροί , μεγάλοι θα γλεντούν ,
θα σ' έχουμε αφέντη .

Κι' ας είναι το κρασί θολό ,

Γειά σου γέρο λεβέντη .-

----- . -----

73ον.- ΤΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ (Καθιστικό)

Ποιός έχει χείλη να το πεί, του Λάμπρου το τραγούδι
Εγώ έχω χείλη να το πώ του Λάμπρου το τραγούδι
Του Λάμπρου το τραγούδι , παιδάκι μου. ^{Λαμπράκη}

Ο Λάμπρος δεν φάνηκε τούτο το καλοκαίρι.

Μας είπαν πως τον βάρεσαν.

Ψηλά στο Βαρτζομπάνη , Λαμπράκη μου,

ψηλά στο Βαρτζομπάνη , παιδάκι μου.

Τρία ντουφέκια τούριξαν, τα τρία αράδα-αράδα.

Τόνα τον πήρε ξόδεσμα, και τ' άλλο στο κεφάλι,

το τρίτο το φαρμακερό, τον πήρε στην καρδούλα

Λαμπράκη μου το στόμα γαίμα γέμισε

κι' η γλώσσα του φαρμάκι - Λαμπράκη μου .-

----- . -----

74ον.- ΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ ΒΑΡΕΘΗΚΑ (Τραπεζιού χορευτικό)

Την ξενηθειά βάρεθηκα, δεν την αντέχω άλλο.

Απόψε σ' ονειρεύτηκα, κ' έχω καημό μεγάλο.

Ας γυρίσω κι' ας φιλήσω, να γλυκά χειλάκια σου

Κι' ύστερα ας ξεψυχίσω, στα χρυσά χεράκια σου.

Τι το θέλω για να ζήσω, δίχως την αγάπη σου.

Όσο χρήμα κι' αν κερδίσω, θέλω ν' άμαι πλαϊ σου.

75ον.- ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΣΠΡΗ ΠΕΤΡΑ (Χορευτικό και καθιστικό)

Κάτω στην άσπρη πέτρα, κάτω στο γυαλό.

Σκοτώσανε το Γιάννη , τον αμαρτωλό .

Τούρκοι τον τριγύριζαν, κ' οι Ρωμηοί τον κλαίν.

Τρίγια καλά κορίτσια, τον μοιριολογούν .

Γιαννάκη μ' ν' άχες μάννα, νάχες αδερφή,

νάχες καλή γυναίκα, για να σ' έκλαιγαν.

Τ' ακούει η μάννα του Γιαννάκη, τ' ακούει η αδερφή

τ' ακούει κι' η καλή γυναίκα στο στραυρόδρομο.

Με δυο παιδιά στα χέρια, τρίτο στην ποδιά.

Με δυο μαύρα λιθάρια, στριφοδέρνεται .-

----- . -----

Πέντε αδερφάκια είμασταν , Ντελή Κώστα
 και τα πάντε αγαπημένα, Κωνσταντή μωρέ λεβέντη.
 Κι' ο ένας τον άλλο έλεγε, κι' ένας τον άλλο λέει.
 Κώστα μου λεβέντη μου Κώστα, τον Κώστα να σκοτώσουν
 και να τον μαχαιρώσουν, Κωνσταντή μωρ' Ντελή Κώστα.
 Ρίξε αδερφέ μου τ'άρματα, μωρέ Κώστα τα χρυσοκεντημένα
 Να μην γίνουν όλο αίμα . Και αει πως τα ρίχνουν τάρματα
 Μωρ. αδέρφια τα χρυσοκεντημένα, τάχω με σεβντά φιασμένα .

77ον.- ΨΕΣ - ΠΡΟΨΕΣ ΑΠΕΡΑΣΑ (Ντολιά)

Εψές, προψές απέρασα, γειά σου παπαρούνα μου.
 Απο την γειτονιά σου, παπαρούνα τ'όνομά σου.
 Και είδα που σε μάλωσαν , γειά σου παπαρούνα μ .
 Η μάννα σου κι' η Θεοά σου, παπαρούνα τ'όνομά σου.
 Κι' αν σε μαλώνουν για καλό, με γειά σου με χαρά σου.
 Η μάννα σου κι' η Θειάσου, παπαρούνα τ'όνομά σου.
 Κι' αν σε μαλώνουν για τ'εμέ , γειά σου παπαρούνα.
 Να μην ξαναπεράσω , παπαρούνα θα σε χάσω.-

78ον.- ΓΙΑ ΕΜΠΑ ΦΙΛΕ Μ' ΣΤΟ ΧΟΡΟΚαθιστικό

'Αχ' Για έμπα φίλε μ' στο χορό
 κι' εγώ θα τραγουδήσω
 Κι' αν έχεις ντί έρτι στην καρδιά ,
 Εγώ κέφι θα σου χάρισω .
 'Αχ κι' εγώ με το τραγούδι μου ,
 θ' ανοίξω την καρδιά σου
 και θα σου διώξω τους καημούς
 κι' όλα τα βασανά σου.-

79ον.- ΜΙΑ ΒΛΑΧΑ ΕΡΟΒΟΛΑΓΕ

(Χορευτικό - Ντολιά - καθιστικό)

Μια βλάχα νεροβόλαγε απο ψυλή ραχούλα
 με τη ροκούλα γνέθοντας.
 Με τη ροκούλα γνέθοντας, τ'αρδάχτι της γεμάτο,
 κι' ο βλάχος την αγνάντεψε .
 Κι' ο βλάχος την αγνάντεψε, απο ψυλή ραχούλα.
 Πάεισε και την καρτέρεσε,
 Πάεισε και την καρτέρεσε, σ'ένα στενο σοκάκι.
 Καλή μερά σου βλάχα μου,
 καλή μερά σου βλάχα μου καλώς τον τον λεβέντη.
 Βλάχα μ' το πούθε ν'έρχεσε, το πούθε κατεβαίνεις
 Απ'τα καλύβια έρχομαι και στα πρόβατα πηγαίνω.
 Πάω ν'αλάτι και ψωμί ,
 Πάω ν'αλάτι και ψωμί , τσαρούχια στο τσουμπάνη

βλάχα μ'για δός μας φίλημα,
βλάχα μ'για δος μας φίλημα, μ'αυτά τα μάύρα μάτια.
Πως να σου δώσω φίλημα

80ον.-

ΝΕΡΑΝΤΖΟΥΛΑ ΦΟΥΝΤΩΜΕΝΗ (Ντολιά - χορευτικό)

Νεραντζούλα φουντωμένη, πούναι τ'άνθια σου,
πούν η πρώτη λεβεντιά σου, πουν τα κάλη σου.
Φύσηξε βορειάς κι' αγέρας και τα τίναξε.
Σε παρακαλώ βορειά μου, φύσα ταπεινά,
να κινήσουν τα καράβια, τα Ζαγοριανά .
Να μου φέρουν τον καλό μου απ' την ξενητιά.-
(σε κάθε στίχο να τραγουθηθεί το νεραντζούλα)

81ον.-

ΑΦΗΝΩ ΓΕΙΑ ΣΤΙΣ ΟΜΟΡΦΕΣ (ντολιά - καθιστικό)

Αφήνω γειά στις όμορφες, και γειά στις μαυρομάτες,
κι' εγώ πάω στα Γιάννενα, στο Μπέη τα σαράγια.
Βρίσκω τον Μπέη ν'ομπροστά, και την καλημερίζω,
καλή σου μέρα Μπέη μου ,
καλώς τη βλαχοπούλα :
Εγώ είμ η βλάχα η όμορφη, η βλάχα η πενεμένη ,
π'όχω τα χίλια πρόβατα , τα πεντακόσια γίδια.
Λύκος να φάει τα πρόβατα , και τσάκαλος τα γίδια,
να μείνη η βλάχα μοναχή , μοναχή για το Μπέη.
Κάλιο να δω το αίμα μου , τη γης να κοκκινήσει,
παρά να ιδώ τα χείλη μου, τούρκος να τα φιλήσει.-

82.-

ΣΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ ΠΑΡΑΘΥΡΙ (Συρτό χορευτικό)

Στο δικό μου παραθύρι
κάθε βράδυ μου χτυπάς .
Περιμένεις να σ'ανοίξω ,
να μου πείς πως μ'αγαπάς .
Να με καρτερείς το βράδυ ,
στου σπιτιού σου τη γωνιά .
Μόνο πρόσεξε λιγάκι ,
μην σε δει η γειτονιά .
Το σκυλί μου στην αυλή μου ,
τόδεσα πολύ καλά .
Μην αρχίσει και γαυγίζει ,
και μας πιάσουν αγκαλιά .-

83ον.-

ΠΩΓΩΝΙΣΙΑ ΣΤΙΧΑΚΙΑ (Χορευτικά)

Εγώ είμαι μαύρος κι' άσχημος,
δεν αγαπώ κυράδες
μον αγαπώ μελαχρινές ,
πούχουν τις νοστιμάδες
Μήλο κόκκινο πω - πω ,
κορμί Γιαννιώτικο .
Μήλο της μηλιάς πω πω ,
κορμή της αγκαλιάς .-

δισ

π-----

..//..

84ον.-

ΛΕΝΙΤΣΑ ΜΟΥ ΤΟΥ ΑΝΤΡΑ ΣΟΥ (Ντολιά - καθιστικό)

Λενίτσα μου τον άντρα σου, πάνε να τον κρεμάσουν.
 Γιωργάκη μου, στην πίστη σου, σύρε να τον γλυτώσεις,
 κι αν τον γλυτώσω Λένη μου, το τι θε να μου δώσεις.
 Τον Μάη σανβγείς για πέρδικες, θαρθώ κι'εγώ κοντά σου,
 να σέρνω το ντουφέκι σου, και τα χρυσά αρματά σου.
 Λένη μου αν κρυώσουμε, με τι θα σκεπαστούμε,
 το χνώτο σου, το χνώτο μου, όσο να ζεσταθούμε.
 Λένη μου αν διψάσουμε, το τι νερό θα πιούμε,
 το σιάλι σου, το σιάλι μου, νερό για να το πιούμε.

85ον.-

Η ΤΡΥΓΟΝΑ (Ντολιά - καθιστικό - χορευτικό)

Αυτού ψηλά που περπατείς, τρυγόνα, , , τρυγόνα,
 και χαμηλολογιάζεις τρυγόνα μου γραμμένη.
 Και χαμηλολογιάζεις τι στέκεις μαραμένη.
 Μην είδες τον ασήκι μου, τρυγόνα, , , τρυγόνα,
 τον άντρα το δικό μου, τρυγόνα μου γραμμένη,
 τον άντρα το δικό μου, τον αγαπητικό μου.
 Εψές προψές τον είδαμε, τρυγόνα, , , τρυγόνα,
 στον κάμπο ξαπλωμένο, τρυγόνα μου γραμμένη.
 Στον κάμπο ξαπλωμένο, τι στέκεις μαραμένη.
 Μαύρα πουλιά τον έτρωγαν, τρυγόνα μωρή τρυγόνα
 κι'άσπρα τον τριγυρνούσαν, μωρέ πουλί γραμμένο,
 κι'άσπρα τον τριγύρναγαν, τι στέκεις μαραμένη.-

86ον.-

ΨΕΣ ΕΙΔΑ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΜΟΥ.-

Χορευτικό - ντολιά - καθιστικό .-

Ψές είδα μαύρα μου μάτια, ψες είδα στο όνειρό μου,
 ψες είδα στ' όνειρό μου, μαύρα μάτια στο πλευρό μου.
 Και ξυπνώ μαύρα μου μάτια, και ξυπνώ και δεν τα βρίσκω,
 και ξυπνώ και δεν τα βρίσκω, με τα ρούχα μου μαλώνω.
 Ρούχα μου μαύρα μου ρούχα, ρούχα μου μαύρα μου ρούχα,
 πουν τα μαύρα μάτια πούχα, Μαύρα μάτια στο ποτήρι,
 κι'άλλα δυο στο παραθύρι. Με τηρούν και με λογιάζουν,
 μέσα στην καρδιά με σφάζουν.-

87ον.-

ΑΠΟ ΜΙΚΡΟΣ ΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (Χορευτικό-Ντολιά-Καθιστικό)

Απο μικρός στά γράμματα, *Βρέ παπάγεώργη μου*
 μικρός στα πινακίδια.
 Και τώρα στα γεράματα, .. >> >> >>
 αρματωλός και κλέφτης.
 Όλα τα κάστρα πάτησα, >> >> >>
 κι'όλα τα μοναστήρια.
 Τα Μοναστήρια Γιωργή μου στους Αγίους,
 δεν πάτησα *θακόμα* .-

Νέο τραγούδι χορευτικό - Συρτό
 Πρωτ - πρωτ σε είδα ομορφούλα μου,
 κι' άνοιξες και μπήκες στην καρδούλα μου.
 Έμοιαζες σαν τ'αστέρι μέσα στη νυχτιά,
 Δεν είχα δει ποτέμου τέτοια ομορφιά.
 Σου είπα καλημέρα με καλημέρισες,
 με τη γλυκιά ματιά σου ελπίδα μούδωσες.
 Τη μάννα μου θα στείλω να μη μου τ'αρνηθείς,
 Σου στέλνω δακτυλίδι να μ'αρραβωνιαστείς
 Μόλις προτού βραδύσει να τήνε καρτερείς,
 του χρόνου σαν απόψε, θε να με παντρευτείς.-

89ον.- ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ

Τραγούδι - Τραπεζιού
 Κάτω στην Αγιά Μαρίνα, και στην Παναγιά,
 δώδεκα χρονών κορίτσι, πάει καλογρηά.
 Με σταυρούς με κομπολόγια, πάει στην Εκκλησιά,
 μήτε το σταυρό της κάνει, μήτε προσκυνά.
 Μον κυτάει τα παληκάρια, και χαμογελά.
 Κάθεται στο σταυροδρόμι και κερνάει κρασί.
 Πέρασε ένας, πέρασε άλλος, πέρασα κι'εγώ.
 Βρε καλό μου παληκάρι, γύρνα πιες κρασί,
 πόσο το κρασί κυρά μου, πόσο το ρακί,
 Πέντε δέκα στους γερόντους, τζάμπα στα παιδιά.
 Κι'αν γυρίσω και μεθύσω, που θα κοιμηθώ,
 κι'αν γυρίσης και μεθύσεις, πάμε στο κελί,
 έχω ρούχα να σ'αλλάξω, και καλό φατ.
 έχω και ζεστό κρεββάτι, για να κοιμηθείς.-

90ον.- ΠΑΡΕ ΜΑΡΙΩ Μ'ΤΗ ΡΟΚΑ ΣΟΥ - χορευτικό

Πάρε Μαριώ μ'τη ρόκα σου (δυό φορές)
 κι'έλα το φράχτ- φράχτη " "
 Βάσανα πουχη η αγάπη " "
 Κι'αν σε ρωτήσσει η μάννα σου " "
 το τόκανες τ'αδράχτι.-
 Τ'αλησμόνησα στο φράγτη " "
 Πάρε Μαριώ μ'τη ρόκα σου " "
 κι'έλα τον τοίχο - τοίχο " "
 χαλασιά μ'κι'αν σε πετύχω.- " "

9 Ιον.- ΤΡΙΑ ΚΑΛΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟΝ ΝΤΟΥΝΙΑ (Τραπεζιού)

Τρία καλά είναι στον ντουνιά,
 και στον απάνω κόσμο .
 Η νειότη και η λεβεντιά ,
 και τ' όμορφο κορίτσι .
 Τ' ακούστε εσείς τ' ανύπαντρα,
 και τ' αρραβωνιασμένα .
 Φλουριά να μη ζηλέψετε ,
 μπροστά στα παληκάρια .
 Έτσι τα ζήλεψα κι' εγώ
 και πήρα γέρον άντρα.-

=====

Ιον.- " ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ "

Στο κανίσκι το βράδυ που πιάνουν την κουλούρα,
 του γαμπρού και της νύφης κ.λ.π. -

Ευχή σου μου πατέρα μου , κουλούρα για να φκιάξω
 Τον ήλιο να καλέσω, ν' αρθεί ν' αρραβωνίσει.
 Ν' αρθεί να στεφανώσει, ν' αρθεί να στεφανώσει.
 Ευχήσου σου μαννούλα μου , κουλούρα για να φκιάξω.
 Με μάννα με πατέρα, μ' αδέρφια, με ξαδέρφια.
 Με το πολύ το σόϊ , με την παλι γεννιά .-

2ον.- ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΑΝΙΣΚΙΟΥ

Ζύμωσε μάννα μ' ζύμωσε, της κόρης το κανίσκι.
 Με γέλια βάνει το νερό, με γέλια το ζυμώνει.
 Και με τα χαρχαλίσματα, ζυμώνει ξημερώνει.-
 Και όταν έρχεται το κανίσκι ,
 ζυμώνει στο πλαστήρι , κι' όλοι τραγουδούν .-

3ον.- Τραγούδι με λίγους στίχους για το κέρασμα του
 κανισκιού απο όλους τους φίλους και συγγενείς.-

" Τραγούδι "

- 1) Κέρνα πατέρ μ' κέρνα ,
 κέρνα το κανίσκι .
- 2) Κέρνα μάννα μ' κέρνια ,
 κέρνα το κανίσκι .
- 3) Κέρνα αδερφέ μου κέρνα ,
 κέρνα το κανίσκι .
- 4) Κέρνα ξάδερφέ μου κέρνα κ.λ.π.
 συνεχίζεται με τη σειρά της συγγένειας .-

Όταν έφυγε ο Νούνος απο το τραπέζι
 του γάμου ή και τα πιστρόφια .-

" Τραγούδι "

10
Στο καλό καλέ μου νούνε, στο καλο και τιμημένος
Να σου ζήσουν τ'αναδεχτούδια, να ζούν να σου κροκόψουν
και εμε λάδι να χαρούμε, κάτσε νούνε και μη φύγεις.
Σ'όχω πέρδικα ψημένη, και κριάρια σουβλισμένα.-

----- . -----
" Στο σπίτι του γαμπρού και της νύφης ,
προν πάνε στο πηγάδι το βράδυ του Σαββάτου
τραγουδι της νύφης "

4ον.- Δείπνα , πατέρα μ'δείπνα,
ακόμα απόψε αντάμα .
Δείπνα μάννα μ'δείπνα ,
ακόμα απόψε αντάμα.
Δείπνήστε αδερφάκια μου ,
ακόμα απόψε αντάμα,
κι' αύριο ως το γιόμα ,
κι' ως το μεσημέρι.
Καθήστε στην μεριά μου
φάτε και το φαγητό μου .-

5ον.- Τραγουδι του γαμπρού .-
Κύριε μ' και ποιός τον κάνει
τον νειόγαμπρον το γάμο .
Ο πατέρας μου τον κάνει
με μόσχο με σταφύλι ,
με ζάχαρι στα χείλη .
Κύριε μ' και πατός τον κάνει
τον νειόγαμπρο το γάμο ,
η μάννα του τον κάνει
με μόσχο με σταφύλι ,
με ζάχαρι στα χείλη .-

" Τραγουδι του γαμπρού , όταν τον λούζουν στον οβορό.
Το τραγουδούν συγγενείς αργά - αργά .-

6ον.- Λούζεται τ'αρχοντόπουλο,
σ' ένα χρυσό λυγαίνι .
Η πάπια χύνει το νερό ,
κι' η χήνα το σαπούνι .
Ο πατέρας του κυρ' γαμπρού
φέρνει χρυσό λυγαίνι .
Η μάννα του η γρήγορη ,
φέρνει ασημένια χτένια.
Ο Μπράτιμος τον έλουζε,
Μπρατίμισα του τόλεγε.
Που πας παιδί μου μοναχό ,
έχω τον νούνο ομπροστά,
τον Μπράτιμο παρακοντά .
Τ'αδέρφια μου στα δεξιά
ξαδέρφια μου απ'τα αριστερά .-

" Συνεχίζεται άλλο τραγούδι ,
 όσο να τελειώσει το ξύρισμα του γαμπρού ,
 τραγουδούν οι γυναίκες συρτά - σιγά
 Συνάγκαζε μπαμπέρ πασά " .-

7ον.- Συνάγκαζε το ξύρισμα,
 κ' η συντροφιά μας κίνησε,
 κι' ο νειόγαμπρος πολύ αργεί
 Ξέρνει αγάλια - αγάλια,
 μην του πέσει τρίχα ,
 τρίχα απ' το κεφάλι
 και του κάνουν μάγια .-

" Κι' όταν πλησιάζουν στη νύφη για να την πάρουν.-
 Κοντά στο σπίτι της τραγουδούν : "

8ον.- Ξύπνα μπερμπιλωμάτα μου ,
 κ' ήρθα στο μαχαλά σου.
 Χρυσά πλεξούδια σ' ούφερα ,
 να πλέξεις τα μαλιά σου.
 Σαν ήρθες καλωσόρισες ,
 κι' ας έκανες και κόπο .
 Ήρθες και μας ομόρφηνες ,
 τόν άσχημο τον τόπο .-

" Στο δρόμο πάντοτε για την νύφη .
 Λένε διάφορα τραγούδια ανάλογα
 το καθένα στη θέση τους " .-
 Όταν πάνε για τη νύφη στο ξεκίνημα .-

9ον.- Τραγουδούν όλοι μαζί .-
 Κάτω στη δαφνοπόταμο ,
 κι' εκεί είναι οι δάφνες οι πολλές,
 οι δάφνες οι τριανταφυλλιές .
 Κι' εκεί παίρνουν συμπέθεροι,
 συμπέθεροι που πάτε
 τη νύφη για να πάρουμε .-

10ον.- Τραγούδι .-
 Απάνω στην τριανταφυλλιά
 πούχτισε η πέρδικα φωληά .
 Ξύντας πετάει η πέρδικα,
 τινάζει τα τριαντάφυλλα ,
 τινάζει τα γαρύφαλα,
 κι' οι όμορφες τα μάζευαν .-

11ον.- Τραγούδι :
 Γρόδες που κίνησαν το δρόμο
 το στενό το μονοπάτι.
 Βρίσκω μια μηλιά στο δρόμο,
 με τα μήλα φορτωμένη .-

Με τα μήλα φορτωμένη ,
και μετ' άνθη στολισμένη .
Έσκυφα να πάρω ένα ,
κι' η μηλιά μ' αντιλοήθη .
Μην το πάρεις μην αφήσεις ,
μην σίγουρο καθαρήσεις .-

" Στο σπίτι της νύφης μετά το κέρασμα γλυκού ,
τραγουδούν οι γυναίκες .- "

12ον.- Δεν ήρθε τ' αρχοντόπουλο ,
στην πόρτα σου να στέκει .
Ούτε να φάει , ούτε να πιεί ,
ούτε να σουρμπετιάσει .
Την νύφη που του τάζετε ,
ήρθε για να την πάρει .
Ας κάτσει να φάει , ας κάτσει να πιεί ,
κι' η κόρη μ' είναι έτοιμη και αυτή
Για να την πάρει .-

" Οι άντρες στον οντά τραγουδούν " .-

13ον.- Τραγούδι :
Δεν είναι μια κοντή σε τούτη γειτονιά ,
πώχει μαύρα μάτια και σγουρά μαλιά .
Μάννα της τις λέει δεν το πρόσεξες καλά ,
πούφυγες και πας στον πέρα μαχαλά .-

" Όταν μπαίνει ο μπράτιμος
στο δωμάτιο της νύφης να φορέσει
τα παπούτσια της - δώρο του γαμπρού " .-
Τραγουδούν οι γυναίκες .-

14ον.- Και συ καλέ μου μπράτιμε ,
κι' ειν' τα παπούτσια πούφερες ,
Της νύφης δεν τις άρεσαν ,
για πες τε τις , να καρτερεί .
Να πάει στην πόλη και ναρθεί
να φέρει τα καλύτερα .-

" Όταν ο μπράτιμος τελειώνει με τα προικιά
και φεύγουν για το σπίτι του γαμπρού .
Τραγουδούν : Οι γυναίκες στη νύφη "

15ον.- Έβγα μάννα να δείς τον ήλιο ,
ήρθε η ώρα για να φύγω .
Έβγα ιδές και το φεγγάρι ,
ήρθε ο νιός για να με πάρει .-

" Και συνεχίζουν : ώρα για να φύγουν :

..//..

- Τραγουδούν οι γυναίκες .-
- 18ον.- Ευχή σου με μαννούλα μου ,
 τώρα στο κίνημά μου .
 Με την ευχή μου μάτια μου ,
 τώρα στο κίνημά σου.

- Και συνεχίζουν με το ξεπροβόδη μα της νύφης .-
- Τραγουδούν οι γυναίκες .-
- 19ον.- Αφήνω γειά, αφήνω γειά . Γειά μαννούλα μου.
 Αφήνω γειά , αφήνω γειά πατέρα μου .
 Αφήνω γειά , αφήνω γειά στ' αδέρφια μου
 Και σεις πρώτα, και σεις πρώτα ξαδέρφια μου .-
-
- " Φεύγουν απο το σπίτι της νύφης ,
 όλοι μαζί για την Εκκλησία " .-
- Όλοι μαζί - τραγουδούν .-
- 20ον.- Σταθήτε παληκάρια , σταματήστε (δίσ)
 πολύ κρασί μην πιήτε και μεθύσετε.
 Το κρασί είναι πλάνος και πλανηέστε
 έξω μην κοιμηθήτε , κι' αρρωστήσετε.
 Γιατί το λεν αντάρα και λιανασροσιά ,
 και περπατούν οι κλέφτες τα μεσάνυχτα

- " Συνεχίζουν όλοι μαζί και τα δυό συμπεθερικά "
- Τραγούδι .-
- 21ον.- Όλα τα πουλάκια ζυγά - ζυγά ,
 τόρημο τ' αηδόνι το μοναχό .
 Τόρημο τ' αηδόνι το μοναχό
 κάθεται στον πύργο και κωρλαλεί .
 Κωρλαλεί και λέειπραματευτή ,
 που τη διάλεξες αυτή τη νέα ,
 που τη διάλεξες αυτή τη νειά .
 Την καγκελοφρύδα την όμορφη,
 μήτε σε κάστρο πήγα, μήτε σε χωριό ,
 μήτε σε Μοναστήρι καλογερίκό .
 Απ' το μαχαλά εβγήκα και στη γειτονιά,
 κι' έκοψε κλωνάρι και μού. *πόδασε..*

23ον.- Τραγουδούν στο δρόμο .-
 Πάει μονός κ'ήρθε ζευγάρι
 με την πέρδικα στο χέρι.
 Με την πέρδικα στο χέρι
 και με τ'άνθη στολισμένη .-

 " Κοντά στην Εκκλησία "

Οι γυναίκες όλες μαζί τραγουδούν :

24ον.- Εκκλησία μου φουντωτή
 φουντωτή καμαρωτή .
 Άνοιξε τις πόρτες σου
 και τα παράθυρά σου ,
 να δεχτείς τα νειόγαμπρα.-

 " Όταν τελειώνουν τα στέφανα και
 γυρίζουν για το σπίτι του γαμπρού " .-

25ον.- Τραγουδούν οι γυναίκες όλες μαζί .-
 Κι'η μάννα του , η μάννα του του κυρι γαμπρού
 στο παραθύρι , στο παραθύρι κάθεται.
 Με τους ανέμους , με τους ανέμους μάλωνε,
 πάψε τ'πάψε τ'άνεμοι πάψετε.
 Να κατακάτσει , να κατακάτσει ο κουρνιαχτός
 για να διαβεί , για να διαβεί το συμπεθερικό.-
 "και να διαβούγ , και να διαβούν τα νειόγαμπρα" .-

 " Και συνεχίζουν να τραγουδούν "

26ον.- Έβγα κυρά , έβγα κρά και πεθερά ,
 για να δεχτείς , για να δεχτείς τα νειόγαμπρα.
 Για να δεχτείς , για να δεχτείς την πέρδικα,
 που περβατάει , που περβατάει λεβέντικα.-

 Και συνεχίζουν να τραγουδούν :

27ον.- Έβγα πεθερά στη σκάλα,
 με το μέλι , με το μέλι με το γάλα .
 Με το μαστραπά στα χέρια,
 να δεχτείς , να δεχτείς τα περιστέρια.

 Κοντά στο σπίτι του γαμπρού
 οι γυναίκες απο το συμπεθερικό της νύφης.

" Τραγουδούν απο τη νύφη " .-

Καλήσπερα γειτόνισες, και σεις γειτονοπούλες,
 καλώς τη νύφη πούρχεται,
 πούρχεται με το σταυραετό
 πως βεργοκαμαρώνει.-

" Απαντούν οι συμπέθεροι του γαμπρού " .-

Στο δρόμο την ημέρα του γάμου .-
 Κόρη μ' που είσαι στον αργαλειό ,
 γυφαίνεις, ξεγυφαίνεις, κι' όλο εμένα με μαραίνεις.
 Γυφαίνεις τα , γυφαίνεις τα μεταξωτά,
 γυφαίνεις τα στρωσίδια, γειά σου αγάπη μου καινούργια.
 Κι' εγώ σε καταράστηκα, να τσακιστεί το χτένι,
 να τσακιστεί το χτένι, κι' όλο εμένα να μαραίνει.
 Να σου κοπούν πολλές κλωστές, να δένεις να ξεδένεις,
 να δένεις να ξεδένεις, κι' όλο εμένα να μαραίνεις.-

 Τραγούδι στο σπίτι της νύφης την ώρα που
 τελειώνει το κέρασμα του γλυκού .-

Τραγουδούν οι γυναίκες απο το γαμπρό :

Τραγούδι :

Δέν ήρθε τ' αρχοντόπουλο , στην πόρτα για να στέκει,
 στην πόρτα για να στέκει , στην πόρτα για να στέκει.
 Κι' ούτε να φάει κι' ούτε να πιεί , κι' ούτε να τραγουδήσει,
 κι' ούτε να τραγουδήσει.

Την κόρη που του τάξατε , ήρθε για να την πάρει,
 ήρθε για να την πάρει .-

" Οι τραγουδίστριες απο τη νύφη απαντούν :

Τραγούδι :

Ας κάτς να φάει, ας κάτς να πιεί, κι' ας καλοτραγουδήσει
 κι' ας καλοτραγουδήσει.

Κ' η κόρη τώρα είν' έτοιμη, μαζί με τα προικιά της,
 μαζί με τα προικιά της .-

Και συνεχίζουν όταν η νύφη βγαίνει
 απο την πόρτα του σπιτιού της .-

Τραγούδι :

Έχετε γειά γειτόνισες και σεις γειτονοπούλες,
 και σεις γειτονοπούλες.

Και γω πάω στο σπίτι μου και στα πεθερικά μου,
 και στα πεθερικά μου.-

Τραγουδούν :

Αφήνω γειά μαννούλα μου , αφήνω γεια πατέρα μου,
 αφήνω γειά αδέρφια μου, και σεις πρώτα ξαδέρφια μου.-

" Τραγούδια των κοριτσιών στ' αλώνια του χωριού "

Είναι όλα χορευτικά και χαρούμενα.

Αυτοί οι χοροί γίνονταν Πάσχα -

Χριστούγεννα .-

Το δεκαπενταύγουστο και σε άλλες ανάμεσα
 γιορτές .-

1ον.- Τραγούδια .-

Κόκκινο γλυκό μου μήλο , δίς
 και νεράντζι μου γραμμένο. "
 Ποιός σου τώπε δε σε θέλω, "
 κι έβαλες τα λερωμένα "
 βγάλτ' αυτά τα λερωμένα "
 κι έλα βράδυ με τε μένα. "
 Γω σε θέλω , παραθέλω "
 και σε λαχταρώ ο καϋμένος. "
 Θα σε κόψω κυπαρίση "
 θα σε κάνω κρύο βρύση. "
 Νάρχονται οι ξανθές να πλένουν "
 μαυρομάτες να λευκαίνουν . "

2ον.- ΕΝΑ ΠΟΥΛΙ ΘΑΛΑΣΙΝΟ (Στ'αλώνια)

Ένα πουλί θαλασινό , μ'ένα πουλί βουνίσιο
 κι ένα πουλί βουνίσιο.
 Μαλώνει το θαλασινό, και λέει στο βουνίσιο,
 και λέει στο βουνίσιο.
 Μη με μαλώνεις σταυραητέ , και μη με παραπέρεις,
 και μη με παραπαίρεις.
 Κι'εγώ πουλί δεν κάθομαι, στον τόπο σου να ζήσω,
 στον τόπο σου να ζήσω.
 Αν κάτσω Μάη και Θεριτή , κι'αυτόν τον Αλωνάρι,
 κι'αυτόν τον Αλωνάρι.
 Κι'αν κάτσω και τον Αυγουστο, και δυο και τρείς ημέρες,
 και δυο και τρείς ημέρες.
 Όσο να αυξήσω τα πουλιά , και να τα βυναμώσω.-
 και να τα δυναμώσω.
 Κ'ύστερα πάω στον τόπο μου, πάω στους δικούς μου,
 πάω στους δικούς μου .
 Κι'αν θέλεις έλα βρε πουλί, να δείς τους σπιτικούς μου
 να δείς τους σπιτικούς μου.
 Πως χαίρονται πως καρτερούν , τα ξένα τα πουλάκια,
 τα ξένα τα πουλάκια.-

3ον.- ΜΩΡ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ ΜΟΥ (Στ'αλώνια)

Ένα κομμάτι σύνεφο, μωρ'παπαδοπούλα μου,
 κι'ένα κομμάτι αντάρα, συμπεθέρα και κουμπάρα.
 Π'όρχεται απ'τον ουρανό, μωρ'παπαδοπούλα μου,
 και μες τ'αμπέλι μπαίνει, συμπεθέρα μη σε μέλει.
 Αυτό δεν ήταν σύνεφο, μωρ'παπαδοπούλα μου,
 κι'ουδέ κομμάτι αντάρα, συνπεθέρα και κουμπάρα.
 Μον'είν' η κόρη του παππά, μωρ'παπαδοπούλα μου,
 π'όρχεται απο τ'αμπέλι, κόρη αρραβωνιασμένη.
 Μον'είν' η κόρη του παππά, μωρ'παπαδοπούλα μου,
 με κίτρα στο μαντήλι , κόρη κανε ελεημοσύνη.
 Δυό μήλα τις εγύρεψα, μωρ. παπαδοπούλα μου,
 κι'αυτή μου δίνει πέντε, κόρη μου γελά με μένα.

..//..

Δεν θέλω εγώ τα μήλα σου, τα τσαλαπατημένα,
κόρη μην γελάς με μένα.

Θέλω τα δυό του κόρφου σου, μωρ, παπαδοπούλα μου,
τα μοσχχομυρισμένα, κόρη μη γελάς με μένα.-

4ον.- ΜΟΥ ΛΕΓΕΝ Η ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ (χορός στ' αλώνια)

Μ'ούλεγεν η μάννα μου, γιέ μου μάθε γράμματα,
γιέ μου μάθε γράμματα, μάθε κοντυλίσματα.

Κι'εγώ δεν την ήκουσα, πιστικός εγίνηκα.

Χίλια πρόβατα έβοσκα, κι'εβδομήντα δυό σκυλιά.

Φλογερίτσα έκανα, απο πετροκαλαμιά,
κάθε ράχη τη λαλώ κάθε κάστρο ακούγεται.

Τ'άκουσε η Γουμένισα, και η κυρά Βασίλισσα.

Ποιός είν' εκείνος που λαλεί, τη φλογέρα σαν πουλί,
σύρτε φέρτε τον εδώ, της φλογέρας τον υγιό.

Να λαλάει στις πόρτες μας, και στα παράθυρά μας.

Να ξυπνάει τις βάγιες μας, και τις βαγιοπούλες μας.

Να σηκώνονται πρωί, να ζυμώνουν τα ψωμιά.-

5ον.- ΚΟΥΠΑ - ΚΟΥΠΑ ΜΠΑΡΜΙΛΕΝΙΑ (Τραγούδι των κοριτσιών)

Κούπα - κούπα μπερμπιλένια, κόρη μαργαριταρένια

φκιάσε μου καλό γιοφύρι, να διαβώ να πάω πέρα

Στου παππά τη θυγατέρα, που πουλάει τα μήλα πέντε,

που πουλάει τα μήλα πέντε, τα κυδώνια δέκα πέντε.

Παίρνω σκίζω ένα λεμόνι, βρίσκω την αγάπη μέσα,

βρίσκω την αγάπη μέσα, με τα χέρια σταυρωμένα.

Με τα χέρια σταυρωμένα, και με τα μαλιά πλεγμένα.

Και με τα μαλιά πλεγμένα, ξέπλεξτα και ρίζτα πίσω,

ξέπλεξτα και ρίζτα πίσω, νάρθω εγώ να σε φιλήσω,

ξέπλεξτα και ρίζτα μπρός, νάρθω γω να μπω γαμπρός.-

6ον.- ΤΑ ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

Εσείς μωρέ παιδιά κλεφτόπouλα (δυό φορές)

παιδιά της Σαμαρίνας, μωρέ παιδιά καημένα,

παιδιά της Σαμαρίνας κι'ας είστε λερωμένα.

Σαν πάτε μωρέ, κάτω ότα χωριά " "

Κατά τη Σαμαρίνα, μωρέ παιδιά καημένα,

κατά τη Σαμαρίνα, κι'ας είστε λερωμένα.

Ντουφέκια, μωρέ να μή ρίξετε, " "

τραγούδια να μην πείτε, μωρέ παιδιά καημένα.

Τραγούδια να μην πείτε, κι'ας είστε λερωμένα.

Κι'αν σως ρωτήσσει, μωρ η μάννα μου " "

τίποτε για τ'εμένα, μωρέ παιδιά καημένα,

τίποτε για τ'εμένα, κι'ας είστε λερωμένα.

Μην πήτε μωρέ πως σκοτώθηκα " "

πως είμαι σκοτωμένος, μωρέ παιδιά καημένα,

πως είμαι σκοτωμένος, κι'ας είστε λερωμένα.

Πήτε της μωρέ πως παντρέφτηκα Δυο φορές
πως είμαι παντρεμένος , μωρέ παιδιά καημένα,
πως είμαι παντρεμένος , κι'ας είστε λερωμένα
Πήρα μωρέ πήρα την πλάκα πεθερά " "

7ον.- ΜΩΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩ Μ' (Ντολιά καθιστικό)

Αϊντε έτσι ν'ο κό
μωρή Πανάγιω μου .
Αϊντε έτσι είν'ο κόσμος
κι'ο ντουριάς .
Σαν τροχός γυρίζει ,
άϊντε δε σ'αρνιούμαι
κρύα βρύση .
Αϊ για πάρε συ μωρή Πανάγιω μου
άϊντε για πάρε εσύ τη ρόκα σου ,
κι'εγώ τον ταμπουρά σου .
Αϊντε δεν σ'αρνούμαι παντρεία μου
άϊντε να πάμε να μωρή Πανάγιω μου
άϊ να πάμε να γλεντήσουμε
κοντά στην πεθερά σου
Αϊντε δεν σ'αρνούμαι παντρεία μου .-

8ον.- Β Α Σ Ι Λ Ω (χορευτικό)

Δόσμου μά - καημένη μάννα
δόσμου μάννα την ποδιά μου
Για να πάω καλέ μου μάννα ,
για να πάω να χορέψω .
Για να πάω να χορέψω ,
μαύρα μάτια να ψαρέψω

9ον.- ΣΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΣΟΥ ΣΤ'ΑΛΩΝΙ ΣΟΥ (Στ'αλώνιά - χορευτικό κοριτσ

Στην πόρτα σου στ'αλώνι σου ,
τρανός χορός που γίνεται .
Τρανός κι'αδιπλογυριστός .
Πήγα κι'εγώ και πιάστηκα
μ'ένα πρωτοπαλήκαρο .
Αητός παληκαράκι μου
μη σφίγγεις το χεράκι μου
μελάνιασαν τα δάχτυλα
απο το δαχτυλίδι μου .-

10ον.- ΒΛΑΧΑ - ΜΩΡΗ ΒΛΑΧΑ (Χορευτικό)

Βλάχα μωρή Βλάχα - Βλάχα βλαχοπούλα
Σούπα μικρή Βλάχα- στο χορό μην μπαίνεις
Στο χορό μην μπαίνεις , τα παιδιά μαραίνεις .-
Μάρανες μωρ Βλάχα , μάρανες κι'εμένα
που μ'έχει η μάννα μ'ένα .-

11ον.- ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΑΚΙ (Τραπεζιού - χορευτικό)

- 1.- Τούτο το καλοκαίρακι,
κηνυγούσα ένα πουλάκι.
- 2.- Κηνυγούσα προσπαθούσα,
να το πιάσω δεν μπορούσα.
- 3.- Κι έστησα μαύρα τα ξώβεργά μου,
κι ήρθε η πέρδικα κοντά μου.
- 4.- Ν'έπαψα ν'απ'το κηνύγι,
το πουλί για να μου φύγει.
- 5.- Κι άρχισα να τραγουδάω,
το βιολί μου να λαλάω.
- 6.- Τα τραγούδια του βιολιού μου,
τόφεραν στην καμαρή μου.
- 7.- Και με τα καρώματά του,
τόβαλα στην αγκαλιά μου.

12ον.- ΔΕ ΣΤΟΠΑ ΝΙΚΟΛΑΚΗ ΜΟΥ (Χορευτικό στ'αμπέλια)

- 1.- Δε στό είπα Νικολάκη μου,
και συ Γραμματικέ μου.
- 2.- Μην πάρεις τον κατήφορο,
στην άκρη στο ποτάμι.
- 3.- Τι το ποτάμι είναι θαλά,
θολό - θολό κατεβασμένο.
- 4.- Φέρνει λιθάρια ριζωτά,
δέντρα, δέντρα ξεριζωμένα.
- 5.- Κι'απάνω σε μια γλυκομηλιά,
δυο αδερφία αγκαλιασμένα.
- 6.- Το ένα το λένε Κωνσταντή,
και τ'άλλο Νικολάκη.-

13ον.- ΠΗΓΑΙΝΑ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ (Χορευτικό - Στ'αλώνια)

- 1.- Πήγαινα μωρ'πήγαινα,
πήγαινα τον ποταμό.
- 2.- Πήγαινα στον ποταμό,
και στην άκρη του γυαλού,
- 3.- Μανουσάκια μάζευα,
του Κωστάκη τ'άδινα.
- 4.- Κώστα μου τα ματάκια σου,
πουν τα μανουσάκια σου.
- 5.- Μές τον κόρφο στ'άβαλα,
μέσα σε μια καλαμιά.-

14ον.- ΜΙΑ ΚΟΚΚΙΝΟΦΟΡΕΜΕΝΗ (Χορευτικό στ'αλώνια)

- 1.- Μια κοκκινοφορεμένη,
μούχει την καρδιά χαμένη.
Πως να καν'μωρή μάννα μου

δεις

Πως να καν να τη γελάσω
 το χεράκι της μα πιάσω.
 Κι'αν την δεις μωρή μάννα μου,
 κι'αν την δεις και πάρει ξύλο,
 πάει να πει σε θέλει φίλο.
 Κι'αν την δεις μωρή μάννα μου ,
 κι'αν την δεις και πάρει πέτρα,
 παρ'τα μάτια σου και φεύγα.
 Κι'αν την δεις μωρή μάννα μου ,
 κι'αν την δεις και κοκκινήσει
 πάλι εσένα θ'αγαπήσει.-

Δις

Δις

Δις

15ον.- ΠΕΡΑ ΣΕ ΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ

Χορευτικό στ'αλώνια του χωριού

- 1.- Πέρα σε κείνο το βουνό ,
μάννα και θυγατέρα δυό .
- 2.- Μάννα και θυγατέρα δυό ,
μάζευαν το βασιλικό .
- 3.- Μάζευαν το βασιλικό ,
και κειπου τον μαζεύανε,
- 4.- Και κει που τον μαζεύανε
και τον δεματοδένανε .
- 5.- Και τον δεματοδένανε ,
βρίσκουνε ένα νιούτσικο
- 6.- Μάννα μ'τι να τον κάνουμε ,
τον νιούτσικο που βρήκαμε .
- 7.- Στο σπίτι να τον πάρουμε ,
γαμπρόν για να τον κάνουμε.-

17ον.- ΕΨΕΣ ΜΑΛΩΝΑΜΑΝ ΤΑ ΔΥΟ

(Τουρνοβίτικο - Χορευτικό)

- 1.- Εψές μάλωναμαν τα δυό ,
με τη μιά και με την άλλη .
Μούρθε ζάλη μεγάλη .
- 2.- Με ζάλισαν με αντράλεψαν ,
και με βάλανε στη μέση,
να διαλέξω πιά μ'αρέσει .
- 3.- Κι'εγώ σαν γνωστικό παιδί ,
τις φίλησα με γνώση ,
σαν καμμιά να μην κακιώσει.-

18ον.- ΣΤΑ ΣΑΝΙΔΙΑ - ΣΤΑ ΣΑΝΙΔΙΑ (Χορευτικό των κοριτσιών)

- 1.- Στα σανίδια - στα σανίδια,
στα λευκό πελεκημένα .
- 2.- Παίξε πάνω , παίξε κάτω ,
σαν του Γιάννου τη γυναίκα
- 3.- Πού 'χασε τον αρραβώνα ,
την αρραβωνιαστικιά του

Δις

Δις

Δις

18ον.- ΜΩΡ ' ΔΕΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Μωρ' Δεροπόλιτισσα , μωρ' καημένη ,
μωρ' Δεροπόλιτισσα , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 2.- Σύντας πας στην Εκκλησιά , μωρ' καημένη ,
σύντα πας στην Εκκλησιά , ζη μωρ , ζηλεμένη.
- 3.- Με λαμπάδες με κεριά , μωρ' καημένη ,
με λαμπάδες με κεριά , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 4.- Και με μοσκοθυμιατά , μωρ' καημένη ,
και με μοσκοθυμιατά , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 5.- Για προσκύνα και για μας , μωρ' καημένη ,
για προσκύνα και για μας , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 6.- Για τ'εμάς τους Χριστιανούς , μωρ' καημένη ,
για τ'εμάς τους Χριστιανούς , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 7.- Τι μας πλάκωσε η τουρκιά , μωρ' καημένη ,
τι μας πλάκωσε η τουρκιά , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 8.- Και μας σφάζουν σαν τ'αρνιά , μωρ' καημένη ,
και μας σφάζουν σαν τ'αρνιά , ζη μωρ' ζηλεμένη.
- 9.- Σαν τ'αρνιά της πασχαλιάς , μωρ' καημένη ,
σαν τ'αρνιά της πασχαλιάς , ζη μωρ' ζηλεμένη.-

19ον.- ΣΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (Τραπεζιού)

Στης Αλεξάνδρας το βουνό ,
αμάξι κατεβαίνει
Αμάξι ολοκαίνουργο ,
στ'ασήμι φορτωμένο .
Στ'ασήμι και στα μάλαμα ,
και στο μαργαριτάρι .
Τρείς ελάφινες το τραβάν ,
και τρία παληκάρια .
Τραβάτε ελάφια , τραβάτε ,
και σεις βρε παληκάρια .
Να πα να ξεφορτώσουμε ,
στα πράσινα λιβάδια .
Να φαν οι μούλες μασταί ,
και τ'άλογα κριθάρι
και μεις να γιοματίσουμε

21ον.- ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΟΡΦΕΣ (Χορευτικό)

1ον.- Όλες οι όμορφες τ'όχουν καμάρι
και μια μικρή μελαχροινή
αυτή έχει τη χάρη .

Τούρκος την αγάπησε
και θέλει να την πάρει
σφάζεται σκοτώνεται , μ
τούρκος δεν γίνεται
Πέρδικα γίνομαι ,
κοντά στο βουνό πηγαίνω
στα μαύρα ντύνομαι ,
τούρκο δεν παίρνω

δισ

δισ

22ον.- ΓΙΑ ΔΕΣ ΛΕΒΕΝΤΗ ΠΟΥΧΩΜΕ (χορευτικό κοριτσιών)

- I.- Για δεσ μωρέ για δεσ ,
λεβέντη πώχουμε. δισ
- 2.- Για δεσ λεβέντη πώχουμε ,
που σέρνει το χορό μας δισ
- 3.- Άσπρος είναι κι άσπρα φορεί
κι άσπρη είν η φορεσιά του δισ
- 4.- Λεβέντης είσαι μάτια μου
και κουρνιαχτό δεν βγάζεις δισ
- 5.- Σαν παίρνεις τον ανήφορο,
λιανο κρατάς τη μέση. δισ
- 6.- Μην η μερούλα σε πονεί ,
μην η καρδιά σε σφάζει . δισ
- 7.- Ούτε η μερούλα με πονεί ,
ούτε η καρδιά με σφάζει δισ
- 8.- Το κάνω για τη λεβεντιά,
για μια γειτονοπούλα δισ
- 9.- Γειτόνισσα , δαιμόνισσα,
καικά γειτονοπούλα δισ
- 10.- Το πούρθα και δε μ'άνοιξες ,
απο την πορτοπούλα . δισ
- II.- Δεν τόξερα λεβέντη μου,
πως είν η αφεντιά σου δισ

23ον.- ΔΕΝ ΜΟΥ ΒΑΡΟΥΝ ΤΑ ΞΕΝΑ (χορευτικό στ'αλώνια)

- I.- Δεν με βαρούν τα ξένα,
κι ούτε τα μακρυνά δισ
- 2.- Μον μου βαρούν της κόρης
τα καμώματα δισ
- 3.- Παίρνει χαρτί και πένα ,
και μου προβοδάει δισ
- 4.- Ν'όπου κι αν είσαι ξένε,
γρήγορα ν'αρθείς δισ
- 5.- Εμένα με παντρεύουν ,
και με προξενούν δισ
- 6.- Και μου δίνουν ένα γέρο,
εξήντα δυό χρονών δισ
- 7.- Το βράδυ με μαλώνει ,
για τα στρώματα . δισ
- 8.- Κάθε πρωϊ με στέλνει ,
για κρύο νερό . δισ
- 9.- Μικρό κουβά μου δίνει ,
κι άλυσσο κοντό . δισ
- 10.- Απ'τα σγουρά μαλλιά σου ,
ν'άκοψα κι εγώ δισ
- II.- Κι έσμιξα τον κουβά μου ,
κι έβγαλα νερό .- δισ

24ον.- Η ΖΕΡΒΟΠΟΥΛΑ (χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Τώρα που μπήκα στο χορό ,
θα πω κι 'ένα τραγούδι .
- 2.- Να νοστιμήση ο χορός ,
να μπει κι 'ο κόσμος όλος .
- 3.- Πήγα και γώ και πιάστηκα ,
κοντά στη ζερβοπούλα .
- 4.- Που λάμπουν τα παπούτσια της ,
κι 'αστράφτει η φορεσιά της .
- 5.- Κι 'άσπρο λουλούδι φύτρωσε ,
μες την περπατησιά της .-

25ον.- ΜΠΑΤΕ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΟΡΟ (χορευτικό στ'αλώνια)

- 1.- Μπάτε κορίτσια στο χορό ,
τώρα ν'απόχετε καιρό .
- 2.- Γιατί ταχειά παντρεύσετε ,
σπιτονοικοκυρεύεστε .
- 3.- Δεν σας αφήν'οι άντρες σας ,
να πάτε στις μαννάδες σας .
- 4.- Δεν σας αφήνουν τα παιδιά ,
να πάτε σ'άλλη γειτονιά .
- 5.- Δεν σας αφήν'οι πεθεροί ,
να πάτε εκεί πουν'οι χοροί .
- 6.- Δεν σας αφήν'οι πεθερές ,
εκεί πούναι οι χαρές .
- 7.- Τους άντρες τους μεθύζουμε ,
και τους αποκοιμήσουμε .
- 8.- Και τα παιδιά τα δέρνουμε ,
κοντά μας δεν τα παίρουμε .
- 9.- Και την κακή την πεθερά ,
την βάζουμε στην πυροστιά .
- 10.- Και τον κακό τον πεθερό ,
τον κάνω όπως θέλω εγώ .-

26ον.- ΚΑΤΩ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΤΥ (χορευτικό στ'αλώνια)

- 1.- Κάτω στον κάμπο τον πλατύ,
γυιέμ'στα πράσινα λειβάδια ,
φάτε , πιέτε παληκάρια .
- 2.- Τούρκα δέρνει τη σκλάβα της ,
γυιέμ'τη δέρνει τη μαλώνει,
και βαρειά τη βαλαντώνει .
- 3.- Δείρε με τούρκα μ'δείρεμε ,
δείρεμε και μάλωσέ με ,
και βαρειά βαλαντωσέ με .
- 4.- Βράδυ που θάρθει ο αφέντης μου,
όλα θα τα μαρτυρήσω ,
τούρκα σκλαβα να μη ζήσω .

..//..

- 5.- Το τ'είδες σκλάβα και θα πείς ,
 άει και τι θα μαρτυρήσεις,
 τούρκα σκλάβα να μη ζήσεις.
- 6.- 'Ότ' είδαν τα ματάκια μου ,
 ν'όλα θα τα μαρτυρήσω ,
 τούρκα σκλάβα να μη ζήσω .-
-

27ον.- ΡΙΝΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΟΥ (Τουρνοβίτικο) χορευτικό στ'αλώνια.

- 1.- Δε στόπα εγώ μωρ'ρίνα μου ,
 δε στόπα Κατερίνα μου .
- 2.- Στό γυαλό μην καταιβείς ,
 Κατερίνα μου να ζείς .
- 3.- Κι'αν ο γυαλός φέρνει φουρτούνα ,
 Ρίνα Κατερίνα μου .
- 4.- Μην σε πάρει και πνιγείς ,
 Κατερίνα μου να ζείς .
- 5.- Κι'αν με πάρει, που θα με πάει,
 Ρίνα μου και Κατερίνα .
- 6.- Κάτω στα βαθειά νερά ,
 Ρίνα και Κωνσταντινιά .
- 7.- Το κορμί μου κάνω βάρκα ,
 Ρίνα Κατερίνα μου .
- 8.- Και τα χέρια μου κουπιά ,
 Ρίνα και Κωνσταντινιά .
- 9.- Το μαντήλι μου παντιέρα ,
 Ρίνα Κατερίνα μου .
- 10.- Να σε κλέψω μια βραδυά ,
 Ρίνα και Κωνσταντινιά .-
-

28ον.- ΝΑΧΑ ΝΕΡΑΝΤΖΙ ΝΑΡΙΧΝΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Ναχα νεράντζι ν'άρχιχνα ,
 στο πέρα παραθύρι .
- 2.- Να τσάκιζα το μαστραπά ,
 πούχει το μόσκος μέσα .
- 3.- Κι'ο μαστραπάς τσακίστηκε ,
 κι'εχύθη ο μόσκος μέσα .
- 4.- Γι'ασε το λέω αγάπη μου ,
 που είσαι στο παραθύρι .
- 5.- Το μαντηλάκι που κεντάς ,
 εμένα να το στείλεις .
- 6.- Να μην το στείλεις μοναχό
 παρά με χελιδόνι .
- 7.- Κι'εκείνη το παράκουσε ,
 και μοναχό το στέλνει .-
-

..//..

- 1.- Μια όμορφη γειτόνισα ,
και μια καλή αρχόντισσα. δισ
- 2.- Με τρέλανε η δαιμόνισα ,
με τρέλανε η δαιμόνισα ,
τρεις χρόνους που την αγαπώ ,
κι' αντρέπουμε να της το πώ . δισ
- 3.- Σύρε μάννα μ' και πέλας το
κρυφά κουβέτσας της το. δισ
- 4.- Παίρνει κι' αυτή τη ρόκα της ,
και πάει ψιλογνέθοντας . δισ
- 5.- Καλή μερά γειτόνισα ,
καλώς την την αρχόντισσα . δισ
- 6.- Κόρη μ' ο γυιός μου σ' αγαπεί ,
κι' αντρέπεται να σου το πεί . δισ
- 7.- Σαν μ' αγαπά δεν έρχεται ,
τί είναι μικρός κι' αντρέπεται. δισ
- 8.- Τα λόγια τι τα θέλετε ,
τα πάτε και τα φέρνετε . δισ
- 9.- Πες του ν' αρθεί ένα πρωί ,
να πιούμε τον καφέ μαζί . δισ
- 10.- Πες του ν' αρθεί ένα πουρνό ,
να πιούμε τον καφέ τα δυό .

32ον.- ΕΝΥΧΤΩΣΕ ΚΑΙ ΒΡΑΔΥΑΣΕ (Χορευτικό στ' αλώνια του χωριού)

- 1.- Ενύχτωσε και βραδυασε ,
πάει κι' αυτή η μέρα . δισ
- 2.- Παν τα πουλάκια στις φωληές ,
και τα παιδιά στα σπίτια . δισ
- 3.- Πάνω κι' εγώ σ' ένα χωριό ,
και μέσα δεν με μπάζουν . δισ
- 4.- Στέκομ' ορθός και τραγουδώ ,
και λέω ένα τραγούδι . δισ
- 5ον. Κορίτσια μαυρομάτικα ,
κρασάτα κι' ομορφούλια. δισ
- 6.- Να σας ρωτήσω να σας πώ
να σας καλοξετάσω . δισ
- 7.- Μην είναι τούρκοι στο χωριό ,
μην είναι ντερβεναγάδες . δισ
- 8.- Που ξέρω γω αφέντη μου,
ποιός είναι και δεν είναι . δισ

33ον.- ΕΜΠΑΤΕ ΑΓΟΡΙΑ ΣΤΟ ΧΟΡΟ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Εμπάτε αγόρια στο χορό ,
κορίτσια στα τραγούδια
- 2.- Να δείτε κεντητές ποδιές ,
πως πιάνετε η αγάπη .
- 3.- Απο τα μάτια πιάνεται
στα χείλη κατεβαίνει ,
- 4) Κι' απο τα χείλη στην καρδιά ,
ριζώνει και δε βγαίνει.-

34ον.- ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΑΚΙ ΚΟΚΚΙΝΟ

(Τουρνοβίτικο) χορευτικό στ'αλώνια του χωριού

- 1.- Τριανταφυλάκι κόκκινο ,
και ρόϊδο μου $\Gamma\alpha$ μένο. δεις
- 2.- Και κοριτσάκι ανύπαντρο ,
μικρό αρραβωνιασμένο . δεις
- 3.- Τι έχεις κύρη μ'και θλίβεσε ,
και χύνεις μαύρο δάκρυ . δεις
- 4.- Μη με στανιό σ'αγάπησα ,
μήνα με στανιό σε πήρα . δεις
- 5.- Με θέλημα της μάννας σου ,
με θέλημα δικό σου . δεις.-

(Ο δεύτερος στοίχος επαναλαμβάνεται)

Όλα είναι των γυναικών και κοριτσιών που χόρευαν τραγουδώντας τα στ'αλώνια και τα χοροστάσια του χωριού.-

Τα τραγουδούσαν πολύ ωραία όλος ο κύκλος του χορού ,
απο γυναίκες νιόπαντρες συνήθως και τα κορίτσια ,
στολισμένες με τις ωραίες τους φορεσιές .-

35ον.- ΕΝΑ ΠΟΥΛΙ ΘΑΛΑΣΙΝΟ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Ένα πουλί θαλασινό ,
κι ένα πουλί βουνίσιο δεις
- 2.- Ράχη τη ράχη περπατάω ,
λιθάρι το λιθάρι δεις
- 3.- Γυρίζει το θαλασινό ,
και λέει στο βουνίσιο . δεις
- 4.- Μη με μαλώνεις σταυραητέ ,
και μη με παραδέρνεις , δεις
- 5.- Ν'ερχέ πουλί δεν κάθομαι ,
στην τόπο σου να ζήσω .- δεις

36ον.- ΚΑΤΩ ΣΤΑ ΠΕΝΤΕ ΜΑΡΜΑΡΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Κάτω στα πέντε μάρμαρα ,
Γιέ μ'στα έξι λιθαρίτσια
δεν μπορώ η μάνν'η μάννα
δεν μπορώ .-
- 2.- Ν'εκεί κοράσιο είν'άρρωστο,
βαρειά για να πεθάνει ,
δεν μπορώ η μά'μωρ'μάννα μ'
δεν μπορώ .-
- 3.- Μια μπαινοβγαίνουν οι γιατροί ,
δεν μπορούν να το γιατρέψουν ,
δεν μπορώ η μά'η μάννα μ'δεν μπορώ.
- 4.- Και μπαινοβγαίν'η μάννα της ,
τραβάει τα μαλιά της ,
δεν μπορώ η μά'μωρ'μάννα μ, δεν μπορώ
- 5.- Για σήκ'απάνω κύρη μου ,
και κάτσε παρακάτω ,
δεν μπορώ η μα'μωρ'μάννα μ'
δεν μπορώ .-

- 6.- Γιατ' ήρθαν οι συμπέθεροι ,
 ήρθαν για να σε πάρουν .
 Δεν μπορώ η μα μωρ' μάννα μ'
 δεν μπορώ .-
- 7.- Δωρήστε στους συμπέθερους ,
 μεταξωτές πατούνες ,
 Δεν μπορώ η μα μωρ' μάννα μ'
 δεν μπορώ .-
- 8.- Δωρήστε και στο νειόγαμπρο ,
 μεταξωτή γραβάτα .
 Δεν μπορώ η μα μωρ' μάννα μ'
 δεν μπορώ .-
- Σύρτε φέρτε το γιατρό .-
-

37ον.- ΣΑΝ ΠΑΙΡΝΩ ΕΝΑΝ ΑΝΗΦΟΡΟ (Χορευτικό στ' αλώνια)

- I.- Σαν παίρνω έναν ανήφορο ,
 πέρδικα μωρ' πέρδικα .
- 2.- Κι' έναν ανηφοράκη ,
 περδικούλα μου γραμμένη .
- 3.- Να βρώ μια πέτρα ριζωτή ,
 πέρδικα μωρ' πέρδικα .
- 4.- Να ριζωθή να κάτσω ,
 περδικούλα μου γραμμένη .-
- 5.- Ν' αφουγκραστώ την πέρδικα ,
 πέρδικα , μωρ' πέρδικα .
- 6.- Την αηδονολαλούσα ,
 περδικούλα μου γραμμένη .
- 7.- Πως καταριέται τον αητό ,
 πέρδικα μωρ, πέρδικα .
- 8.- Πως λέει στο σαΐνη ,
 περδικούλα μου γραμμένη .
- 9.- Μωρέ παιδί αδίκευτο ,
 πέρδικά μου πέρδικα .
- 10.- Πως λέει στο σαΐνη ,
 πέρδικα μωρ' πέρδικα .
- 11.- Θέλεις να φας κι' εμένα ,
 περδικούλα μου γραμμένη .-

39ον.- ΟΛΕΣ ΟΙ ΝΙΕΣ ΠΑΝΤΡΕΥΟΝΤΑΙ

Κοριτσιών στα χοροστάσια.-

- I.- Όλες οι νιές παντρεύονται ,
 κι' όλες οι μαυρομάτες . δεις
- 2.- Κι' εγώ η Γιαννούλα η γιδόμορφη ,
 πήρα το μαραζιάρη " "
- 3.- Του στρώνω πέντε στρώματα ,
 κι' οχτώ μαξιλαράκια " "
- 4.- Σήκω μαράζι μ' πλάγιασε ,
 σήκω μαράζι μ' πέσε. " "
- 5.- Να πέσεις ν' αποκοιμηθείς ,
 νάρθω κι' εγώ κοντά σου . "

40ον.- ΔΕ ΣΕ ΘΑΡΟΥΣΑ ΠΟΤΑΜΙΑ (Στ' αλώνια χορευτικό)

- 1.- Δεν σε θαρούσα ποταμιά ,
Ρούσσα και Κωνσταντινιά .
- 2.- Νερό να καταιβάζεις ,
Κωνσταντινιά γραμμένη .
- 3.- Σέρνεις λιθάρια ριζωτά ,
Ρούσσα και Κωνσταντινιά .
- 4.- Πεύκα ξεριζωμένα ,
Κωνσταντινιά γραμμένη .
- 5.- Σέρνεις και μια γλυκομηλιά ,
Ρούσσα και Κωνσταντινιά .
- 6.- Στα μήλα φορτωμένη ,
Κωνσταντινιά γραμμένη .
- 7.- Κι' απάνω στα κλωνάρια της ,
δυό άνθρωποι αγκαλιασμένοι ,
Κωνσταντινιά γραμμένη .
- 8.- Κι' άλλοι τους λεν αντρόγυνο ,
κι' άλλοι πρώτα ξαδέρφια ,
Κωνσταντινιά γραμμένη .

42ον.- ΣΥΡΕ ΜΑΝΝΑ ΠΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ

- (Χορευτικό κοριτσιών - ιδιόρυθμο)
- 1.- Σύρε μάννα , πες του Γιάννη ,
θα με πάρει τι θα κάνει .
 - 2.- Δεν σε παίρνει δεν σε θέλει ,
τσιούπρα μ' σε κοροϊδεύει .
 - 3.- Τάξ 'του μάννα μ' τη γομάρα ,
μα τον πιάσει στραβομάρα .
 - 4.- Δεν σε παίρνει δε σε θέλει ,
τσιούπρα μου σε κοροϊδεύει .
 - 5.- Τάξ 'του μάννα μ' και τα γίδια ,
για ν' αλλάξει δακτυλίδια .
 - 6.- Δεν σε παίρνει , δε σε θέλει ,
τσιούπρα μου σε κοροϊδεύει .
 - 7.- Τάξ του μάννα μ' και τη γάστρα ,
για να γίνει ξίκ κι' πάστρα .

43ον.- Π Ω Γ Ω Ν Η Σ Ι Ο

Δρόμους και μονοπάτια
να μην τα βαρεθείς .
Τα μαύρα σου τα μάτια ,
μ' ανάψανε φωτιά .
Και δεν μπορώ ο μαύρος ,
να βρώ παρηγοριά .
Ήλιες μου και φεγγάρι ,
κι' αστέρι λαμπερό .
Φαρμάκι με ποτίζεις
μα εγώ σε αγαπώ .-

44ον.- ΜΩΡΗ ΚΟΝΤΟΥΛΑ ΛΕΜΟΝΙΑ (Χορευτικό στ'αλώνια)

- 1.- Μωρή κοντούλα λεμονιά ,
με τα πολλά λεμόνια .
- 2.- Χαμήλωσε τους κλωνους σου ,
να κόψω ένα λεμόνι .
- 3.- Για να το ζήσω να το πιώ ,
να μου διαβούν οι πόνοι .
- 4.- Τον πόνο π'ούχω στην καρδιά ,
μαράζι στο κεφάλι .
- 5.- Πότε μικρή μεγάλωσεως ,
και γίνηκες δασκάλα .
- 6.- Έλα να πάμε στα βαρκά ,
να μάσουμε σταφύλια.-

44α .- ΤΗΝ ΠΕΡΔΙΚΑ ΤΗΝ ΠΙΑΣΑΝΕ .-

(Χορευτικό τσιάμικο στ'αλώνια)

- 1.- Την πέρδικα την πιάσανε ,
και στο κλουβί τη βάλανε .
- 2.- Για να λαλάει κάθε πρωί ,
και να ξυπνάει τα νειόγαμπρα .
- 3.- Γειά σου χαρά σου , μωρή πέρδικα ,
που περβατείς λεβέντικα .
- 4.- Θα στήσω βρόχια στα βουνα ,
για να σε πιάσω ζωντανή .
- 5.- Και θα σε βάλω στο κλουβί ,
να κελαϊδεείς κάθε πρωί .-

45ον.- ΜΗ ΧΑΛΑΤΕ ΤΟ ΧΟΡΟ (Χορευτικό στ'αλώνια)

- 1.- Μη χαλάτε το χορό ,
τ'είμαι ξένος θε να ιδώ .
- 2.- Τ'είμαι ξένος θε να δώ ,
για να πάω να μολογώ .
- 3.- Στον απάνω μαχαλά ,
και στην κάτω η γειτονιά .
- 4.- Και στην κάτω γειτονιά ,
πού ν'τα σπίτια τα ψηλά .
- 5.- Μα τον Άγιο Αθανάση ,
ο χαρός να μη χαλάσει .
- 6.- Μα τον Άγιο το Νικόλα ,
ο χορός τα θέλει όλα .
- 7.- Μα τον Άγιο Κωνσταντίνο ,
το χορό δεν τον αφήνω .
- 8.- Μα τον Άγιο Άηλιά ,
ο χορός θέλει βιολιά .
- 9.- Μη χαλάτε το χορό ,
είμαι ξένος θε να δώ .
- 10.- Να χορτάσω το χορό ,
για να πάω να ομολογώ .-

46ον.- ΒΕΡΓΟΥΛΑ ΜΟΥ (Χορευτικό στ' αλώνια)

- 1.- Όλες οι βε ... βεργούλα μου ,
όλες οι βέργες είν' εδώ .
- 2.- Και μια βέργα , βεργούλα μου ,
και βέργα , δεν είν' εδώ .
- 3.- Πάεισε στη βρύ... βεργούλα μου ,
πάεισε , στη βρύση για νερό .
- 4.- Πάω κι' εγώ ... βεργούλα μου ,
πάω κι' εγώ κατόπι της .
- 5.- Να της θολώ ... βεργούλα μου ,
να της θολώσω το νερό .
- 6.- Να της τσακί ... βεργούλα μου ,
να της τσακίσω το σταμνί .
- 7.- Να πάει στη μά ... βεργούλα μου ,
να πάει στη μάννα τς' αδειανή .-

46ον.- Η ΛΕΜΟΝΙΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

- 1.- Μπερδεύτηκε μια λεϊμονιά ,
με μια νεραντζοπούλα . δεις
- 2.- Έτσι μπερδεύτηκα κι' εγώ ,
με μια γειτονοπούλα . δεις
- 3.- Γειτόνισα δαιμόνισσα
κακή γειτονοπούλα . δεις
- 4.- Πούρ' θα και δε μου ανοίξεις ,
απο τη θυροπούλα . δεις
- 5.- Δεν τ' όξερο καβέντη μου ,
πούταν η φρεντιά σου . δεις
- 6.- Να σηκωθεί ν' ανοίξω εγώ ,
για να χαρεί η καρδιά σου ,
για να χαρεί η καρδιά σου .-

47ον.- ΒΛΑΧΑ ΜΕ ΛΕΝΕ ΒΡΕ ΠΑΙΔΙΑ

Νέο τραγούδι - Χορευτικό γυναικών .-

βλάχα με λένε βρε παιδιά , όλοι οι πρωτευουσιάνοι
Γιατί αγαπάω το χωριό , και πιο πολύ τη στάνη
βλάχα κι' αν είμαι χαίρουμαι , το λέω με καμάρι .
Την πόλη δεν την αγαπώ , μ' αρέσει το θυμάρι .
Σαν βγαίνω με τα πρόβατα , νοιώθω χαρά μεγάλη .
βλάχα κι' αν είμαι χαίρουμαι , το λέω με καμάρι .-

48ον

Στην άμμο - άμμο πήγαινα

Χορευτικό στα δυό

Στην άμμο - άμμο πήγαινα
την θάλασσα ν' αγνλαντευα

Θάλασσα πικροθάλασσα
τι μούκανες τον άντρα μου

Τι μούκανες τον άντρα μου
το φως μου και τα μάτια μου

Τον άντρα σου η μαύρη εγώ
τον άντρα σου τον έπνιξα

Τον άντρα σου τον έπνιξα
και στα βαθειά τον έριξα .-

----- . -----

49ον.- Ο ΝΤΕΛΗ ΠΑΠΠΑΣ

(κουγώ τον άνεμο κι' αχάει-Μωρέ Παππά-Ντελή Παππά)

Ακούγω και μαλώνει - Ντελή Παππά λεβέντη .

Με τα βουνά εμάλωνε, μωρέ Παππά Ντελή - Παππα

με τα βουνά μαλώνει, Ντελή Παππά λεβέντη .

Που ήταν μικρός στα γράμματα-Μωρέ Παππά-Ντελή Παππά

αυτόν τον Παππά Γιώργη - Ντελή Παππά λεβέντη.

Που ήταν μικρός στα γράμματα-Μωρέ Παππά - Ντελή Παππά

μικρός στα πινακίδια - Ντελή Παππά λεβέντη.

Και τώρα στα γεράματα - Μωρέ Παππά - Ντελή Παππά

εβγήκε πρωτοκλέφτης - μωρέ Παππά λεβέντη .

Όλα τα κάστρα πάτησε - μωρέ Παππά Ντελή Παππα ,

κι' όλα τα Μοναστήρια - Ντελή Παππά λεβέντη .

Το Μοναστήρι στους Αγυιούς-μωρέ Παππά ντελή Παππά

δεν μπορ 'να το πατήσει - Ντελή Παππά λεβέντη.

Τρουγύρω - γύρω τόφερε - Μωρέ Παππά Ντελή Παππά

τη σκάλα δεν τη βρήκε - Ντελή Παππα λεβέντη .-

----- . -----

..//..

50ον.- Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Ο Κωνσταντάς κι' ο Κωνσταντής ,
κι' ο μικροκωνσταντίνος (Κωνσταντάκη μου)
 - 2.- Τρείς χρόνους επερβάταγε
να βρεί καλή γυναίκα (Κωνσταντάκη μου)
 - 3.- Να βρεί ψιλή, να βρεί λιχνή ,
να βρεί της ορεξιάς του (Κωνσταντάκη μου) .
 - 4.- Κι' ηύρε ψιλή , κ' ηύρε λιχνή
κ' ηύρε της ορεξιάς του (Κωνσταντάκη μου) .
 - 5.- Τρείς χρόνους γράφουν τα προικιά,
και τρείς τ' απανοπροίκια (Κωνσταντάκη μου) .
 - 6.- Και τα κρυφά της μάννας της ,
λογαριασμό δεν έχουν (Κωνσταντάκη μου) .
 - 7.- Όλον τον κόσμο κάλεσε ,
κι' όλα τα βιλαέτια (Κωνσταντάκη μου) .
 - 8.- Τον βασιλιά βάνει Νουνό
και τον Αηγιώργη βλάμη (Κωνσταντάκη μου) .
 - 6.- Και τη βασίλισσα Νουνά
ν' αλλάξει τα στεφάνια (Κωνσταντάκη μου) .
- (Κάθε δεύτερο στοίχο θα πριστίθεται το Κωνσταντάκη μου)
- . -----

51ον.- Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Τι στέκεις μαραμένη Αλεξάνδρα,
τι στέκεις κλάμενη .
- 2.- Μην είσαι απ' τον αγέρα βρ' Αλεξάνδρα ,
μην είσαι απ' το Βορειά .
- 3.- Δεν είμαι απ' τον αγέρα μωρ' Ασίκη ,
κι' ούτε απ' το Βορειά .
- 4.- Μωρ' είμ' απ' τ' εσένα μωρ' Ασίκη μ' ,
που πας στην ξενητειά .
- 5.- Τι θέλεις να σου στείλω , βρ' Αλεξάνδρα,
ν' απο τα Φάρσαλα .
- 6.- Θέλεις γυαλί και χτένα ,
θέλεις χρυσό Σταυρό .
- 7.- Ούτε το χτένι θέλω , μωρ' λεβέντη μ' ,
κι' ούτε χρυσό σταυρό .
- 8.- Μον θέλω τον καλό μου, μωρ' λεβέντη μ' ,
για νάμαστε τα δυό .-

52ον.- ΒΑΤΟΥΣ ΚΙ' ΑΓΚΑΘΙΑ (Καθιστικό - χορευτικό)

Βάτους κι' αγκάθια
κάτησα Βασίλω μου
όσο να σ' αγαπήσω ,
Αχ αμάν Βασίλω μου
όσο να σ' αγαπήσω,
Αχ και τώρα που σ' αγάπησα
μου λένε να σ' αφήσω

53ον.- Τραγούδι (Χορευτικό - τσάμικο)
 Κάτου στου Βάλτου τα χωριά .-
 Κάτω στου Βάλτου τα χωριά
 Ξηρόμενο και Άγραφα .
 Γυιέμ 'στα πράσινα λιβάδια ,
 φάτε πιέτε παληκάφια .
 Και σαν χορτάσετε χορό ,
 όλους μαζί να σας χαρώ .
 Γυιέμ σαν φάτε και σαν πιείτε ,
 όλοι σας να το χαρείτε .-

54ο.- Τραγούδι (Ντολιά - τραπεζιού)
Σταυρομάννα μου - Τουρνοβίτικο παληό .-
 Τούτο το χειμώνα μωρ' Σταυρομάννα μου ,
 τούτο το χειμώνα θέλω να διαβώ .
 Και το καλοκαίρι Σταυρομάννα μου
 και το καλοκαίρι καλώς να σε βρώ .
 Στρώσε μου στη ρίζα Σταυρομάννα μου .
 Στρώσε μου στη ρίζα ν' αποκοιμηθώ
 και να πέσουν τ' άνθη στο μαντήλι σου .-

55ον.- Τραγούδι
 Τουρνοβίτικο παλήθ- τραπεζιού .-
 Ποιός είδε πράσινο δεντρί
 γιέμ 'ν' άχει Γεράνεια φύλλα .
 Μαύρα μάτια , μαύρα φρύδια
 και στην κορφή κι' αϊμάν - αϊμάν .
 Και στην κορφή μαλάματα ,
 κορίτσια με τα κλάματα .-

Αχ αμάν Βασίλω μου
 πως να σ'αλησμόνησω.
 Φέτος τ'αμπέλια
 δεν κάνανε σταφύλια ,
 και τι κρασί θα πιούμε
 Βασίλω μ'θα ιδούμε .-

53ον.- Ο ΔΗΜΟΣ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Αυτά τα μάτια, Δήμο μ'τα όμορφα
 τα φρύδια τα γραμμένα, γειά σου αγάπη μου,
 τα φρύδια τα γραμμένα, σε κλαίν τα μάτια μου.
- 2.- Αυτά με κάνουν Δήμο μ'κι'αρρωστώ ,
 με κάνουν και πεθαίνω, γειά σου αγάπη μου,
 με κάνουν και πεθαίνω, σε κλαίν τα μάτια μου.
- 3.- Για βγάλε Δήμο μ'το σπαθάκι σου,
 και κόψε το λαιμό μου, γειά σου αγάπη μου ,
 και κόψε το λαιμό μου, σε κλαίν τα μάτια μου.
- 4ον Και μάσε Δήμο μ'και το αίμα μου ,
 σ'ένα φτενό μαντήλι , γειά σου αγάπη μου ,
 σ'ένα φτενό μαντήλι , σε κλαίν τα μάτια μου.
- 5ον Και σύρτρο Δήμο μ'στα εννιά χωριά ,
 στα πέντε Βιλαέτια , γειά σου Δήμο μ'
 στα πέντε Βιλαέτια , σε κλαίν τα μάτια μου.-
- 6ον Και αν σε ρωτήσουν Δήμο μ'τ'έχεις αυτού
 τα αίμα της αγάπης, γειά σου αγάπη μου,
 το αίμα της αγάπης , σε κλαίν τα μάτια μου.-

55 β.-

ΣΤΑ ΞΕΝΑ ΦΕΥΓΩ ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ

Χορευτικό .-

Στά ξένα φεύγω μάννα μου
 δώσε μου την ευχή σου.
 Και πες πως δεν με γέννησες,
 δεν ήμουνα παιδί σου .
 Δεν τ'όθελα μαννούλα μου
 Μα πρέπει να σ'αφήσω
 Μ'αρνήθηκε η αγάπη μου
 και δεν μπορώ να ζήσω .-

56ον.- Ο ΜΕΝΟΥΣΗΣ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Ο μενούσης , ο Μπρμπίλης ,
κι' ο Ρεσούλ - Αγάς ,
Σε κρασοπουλειό πηγαίναν ,
για να φαν , να πιούν .
- 2.- Κει που τραβάν , κει που πίναν ,
κει που γλένταγαν .
Κάτι πέσαν σε κουβέντες ,
για τις όμορφες .
- 3.- Όμορφη γυναίκα π'όχεις ,
βρε Μενούσ' Αγά .
Που την είδες , που την ξεύρεις ,
και την μολογάς .
- 4.- Ψες την είδα στο πηγάδι ,
πού παίρνε νερό .
Και της ζήτησα λιγάκι ,
μ'όδοκε να πιώ .
- 5.- Που την είδες και την ξέρεις ,
πές μας τι φορεί .
Άσπρο φερετζέ φορούσε ,
και χρυσό σταυρό .
και μεταξωτό μαντήλι ,
γύρω στο λαιμό .
- 6.- Κι' ο Μενούσης μεθυσμένος
πάει την έσφαξε ,
το πρωτ' μεθυσμένος ,
πάει την έσκουζε .
- 7.- Σήκω Ρούσσα μ'σήκω χήνα μ'
σήκω νεραντχιά
Σήκω άλλαξ'κι' αρματώσου ,
κι' έβγα στο χορό .
- 8.- Να σε ιδούν τα παληκάρια,
να μαραίνονται .
Να σε δώ κι'εγώ ο καημένος
σε σε χαίρομαι .-

57ον.- ΜΑΡΙΑ ΛΕΝ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Μαρία λέν , Μαρία λεν την Παναγιά ,
Μαρία λεν κι'εσέ - κι'εσένα μωρ , Μαρία μου ,
Μαρία λεν και σένα κακομοίρα μου .
- 2.- Τον άντρα που , τον άντρα που σου τάξανε ,
σήμερα τον παντρεύουν μωρ'Μαρία μου ,
σήμερα τον παντρεύουν , κακομοίρα μου .
- 3.- Έβγα Μαρι , έβγα Μαρία μ'στο πλα τό ,
κι'αγνάντεψε σακά - σακά του , μωρ'Μαρία μου .
κι'αγνάντεψε σακά - σακά τ'κακομοίρα , ου .
- 4.- Να ιδής το ψι , να δεις το ψίκη πούρχεται ,
καβάλα σ'αλόγο - αλόγο του μωρ'Μαρία μου ,
καβάνα σ'αλόγο - αλόγο του κακομοίρα μου .-

Άσπρο Τριαντάφυλλο κρατώ , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου
 μου λένε να το βάζω , τριαντάφυλλο γαλάζιο .
 Κι'αν το πετύχω στη βαφή , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου ,
 πολλές καρδιές θα κάψω , τριαντάφυλλο γαλάζιο .
 Θα κάνω νιούς να ζουρλαθούν , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου,
 γερόντους να πεθάνουν , τριαντάφυλλο γαλάζιο .
 Θα κάνω τον Κοτζιάμπαση , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου ,
 να χάσει τα δευτέρια , τριαντάφυλλο γαλάζιο .
 Θα κάνω τον Πρωτοπαπά , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου ,
 να χάσ' το πετραχείλι , τριαντάφυλλο γαλάζιο .
 Θα κάνω και τον δάσκαλο , μωρ'Γιαννιωτοπούλα μου ,
 να χάσει τα μαθήματ'ο ίδιος , τριαντάφυλλο γαλάζιο .-

 Σε κάθε στίχο το γύρισμα τον πρώτο (Μωρ'Γιαννιωτοπούλα
 και τον δεύτερο (Τριαντάφυλλο γαλάζιο)

- 1.- Τούτο το χειμώνα, θέλω να διαβώ ,
 και το καλοκαίρι , καλως να σ'ευρώ .
- 2.- Στρώσε μου στη ρίζα , ν'αποκοιμηθώ ,
 και φτηνό μαντήλι ν'αποσκεπαστώ .
- 3.- Για να σέρν'αγέρας ν'απο το βουνό ,
 και να πέφτουν τ'άνθια στο μαντήλι σου.
- 4.- Τα παίρνω και πάνω στην αγάπη μου ,
 τι βρίσκω που στρώνει και με καρτερεί ,
 πάπλωμα στρωμένο και γλυκό κρασί .
- 5.- Σένα στρώνω αφέντη , σένα καρτερώ .-

- 1.- Για σήκ'απάνω , Δημήτρω μ'κι'άλλαξε,
 και βάλε τα καλά σου , Δημητρούλα μου.
- 2.- Να παμ'επάνω , Δημήτρω μ'στ'Αγραφα,
 ψηλά στο Καρπενήσι, Δημητρούλα μου
- 3.- Για νά βαφτισίσης Δημήτρω μ'ένα παιδί
 να βγάλεις τ'ονομά του, Δημητρούλα μου.
- 4.- Το βάφτισαν, Δημήτρω μ'το μύρωσαν ,
 τ'όβγαλαν τ'όνομά σου Δημητρούλα μου.-

60ον.- Η ΧΑΪΔΩ (Χορευτικό - γυναίκες)

- 1.- Τι να σου κάνω χαΐδω μου δεις
τι να σου κάνω γυιέ μου . "
- 2.- Τ'ακούσατε σεις ανύπαντρες, "
κι' αρραβωνιασμένες . "
- 3.- Φλουριά χαΐδω μ'να μή ζηλέψετε "
μπροστά στα παληκάρια "
- 4.- Έτσι τα ζήλεψα κι' εγώ "
και πήρα γέρο άντρα "

61ον.- ΝΑΤΕΣ - ΝΑΤΕΣ ΠΟΥΡΧΟΝΤΑΙ (Καθιστικό - Χορευτικό)

- Νάτες - νάτες πούρχονται, τρείς μαυρομάτες .
Κοντούλες και γιομάτες .
Έρε και το Δραγάτη φώναζαν, δως μας σταφύλια,
και φίλα μας τα χείλια .
Ν' εσείς τ'αμπέλλι το ξέρετε ,μπάτε και μάστε,
κανένα μη φοβάστε .
Κι'όσο να μπει , κι'όσο να βγεί ,
η κόρη απ'τ'αμπέλι , ν'εβγήκε φιλημένη

62ον.- ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΘΑ ΠΕΣΩ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Στη θάλασσα θα πέσω, μέσα στα κύματα,
να φτάσω την ποδιά σου, με τα κεντήματα.
- 2.- Αγέρας τα φυσάει , τα πλατανόφυλλα ,
Θεός να τα φυλάει τα Ελληνόπουλα .
- 3.- Θάλασσα πλατειά , θάλασσα πλατειά ,
θάλασσα πλατειά, κακούργα ξενητιά .
- 4.- Σένα τα λέω τούτα, κι'αν θέλεις άκουστα,
πάρε χαρτί και πέννα , και κάτσε γράψετα.
- 5.- Τα έρημα τα ξένα, ν'ανάψουν να καούν ,
παίρνουν τα παληκάρια, κ'αλησμονούν να ρθούν.-

63ον.- ΚΙΝΗΣΑ Ν' ΑΒΡΩ ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ (Χορευτικό γρήγορο γυναικών)

- 1.- Κίνησα ν'άρθω ένα βράδυ, μ'επιασε ψιλή βροχή ,
το Θεό παρακαλούσα , για να σ'εύρω μοναχή .
- 2.- Μήτε μοναχή σε βρήκα, μήτε με τη μάννα σου,
μον σε βρήκα στολισμένη, μες τις φιλενάδες σου.
- 3.- Σαν τα μάρμαρα της πόλης, πούναι στην Αγιά Σοφιά,
λάμπουν τα χρυσά τραπέζια,
στην καινούργια σου φορεσιά .
- 4.- Σαν τα μάρμαρα της πόλης, πούναι στην Αγιά Σοφιά,
όλα τάχεις τεριασμένα, μάτια, φρύδια και μαλιά .-

64ον.- ΣΤΟΥ ΠΑΠΠΑ ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΙΑ (Χορευτικό γυναικών)

Στού παππά τα παραθύρια, κάθονταν δυό μαύρα φρύδια.
 Ν'άχα εγώ τα μαύρα φρύδια, κι'ο παππάς τα παραθύρια.
 Στου παππά το μπαλκονάκι, κάθεται ένα κοριτσάκι.
 Ν'άχα εγώ το κοριτσάκι, κι'ο παππάς το μπαλκονάκι.
 Στου παππά το περιβόλι, κάθονταν πουλί κι'αηδόνι.
 Ν'άχα εγώ πουλί κι'αηδόνι, κι'ο παππάς το περιβόλι.
 Στου παππά την κρεβατίνα, κάθονταν μια προβατίνα.
 Ν'άχα εγώ την προβατίνα, κι'ο παππάς την κρεβατίνα.

65ον.- Η ΖΑΧΑΡΟΥΛΑ (Χορευτικό γυναικών)

Σιούνται τα δέντρα, σιούνται,
 σειούνται και τα κλαριά .

Σειέτε κι'η Ζαχαρούλα
 με τα ξανθά μαλλιά .

Τ'έχεις μωρ' Ζαχαρούλα,
 και κάθεσαι και κλαίς.

Βαρέθηκα μωρ' μάννα, μ'
 μαντήλια να κεντώ,

και θα τα παρατήσω,
 να πάω να παντρεφτώ .

Τι να σου πω μωρ' μάννα,

τι να σου διηγηθώ,
 κι' αυτόν τον Νικολάκη,
 πολύ τον αγαπώ .

Κι'ένα Σαββάτο βράδυ,
 θα τον στεφανωθώ .

Βάστα κόρη μ' βάστα,
 και τούτη τη χρονιά,

να γίνουν τα σταφύλια,
 και τα καλά κρασία .

Κι'εγώ θα σε παντρέψω,
 κάτω στην Κόνιτσα .-

66ον.- ΓΚΟΥΝΑ - ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΑ (Χορευτικό γυναικών)

Γκούνα - γκούνα - καραγκούνα .

Άειντε, εσενά πρόπον τα συγκούνια.

Πέρασε ένα καλοκαίρι, που δε μούστειλες χαμπέρι.

Τι χαμπέρι να σου στείλω, πόπιασες καινούργι φίλο.

Αμ πώς δα, αμ τι δά, κάνα καλό δεν είδα.

Να πουλήσω τα κατσίκια, να σου πάρω σκουλαρίκια.

Να πουλήσω και τα γίδια, για ν'αλλάξεις δακτυλίδια.

Να πουλήσω και τη στάνη, να σου πάρω ένα φουστάνι.

Αμ πως δα, αμ τι δά, τι θέλω που σε πήρα.-

Ελενάκη , Ελενάκη ,
 συ με πότισες φαρμάκι .
 Συ μου τόβαλες Ελένη ,
 το μαχαίρι και δε βγαίνει .
 Συ νου τόβαλες Κυρά μου ,
 το μαχαίρι στην καρδιά μου .
 Ελενάκη στο θεό σου ,
 εσύ με πήρες στο λαιμό σου .
 Ελενάκη - Ελενάκη
 συ με πότισες φαρμάκι .
 Ελενάκη στο θεό σου ,
 πάρ' εμένα στο πλευρό σου .

68ον.-

ΣΤΟΝ ΑΔΗ ΘΑ ΚΑΤΕΒΩ

(χορευτικό , γρήγορο γυναικών)

- 1.- Στον Άδη θα κατέβω
και στον παράδεισο .
 - 2.- Το χάρο θ' ανταμύσω ,
δυό λόγια να του πώ .
 - 3.- Χάρε μ' για χάρισέ μου ,
σαΐτες κοφτερές .
 - 4.- Να πάω να σαϊτέψω ,
δυό - τρείς μελαχρινές .
 - 5.- Π'όχουν στα χείλη σου ,
στο μάγουλο σου .
 - 6.- Κι 'ανάμεσα στα στήθια ,
χρυσή πορτοκαλιά .
 - 7.- Που κινεί πορτοκάλια
καθώς μαραίνονται .
- Τραγουδιέται κάθε στίχος δυό φορές .-

69ον.

ΣΤΟΥ ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΥ ΤΗΝ ΑΥΛΗ

χορευτικό τσάμικο .-

Στου Παπαλάμπρου την αυλή ,
 Γυιέμ 'πολύ ήταν μαζεμένοι ,
 Παπαλάμπραινα καυμένη .
 Πην ο παπός είν' όρρωστος ,
 μήνα η παπαδιά πεθαίνει
 Παπαλάμπραινα καυμένη .-
 ούτε ό παπιά είναι άρωστος
 ούτε η παπαδιά πεθαίνει
 Παπαλάμπραινα καυμένη

69ον.- Η ΜΑΛΑΜΩ (Χορευτικό γυναικών)

Μι'αν πάς μωρή Μαλάμω μου ,
κι'αν πάς Μαλάμω μου για νερό
Κι'εγώ στη βρύση καρτερεώ
να σου θολώσω το νερό .
Να σου τσακίσω το σταμνί
νας πας στη Μάννα σου αδειανή .
Κι'αν σε ρωτήσει η Μάννα σου ,
Μαλάμω μου πούναι η στάμνα σου ,
Μαννά μου παραπάτησα ,
και το σταμνί μου τσάκισα .-

70ον.- ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΑ ΠΑΕΙ ΣΤΗ ΒΡΥΣΗ (Χορευτικό γυναικών)

- 1.- Καραγκούνα πάει στη βρύση
τα βαρέλια να γιομίσω. δics
- 2.- Καραγκούνα πάει στ'αμπέλι,
με τον άντρα τον ταμπέλη. δics
- 3.- Καραγκούνα πάει να πλύνει ,
κι'ο βορεμάς δεν την αφήνει. δics
- 4.- Άσε με βορεμά μ'να πλύνω ,
καραγκούνα δε σ'αφήνω . δics
- 5.- Καραγκούνα πάει για ξύλα ,
με τη μάννα και τη σκύλα . δics
- 6.- Καραγκούνα πάει στο γλέντι,
με τον Γιάνκο τον λεβέντη .- δics

71ον.- ΜΙΑ ΛΙΑΝΗ ΛΙΑΝΟΒΕΡΓΑ

Νέο τραγούδι στα Δυό - χορευτικό

Μια λιανή μωρέ παιδιά
μια λιανή λιανόβεργα δics
Στο γυοφύρι κάθονταν,
με το νου μωρέ παιδιά
με το νου της έλεγε δics
Κι'όλο κρυφογέλαγε,
Ποιός θα με μωρέ παιδιά
ποιός θα με περαση εδώ δics
σε τούτο το θολό νερό
τάξιμο μωρέ παιδιά
τάξιμο για φίλημα δics
και το γλυκοαγγάλιασμα .-
και ο Νιος τήν περασε
κι'εμάνη κρυφογέλασε

Ποιός είδε τον αμάραντο ,
σε τι γκρεμό φυτρώνει .
Δίχως δροσιά δροσίζεται ,
δίχως αέρα σειέται .
Τον τρών τ' αλάφια και ψοφούν ,
τ' αρκούδια και ημερεύουν .
Τον τρών τα λάγια πρόβατα ,
και λησμονούν τ' αρνιά τους .
Να τόχε φάει κι' η μάννα μ'
θαρρώ δεν μ' είχε κάνει .
Κι' αν μ' έκανε τι μ' ήθελε ,
κι' αν μ' έχει τι με θέλει .
Να περβατώ στην ξενητειά ,
στα έρημα τα ξένα .-

Μιά για λιανή , για λιανούτσικη,
στο παραθύρι καθόταν ,
κι' ο λωο λιανοδροσίζονταν ,
κι' ο λιο λιανός απέρασε
κι' γε την καλησπέρισε .
Καλή εσπέρα σου νιούτσικη ,
καλώς τον τον παληκάρο ,
Κόρη μ' τι συλογίζεσαι ,
το πως να το περάω εγώ ,
ν' ετούτο το θολό νερό .-

Κάτω στον κάμπο τον πλατύ ,
γυιέ μ' στα πράσινα λιβάδια .
Φάτε πιέτε παληκάρια .
Τούρκα δέρνει τη σκλάβα της ,
γυιέ μ' τη δέρνει τη μαλώνει
και βαρειά τη βαλαντώνει .
Δείρε με τούρκα δείρεμε ,
δείρε με και μάλωσέ με
και βαρειά βαλάντωσέ με .
Βράδυ που θάρθει ο αφέντης μου ,
ν' όλα θα τα μαρτυρήσω ,
τούρκα σκλάβα να μη ζήσω .-

75ον.- ΛΑΜΠΑΔΟΥΛΕΣ (Νέο τραγούδι)

Χορευτικό τσάμικο .-

Τρείς λαμπαδούλες στο χορό
 Μάννα μου στο χορό .
 Λαμπάδες - λαμπαδούλα μου
 Λαμπάδες ήταν μάννα μου .-
 Μάννα μ και μ έφεγγαν ,
 και μια λάμπα - λαμπαδούλα μου ,
 και μια λαμπάδα ήταν χρυσή .
 Μάννα μ ήταν χρυσή
 Ζήβα λαμπάδα μ λαμπαδούλα μου
 Ζήβα κι ανάβει μοναχή
 Ωρέ μοναχή

----- . -----

76ον.- ΜΗΛΙΤΣΑ ΠΟΥ ΓΚΡΕΜΟ (Τραγούδι χορευτικό)

Μηλίτσα πού σαι στο γκρεμό ,
 με μήλα φορτωμένη δεις
 Κι 'αν το μωρέ κι'αν το φοβάσαι το γκρεμό,
 κι 'αν τον φοβάσαι το γκρεμό, έλα στο μονοπάτι .
 Το μονοπάτι μ'έβγαλε σ'ένα ρημοκκλησάκι,
 κι 'εκεί ήταν όλο μνήματα ,όλ'απο παληκάρια.
 Δεν τό είδα και τα πάτησα, απάνω στο κεφάλι.
 Κι 'ακούω το μνήμα να βογγάει , να βαρειαναστενάζει .
 Αν είναι νυκτός να χαίρεται κι 'αν είναι παληκάρι,
 κι 'αν είναι κι 'έννας γέροντας, ν'αρθεί μ'αυτός κοντά μας.

77ον.- Ν'ΑΣΠΡΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ ΚΡΑΤΩ (χορευτικό κοριτσιών)

Ν'άσπρο τριαντάφυλλο κρατώ ,
 μήλο μου , μήλο μου .
 Βουλιούμαι να το βάζω ,
 μήλο μου μυρισμένο .
 Κι 'αν το πετύχω στη βαφή ,
 μήλο μου , μήλο μου .
 Πολλές καρδιές θα κάψω ,
 μήλο μυρισμένο .
 Θα κάνω νυιούς μα ζουρλαθούν ,
 γερόντους να πεθάνουν .
 Θα κάνω τον πρωτόπαππα ,
 να χάσει το πετραχείλι .
 Θα κάνω και το δάσκαλο ,
 να χάσ τα μαθητούδια .
 Θα κάνω και το ταβατζή ,
 να χάσει τα σκεπάρια .-

(Το γύρισμα είναι Μήλο μου, μήλο μου ,μήλο μου μυρισμένο)

...//...

77ον.- ΠΗΓΑΙΝΑ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟΝ (Χορευτικό κοριτσιών)
 Πήγαινα μωρ' πήγαινα, πήγαινα τον ποταμόν .
 Πήγαινα τον ποταμόν και στην άκρη του γυαλού.
 Μανουσάκια μάζωνα , φούντες, φούντες τ' άδενα .
 Φούντες, φούντες τ' άδενα, του Κωστάκη μ. τ' άδινα.
 Κώστα μου ματάκια μου, πάρτα μανουσάκια μου.
 Δώστα της Κωστάκαινας , να τα βάλει στο σεντούκι ,
 Να μυρίζουν τα σκουτιά της , και τ' ασημοζουνάρια της.

78ον.- ΒΑΣΙΛΙΚΕ ΜΟΥ ΤΡΙΚΛΩΝΕ (Χορευτικό γυναικών)
 Βασί μωρέ Βασί , βασιλικέ κου τρίκλωνε,
 βασιλικέ μου τρίκλωνε, με τα σαράντα φύλλα.
 Σαρά μωρέ Σαρά , σαράντα σ' αγαπήσανε,
 σαράντα σ' αγαπήσανε και πάλι εγώ σε πήρα.
 Θιαμαίνωμαι , λοϊζομαι, το που να σε φυτέψω,
 να σε μωρέ να σε φυτέψω σε στρατί ,
 φοβάμαι τους διαβάτες .
 Να σε φυτέψω στο γυαλό , φοβάμαι μη κρυγιάσεις.
 Θ' ανοίξω την καρδούλα μου, και μέσα θα σε βάλω .-

79ον.- ΤΟ ΚΛΗΜΑ ΠΟΧΕΙΣ ΜΑΡΩ Μ . (Χορευτικό γυναικών)
 Το κλήμα πόχεις Μάρω μ' στην αυλή ,
 το κλήμα θέλει Μάρω μ' κλάδεμα .
 Το κλήμα θέλει κλάδεμα, να ανθίσει να καρπίσει.
 Κι' η κόρη θέλει Μάρω μ' φίλημα ,
 κι' η κόρη θέλει φίλημα , να μην σ' αλησμονήσει

80ον.- ΤΩΡΑ ΕΙΝΑΙ ΜΑΗΣ Κ' ΑΝΟΙΞΗ
 (Χορευτικό το Πάσχα κοριτσιών)
 Τώρα είν' η μάννα μι' άνοιξη ,
 τώρα είναι το καλοκαίρι .
 Τώρα φουντώνουν τα κλαριά ,
 και κλειούν τα μονοπάτια.
 Τώρα κι' ξε τώρα και ο ξένος βούλεται,
 να πάει στην καλή του
 βγάζει τα πέταλα χρυσά ,
 και τα κλαριά ασημένια ,
 Ροϊδιά μου , ρο - ροϊδιά μου
 και τα καλιγοστήρια του
 χρυσά μαλαματένια. Ροϊδιά μου - Λουλουδιά μου.

(Το γύρισμα είναι για κάθε στίχο
 Ροϊδιά - Ροϊ - Ροϊδιά μου κ'
 λουλούδια μου)

81ον.-

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΚΟ ΜΟΥ ΜΗΛΟ

(Χορευτικό κοριτσιών - γυναικών)

Παραγγελικό μου μήλο ,
και νεράντζι μου γραμμένο .
Να σε στήσω κρύα βρύση ,
μαρμαρένιο κυπαρήσσι .
Ν'άρχονται οι κυρές να πλένουν ,
τα κορί μάννα μ'να λευκαίνουν .
Να κι 'ένα φτωχό κορίτσι ,
και φτωχοκουναρισμένο ,
έρχεται στην κρύα βρύση ,
τα πανιά της να λευκάνει .
Ένας νιούτσικος την είδε ,
έρχεται και τη ρωτάει ,
που την πήρες τόσ' ασπράδα ,
κι 'όλη αυτή την κοκκινάδα .
Είχα μάννα σαν τον ήλιο ,
και πατέρα σαν φεγγάρι ,
και πατέρα σαν φεγγάρι ,
κι 'αδερφό σαν το λιοντάρι .-

82ον.-

Η Ν Τ Α Ι Λ Ι Α Ν Α

Με κλαρίνο .-

(Νέος χορευτικός γυναικών)

Δεν μπόρεσα Νταϊλιάνα μου ,
δεν μπόρεσα να βρώ καμμιιά
δεν μπόρεσα να βρώ καμμιιά ,
σαν τη δική σου ομορφιά .
Θε να σε κα μωρξ Νταϊλιάνα μου ,
θε να σε κάνω ταίρι μου ,
θε να σε κάνω ταίρι μου ,
όμορφο περιστέρι μου .
Τι να τα κα μωρή Νταϊλιάνα μου ,
τι να τα κάνω τα φλουριά ,
τι να τα κάνω τα φλουριά ,
μπρος τη δική σου ομορφιά .-

----- . -----

84ον.- ΒΑΡΕΘΗΚΑ ΤΗΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ (Με κλαρίνο)
 (Χορευτικό τσάμικο ανδρών - γυναικών)
 Βαρέθηκα την ξενητειά ,
 νειάτα καημένα νειάτα .
 Γιέ μ'βαρέθηκα τα ξένα ,
 νειάτα μου και λεβεντιά μου .
 Νειάτα μου και λεβεντιά μου ,
 δε σε χόρτασε η καρδιά μου .
 Στα ψηλά τα παράθυρα ,
 κάθονταν δυο μαύρα φρύδια .
 Νάχα εγώ τα μαύρα φρύδια ,
 κι'ο παππός τα παραθύρια .
 Στον παππά το περιβόλι ,
 έχει ένα πορτοφόλι .
 Νάχα γω το περιβόλι ,
 κι'ο παππός το πορτοφόλι .-

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΜΕ ΚΛΑΡΙΝΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

Οι καριτζήδες τα παίζουν με τα βιολιά .

- 1.- Αρβανίτικος (τοπικός χορός) ιδιότυπος .-
- 2.- Ο Πλακαδίτικος (τύπου Αρβανίτικος)
- 3.- Ο νυφιάτικος (χορός σιγανός γαϊτα)
- 4.- Η Ξενητειά (Τσάμικος χορός)
- 5.- Για ιδέστε τον Αμάραντο (Τσάμικο)
- 6.- Αγγέλω μ'κρένει η η μάννα σου (Τσάμικο)
- 7.- Ο Μπεράτης (Ιδιότυπος)
- 8.- Τήν πέρδικα που πήραμε (Τσάμικο)
- 9.- Ο Καραμανιάτης (Ιδιότυπος)
- 10.- Η Ιτιά (Τσάμικος ιδιότυπος)
- 11.- Ο Σαμαντάκας (Ιδιότυπος)
- 12.- Οι κλέφτες (Ιδιότυπο τσάμικο)
- 13.- Στου παπαλάμπρου την αυλή (Τσάμικος)
- 14.- Ο Κωσταντάς (Στα τρία)
- 15.- Η Αλεξάνδρα (Ιδιόρυθμο)
- 16.- Ο Λεωνίδα (Ιδιόρυθμο)

- 17.- Ο Σεβντάς (Συρτό)
 18.- Η Νταϊλιάνια
 19.- Άει μωρέ Ντελή - Παππα λεβέντη (Στα δυό)
 20.- Βασιλικό Αρχοντόπουλο .
 21.- Το Πουλάκι .

(Και τόσα άλλα χορευτικά που τα γράφουμε στα τραγούδια μας .
 Τσάμικα - Συρτά . Στα τρία . Πωγωνίσια . Καλαματιανά .
 Πηδηχτά , Γρήγορα κ.λ.π.)

85ον.- ΤΡΑΓΟΥΔΙ - Χορευτικό με τα βιολιά (Στα τρία)

Κύριε μ' και ποιός τον κάνει
 του Κώστα μας το γάμο .
 Ο Πατέρας του τον κάνει ,
 με μόσχο και σταφύλι ,
 με ζάχαρι στα χείλη .
 Κύριε μ' και ποιός τον κάνει
 του Κώστα μας το γάμο .
 Η μάννα του τον κάνει ,
 με μόσχο και σταφύλι . Με μόσχο και
 σταφύλι ,
 με ζάχαρι στα χείλη .-

86ον.- ΤΡΑΓΟΥΔΙ - Χορευτικό με τα βιολιά .-

Πάλι τ'άβαλες , μωρ' πάλι τ'άβαλες ,
 πάλι τ'άβαλες και μας μάρανες .
 Βασιλικός θα γίνω στο παραθύρι σου,
 κι ανυπαντρος θα μείνω για το χατήρι σου.
 Ο ήλιος βασιλεύει, μέσα στα ρέμματα ,
 πως σ' αγαπώ κυρά μου δεν είπα ψέμματα.
 Ο ήλιος βασιλεύει , κι 'η μέρα σώνεται ,
 θαρθώ για να σε πάρω τα ξημερώματα.-

89ον.- ΠΗΓΑΙΝΑ ΤΟ ΔΡΟΜΟ - ΔΡΟΜΟ (Νέο χορευτικό - Καθιστικό)

Άντε πήγαινα το δρόμο - δρόμο ,
 χαιΐδω χαιδεμένη χαιΐδω .
 Άντε βρίσκω μια μηλιά στο δρόμο,
 μωρ' χαιΐδω χαιδεμένη μου .
 Με τα μήλα φορτωμένη χαιΐδω ,
 χαιδεμένη χαιΐδω .-
 Κι άπλωσα να πάρω ένα χαιΐδω ,
 χαιδεμένη χαιΐδω μου .
 Άϊντε μην το πάρεις , μην τ' αφήσεις
 μωρ' χαιΐδω χαιδεμένη χαιΐδω .
 Μην τ' άγουρο νταγιαντήσεις μωρ' χαιΐδω
 χαιδεμένη μ' χαιΐδω .-

90ον.- Ο ΔΙΟΣΜΟΣ ΚΙ' Ο ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ (Τουρνοβίτικο)
Χορευτικό στα τρία .-

Ο Διόςμος κι' ο βασιλικός,
και το μακεδονίσι, παν τα ματάκια μ' βρύση .
Αυτά κούκλα μ' νε αυτά, μ' αποκοιμήσανε ,
και μούφυγε η αγάπη , κοντούλα και γιομάτη.
Παίρνω κούκλα μ' παίρνω τα όρη τρέχοντας,
τα όρη περπατώντας, το Θεό παρακαλώντας.
Μην εί κούκλα μ' μην είδες την αγάπη μου,
μην είδες μήνα λογιάζεις την αγαπητικιά μου.
Εψές κούκλα μ' εψές την είδαμε στον αργαλειό να υφαίνει,
να ξεγυφαίνει , της κρένω δεν μου κρένει .-

91ον.- ΔΙΑΜΑΝΤΩ ΠΟΙΟΣ ΣΕ ΦΙΛΗΣΕ (Χορευτικός συρτός)

Διαμάντω ποιός σε φίλησε ,
και σούκανε σημάδι Διαμάντω μου ,
και σούκανε σημάδι μωρ' μάννα μου.
Με φίλησε , μωρ' με φίλησε ,
εκείνος π' αγαπώ ,
και μούκανε σημάδι , μωρ' μάννα μου,
και μούκανε σημάδι , Διαμάντω μου .-

92ον.- ΕΝΑΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΧΟΡΕΥΕ (Χορευτικό συρτός)

Ένας λεβέντησ χόρευε,
μωρέ σε κρυσταλλένισ αλώνι .
Κ' η κόρη που τον αγαπά ,
μωρέ κ' η κόρη που τον αγαπά
μωρέ κ' η κόρη μ' που τον θέλει.
Και με το μάτι τούκανε ,
και με τα χείλη του λέει ,
Πούσουν εψές λεβέντη μου ,
κι' αντιπροψές το βράδυ .
Εχτές ήμουν στην μάννα μου ,
προψές στην αδερφή μου,
κι' απόψε στο σπιτάκι σου ,
θ' αρθώ στην αγκαλιά σου .-

93ον.- ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΛΥΣΣΙΔΑ (Συρτό χορευτικό)

Ασημένια μου αλυσσίδα,
έχω μέρες που δεν σ' είδα.
Έχω μέρες και βδομάδες ,
που δεν κάναμε σακάδες .
πάρεμε για πάρεμε ,
στην αγκαλιά σου βάλε με .
Πάνω μήλο , κάτω μήλο ,
γειά σου αγάπη μου θα φύγω .-

94ον.- ΨΕΔΟΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ (Ζαγορίσιος) Χορευτικό ιδιόρυθμο.-

Δεν σ'άρεσαν τα Γιάννενα ,
 ψεγοδερβέ μωρέ δερβέ - δερβέναγα.
 Δεν σ'άρεσαν τα σαράγια.
 Και πήγες πίσω στα βουνά ,
 και πήγες πίσω στα βουνά .
 Ψεγο δερβέ μωρέ δερβέ - δερβέναγα,
 πίσω στα Μοναστήρια .
 Και τώρα ψεγο - ψεγο - ψεγοδερβέναγα ,
 ψηλα στα κορφοβούνια .-

96ον.- ΠΟΥΛΑΚΙ (Χορευτικό στα τρία - Ιδιόρυθμο)

Είχα ένα πουλάκι, μέσα στο κλουβάκι,
 Το καημένο το πουλάκι, το είχα κι έχασα.
 Το είχα ημερεμένο, ζαχαροθρεμένο,
 το πουλάκι μ'το πουλάκι, τι είχα κι έχασα.
 Το πουλάκι μ'πάει και πίσω δεν γυρνάει.
 Αχ το πουλάκι μ'το πουλί μου,
 το πουλάκι μ'πάει και πίσω δεν γυρνάει.

97ον.- ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΘΑ ΓΙΝΩ ΣΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΙ ΣΟΥ .-

(Χορευτικό σε Πωγωνίσιο ρυθμό)
 Βασιλικός θα γίνω στο παραθύρι σου,
 κι ανύπαντρος θα μείνω για το χατήρι σου.
 Έβγα στο παραθύρι, κρυφά απ'τη μάννα σου,
 και κάνε πως ποτίζεις τη μανζουράνα σου
 Έβγα στο παραθύρι κι εγώ διαβαίνοντας,
 Ρίξε μου το α μαντήλι, για ν'άρθω παίζοντας.
 Ο ήλιος βασιλεύει, πάνω στα ρέμματα,
 πως σ'αγαπώ κυρά μου δεν είπα ψέματα.
 Ο ήλιος βασιλεύει κ'η μέρα σώνεται,
 κι ο νούς μου απο τεσένα δεν συμαζώνεται.-

98ον.- ΣΥΡΕ ΓΚΙΖΕΡΑ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Μ' (Χορευτικό γυναικών)

Σύρε γκιζέρα Αριστείδα μου,
 σύρε γκιζέρα μνος στο ντουνια,
 και στον απάνω κόσμο, Αριστείδα μου.
 Και στον απάνω κόσμο, τζουβαϊρι μου.
 κι αν εύρεις άλλη Αριστείδα μου,
 κι αν εύρεις άλλη ομορφότερη
 ομορφότερη απο μένα Αριστείδα μου .
 Ρίξε και σκότwsέ με Αριστείδα μου,
 ρίξε και σκότwsέ με τζουβαϊρι μου .-

 Νέο χορευτικό . Στα δύο - στα τρία .-

Δέλβινο και Τζαμουριά ,
 δεν τα δίνουν τα παιδιά ,
 δεν τα δίνουν τα παιδιά
 για στρατό στο Βασιληά .

Δέλβινο και Τζαμουριά
 της Ελλάδας η καρδιά .

Δέλβινο και Τεπελένι ,
 της Ελλάδας θέλει γένει .

Τεπελένη και Αυλώνα ,
 της Ελλάδος αρραβώνα .-

100ον.- ΣΤΑΦΥΛΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΜΟΣΧΟΣΤΑΦΥΛΟ

Σταφύλι μου και μοσχοσταφύλο
 της Άνοιξης το τριαντάφυλλο .

Στη σκάλα π' ανεβαίνεις κυρά μου,
 ν' ανέβαινα κι' εγώ .

Σε κάθε σκαλοπάτι κυρά μου,
 αχ να σε γλυκοφιλούω .

Στη σκάλα π' ανεβαίνεις κυρά μου,
 και στα σκαλώματα ,
 όλο ναζιά μου κάνεις κυρά μου ,
 κι' όλο καρώματα .

Είσαι γυαλένιος μαστραπάς,
 κι' όποια ιδείς την αγαπάς .

101ον.- ΑΝΑΘΕΜΑ ΠΟΙΟΣ Μ' ΟΥΡΙΞΕ

(Νέος χορευτικός - Τράμικο)

Ανάθεμα ποιός μούριξε,
 μωρέ τα μάγια στο πηγάδι .

Και μάζεψε τον άντρα μου ,
 μωρέ και θέλ 'να με χωρίσει .

Κι' αν με χωρίσεις άντρα μου,
 μωρέ ν' εσύ θα μετανοιώσεις .

Το Σάββατο θα λούζομαι ,
 την Κυριακή θ' αλλάζω .

και τη Δευτέρα το πρωί ,
 θα βγαίνω στο σεργιάνι .

Θα κάνω νιούς να χαίρωνται, γερόντους να σκανιάζουν .

Θα κάνω και τον άντρα μου, μωρέ ν' άρθει να με γυρέψει .

..//..

102ον.-

ΜΑΝΟΥΣΑΚΙΑ (Χορευτικό κοριτσιών)

Εμένα η μάνα μ'έστειλε
να μάσω μανουσάκια .

δισ

Να μάσω και γαρύφαλα
να σπείρω στα σοκάκια

δισ

Σαν πήγα και τα έμασα
και τ'άκανα ματσάκια

δισ

Σε κάθε στίχο συμπληρώνετε

Μανουσάκια μανουσάκια -

Μόσχος και γαρουφαλάκια .-

----- . -----

103ον.-

ΠΕΝΤΕ ΠΑΛΗΚΑΡΙΑ (Χορευτικό στα τρία)

Πέντε παληκάρια, κι'έξι κοριτσάκια

δισ

είχαν κι'ένα γέρο, για να τες μοιράσει.

Μοιράζει ξεμοιράζει, και να τες λαχνίσει,

μοιράζει ξεμοιράζει, λαχνίζει ξελαχνίζει.

Κ'η καλή κοπέλλα έπεσε του γέρου

Γέρο μωρέ γέρο , μην τραβάς τα γένια

η καλή κοπέλλα έπεσε σε σένα .-

104ον.-

ΜΑΓΙΑ ΜΟΧΕΙΣ ΚΑΜΩΜΕΝΑ (νέος χορευτικός συρτός)

Μάγια μούχεις κομωμένα ,

και τρελαίνονται για σένα.

Μάγια μόχει η γ'αδερφή σου,

και τρελαίνονται μαζί σου.

Μαύρα μάτια στο ποτήρι ,

κι'άλλα δυο στο παραθύρι.

Έτσι παππά τα μπαλκονάκια,

κάθονταν δυο μαύρα μάτια.

Νάχα γω τα μαύρα μάτια ,

κι'ο παππός τα μπαλκονάκια.

Μαύρα μάτια με κοιτάζουν ,

μέσα στην καρδιά μου σφάζουν.

Μαύρα μάτια και μεγάλα ,

ζυμωμένα με το γάλα .

Μαύρα μάτια μαύρα φρύδια ,

στα ψηλά τα παραθύρια.

Τρείς εληές και μια ντομάτα,

αγαπώ μια μαυρομάτα.-

ΜΑΝΝΑ ΜΕ ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΨΕΣ (Τραπεζιού)

Μάννα με μικροπάντρες
και μ'έδωκες στους κάμπους
Κι'εγώ το κάμμα δε βαστώ
Ζεστώ νερό δεν πίνω

Μάννα και μαννούλα μου

" " " "
" " " "
" " " "
" " " "
" " " "
" " " "
" " " "

Εδώ τρυγόνες δε λαλούν
κι'ο κούκος δεν το λέει
Το λέει μια αγριόπαπια
το λέει το μοιρολόγι.
Ποιός έχει άντρα στη ξενητειά
και γυιό ξενητεμένο
Πες τους να μην τους καρτερούν
Να μην τους περιμένουν .-

92ον.-

ΕΨΕΣ ΕΪΔΑ ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΜΟΥ ΛΑΖΟ Μ 'ΚΑΙ ΠΑΛΑΒΕ (Κλέφτικο)

Εψές είδα στον ύπνο μου ,
είδα και στ'όνειρό μου .
Είδα τον ήλιο κόκκινο ,
και το φεγγάρι μαύρο .
Είδα την μπάντρα κόκκινη ,
την ποταμιά γαλάζια .
Είδα και το λημέρι μου ,
μαύρο κι'ανταριασμένο .
Συμφώνησαν τρίγια χωριά ,
τρίγια κεφαλοχώρια .
Σιουνιάδες και το Τουρνοβο ,
κι'τό ρημο Λισκάτσι
Πικρό χαμπερί έστειλαν ,
στους τούρκους στην Κολώνια .
Για να με πιάσουν ζωντανό ,
στο σπίτι του Χολέβα .
Κι'ήταν ημέρα βροχερή ,
κι'η νύχτα χιονισμένη .
Πήγα να μείνω μια βραδυά ,
στο έρημο Λισκάτσι .
Κι'ο Λεωνίδας το σκυλί ,
σκυλί παραδαρμένο .
Με μπαμπεσιά και μ'απιστιά ,
με πρόδωσε στους τούρκους .-

Το γύρισμα του τραγουδιού είναι , Λάζο μ 'και παλαυέ)

93ον.- ΚΑΤΩ ΣΕ ΓΥΑΛΟ ΚΑΤΩ ΣΕ ΠΕΡΙΓΥΑΛΙ (Τραπεζιού - καθιστικό)

Κάτω σε γυαλό, κάτω σε περιγυάλι .
Κόρη αγάπησα ξανθή και μαυρομάτα .
Δεν ημπόρεσα να τη γλυκοφιλήσω,
και μ'ορμήνεψαν τα συνομήλικά μου .
Έβγα στο βουνό, σ'ένα μαρμαροβούνι,

Ματάκια

" "
" "
" "
" "

Μα σ'ασπρόχωμα
 και κόκκινο λιθάρι .
 Φκιάσε μια Εκκλησιά ,
 καινούργιο Μοναστήρι .
 Βάλε νιόν παππά ,
 και παλληκάρι Διάκο .
 Βάρ τα σήμαντρα ,
 και τις χρυσές καμπάνες .

(Το γύρισμα του τραγουδιού είναι) " Ματάκια μ "
 για κάθε στίχο .-

94ον.- Ν'ΕΣΕΙΣ ΠΟΥΛΙΑ ΠΕΤΟΥΜΕΝΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

 Ν' εσείς πουλιά πετούμενα ,
 που πάτε στον αγέρα .
 Ν' εσείς πουλιά παντρεύεστε ,
 και γίνεστε ζευγάρι .
 Κι' εγώ η τρυγόνα η γ' όμορφη,
 δεν ξέρω τι να κάνω .
 Το που να χτίσω τη φωληά ,
 στου ποταμού τα χείλη .
 Παν τα κορίτσια για νερό ,
 κι' έρχονται φιλημένα .
 Πάνω κι' εγώ το γ' ορφανό ,
 το γρίβα να ποτίσω .
 Βρίσκω την κόρη πόπλενε ,
 ένα όμορφο μαντήλι .
 Και με το μάτι της πατώ ,
 και με τα χείλη της λέγω .
 Ρού ήσουν εψές, που ήσουν προψές,
 και που θαλάσε απόψε .
 Εψές ήμουν στη μάννα μου ,
 προψές στην αδερφή μου .
 Κι' απόφα θάμαστε τα δυό ,
 θα κοιμηθούμε αντάμα .-

95ον.- ΠΟΙΟΣ ΘΕΛ' Ν' ΑΚΟΥΣΕΙ ΤΑ ΒΙΟΛΙΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

 Ποιός θελ ν' ακούσει τα βιολιά ,
 τα ντέφια πως βαρούνε .
 Περάστ' απ' την Καθολική ,
 κι' άϊ στη Φανερωμένη .
 Εκεί θ' ακούσετε βιολιά ,
 τα ντέφια πως βαρούνε .
 Χορεύ' η γαλαχή μπροστά ,
 κι' ο Δήμος απο πίσω .
 Κι' απ' το πολύ ταρνάρισμα ,
 κι' απο το πολύ το νάζι .-

Τις κόπηκε τ'αργυρό κουμπί ,
 κι εφάνη το βυζί της .
 Κι'ο Δήμος χαμογέλασε ,
 της κόρης κακοφάγκε .
 Γιατί Δήμο μ'χαμογελάς ,
 τι βάνεις με το νού σου .
 Σκύψε λοιπόν και πάρετο ,
 σύρ' το της αδερφής μου .
 Πες της πως μ'αρραβώνισες ,
 απόψε βράδι - βράδι .-

96ον.- ΝΙΤΣΑ - ΝΙΤΣΑ ΠΕΡΓΟΥΛΙΤΣΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

Νίτσα - Νίτσα περγουλίτσα ,
 κάνεις τα σταφύλια μαύρα .
 Το κρασί πικρό φαρμάκι ,
 να το πιούν τα παληκάρια .
 Να σκανιάζουν Νίτσα τα κορίτσια .
 Ασημένια μ'αλυσσίδα ,
 έχω μέρες Νίτσα μ'που δε σείδα .
 Έχω μέρες και βδομάδες ,
 που δεν σουδίνα νοστιμάδες .
 Πέρασε το καλικάϊρι ,
 και δε μούστειλες χαμπέρι .
 Τι χαμπέρι να σου φτερώσω ,
 πούπιασα καινούργιο φίλο .-

97ον.- ΤΩΡΑ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ (Ντολιά)

Τώρα τα πουλιά, τώρα τα χελιδόνια,
 τώρα οι πέρδικες, γλυκολαλούν και λένε .
 Έχουν αφέντη μου, ξύπνα καλέ μ'αφένρη,
 ξύπνα αγκάλιασε, κορμί κυπαρισσένιο,
 κι'άσπρονε λαιμό , σαν τη δροσιά του Μάη .
 Άφσε λυγερή λίγο ύπνο να πάρω .
 Γιατ'αφέντη μου, στη βάρδια μ'έχεις απόψε
 και στον πόλεμο, πάντα μπροστά με βάζεις,
 για να σκοτωθώ , για σκλάβο να με πάρουν .

98ον.- ΠΑΝΝΑ Μ' ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΜΑΣ (Νέο τραπεζιού)

Πάννα μ'στο περιβόλι μας ,
 και στην αμυγδαλιά μας .
 Πήγα να μάσω αμύγδαλο ,
 πήγα να μάσω τ'άνθια .
 Κι'εκεί καθόντας τρεις αετοί ,
 και τρίγισα παληκάρια .
 Τόνα με μήλο με βαρεί, τ'άλλο με δαχτυλέδι .
 Το τρίτο το μικρότερο, μ'ένα χρυσό γαϊτάνι .
 Κι'εγώ το μήλο τ'όψαγα, το δαχτυλίδι τόχω,
 κι'αυτό το χρυσογάϊτανο, τ'όβαλα στα μαλιά μου.-

Θέλλω ν' ανθίσουν βλάχα μ' τα κλαριά ,
 κι' ο πάγος δεν τ' αφήνει, μικρή βλαχοπούλα μου.
 κι' ο πάγος δεν τ' αφήνει, τσελιγκοπούλα μου.
 Θέλλω κι' εγώ βλάχα μ' να σ' αρνηθώ ,
 κι' ο πόνος δε μ' αφήνει, μικρή βλαχούλα μου,
 κι' ο πόνος δε μ' αφήνει, τσελιγκοπούλα μου.
 Να ήταν οι μέρες βλάχα μ' του Μαγιού ,
 κι' οι νύχτες του Γενάρη, μικρή βλαχούλα μου,
 κι' οι νύχτες του Γενάρη, τσελιγκοπούλα μου .
 Να σε χορτάσω βλάχα μ' φίλημα ,
 να σε χορτάσω λόγια, μικρή βλαχούλα μου ,
 να σε χορτάσω λόγια, τσελιγκοπούλα μου .-

100ον.- ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ (Τραπεζιού καθιστικό)

Του ξένου δός που ξενητεί ,
 μ' αρρώστεια μην του δίνεις.
 Η αρρώστεια θέλει στρώματα ,
 θέλει προσκεφαλάκια .
 Θέλει γυναίκα στο πλευρό ,
 μαννούλα στο κεφάλι .
 Τ' έχεις λεβέντη μ' και βογγάς ,
 και βαρειαναστενάξεις,
 μήνα κεφάλι σε πονεί ,
 μήνα καρδιά σε σφάζει .
 Κι' ουδε κεφάλι με πονεί ,
 κι' ουδε καρδιά με σφάζει.
 Μον τόχω πως χωρίζομαι
 απο τους ιδικούς μου .-

101ον.- ΣΤΑ ΝΤΟΛΙΑ .-

Τούτο το κρασάκι το γλυκό ,
 πούναι μεσ' το ποτήρι .
 Κορίτσια το πατώσανε ,
 μέσα στο πατητήρι .
 Για πιές το εσύ μου νιούτσικε,
 με το στριφτό μουστάκι .
 Να σ' είχα στις αγκάλες μου ,
 με το πουκαμισάκι .
 Δος του μια να πάει στον πάτω ,
 για να βρεί η κορφή τον πάτω .-

Τραγούδια του δρόμου ,
 που πάνε για νερό - Για το Νόνο -
 τον Βλάμη και στο γυρισμό .-

Λιανοτράγουσα .-

1.- Ντολιιά

103ον.- Βάλε κρασί στο μαστραπά,
και βάλτο στον αγέρα.
κι'αν δεν το πιώ την Κυριακή,
το πίνω τη Δευτέρα.-

2. Στο δρόμο

104ον.- Για φέγγε φεγγαράκι μου,
να πάω στην αγάπη μου.
Φέγγε καλά και χαμηλά,
γιατί είναι λάσπες και νερά.
Φέγγε και χαμηλότερα,
να πάω γρηγορότερα.
Ν'εγώ φέγγω ως το πρωί,
ποιός αγάπη ας πάει να δει .-

3.- Στο δρόμο

105ον.- Σταθήτε παληκάρια, σταματήστε,
πολύ κρασί μην πιείτε και μεθύστε.
Το κρασί είναι πλάνος και πλανεύεστε,
κι'οξω μην κοιμηθήτε κι'αρρωστήσετε.-

4.- Ντολιιά στο δρόμο

106ον.- Απο τη μηλιά κι'απο την κυδωνιά,
δεν αλέθ'ο μήλος καμμιά φορά.
Και αλέθ'ο λόγος τ'αφέντη μας.
Πάνει καβαλάρης, κι'έρχεται πεζός,
κι'απολάει τις μούλες για βόσκημα,
και τα παληκάρια για όμορφες .-

5.- Στο δρόμο

107ον.- Σταφύλι μου κρυστάλλινο (Τραγούδι του γάμου)
Σταφύλι μου κρυστάλλινο,
πές μου που μένεις βράδυ,
που μένεις που βραδυάζεσαι
που νυχτο - ξημερώνεις .
Να συ για μένα δεν ρωτάς,
κι'ούτε ρωτάς που μένω,
ανάθεμα κι'αν δεν πονώ,
κι'αν δεν αναστενάζω .
Πέρα στα σπίτια τα ψηλά
τα μαρμαροχτισμένα,
κει μένω, κει βραδυάζομαι
εκεί νυχτο - ξημερώνω .-

109ον.- ΠΕΝΤΕ ΜΗΝΕΣ ΠΕΡΠΑΤΟΥΣΑ (Ντολιά - χορευτικό

Πέντε μήνες περπατούσα ,
στοι .ηλό βουνό , μωρ' μάννα μ'.
Πέντε μήνες , πέντε χρόνους,
κι' άλλους τόσους καρτερούσα .
Δεν μπορώ άλλα μωρ' μάννα μ'
δεν μπορώ να καρτερέσω .-

110ον.- ΘΙΑΜΕΝΩΜΕ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ (Ντολιά - καθιστικό

Θιαμένωμε τον ουρανό ,
πως στέκει δίχως στύλο .
Θιαμένωμε τις όμορφες ,
πως δεν με πιάνουν φίλο .
Πως τρέμει το καρόφυλλο ,
σε μια καρπούλα .
Έτσι τρέμει κι' η καρδούλα μου ,
για μια γειτονοπούλα .
Κελάϊδεζπουλάκι μου ,
ν' ακούσω τη λαλιά σου .
Να πεταχτώ σαν περδικα ,
ν' αρθώ στην αγκαλιά σου .
Να γίνω γης να με πατείς ,
γιοφύρι να περάσεις .
Να γίνω κι' ασημόκουπα ,
να σε κερνώ να πίνεις .-

111ον.- ΠΕΡΑ ΣΤΟΝ ΠΕΡΑ ΜΑΧΑΛΑ (Καθιστικό - χορευτικό

Πέρα στον πέρα μαχαλά
ωρέ στον πέρα και στον δώθε
περπατείς ανάργια - ανάργια
ώρε.. σαν την πάπια στα λειβάδια .
Εκεί κοιμόταν μια ξανθειά ,
ωρέ ξανθεία γαλανομάτα .
Περπατείς ανάργια - ανάργια ,
αχ' περπατείς ανάργια - ανάργια ,
ωρέ σαν της πάπιας τα λειβάδια .
Μη μου την ξυπνήσετε ,
ωρέ γιατί ελαφριά κοιμάται
περπατείς ανάργια ανάργια .
Αχ' περπατείς ανάργια - ανάργια ,
ωρέ σαν της πάπιας τα λειβάδια .-

112ον.- ΣΑΡΑΝΤΑ ΜΕΡΕΣ ΠΕΡΠΑΤΩΝ
 (Νέο χορευτικό Τραπεζιού)

Σαράντα μέρες περπατώ,
 να ρβρώ παππά πνευματικό .

Παππά μου ξεμολόγαμε,
 παππά μου ξεμολόγαμε ,
 τα κρίματα συγχώραμε .

δισ

Τα κρίματά σου πανόργια μου,
 τα κρίματά σου είναι πολλά
 τα κρίματά σου είναι πολλά
 και δεν υπάρχει γιατρεία .-

113ον.- ΑΦΗΝΩ ΤΗΝ ΚΑΛΟΝΥΧΤΙΑ (Ντολιά - Τραπεζιού)

Αφήνω την καλονυχτιά ,
 αγάπη μου γραμμένη ,
 κι'εγώ πάω στην ξενητεία ,
 με την καρδιά καμένη .

Το παραθύρι τ'ακρινό ,
 βράδυ να μην το κλείσης ,
 ν'αρθώ μες τα μεσάνυχτα
 να σε γλυκοφιλήσω .
 Να σου χαϊδέψω τα μαλιά ,
 σιγά να σε ξυπλήσω .-

114ον.- ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ ΜΟΥ ΛΑΜΠΡΟ - ΛΑΜΠΡΟ

Καθιστικό - Ντολιά .-

Φεγγαράκι μου λαμπρό - λαμπρό ,
 που φέγγεις όλη νύχτα .

Δεν είδες τον γιόκα μου ,
 το μοναχό παιδί μου .

Εψες - προψές τον είδαμε ,
 σε κλέφτικα λημέρια .

Είχαν αρνάκια πού 'ψεναν ,
 κριάρια σουβλισμένα .

Είχαν και μία λιγερή ,
 τους κέρναγε και πίναν .-

115ον.- ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΜΥΡΙΖΕΙ ΕΔΩ (Νέο τραγούδι)

Βασιλικός μου μύρισε ,
 δεν ξέρω ποιός διαβαίνει .

Η αγάπη μου εδιάβηκε ,
 στην Εκκλησιά πηγαίνει .

Αυτού που πάς αγάπη μου ,
 προσκύνα και για μένα .

..//..

Να αχρεθθούν τα κρίματα,
 που μ'ούχεις καμωμένα .
 Όσα φτερά και κόκκαλα ,
 έχει η μαύρη κόττα .
 Τόσες φορές σε φίλησα ,
 απ'αχπίσω απο την πόρτα .
 Όσα φτερά και κόκκαλα ,
 έχει το περιστέρι .
 Τόσες φορές σε φίλησα ,
 κι'η μάννα σ' δεν το ξέραι .-

116ον.- Ν' ΕΣΕΙΣ ΠΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΜΑΗ .- (Ντολιά - τραπεζιού

Ν'εσείς πουλιά του Μάη ,
 και την άνοιξη . δισ
 Ν'αυτού ψηλά που πάτε ,
 για χαμηλώστε . δισ
 Για χαμηλώστε λίγο ,
 τα φτερούγια σας δισ
 Για να σας δώσω γράμμα ,
 και μια καλή γραφή δισ
 Να πάτε στην αγάπη ,
 Να μην με καρτερεί . δισ
 Σε τούτο τον τόπο πούρθε ,
 ν' επαντρέφτηκα . δισ
 Και πήρα μια γυναίκα ,
 της μάγισσας δισ
 Μαγεύει τα καράβια ,
 και δεν ξαναπερνούν . δισ
 Εμάγεψε και μένα ,
 και δεν έρχομαι .- δισ

Για κάθε στίχο τραγουδιέται (δισ)
 Ν'εσείς πουλιά του Μάη , νε εσείς πουλιά του Μάη
 Του Μάη και της άνοιξης, και της άνοιξης.-

117ον.- ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟ ΜΟΥ ΠΟΥΛΙ

(Χορευτικό - καθιστικό)
 Ξενητεμένο μου πουλί και παραπονεμένο ,
 μωρέ ξένε μου και παραπονεμένο .
 Ν'η ξενητειά σε χαίρεται , κι'εγώ έχω τον καημό σου .
 μωρέ ξένε μου , κι'εγώ έχω τον καημό σου .
 Τι να σου στείλω ξένεμου, τι να σου προβοδήσω,
 μωρέ ξένε μου , τι να σου προβοδήσω .
 Σου στέλω μήλο σέπεται , κυδώνι μαραγκιάζει,
 μωρέ ξένε μου , κυδώνι μαραγκιάζει .
 Σου στέλω και το δάκρυ μου, σ'ένα φτενό μαντήλι ,
 μωρέ ξένε μου , σ'ένα φτενό μαντήλι .
 Το δάκρυ μου είναι καφτερό , και καίει το μαντήλι ,
 μωρέ ξένε μου , και καίει το μαντήλι .-

Τα πή βλαχά μ'τα πή
 τα πήρανε τα πρόβατα .
 Απο μέσα απο τη στρούγγα ,
 βλάχα τσελιγκοπούλα .
 Από μέσα απο τη στρούγγα,
 βλάχα τσελιγκοπούλα .
 Τ'αρμέ βλαχάν τ'αρμέ ,
 ταρμέξαν τα ξαρμέζανε .
 Και σε μια παληοκαρδάρα ,
 παληά μου φιλενάδα .
 Το πί · βλαχά μ'το πι ,
 το πίζαν το καλό τυρί .
 Σε μια παληοτσαντήλα ,
 βλάχα μ' δεν σε πήρα .-

Ανέβηκα ψηλά μαύρος και πλάγιασα,
 επάνω γυιέ μ'σ'άσπρο λιθάρι .
 Αχ κι'εκεί ήταν μνήμα μαύρος κλέφτικο,
 αχ θαμένο παληκάρι .
 Κι'ακούω το μνήμα μαύρος να βογγάει ,
 αχ να βαρειαναστενάζει .
 Τι έχεις ξένο και με πατείς ,
 επάνω στο κεφάλι .
 Δεν ήσουν νιός κι'εγώ καμμιά φορά,
 αχ δεν ήμουν παληκάρι .
 Όλες τις νύχτες επερπάταγα ,
 τις νύχτες . . . τις νύχτες με φεγγάρι .
 Δεν τό είδα ο μαύρος και το πάτησα .
 αχ επάνω στο κεφάλι ,

Τι να κάνω τώρα, τι να γίνω τώρα ,
 Αχ π'αρρώσησα βαρειά .
 Εδώ γιατρός δεν είναι, ούτε ταχυδρομείο,
 να μαννούλα μου γλυκειά .-
 Να γράψω ένα γράμμα, γράμμα της μαννούλας
 γράμμα της γυναικούλας .
 Και να μη με καρτερεί .
 Ξένοι θα μ'αλλάζουν , ξένοι θα με θάψουν ,
 'Αχ μάννα μ' εδώ στην ξενητειά .-

(Στα Ντολιά - Συγκαθιστός - χορευτικός)

Από την Αθήνα κι' απο τον Πειραιά ,
 έχασα μαντήλι μ'εκατό φλουριά. δις
 Μούπαν πως το πήρε, ν' η κόρη του παππά
 'Αειντε μωρ'μηλιά , μωρ'τριανταφυλλιά .
 Δός μου το μαντήλι , κράτα τα φλουριά δις
 Ν'απο την Αθήνα , κι' απο τον Πειραιά ,
 έχασα μαντήλι μ'εκατό φλουριά. δις
 Μούπαν πως το πήρε μια τριανταφυλλιά ,
 άειντε μωρ'μηλιά , μωρ'τριανταφυλλιά,
 κράτα το μαντήλι , δός μου τα φλουριά .-

121 α.-

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΕΣ ΜΑΜΜΑ (Ντολιά - και χορευτικό)

Τριανταφυλλιές μαμμά, Γαρουφαλιές γιαγιά ,
 εψές είδα στον ύπνο μου όπου κοιμόμουνα,
 τις πότιζα μαμμά, τις σκάλιζα γιαγιά
 Και πίσω γύριζα κι' αυτές μαραίνονταν.
 Να το ξηγήσεις μαμμά, να το ξηγήσεις γιαγιά ,
 το όνειρό που είδα , εψές στον ύπνο μου.
 Ν'αυτό είναι καλό , για σε παιδί χρυσό
 το που θα παν εφτείς, θα νυκοκυρευτείς,
 το που θα παντρευτείς και θα στεφανωθείς .-

122ον.-

ΑΠΟ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΚΑΛΥΒΙΑ .-(Τουρνοβίτικο - Ντολιά και χορευτικό)

Απο πάνω στα καλύβια ,
 τ'ακούς κουμπάρα μ'τ'ακούς .
 Ν'έχω μια αγαπητικιά ,
 κουμπαρούλα μου γλυκειά .
 Όλοι μου λένε να την πάρω ,
 τ'ακούς κουμπάρα μ'τ'ακούς .
 Κ'είν τα έξοβα βαρειά ,
 κουμπαρούλα μου γλυκειά .
 Πέντε λίρες η αρραβώνα ,
 τ'ακούς κουμπάρα μ'τακούς ,
 κι' άλλες τόσες η παντρειά ,
 κουμπαρούλα μου γλυκειά .-

123ον.-

ΓΙΑ ΔΕΣ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ (Ντολιά)

Για δεσ εκείνο το βουνό ,
 πως άναψε και καίνει .
 Κάποιος αγάπη έχασε ,
 και κάθεται και κλαίει .
 Ξύπνα καϋμένη Αναστασιά, ξύπνα καϋμένη κόρη.
 Ξύπνα ν'ανάψεις τα κεριά, ν'ανάψεις το λυχνάρι.
 Γιατί ο καιρός - καιρός μας πέρασε .-

...//...

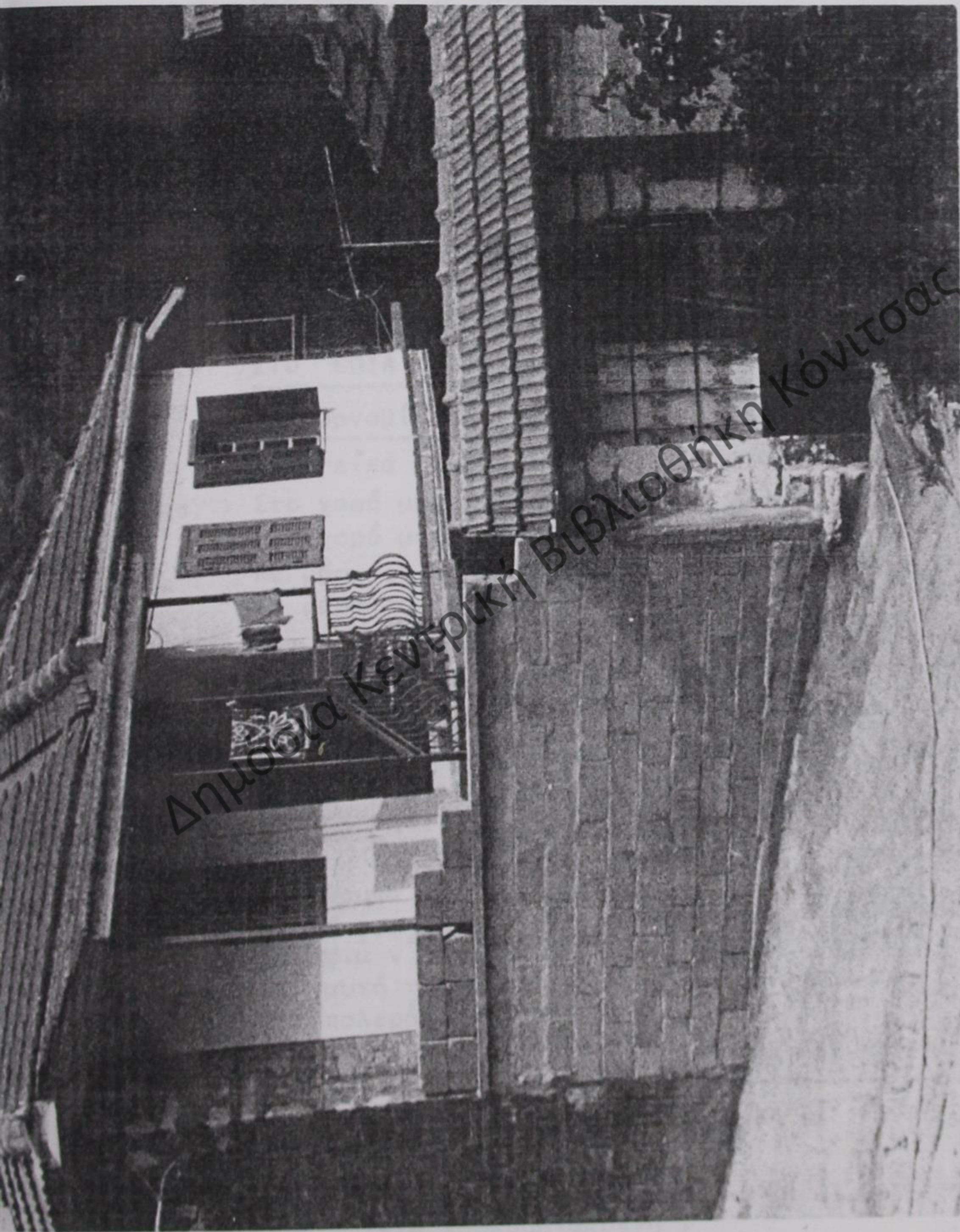

Στη φωτογραφία Ασημοχωρίτες στα Γιάννενα
ως αντιστασιακοί το 1948.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΚΟΝΙΤΣΑ 2011

Τὸ σπίτι μου εἶναι ἀνακευραμένο ἡμέρας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

124ον.- ΕΓΩ ΗΜΟΥΝ Τ' ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟ

(Τουρνοβίτικο) Ντολιά και χορευτικό .-

Εγώ ήμουν τ' αρχοντόπουλο ,
 με τις πολλές χιλιάδες .
 χαλασιάμ τι μ' ούκανες .
 Με τις πολλές χιλιάδες ,
 στα Μπιτόλια μ' έστειλες .
 Και τώρα πως κατάντησα ,
 να μην έχω ούτε δεκάρα
 χαλασιά μ' τι μ' ούκανες .
 Να μην έχω ούτε δεκάρα ,
 στα Μπιτόλια μ' έστειλες .
 Εγώ ήμουν που κοιμώμουνα ,
 σε κρεββάτια σιδερένια ,
 χαλασιά μ' τι μ' ούκανες .
 Σε κρεββάτια σιδερένια ,
 στα Μπιτόλια μ' έστειλες .-

125ον.- ΣΤΟ ΕΠΙΑ ΣΤΟ ΞΑΝΑΕΙΠΑ .-

(Τουρνοβίτικο) Ντολιά και χορευτικό .-

Στό είπα στα ξανάπα και στα ξαναλέω .
 Στο χορό μη μπαίνεις, γειά σου μικρή βλάχα.
 Στο χορό μη μπαίνεις, τα παιδιά μαραίνεις.
 Με μάρανες κι' εμένα, γειά σου μικρή βλάχα.
 Με μάρανες κι' εμένα που μ' έχει η μάννα μ' ένα.
 Και τι μου λες να κάνω, γειά σου μικρή βλάχα.
 Και τι μου λες να κάνω, δικιά μου να σε πάρω.-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ

105ον.- ΒΟΥΝΑ Μ' ΓΙΑ ΧΑΜΗΛΩΣΕΤΕ

Χορευτικό - Τσιάμικο .-

Ωρέ βουνά μ' για χαμηλώσετε,	
βουνά για χαμηλώσετε, παραμερίστε λίγο	δεις
Ωρέ για ν' αγναντέψω τη Γραβιά	"
κι' αυτή την Αλαμάννα	"
πως πολεμάει η κλεφτουριά	"
πως πολεμάει η κλεφτουριά	"
με ρην τουρκιά αντάμα .-	"

106ον.- Η ΙΤΙΑ (Χορευτικό τσάμικο)

Ιτιά μ', Ιτιά μοσκοϊτιά ,
 μαράζι πούχεις στην καρδιά .
 Ιτιά , ιτιά λουλουδιασμένη ,
 μόχεις ρ την καρδιά καμένη .
 Ιτιά μου σε παρακαλώ ,
 σύρε να κρύψω τον αητό .
 Για σένα μαυρομάτα μου ,
 χαράμησα τα νειάτα μου.-

...//...

107ον.- ΤΑΞΕ ΚΕΡΙ ΣΤΟΝ ΑΗΛΙΑ (Χορευτικό τσάμικο)

Ωρέ τάξε Μανούλα μ' τάματα δισ

σ' όλα τα Μοναστήρια "

Τάξε κερί στον Αηλιά ,

Τάξε κερί στον Αηλιά

φλουριά στην άγια Λαύρα δισ

ωρέ να με φυλάει το φτωχό

να με φυλάει το φτωχό

Ν' εδώ στα ξένα πούμαι δισ

108ον.- ΑΓΓΕΛΩ Μ' ΚΡΕΝΕΙ Η ΜΑΝΝΑ ΣΟΥ (Χορευτικό - Τσάμικο)

Αγγέλω μ' κρένει η μάννα σου

δεν ξέρω τι με θέλει δισ

Ωρέ να πάς Αγγέλω μ' για νερό ,

να πας Αγγέλω μ' για νερό

Να πιούν τα παληκάρια δισ

Ωρέ τα παληκάρια κι 'αν διψούν ,

τα παληκάρια κι 'αν διψούν ,

στη βρύση ας πάν να πιούνε δισ

109ον.- Τραγούδι (χορευτικό) Η Βασίλω

Μία μικρή Βάσω Βασίλω

Μία μικρή τσελιγκοπούλα

Μια μικρή τσελιγκοπούλα

Μούχει πάρει την καρδούλα

Με την μάννα της μαλώνει,

με την μάννα της μαλώνει

και βαρείά την βαλαντώνει.

Δος μου μάννα Βάσω Βασίλω

δος μου μάννα τα προικιά μου

δος μου μάννα τα προικιά μου

και την κεντητή ποδιά μου .-

110ον.- ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΚΑΤΕΒΑΙΝΩ (Ντολιά - τραπεζιού)

Απο το βουνό κατεβαίνω

μπαίνω σε μπαξέ το καϋμένο

μπαίνω σε μπαξέ .-

Βρίσκω κόρη που κοιμάταν

που κοιμόταν στα τριαντάφυλλα

το καϋμένο στα τριαντάφυλλα ,

Αειντέ κι 'έσκυφα να τη φιλήσω,

και δεν δέχτηκε το καϋμένο

και δεν δέχτηκε .-

Πούσουν πέρσι - πέρσι

το χειμώνα ν' όπου κρύωνα

το καϋμένο ν' όπου κρύωνα.

Αειντε κ' ήρθες φέτος - φέτος

το καλοκαίρι που ζεσταίνουμαι

το καϋμένο που ζεσταίνουμαι .-

Για τα τραγούδια που γράψαμε .-

Στο παρελθόν υπήρξαν τόσο δημιουργικά που μπορούμε άφοβα να προσθέσουμε , ότι ήταν και μια πηγή ζωής για τον ταλαιπωρημένο λαό μας. Πολλές γενιές πήραν χαρές - ελπίδες - και ζώθηκαν με τόση περηφάνεια , που ατσάλωνε την ψυχή τους και τους έδινε κουράγιο να παλαίψουν σαν τα θεριά την σκληροτράχιλη ζωή τους. Το δημοτικό μας τραγούδι έχει στο βάθος του ψυχή , που εμπνέει και γιγαντώνει τον άνθρωπο .- Τα σιγοτραγουδούσε , άλλοτε σιγανά και τις περισσότερες φορές με όλη του τη φωνή , ανάλογα την περίσταση σε κάθε εκδήλωση της ζωής του . Ακόμα και στην εργασία , τραγουδούσαν για να γλυκένει ο πόνος του κάμα του .-

Ευτυχώς και σήμερα παρουσιάζει δυναμικό παρόν , πράγμα που μας δίνει ενθαρρυντικές προβλέψεις και για το μέλλον .-

Εκτός του λαού μας , που συνεχίζει την παράδοση των τραγουδιών , είναι και στα χέρια των χιλιάδων λαογραφικών χορευτικών συγκροτημάτων , που με πίστη και αγάπη τα προωθούν , όχι μόνον Πανελληνίως αλλά και εκτός των ορίων της Ελλάδος .-

Είναι στα χέρια των Πολιτιστικών μας Συλλόγων , που μαζί με τους Ομίλους χορού το καλλιεργούν , και το ετοιμάζουν να περάσει στο μέλλον με δυναμισμό όπως πέρασε στο παρελθόν - και στο παρών.

Σε αυτό το σημείο κατατείνουν και οι δικές μας προσπάθειες με την συλλογή και καταγραφή των στα βιβλία - που να διευκολύνει έτσι τους μελλοντικούς τραγουδιστές και τα λαϊκά μας Όργανα για την περαιτέρω προώθησή τους .-

Με τα ολίγα φρόνιμα λόγια που γράψαμε , παρακαλώ το κοινό των χωριών μας , να διαβάσει τα ωραία τραγούδια μας , κι'ακόμα να τα σιγοτραγουδάει μαθαίνοντας τη φωνή τους .-

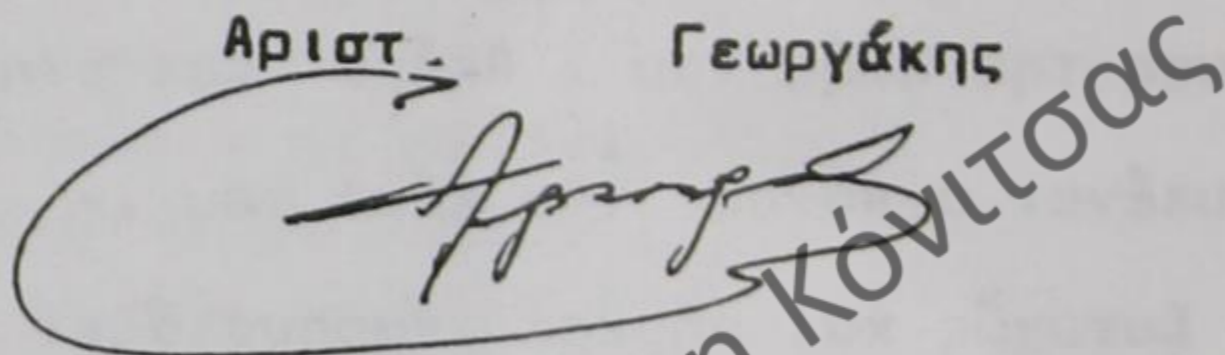
Σε όλα τα τραγούδια θα επαναλάβω - ότι ο κάθε στίχος , έχει και κάποιο νόημα , κάποια παρουσία , κάποιο γενόμενο συμβάν

εμπεριέχει μηνύματα , ομιλεί για τη ζωή των ερωτευμένων - των ανθρώπων του μόχθου , των κλεφτών και αρματωλών - των καπετανέων . Των ξενητεμένων , των γηρατειών - της νειότητας και τη ομορφιάς και τόσα πολλά άλλα που θα τα αισθανθείς εάν με προσχή βγάλεις και διαβάσεις ένα - ένα τους στοίχους κάθε τραγουδιού .-

Ο Σ υ γ γ ρ α φ έ α ς

Αριστ

Γεωργάκης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η Γιορτή των παιδιών

Μόλις η άνοιξη πλησίαζε, από τον μήνα Μάρτιο, όλα τα παιδιά άρχισαν να κινούνται πρόσχαρα. Τα μεγαλύτερα που είχαν και το προβάδισμα, έψαχναν να περιμαζέψουν τα ξεχασμένα χαρτιά - καταλόγους, με γραμμένα ονόματα πεθαμένων γερόντων, προεδτών και παπάδων του χωριού, προ εκατόν και περισσοτέρων πολλές φορές χρόνων. Εάν δεν τα έβρισκαν, συνέτασαν καινούργια με την βοήθεια πολύ ηλικιωμένων ανθρώπων. Έκαναν συγκεντρώσεις, συμβούλια στ'αλώνια του χωριού και αποφάσιζαν την ημέρα που θα άρχιζε το σχώρεμα - έτσι λέγαμε την έναρξη της γιορτής του Λαζάρου.-

Ήταν απαραίτητο, η αρχή να απείχε τριάντα (30) μέρες από των κυρίων Εορτών. Το σχώρεμα γίνονταν, κάθε βράδυ πριν βασιλέψη ο ήλιος. Διαρκούσε δύο ώρες, μία ώρα για τη συγκέντρωση όλων των παιδιών και μια ώρα για σχώρεμα όπως θα ιδούμε παρακάτω.-

Κατά την ώρα της συγκέντρωσης χτυπούσε συνέχεια ο σήμαντρος και τα παιδιά τραγουδούσαν διάφορα τραγούδια του Λαζάρου. Όταν όλα τα παιδιά έδιναν την παρουσία τους, σταματούσε ο σήμαντρος και άρχιζε το σχώρεμα. Ένα παιδί από τα μεγαλύτερα κρατούσε τον κατάλογο των νεκρών όπως είπαμε. Έστεκε ψηλότερα από τους άλλους, για να διακρίνεται και φώναζε με όση φωνή είχε, να ακούγεται σε όλο το χωριό. Αρχιζε από τους πρώτους παπάδες κατά παλαιότητα και σεβασμό. Ακολουθούσαν όλα τα άλλα ονόματα - Ένα - ένα για κάθε όνομα, τα παιδιά βροντοφώναζαν περισσότερο ψέλνοντας " Κύριε ελέησον - Θέμ 'Σχωρεσέ τον ". Την γιόρταζαν με πολύ μεγαλοπρέπεια και την δίναν ένα χαρακτήρα, χαρούμενο, και σοβαρό μαζί. Ήταν συνήθως γιορτή των νέων, ανυπάντρων πάντοτε, από ηλικίας 16 χρονών μέχρι και 25 ακόμα, αν τύχαινε το αγόρι να ήταν ακόμα παιδί.-

Όσο πλησίαζε η ώρα της χαρούμενης αυτής Γιορτής τους, τόσο αυτά επολαπλασίαζαν εκείνα τη χαρά τους, το πως θα γίνει καλύτερη η Γιορτή τους.-

Το Σχώρεμα διακόπτονταν τρεις μέρες πριν , για να προχωρήσουν στην Κυρίως Γιορτή τους . Έπρεπε να βρουν κατάλληλο σπίτι που θα έκαναν τις δύο μέρες αυτές τον Λάζαρό τους . Στόλιζαν την κυρίως μεγάλην αίθουσαν (δωμάτιον) που θα γίνονταν η φιλοξενία τόσων παιδιών . Ξτοίμαζαν καζάνια - πιάτα - κουταλοπήρουνα - τραπέζια - τα ταψιά που θα χρησίμευαν για το τραπέζι του Λαζάρου .-

Από την Πέμπτη πριν μια μέρα απο τη Γιορτή άπλωναν στο χωρσε δυο ομάδες μία στον κάθε Μαχαλά . Αρχιζε ομαδικά το τραγούδι που βούϊζε όλο το χωριό για να μαζέψουν ξύλα , φασόλια και ρύζι για τις ριζόπητες .-

Τραγουδούσαν : " Ξύλα - ξύλα ^αλλά και πιπέρι " Σταματούσαν σε κάθε σπίτι , όσα παιδιά ήταν για ξύλα , τα έπαιρναν στα πλάτη τους και τα κουβαλούσαν στο σπίτι του Λαζάρου , οι άλλοι είχαν σακκούλες - τροβάδες , που μάζευαν φασόλια , κρεμύδια , αλάτι , πιπέρι - ρύζι και ότι χρειαζόνταν το μαγείρεμα της φασολιάδας τους και τις ριζόπητές τους .-

Ήταν τις περισσότερες φορές πολύ μεγαλύτερη η συγκομιδή των φασολιών, κρεμυδιών κ.λ.π. τα οποία στο τέλος πουλούσαν τα παιδιά και έπαιρναν χρήματα , που μαζί με τα υπόλοιπα η της επόμενης ημέρας μοιράζονταν μεταξύ τους . Το βράδυ έκαναν συγκέντρωση στο αλώνι της προίικας που τραγουδούσαν τα τραγούδια του Λαζάρου . Πρωί - πρωί την Παρασκευή τα παιδιά έδιναν το χαρούμενο παρόν στην αυλή του γιορτινού σπιτιού . Η σπιτονοικοκυρά πάντοτε πρόθυμη στα παιδιά , τα βοηθούσε στο στήσιμο της καζανιάς και στο μαγείρεμα της ωραιότατης φασολιάδας , που συνήθως γίνεται στο καζάνι .-

Αρχιζε το βράσιμο , έμπαιναν όλα τα βοηθητικά καρικεύματα μέσα και το μεσημέρι ήταν πάντα έτοιμα τα τραπέζια στήνονταν στην αυλή στρώνονταν τα πιάτα , πετσέτες και άρχιζε το σερβίρισμα . Τα παιδιά κάθονταν στη σειρά , έλεγαν την προσευχή τους , και άρχιζε το φάγωμα της φασολιάδας . Ήταν μία πολύ όμορφη Γιορτή που τις έδιναν τα νειάτα και η λεβεντιά των παιδιών του χωριού .

Με το σήκωμα του τραπεζιού , καθάριζαν και έπλυναν τα ίδια απο ομάδες καθαριότητας, τραγουδούσαν για αρκετή ώρα τραγούδια του Λαζάρου και αποχωρούσαν για να συγκεντρωθούν το βράδυ που θα γινόταν και η κυρίως γιορτή τους.

Στο μεγάλο δωμάτιό τους άρχιζε η βραδυνή γιορτή τους, εδώ θα κοιμόνταν όλοι , σε πρόχειρα στρωσίματα, δυό - δυό και τρείς μαζί , στρωμένοι στο πάτωμα - μετά απο τραγούδια - ξεφαντώματα αστεία - κοιμούνταν δε ο καθένας με τη συντροφιά τους . Γνώριζαν ότι η νύχτα τους επιφυλάσσει λαχτάρες και την πλήρωναν όσοι είχαν βαρύτατο ύπνο . Γιατί πολλά παιδιά έφερναν κρυμένες σακοράφες με χοντρή κλωστή , που παληά έραβαν τα χοντρά στρώματα, και τα μεσάνυχτα έραβαν μαζί με τα σκεπάσματά τους και τα ρούχα τους όσα παιδιά βαρυκοιμούνταν . Αυτό το ράψιμο ήταν και το μεγάλο καλαμπούρι στα παιδιά και την πάθαιναν την πλακα πάρα πολλές φορές και όσοι έκαναν τον έξυπνο και ήθελαν να ράψουν τους άλλους. Μόλιες έφθανε η ώρα μεσάνυχτα , χτυπούσε εγερτήριο για να ξυπνήσουν όλα τα παιδιά . Τότε γίνονταν το μεγαλύτερο γέλοιο , βλέποντας τους ραμένους δυνατά , να σηκώνονται μαζί με όλα τα στρωσίματα πολλές φορές και τρείς μαζί κομποραμένοι με τη σακοράφα και με σπάγγο που είναι τόσο δύσκολο να γίνει το λύσιμό τους . Κάποιος μετά απο τους μεγάλους έκανε το κόψιμο των σπάγγων για να ελευθερωθούν τα αθώα παιδιά . Τώρα θα εβγαιναν όλα μαζί μεσάνυχτα σπίτι το σπίτι με αρχηγό μπροστά τον ταμία τους , που θα μάζευε τα χρήματα και αποκοντά παιδιά με σακκούλες που θα έπαιρναν ότι τους έδινε ο νοικοκύρης του σπιτιού , προπάντων ήταν φασόλια - γίγαντες κ.λ.π.-

Πρώτα - πρώτα άρχιζαν απο το σπίτι του παπά ... Τραγουδούσαν απο την πόρτα και προχωρούσαν μετά το άνοιγμά της " Για σήκω - σήκω Δέσποτα και μή βαρειοκοιμάσε " , τους φιλοδωρούσε καλό χαρτζηλήκι και τα παιδιά αποχωρούσαν φιλώντας του το χέρι .-

Συνέχιζαν με τη σειρά σε όλα τα σπίτια , και ανάλογα έλεγαν και το τραγούδι του καθένα , όπως θα ιδούμε γραμμένα στη σειρά τους. Το πρώτο τραγούδι πάντα ήταν :

" Καλή μερά σας , καλή βραδυά σας , καλώς σας βρήκαμε την αφιτιά σας και συνέχιζαν ανάλογα , αν ήταν ταξειδεμένος νοικοκύρι ή είχε κοπέλα ανύπαντρη και άλλα πολλά . -

Ενθουσιάζουν με κολακευτικά τους πάντοτε τραγούδια και οικονομούσαν γερά για την εποχή χρήματα .-

"Όπου υπήρχαν κορίτσια για παντρεία " Εδώ έχουν κόρες όμορφέλουν να τις παντρέψουν - τις δίνουν γυιό του Βασηλιά , τις δίνουν γυιό του Ρήγα κ.λ.π." θα τα ιδούμε γραμμένα χωριστά .-

Επέστρεφαν μετά τη συγκομιδή χρημάτων και άλλων ειδών στο σπίτι του Λαζάρου . Μετρούσαν τα χρήματα , άφηναν αρκετά φασόλ και άλλα πράγματα στη νοικοκυρά του σπιτιού που τους έκανε τη φιλοξενία και τα υπόλοιπα αφού τα πουλούσαν και τα μετέτρεπαν σε χρήματα , έκαναν διανομή σε ίσια μερίδια για όλα τα παιδιά .

Την άλλη μέρα το Σάββατο του Λαζάρου έκαναν όλα μαζί το Εκκλησιασμά τους με το δάσκαλό του , του οποίου θα πήγαιναν ένα δώρο απο τα χρήματα που είχαν απο πριν χωρίσει γι' αυτόν τον σκοπό . -

Θέλω να υπενθυμήσω μια λεπτομέρεια , για την κατάρα που άφισε όσους λίγους που δυστροπούσαν και δεν τους άνοιγαν την πόρτη νύχτα του Λαζάρου .-

" Σε τούτο σπίτι το μικρό πέτρα να μην λαλήσει κι' ο νοικοκύρι του σπιτιού ποτέ να μη γυρίσει " . Πολύ σπάνια υπήρχαν σπίτια που δεν ένοιγαν διάπλατα τις πόρτες στα τόσο χαρούμενα παιδιά . Αυτή ήταν η ωραία γιορτή των παιδιών που με τόση χαρά τη γιόρταζαν και την καρτερούσαν με μεγάλη ανυπομονησία .-

Στη συνέχεια θα δείτε όλα τα τραγούδια του Λαζάρου .-

Τραγούδια του Λαζάρου .-

Τραγούδι Ιον .-

Καλημερά σας , καλή βραδυά σας ,
καλώς ήρθαμαν στην αφερνιά σας .
Αν κοιμόσταστε να σημωθείτε ,
κι' αν ξυπνήσατε ν' αφογραστήτε .
Έρθε ο Λάζαρος , ήρθαν τα θάγια ,
ήρθε ο Μέρμηγκας τα κορασίδα .-

Κορασίδια μου , σταυροσταθήτε ,
να δοξάσουμε καλόν αφέρνη .-

Να τιμήσουμε καλή κυρά μας ,
κυρά καλή , κυρά καλή ,
κυρά μαλαματένια .-

Για πάρε τα κλειδάκια σου ,
κι'άνοιξε τις καρσέλλες ,
τις αγριοκαρφωμένες .-

Το μέλι τρων οι άρχοντες ,
και το κερι ν'οι άλλοι
Και το μελισσοβότανο
βαστούν τα παληκάρια .-

(Μόλις τα παιδιά μπαίνουν στο σπίτι , τραγουδούν)

Τραγούδι 2ον .-

Εδώ χουν τον αφέντη μας , πολύ μακρυνά στα ξένα .
Να πάει καλά , ν'αρθεί καλά , ν'αρθεί διαφορεμένα .
Νά φέρει κόκκινο άλογο , με τη χρυσή τη σέλλα .
Χίλια να δώσει στ'άλογο , και δυό στο σελιβάρι .
Και στα καληφροσφύρια του , καν δυο , ακν τρείς χιλιάδες .
Τη νύχτα ν'εκαλίγονε , στ'άστρα και στο φεγγάρι ,
βάνει τα πέταλα χρυσά , και τα καρφιά ασημένια ,
και τα καληφροσφύρια του , χρυσά μαλαματένια .-

(Όταν ο νοικοκύρης είναι στα ξένα)

Τραγούδι 3ον .-

Αφέντημ 'Αφεντάκη μου , και τρείς βολές αφέντη .
Πέντε κρατούν το μαύρο σου , πέντε το καλιγόνουν ,
κι'άλλοι πέντε παρακαλούν , αφέντη καβαλικά .
Κι'Αφέντης καβαλίκεψε , σε σέλινο μουλάρι .
Σε σέλινο προσέλινο , σ'αργυρω καβαλάρη .
Τρείς φραγκιοπούλες κάθονταν , οχπίσω απ'τα καπούλια ,
η μια λαλάει τον τσαμπουρά , κι'η άλλη το μπουζούκι .
Κ'η τρίτη η μικρότερη , παίζει με τον αφέρνη
παίζοντας και διαβάζοντας και γλυκοτραγουδώντας .-

(Όταν ο νοικοκύρης είναι στο σπίτι)

Τραγούδι 4ον .-

Αφέντη μου στην τάβλα σου, χρυσή καντήλα φέγγει,
χωρίς άλυσσο κρέμεται, χωρίς αέρα τρέμει,
χωρίς τα λάδι το κερί, γέγγει της αφεντιάς σου.
Κι' απο την αφεντιά σου, φέγγει στη χώρα όλη .-
καλότυχη η χώρα σου, πούχει τέτοιον αφέντη,
χωρίς το χρυσοχούλιαρο, δεν κάθεται να φάει .
Χωρίς το χρυσομάχαιρο, δεν κάθεται να κόψει .
Να ζήσει χρόνια εκατό, και να τ'απεράσει
κι' άλλους διακόσιους αμπροστά, ν'ασπρίσει να γεράσει.-

(Σε σεβάσμιον Γέροντα)

Τραγούδι 5ον .-

Εδώ χουν τι μικρό υγιό, του, Γιώργου Κανακάρη .
Τον έλουζαν τον χτένιζαν, και στο σκολειό τον πάνουν .
Κι' ο Δάσκαλος τον έδερνε, με τη χρυσή τη βέργα .
Γιώργο πούν τα γράμματα, πουν τα πινακίδια ;
Τα γράμματα είναι στο χαρτί, κι' ο νούς μου πέρα - πέρα
κι' εκεί πέρα που περασα, πέρα στις μαυρομάτες,
πούχουν το μάτι σαν εληά, το φρύδι σαν γαιϊτάνι,
το πάνω ματοτσίνоро, σαν τούρκικο δοξάρι .-

(Το τραγουδούν σε μαθητή

Τραγούδι 6ον .-

Εδώ 'χουν κόρη όμορφη, θέλουν να την παντρέψουν,
τις δίνουν γυιό του Βασιλιά, της δίνουν γυιό του Ρήγα .
Δεν θέλει γυιό του Βασηλιά, δεν θέλει γυιό του Ρήγα,
μον' θέλει τ'αρχοντόπουλο, με τις πολλές χιλιάδες.
Που κοσκινίζει το φλουρί, και πέφτει το λογάρι
και τ'αποκοσκινίσματα, τα δένει στο μαντήλι .
Και το μαντήλι στο σπαθί και το σπαθί στη ζώνη .
Κι' η ζωή απάνω στ'άλογο και τ'άλογο στον κάμπο .
διψούν οι κάμποι για νερό και τα βουνά για χιόνια.
Διψάει και τ'αγριομελισσα, για ήμερο λοσλούδι .-

..//..

(Το τραγουδούν σε κορίτση του σπιτικού
που είναι για παντρεία)

Τραγούδι 7ον .-

Αγόρι αγοράκι μου , καλό μου παληκάρι .
Σου μύριζαν οι λυγερές , η κόρη π' αγαπούσες .
Να πα να πάρεις το φιλί , να πάρεις την αγάπη
τι κατεβαίν ο Ντούβανος , και πάρε το γιοφύρι .
Ας κατεβεί κι' ο ντούβανος , κι' ας πάρει το γιοφύρι .
Στο δαχτυλίδι μου πατώ , στην τρίχα μου διαβαίνω
κι' εκεί πέρα που πέρασα , πέρα στις μαυρομάτες .
Πόχουν το μάτι σαν εληά , το φρύδι σαν γαϊτάνι
το πάνω ματοτσίνερο , σαν τούρκικο δοξάρι .-

(Το τραγουδούν σε νεαρό του σπιτιού)

Τραγούδι 8ον .-

Ένα μικρό - μικρούτσικο , σπυρί μαργαριτάρι ,
Παρασκευή γεννήθηκε , Σαββάτο ν' ελαυχήθη ,
την Κυριακή απο ταχειά , εβήκε κι εβαπτίσθη .
Μάννα μ' για να μ' τη σκούφια μου , την τραγομαλλίσια .
Λίτρα βαστάει η μάννα του , λίτρα κι' η αδερφή του
Λίτρα και η πρώτη εξαδέρφη , που πλέκει το γαϊτάνι .
Στους ουρανούς το ίδιαζε , στους κάμπους το γυφαίνει
Υφαίνει τα ψηλά πανιά . και τα λινά μαντήλια .-

(Το τραγουδούν σε βρέφος της κούνιας .-

Τραγούδι 9ον .-

Ετούτ' τα δυο τα νιούτσικα , τα δυο στεφανωμένα ,
που τα στεφάνωσ' ο Χρηστός , με δώδεκα βαγγέλια .
Να ζήσουν να προκόψουνε , πάντα ευτυχισμένα .
Βαστάει ο Δένδρος τη Φροσιά , βαστάει ο νιός την κόρη .
Στα γόνατά του την κρατεί , στα μάτια τη λογιάζει .
Κόρη μ' πούσαι όμορφη , κόρη μ' πολύσαι άσπρη
άσπρη σαν το τριαντάφυλο , κόκκινη σαν το ρόδο .-

(Τραγουδιέται σε νιόγαμπρα)

Τραγούδι 10ον .-

Για σήκω , σήκω Δέσποτα , και μη βαρειά κοιμάσαι ,
οι Εκκλησιές σου σήμαναγ , τα Μοναστήρια ψέλλουν .

Ψέλλουν της αφεντιάς σου , ψέλλουν στη χώρα όλη .
 Για στείλ' τα μαθητούδια σου , να ψάλλουν να σημάνουν ,
 ν' ανάψουν κόκκινα κεριά , και πράσινες λαμπάδες .
 Τα μαθητούρια είναι μικρά , δεν ψέλλουν δεν σημαίνουν ,
 Για σήκω η Αγιοσύνη σου , να ψάλλεις να σημάνεις ,
 να πης θα πάθια του Χριστού , τα πάθια του Λαζάρου .
 Ο Λάζαρος απέθανε και πάλι αναστήθη .-

(Τραγουδούν σε Ιερέα του χωριού)

Τραγούδι ΙΙον

Γραμματικέ και Λειτουργέ , και ψάλτη κι' αναγνώστη
 Τον ουρανό έχεις χαρτί , τη θάλασσα μελάνι ,
 και το μικρό το δάχτυλο , κοντύλι για να γράφεις .
 Σπαράχτηκε το δάχτυλο και χύθηκε η μελάτι
 και στο μικρό το δάχτυλο , και χύθηκε μελάνι
 και βάβτηκαν τα ρούχα σου , τ' άσπρα και τα γαλάζια
 και βρήκες και τα λάλησες , σε τρείς μεριές στο κάστρο .
 Το ποιά είναι άξια και γρήγορη , τα ρούχα μου να πλένει ,
 κ' η κόρη αντιλογήθηκε , ν' απο το παραθύρι .
 Εγώ είμ' άξια και γρήγορη , τα ρούχα σου να πλένω .
 Τα πλένει μια τα πλένει δυό , τα πλένει τρείς και πέντε ,
 κι' από τις πέντε κ' ύστερα , τα ρίχνει στο ποτάμι .-

(Το τραγουδούν σε μορφωμένα τον γραμματέα του χωριού)

Τραγούδι Ι2ον .-

Εδώ χουν κόρη όμορφη , κόρη αρραβωνιασμένη ,
 στα σύνεφα την έκρυβαν , στα σύνεφα την κρύβουν .
 Σπαράχτηκαν τα σύνεφα , και φάνηκε η κόρη ,
 φάνηκαν τα ξανθά μαλιά , και οι χρυσές πλεξούδες .-

(Τραγουδιέται σε αρραβωνιασμένη .-)

Τραγούδι Ι3ον .-

Κυρά μ' μορφοστολίζεσαι , να πας σε πανηγύρι .
 Βάνεις τον ήλιο πρόσωπο , και το φεγγάρι στήθη
 και του κόρακα το φτερό , βάνεις καγκελοφρύδι .-

(Το τραγούδι στη νοικοκυρά του σπιτιού)

Τραγούδι Ι4ον .-

'Όσα άστρα είν' στον ουρανό , και φύλλ' απο τα δέντρα ,
 τόσα καλά να δώκ' ο Θεός , εδώ που τραγουδάμε
 κι' εκεί που τραγουδήσαμε , πέτρα να μη ραΐσει ,
 κι' ο νοικοκύρης του σπιτιού , χίλια χρόνια να ζήσει .-

(Όπου τα παιδιά παίρνουν γερό χαρτζηλήκι απο καλά σπίτια)

2η φωτογραφία οι οικογένειες
Γεωργίου Κωνσταντίνου Γεωργίου Επαχτίδου Πύτου
του Πούκα - και Άννης Γιαννούδη του Πάου
του Αριστομένη Γεωργίου του Γεωργίου το έτος 1971
στα Γιαννερά με τις οικογένειές των.

Κάτω στα Γιαννερά το 1974 οι οικογένειες
Επαχτίδου Πύτου και Αριστομένη Γεωργίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τ Ο Κ Α Ι Ν Ο Υ Ρ Γ Ι Ο Χ Ω Ρ Ι Ο

" Α Σ Η Μ Ο Χ Ω Ρ Ι "

Τί χρειάζεται για να σωθεί και να ενταχθεί σε Τουριστικό θέρετρο;

Εδώ θα σταθώ για να αναφέρω,κατά τη γνώμη μου,τί θα πρέπει να γίνει για τη διατήρηση του χωριού μας,πρώτα-πρώτα σα χωριό Ασημοχωριτών και την προώθησή του,για να ενταχθεί στο γενικό Τουρισμό.

Για να σταθεί το Ασημοχώρι στο πνεύμα του 2000,στο πνεύμα της προόδου και της ανάπτυξης,πρέπει όλοι μαζί,από σήμερα να εργαστούμε σκληρά. Να στοιχηθούμε ενωμένοι και αγαπημένοι και να προχωρήσουμε προς αυτό το σκοπό. Είναι ανάγκη να ξεχάσουμε ότι μας βιάζει και να καταφύγουμε σε ό,τι μας ενώνει. Ας προσέξουν,όσοι επηρεάζονται,από στασιμότητες να μην εμποδίσουν σε τίποτε αυτή την προοδευτική κίνηση. Υθα χρειαστούν θυσίες,αλλά θα είναι απαραίτητο να τις υποστούμε και να τις υπερνικήσουμε "πάση θυσία",προκειμένου να κρατήσουμε για τα παιδιά μας ένα χωριό τουριστικό από τη μια πλευρά και δικό τους καλοκαιρινό θέρετρο από την άλλη. Ίσως ο ένας φορέας κάπου να χασθεί και να μείνουν οι άλλοι.Και αυτοί θα είναι των βοσκοτόπων,που τόσα σίγουρα έσοδα είχαμε μέχρι σήμερα. Αυτό το φορέα θα τον συμπληρώσουμε εμείς οι απανταχού Ασημοχωρίτες δίνοντας κάθε αρχηγός οικογενείας από 10.000 δρχ.ετησίως. Να δώσουμε εμείς το 1.000.000 ,που πρόκειται να χάσουμε με την ένταξη των βοσκοτόπων στο νέο νόμο του Κράτους. Δεν είναι βαρύ το φορτίο για Λισκατσίτες,που λείπουν 30 χρόνια από το χωριό τους και έχουν τόση αγάπη γι'αυτό.

Για να αποτρέψω όσους θελήσουν να δώσουν κακή ερμηνεία στα γραφόμενα,θα τους παραπέμψω στο ανάθεμα και τον αφορεσμό,που είχαν με πράξη στην εκκλησία οι παλαιοί κέτοικοί του. Έρχονται από τον απόηχο της παράδοσης και όλοι εμείς οι παλιοί τα ακούμε ακόμη να φωνάζουν.

Πρώτο: Θα είναι αφορεσμένος όποιος Λισκατσίτης,με οποιοδήποτε

τε τρόπο και για οποιoδήποτε λόγο αποκτῃσει ωφελῆματα από τα κοινά του χωριού ή εμποδίσει έργα, που θα το ζημιώσουν.

Δεύτερο: Θα είναι σ'όλη του τη ζωή αφορεσμένος όποιος δώσει προίκα ή πάρει προίκα πέρα από τα καθορισμένα του εθίμου (αναφέρονται παρακάτω στο κεφάλαιο "το ράψιμο της προίκας").

Τρίτο: Ήταν αφορεσμένος όποιος έκανε γάμο παίρνοντας γυναίκα από μακριά, φέρνοντάς την από κάποιο ταξίδι του (και αυτό για να παντρεύονταν τα κορίτσια του χωριού).

Υποτίθεται ότι το τελευταίο ατόνισε από την εγκατάλειψη του χωριού, παραμένει όμως ολοζώντανο το πρώτο. Πώς είναι δυνατό να είσαι μακριά από το χωριό τριάντα ολόκληρα χρόνια, να έχεις προκόψει, να προσδεύεις και, αντί να προσφέρεις ηθικά και οικονομικά, αδιαφορείς και, στη χειρότερη περίπτωση, να το ζημιώνεις; Εδώ βάζεις φωτιά και δυναμίτη σε όσα καλά εξοικονόμησες με κόπο και μόχθο κατά την απουσία σου από το χωριό σου.

Οι διδαχές, που θα διαβάσουμε παρακάτω και που έδιναν εκείνοι οι σοφοί και προπάντων οι Μαν'άδες προς τα παιδιά τους πρέπει και μας να διδάξουν: να είσαι παιδί μου ηθικός και έντιμος στο ταξίδι σου και να έχεις στο μυαλό σου ότι πρέπει να γυρίσεις προκομμένος και πετυχημένος. Έτσι θα σε καμαρώνουν οι ψυχές των παππούδων σου και των γονιών σου, που σε κάθε στιγμή σε παρακολουθούν με τα πνεύματά τους. Ήταν καμάρι για τον κάθε γονέα να δει το παιδί του μυαλομένο και επιτυχημένο.

Μα γιατί τα αναφέρω όλα αυτά; Απλούστατα για το λόγο ότι κινδυνεύουν τέτοιες σοφές σκέψεις να χαθούν και είναι τόσο χρήσιμες τούτες οι εντολές. Εμείς οι μεγάλοι, που καταγράψαμε ό,τι είδαμε και ακούσαμε, σας πληροφορούμε ότι υπήρξε σκληρή τιμωρία σε όσους επιδίωξαν κακές ενέργειες και σ'όσους παράβηκαν αυτούς τους κανόνες.

Μην εγγίζεις λοιπόν και μη βεβηλώνεις τα χέρια σου με τα κοινά που τα έχει τόσο ανάγκη το χωριό σου, όχι μόνο τα δικά του, αλλά να δώσουμε για τους σκοπούς και την πρόοδό του ό,τι έχει περίσσειμα η τσέπη μας, το πορτοφόλι μας.

Θα αναφερθώ παρακάτω τί έργα είναι απαραίτητα να γίνουν σε πρώτη δόση και που θα αποτελέσουν το θεμέλιο λίθο για την προώθησή του στον τουρισμό, στην τουριστική ανάπτυξη.

Πρώτο: Πρώτη δουλειά να αρχίσουν οι δεντροφυτεύσεις κατά

μήκος του δημόσιου δρόμου από Ντέσιες μέχρι τα σύνορα με Χιονιάδες. Ακόμη να στηθεί ξύλινο κιόσκι με καθίσματα, ένα στη στροφή Ντέσιες και ένα στο εικόνισμα κάτω από τον Άγιο Σπυρίδωνα, που να βλέπουν, το πρώτο το άνοιγμα του Γράμμου και των δυο παραποτάμων. Επίσης το δεύτερο να παρατηρεί τη Μπάντρα και το άνοιγμα Χιονιάδων και των δυο παραποτάμων Χιονιαδίτικου και Λισκατσίτικου.

"Να σημειωθεί ότι τα κιόσκια να είναι στον τόπο, που στήνει ο αναπτυξιακός σύνδεσμος Κόνιτσας. Είναι τόποι, που καθορίζονται από τον Τουρισμό".

Δεύτερο: Κατασκευή δρόμου μέχρι τις Γκούβες μέχρι το ίσιωμα του δρόμου Μπούρντα και Κήπους. Να είναι βατός μόνο με τα πόδια και στρωμένος με γκαλντερίμι και να διαμορφωθεί η μικρή πλατειούλα με μια κρήνη (βρύση) και να στηθεί ένα ανάλογο κιόσκι με καθίσματα.

Τρίτο: Σιγά-σιγά και με ευκολία χρόνου να συνεχιστεί ο δρόμος μέχρι και τους Κήπους, άνοιγμα και γκαλντερίμι. Επίσης ένα κιόσκι στο τέρμα στους Κήπους και ένα κιόσκι με τραπέζια ξύλινα και καθίσματα να τρώνε οι επισκέπτες τα ψητά, που θα ψήνουν εκεί στο πράσινο. Εδώ θα χρειαστεί μια βρύση με νερό, που είναι δυνατό να μεταφερθεί από το υδραγωγείο, που περνάει πίσω στον Ίζερο.

Τέταρτο: Να γίνει συμπλήρωση του δρόμου. Ένα κομμάτι μικρό από τον Άγιο Νικόλαο μέχρι το εικονισματάκι Αγίου Γεωργίου και να χαλικοστρωθεί με τσιμέντο. Το υπόλοιπο μέχρι τις ποταμιές που ήδη είναι με γκαλντερίμι, να καθαριστεί και να είναι έτοιμο για την κυκλοφορία των τουριστών.

Να στηθεί όμορφο κιόσκι στο ίσιωμα "τη μουρβιά του Τσέτα", που να αγναντεύει όλο το βάθεμα των Χιονιάδων και του Ρέματος. Επίσης να στηθούν άλλα δυο κιόσκια ξύλινα όπως όλα στις θέσεις: Στροφή Αγίου Δημητρίου και ένα στη στροφή πριν τον Άγιο Κων/νο, τομέας κορυφή, που να δεσπόζει του χωριού και όλης της πλευράς, Δάσος, Γκόλιο-Βαρτζουμάνι, όλου του τομέα Λισκατσίτικου τοπίου. Είναι το ωραιότερο κομμάτι, που θα έχει μέγιστο ενδιαφέρον για τους επισκέπτες.

Πέμπτον: Έργα, που θα πρέπει να προηγηθούν είναι: Το χοροστάσι, πίσω από την αυλή του σχολείου. Πρέπει να προστεθούν

σε όσα ήδη έγιναν, ο τοίχος προς την πλευρά της Αρετής σε όλο το μήκος του, οι τουαλέτες (καμπινέδες) να απομακρυνθούν σε άλλη προσφορότερη θέση και στη θέση τους να στηθεί το Ηρώον, για να απαλλαγεί η πλατεία από την ακατάλληλη γι' αυτό θέση. Δε θα παραλείψω προς χάρη του σεβαστού τέκνου του χωριού και μεγάλου επιστήμονα, να μείνει σαν πλατεία "Δωρητού Βασιλείου Χρήστου" ξκαι να διαμορφωθεί η μικρή πλατεία σε ό,τι καλύτερο υπάρχει και να δεντροφυτευθεί.

Στο χοροστάσι να συνεχίσουμε, ότι θα πρέπει να στηθεί μια κουζίνα προς το μέρος της Αρετής, αρκετά μεγάλη, που να μπορεί να εξυπηρετήσει ένα μεγάλο κοινό, για να σερβιριστεί τραπέζι έξω στο χώρο του χοροστασίου ή και μέσα στην αίθουσα του Πολιτιστικού κέντρου. Η κουζίνα να λειτουργήσει με "μασίνες" και δυο ψησταριές αυτόματες, που να ψήνουν εξι και οκτώ αρνιά τη φορά. Η κουζίνα θα εξοπλιστεί με όλα τα είδη, που θα εξυπηρετεί κάθε ένα τραπέζι.

Παράλληλα πίσω ακριβώς από το σχολείο θα στηθούν σίδερα, κολώνες και σκεπή, που κάθε Καλοκαίρι θα σκεπάζεται ο χώρος με τέντες, έτσι ώστε να προφυλάσσει τους θεατές του χορού και κάθε τραπεζιού, που θα στήνεται εκεί. Ο χώρος θα φιλοξενεί εκατό και πλέον έτομα, που θα τα καλύπτει από τη ζέστη και τη βροχή. Εδώ θα είναι τα τραπέζια και τα καθίσματα, τα οποία θα αποσύρονται μέσα στην κουζίνα κατά τους χειμερινούς μήνες.

Αυτά θεωρούνται απαραίτητα για ένα χωριό, που θα προγραμματίζει μεγάλες και σωστές εκδηλώσεις.

Στο μέσο του χοροστασίου θα γίνει πίστα χορού καλυμμένη με τέντα για την προστασία των χορευτών.

Πιστεύω ότι με όλα αυτά θα γίνεται το πανηγύρι του Αη-Λιά, τουλάχιστον τέσσερις μέρες μέσα στο χωριό και το δεύτερο διήμερο με ψήσιμο αρνιών στο Νέζερο και μια μέρα ανάβαση στο Γκόλιο. Σύνολο εκδηλώσεων για το πανηγύρι τέσσερις ημέρες, που να μπορεί έτσι ο καθένας να προγραμματίζει για να μη χάνει την τόσο μεγάλη αυτή εκδήλωση στο χωριό και στη συνέχεια να αναβαθμίζεται αυτό με χαρακτήρα Πανκοινοτικό και Πανηπειρωτικό.

Έκτο: Το κυριότερο έργο, που πρέπει να ξεκινήσει πολύ γρήγορα και μαζί με τη δεντροφυτεύσεις των δρόμων είναι το Πολιτιστικό κέντρο (Πνευματικό), που θα μας επιτρέψει να αναβαθμίζουμε από κει μέσα τις σκέψεις μας και μαζί και το χωριό μας.

Το κέντρο θα φιλοξενηθεί και θα στεγασθεί στο Δημοτικό Σχολείο. Θα πρέπει να γίνει ριζική αλλαγή εσωτερικά και εξωτερικά, όσο αφορά τα παράθυρα και τις πόρτες. Η μεγάλη αίθουσα θα ανακατασκευαστεί στο επίπεδο του ξενώνα του Μετσόβου, με τζάκι στην κορυφή, και γύρω - γύρω στο δωμάτιο καθίσματα ξύλινα (μπάσια) για να κάθονται οι επισκέπτες. Το τοίχος μέχρι ενός ορισμένου ύψους (1,60) θα επενδυθεί με ξύλο στο φυσικό του χρώμα. Το δάπεδο θα βερνικωθεί επίσης, αφού πρώτα τριφτεί με μηχανή κατάλληλα. Αν είναι ακατάλληλο αυτό που υπάρχει, να αντικατασταθεί με νέο από καλό ξύλο. Εναλλακτική λύση είναι το πάτωμα να ντυθεί με μοκέττα.

Η οροφή θα κατεβεί από το ύψος για να στηθεί στα τρία μέτρα και θα γίνει με ξύλο καλής ποιότητας, ίδιο μ' εκείνο των καθισμάτων. Τα παράθυρα της αίθουσας τουλάχιστο να γίνουν καινούργια από όρεγκον σε σχέδιο "καφασωτά". Οι πόρτες θα αλλάξουν. Του διαδρόμου και του Δωματίου που θα φιλοξενεί τον Ξενώνα (Πνευματικό Κέντρο) όλα θα παραμείνουν στο ξύλινο χρώμα και θα βερνικωθούν.

Η αίθουσα να επενδυθεί με καρέκλες για τους φιλοξενούμενους και θα αποσύρονται μετά τις συγκεντρώσεις, για να παραμένει η αίθουσα καθαρή και να την χαίρονται οι ξένοι επισκέπτες. Να αγοραστεί έγχρωμη τηλεόραση, ένα στερεοφωνικό συγκρότημα πλήρες ένα VIDEO και μια βιντεοκάμερα, και ό,τι άλλο χρειαστεί για τη λειτουργία του Κέντρου.

Η μεσαία αίθουσα, αφού κατασκευαστεί ανάλογα, θα φιλοξενήσει το Λαογραφικό υλικό: βιβλιοθήκη, φωτογραφικό υλικό, παλαιό και νέο, ταινίες μαγνητοφώνου, κασσέτες, δίσκους και τις στολές του Λαογραφικού Εμίλου Ασημοχωρητιστών.

Για το διάδρομο είπα ότι θα αναπροσαρμοστεί ανάλογα με το σύνολο.

Η τρίτη αίθουσα θα υποστεί την αλλαγή, που θα είναι ανάλογη για τη φιλοξενία του Μουσείου, αφού αποσυρθεί το Κοινοτικό Γραφείο. Η αίθουσα αυτή θα φιλοξενήσει κάθε είδος και εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη ζωή των κατοίκων, που έζησαν στο χωριό, όλα γυαλισμένα και περιποιημένα που να κερδίζουν τον επισκέπτη.

Έβδομο: Όχι απολύτως απαραίτητο, στην αρχή τουλάχιστο, για το χωριό είναι αυτό που θα αναφέρω, αλλά το μνημονεύω για να μη σκεφτούν οι νέοι ότι τους ξεχνάμε. Και αυτό θα ήθελα να τονίσω ότι πέφτει ο κλήρος στους ίδιους τους νέους να κατασκευάσουν το κέντρο τους με τη βοήθεια όλων μας.

Ας ιδρύσουν Σύλλογο νέων που να επιλαμβάνεται των δικών τους αναγκών. Το ξεχώρισα αρχικώς σαν όχι αναγκαίο προς το παρόν γιατί νομίζω ότι υπάγεται μεν στις ανάγκες της νεολαίας, αλλά όχι και του τουρισμού. Ο ξένος αρχικά θα έρθη να απολαύσει το τοπίο, την ησυχία, το οξυγόνο και το πράσινο.

Όγδοο: Θα επιχειρήσω να υπενθυμίσω ότι μέσα σε όλα να δημιουργηθεί ένας Λαογραφικός Χορευτικός όμιλος από 10 αγόρια και 10 κορίτσια του χωριού. Είναι αυτός, που θα μας βοηθήσει στις ωραίες μας εκδηλώσεις, που θα αρχίσουμε από κάποιο σημείο του χρόνου να προγραμματίζουμε.

Μια ειδική φροντίδα για παραδοσιακές στολές σε όλα τα μέλη του ομίλου, που θα φυλάσσονται σαν "κόρη οφθαλμού" στην αίθουσα της Λαογραφίας.

Όταν τα κυριότερα από αυτά θα αρχίσουν να υλοποιούνται, θα μπορούμε να ξεκινήσουμε τις σοβαρές εκδηλώσεις στο χωριό και να έχουμε τα αποτελέσματα, που ονειρευόμαστε και την επιτυχία του έ-λου προγράμματος της ανάπτυξης.

Μ' αυτή τη σκέψη κατέγραψα στα όσα το βιβλίο περιέχει : έτοιμο υλικό τραγουδιών, το γάμο, τις αραβώνες, τα τραπέζια του γάμου και άλλες εκδηλώσεις που γίνονταν στο χωριό.

Ελπίζω ότι κάπου θα καταλήξουμε στη μεγάλη εκδήλωση που θα είναι μια αναπαράσταση του Λημοχωρίτικου Γάμου, όπως μας τον έ-δωσαν από την παράδοση. Και θα έχουμε την τύχη να δούμε στο χωριό μεγάλο αριθμό επισκεπτών από όλα τα μέρη της Ελλάδας. Τότε θα μπορούμε να πούμε και να μιλήσουμε για το δεύτερο σκέλος της α-νάπτυξης του χωριού. Με αναπτυξιακά προγράμματα, που θα έχουν σα σκοπό να καλύπτουν το θερινό και χειμερινό τουρισμό.

Αυτός είναι ο ορατός δρόμος του 2000 και ας μη στεκόμαστε στο παρόν, κρατημένοι με την ανάμνηση των παλαιών γεγονότων.

Αν εμείς δε συντρέξουμε σ' αυτή την οδό του μέλλοντος θα έρθουν άλλοι, νεώτερες γενιές, ίσως και ξένοι να τα πραγματοποιήσουν. Ε-μείς τότε θα είμαστε πολύ μακριά από το χωριό και τα γεγονότα. Θα θεωρούσα ευτυχισμένη τη γενιά μου, αν άρπαζε αυτή την ευκαιρία για να αποδείξει ότι δεν κάνει μόνο οράματα, αλλά τα μετατρέπει σε έργα.

Ελπίζω στον επίλογο του βιβλίου να ασχοληθώ και να δώσω την ει-με ποιά οικονομικά μέσα θα πραγματοποιηθούν όλα όσα ανέφερα.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Και για μια ακόμη φορά θα επαναλάβω, ότι με πολύ κόπο, έχει συγκεντρωθεί το υλικό του βιβλίου αυτού.

Σκοπός είναι η διάσωση αυτού του πολύτιμου υλικού της παράδοσης και των εθίμων του χωριού. Σε κάποιο σημείο του Πρόλογου γίνεται λόγος για τα σημερινά γεγονότα.

Επίσης αναφέρω και σκέψεις, που έχουν σκοπό την διάσωση του χωριού από τις νέες εισβολές που θα ακολουθήσουν. Όπως διαμορφώνονται τα πράγματα σήμερα είναι απαραίτητο να διαφυλάξουμε αυτό τον τόπο, πριν χαθεί οριστικά και μαζί τόσοι κόποι, που κάναμε μέχρι σήμερα για τη διατήρησή του.

Έχουν γραφτεί πάρα πολλά γύρω από τα ζητήματα αυτά, που μπορεί ο καθένας εύκολα να κατανοήσει. Αναφέρθηκαν μαζί και οι λόγοι των κινδύνων, που διατρέχει να μετατραπεί στο μέλλον σε κτηνοτροφικό χωριό και την απώθηση των σημερινών κατοίκων του μακριά από αυτό. Χρειάζεται χρήματα και χρόνος πολύς, αλλά με τον τρόπο αυτό θα μπορούμε να καμαρώνουμε για ένα προκομμένο και προσδευμένο χωριό Αθηροχωριτών. Καμιά προσπάθεια δεν έγινε μέχρι σήμερα με βάση τη συνεργασία όλων των φορέων του χωριού και των χωριανών σε οργανωμένη κίνηση γύρω από όλα τα θέματα. Έγιναν έργα στο χωριό, αλλά χωρίς πρόγραμμα, ανοργάνωτα και χωρίς κοινή συναίνεση.

Είναι καιρός να αρχίσουμε όλοι μαζί ενωμένοι με κοινό πρόγραμμα, απορρίπτοντας τα προσωπικά και τυχόν φιλοδοξίες, για να επιτύχουμε στο σκοπό θα ξεκινήσουμε. Θα ήταν δυνατό να σκεφτούμε την προσπάθεια του Κράτους με τα Μ.Θ.Π (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα), τα οποία χρειάζονται υποδομή. Πρέπει να γίνουν Εταιρείες αναπτυξιακής βάσης, που να έχουν τη δυνατότητα να δράσουν σε προγραμματισμένο σκοπό τουριστικού περιεχομένου. Αλλά προσωπικά δεν τα βλέπω όλα αυτά εύκολα, μια και δεν έχουμε αποκτήσει το προτέρημα της συνεργασίας και του "συνεταιρίζεσθαι". Η κυβέρνηση και ο Νομάρχης ανήγγειλε ότι θα βάλει την Επαρχία Κόνιτσας στο αναπτυξιακό πρόγραμμα και την προώθησή του στον Τουρισμό. Όλα είναι γνωστά και τα αναφέρουμε, αλλά εμείς ας ξεκινήσουμε με το δικό μας πρόγραμμα, που θα αρχίσει και θα γίνει από τις δικές μας δυνατότητες. Και στο δρόμο του προγράμματος συγκολλούμε στην πρόσδό μας, που θα επιτελέσουμε με τα κρατικά προγράμματα.

Μπροστά μας στέκεται το ερώτημα: μα τόσο μεγάλο έργο, πως θα γίνει και με ποια οικονομικά μέσα;

Για να μην πω προφορικά στις ετήσιες Γενικές Συνελεύσεις στο χωριό, που γίνονται χωρίς πρακτικά και τα παίρνει ο αέρας, προτιμώ να τα γράψω για να πάρει ο καθένας στην ευθύνη του, όταν εγκαταληφθεί το χωριό κάποτε.

Στην αρχή όλων είναι απαραίτητο να προχωρήσει ο Πρόεδρος του χωριού. Πρώτος εκείνος να περπατήσει στο σφυγμό του 2000. Πρέπει να πιστέψει ότι είναι στη θέση αυτή ο καλύτερος και πρώτον να είναι ελεύθερος οικονομικών αναγκών για να μπορεί να παρακολουθεί τα κοινά του χωριού. Είναι άδικο να παίρνει μισθό από τα πενιχρά οικονομικά του χωριού και να μη τα διαθέτει για έργα στον τόπο του. Εδώ θα προτείνω στον Πρόεδρο να αναλάβει ο ίδιος και με το μισθό του Προέδρου την ανακατασκευή και όλα όσα είπαμε για το πολιτιστικό κέντρο του χωριού, χωρίς όριο χρόνου, εκτός αν δε φτάσει μια τετραετία, να του δοθεί δεύτερη, και προς τιμή του το έργο που ανέλαβε να ολοκληρώσει θα μπει αργυρή πινακίδα προς τιμή του ονόματός του. Τη διαχείριση των χρημάτων που θα διαθέσει ο Πρόεδρος θα είναι μοναδικά δική του.

Για όλα τα έργα θα χρειαστεί χρόνος πολύς για την ολοκλήρωσή τους.

Πρώτον: ο Σύλλογος Αμερικής, Αθηνών, Ιωαννίνων, ο Δασικός Συν/σμός και η εκκλησία που θα νουθετεί και θα ενθαρρύνει το έργο με συμβουλές. Ακόμη ένας σημαντικός φορέας, που θα ενταχθεί στο σύνολο είναι τα οικονομικά των Βοσκοτόπων.

Σύνολο μαζί με τον Πρόεδρο 6(έξι) φορείς και μαζί με τους ιδιώτες θα αποτελέσουν την οικονομική δύναμη της ανάπτυξης.

Όλοι θα κληθούν να δραστηριοποιηθούν, εντονότερα γύρω από την συγκέντρωση περισσότερων οικονομικών μέσων για την προώθηση του προγράμματος.

Οι σύλλογοι έδειξαν και δείχνουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους για όλα τα ζητήματα της προόδου του χωριού. Τα οικονομικά των βοσκοτόπων λειτούργησαν και λειτουργούν πάντα για το καλό του τόπου. Παρακαλείται ο Δασικός συν/σμός να κάνει ένα βήμα μπροστά και να στοιχηθεί με όλους τους φορείς. Θα βοηθηθεί, όπως πάντα ηθικά από τους χωριανούς να προσδεύει, αλλά και να συνεισφέρει για τα κοινά, που θα του ζητούνται.

Οι βουκότοποι με ένα καλύτερο νοικοκυριό θα αποδώσουν πολύ περισσότερα από την πλευρά των ετήσιων εσόδων και την καλύτερη διαχείριση των χρημάτων. Για την εκκλησία αναφέρομαι ότι θα έχει συμβολικό χαρακτήρα και είναι η ίδια που θα κερδίζει όσα χρειάζονται από την επίσκεψη τόσων ανθρώπων στο χωριό.

Τα έργα θα προγραμματίζονται για κάθε χρόνο μέσα από λαϊκές συνελεύσεις, που θα γίνονται τους Καλοκαιρινούς μήνες στο χωριό.

Θα εκλέγεται Επιτροπή για δυο χρόνια τετραμελής ή τριμελής με την εποπτεία μιας ελεγκτικής Επιτροπής.

Θα έχει μόνο τη διαχείριση των χρημάτων αυτή η κάθε Επιτροπή και θα πραγματοποιεί έργα, που θα έχουν ιεραρχηθεί και προγραμματιστεί από τις συνελεύσεις των χωριανών.

Καμιά παρεκτροπή δε θα κάνει οποιαδήποτε Επιτροπή, εκτός ότι έχει για συντήρηση υδραγωγείων και χρήματα που θα προβλέπονται για άμεσες ανάγκες στο χωριό.

Στην Επιτροπή θα συμμετάσχει, τιμής ένεκεν, ο Πρόεδρος, που θα εποπτεύει το έργο, χωρίς να παρεμβάλλει εμπόδια. Θα έχει το δικαίωμα να ενημερώνει τους φορείς για την καλή ή κακή χρήση του σχεδίου των έργων και τη διαχείριση των χρημάτων.

Όλοι οι φορείς θα παραδίδουν ετήσια όλες τις εκταμιεύσεις που θα έχουν στη διάθεσή τους, στον Πρόεδρο της Επιτροπής και από εκεί θα διοχετεύονται στα έργα, που θα αρχίσουν να γίνονται.

Με την πεποίθηση ότι όλα κάποτε ή και σύντομα θα γίνουν πραγματικότητα και να βαδίσουμε στην πρόοδο και στην ανάπτυξη τού τόσο όμορφου χωριού μας. Και θα γίνουμε το άριστο παράδειγμα να ακολουθήσουν και τα άλλα τρία χωριά που είναι γειτονικά μας και που είναι τόσο όμορφα.-

Με τιμή

Α. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

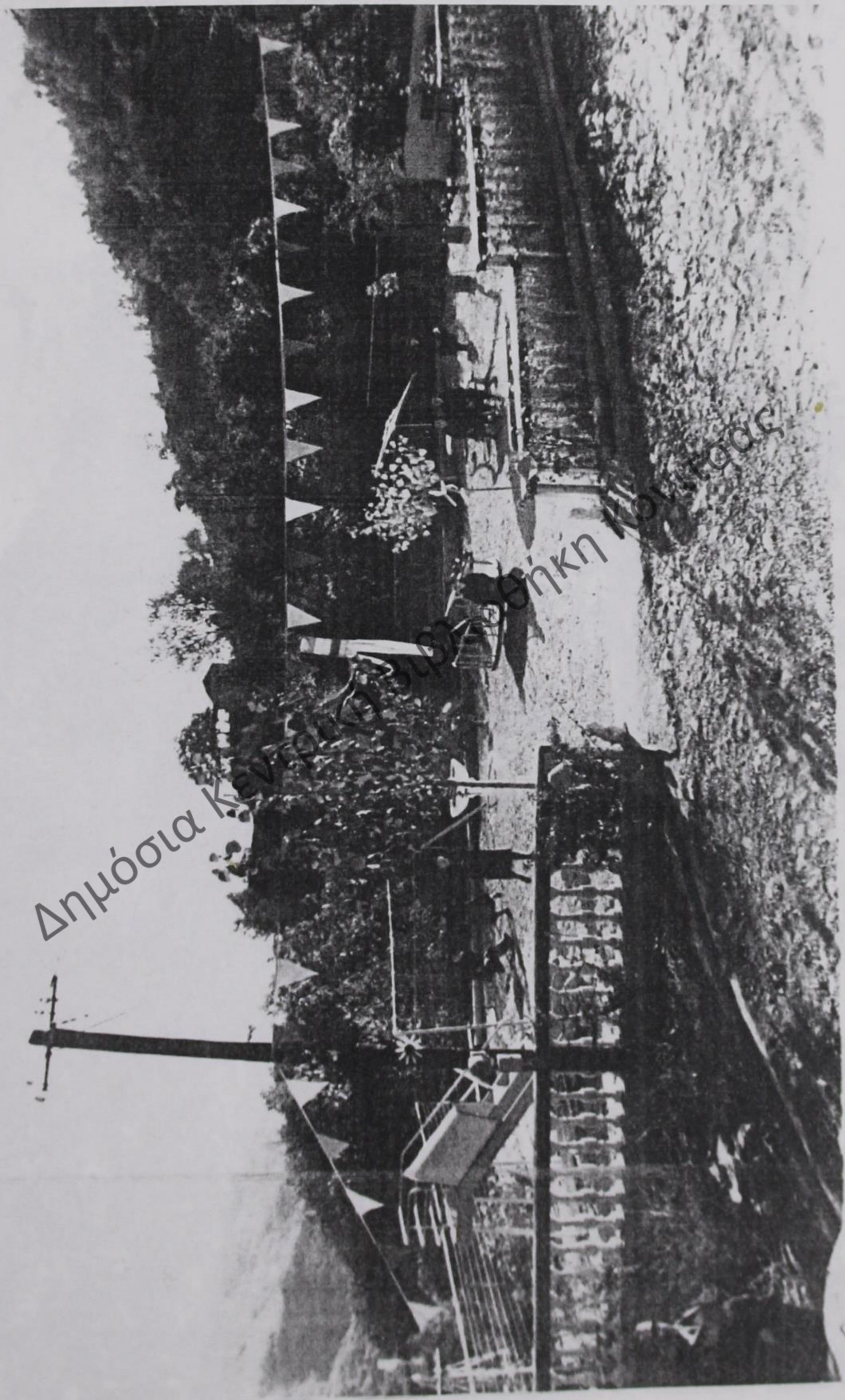

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Παροχή τού Συλλόγου Αεθλοχρηστών Αθηνών
τ. 1978 Σελ. Αθήνα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Οδηγία για τη χρήση της βιβλιοθήκης
Ημερομηνία: 15/11/2023
Σελίδα 1 από 1

Δημόσια Κεντρού Συμβολήκη Κοινοτάδε

Φωτογραφία της παιδικής αγοράς στο χωριό

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

απόγινος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κομποτάς

Το χωριό είναι γεμάτο με παλιές -

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Επιθεώρηση Κερατοειδών Κόνιτσας

Παλαιά φωτογραφία του 1938 Στέλιος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Παλαιές Απομνημονεύματα το 1936

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

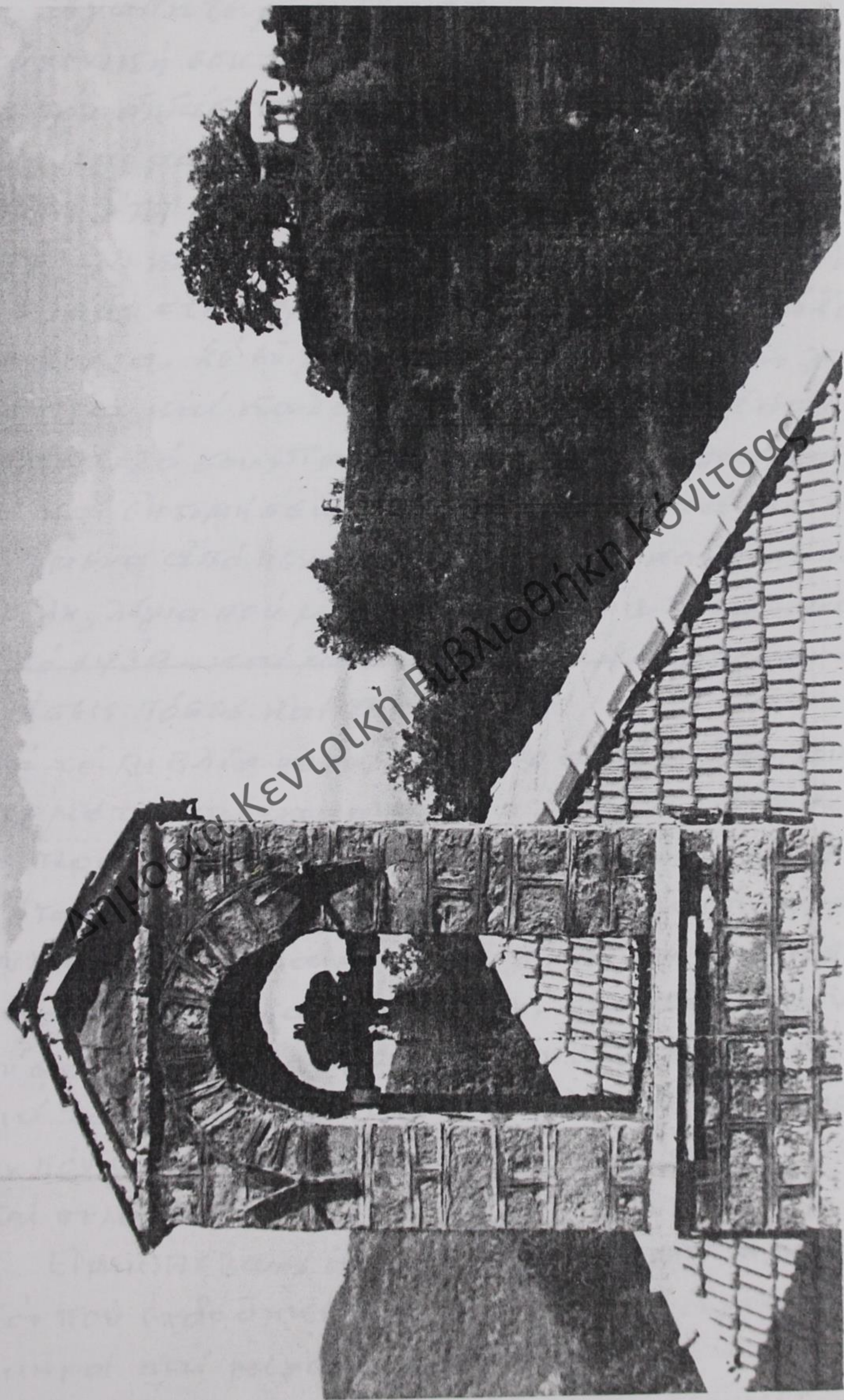
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ζοΐ εκανσакη Αγας Παπαγεωργιου αναφερωσασηκε και ανακαταρισθησε με

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τὸ καμπαναριό τοῦ ἐκκλησίου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χιονιάσις 7-7-1991.

Αγαπητέ μου Αριστομένη!

Η ευγενική σου πρόσφορα - προσφορά κωδικοποιήσεως
προς τὸν ἀδελφικὸν τὸσ-μὲ γέμισε ἀπὸ χαρὰς με-
γάλης καὶ μάλιστα μέσσης ἐκείνης θαυμάσια.

Ἄφικτα εἶται καὶ διαβοῦν ἐλάχιστες ἡμέρες ἀπὸ τὰ
ἐντὸς καὶ ἐξέτρα εἰσράχων τῆς γραφίδος σου
να εὖρω ἐπὶ ἄφρονος χαρτί, πού να ταίριαζον ἐπὶ τὸν
γράφοντα, ἔε ἐχάριστος πρῶτα - πρῶτα σοὶ τὸ
φρόνιμα καὶ ἐκείνα σου λόγια πρὸς γράφοντα σοὶ τὸ
ἀδελφικὸν σου, πρῶτα λόγια ἐξ ἐκείνου ἀγα-
πῆς καὶ ἐπιμέλειας πρὸς τὴν βασιλείαν σου, λόγια
θαυμάσια ἀπὸ περὶ κἀκείνη γυνή καὶ ἀρτύματα
γείνη, λόγια πού με γύρισαν πρὸς τὸν δῶ-δα 1934
καὶ τὸ 1939 - καὶ μοὶ ἀπέδωκαν ἡμέρες καὶ ἀνα-
μνήσεις τόσες καὶ τόσες.

Γιὰ τὸ βιβλίον σου τὸ πλεονεκτήμα ἀπὸ καὶ ἐκείνου
θερμότητα καὶ χαρητῆρια Αριστομένη μου.
τὸ κερματὶς τὸ μὲ εἶωτο περιβόλι γέμιστο με καὶ
κὲ το καὶ λογῶν λογῶν μωροδάτα καὶ πολὺ χρωμα-
τουτοῦτα καὶ ἔλα μαζί ἐν κερματοῦν ἕνα κερματῶ
σύνολον. ἔτσι καὶ ὁ ἐκδότης πρὸς καὶ εἶναι ὑπε-
ρήφανος, ἐνδου βασιλέως καὶ πολὺ εὐχαριστικὸς
γιὰ τὸ βιβλίον σου καὶ ἔφωρε εἰς σὶστον πέρας, καὶ τὸ
ἐν κέρματι, μέχθων, ἀνοσιῶν καὶ ἐργασίας ἐπιμελητέως
καὶ καλῶ φροντικῶν.

Ἐίπω καὶ εἶπω ὅτι ἀπὸ ἐκείνου πλεονεκτήμα τὸν ἐκ-
κὸν πού ἐκδότης καὶ ἔλοι θὰ τὸ ἀγαθὰ σου
- μικροὶ καὶ μεγάλοι, χωρῆται καὶ κερματοῦτα.
καὶ καὶ τῶν γραμμάτων ἐκείνου, δεσφῶν ἔτι

ἔρχεται καὶ εὐμβάλη ἐπὶ διατήρησι τῆς ιστορίας τοῦ
τόπου καὶ τὴν διάδοσιν, ἔξάπλωσιν καὶ διάδοσιν τῶν
ἠθῶν καὶ ἐδίκευεν τῶν τόπων αὐτῶν τῆς στενῆς μεσῆς
ἡτρίδος.

Ὅλοι μας μικροὶ καὶ μεγάλοι - πρέπει νὰ ἀναλάβωμεν
ἡμεῖς θύνα τὸ ἔργον τῆς διαφωτίσεως τῶν γενεῶν πο
ἔρχονται καὶ ἔκείνοι τῶν ἔπειτα ἀπ' αὐτοὺς, οὕτως ὥσ
τε νὰ γίνῃ τελεία ἐκπαιδεύσις καὶ παραμένον ἔσσει
ἀνεξίτηλα ἐπὶ μέλλοντες γενεές.

Γιὰ τὴν κατὰ σοφίαν πρέπει νὰ γίνῃ ὅπως δὴ ποτε ἀνε
παρουσίασι ἐπὶ τὸν ἑλληνοχριστιανικὸν ὄροντα ἀνὰ
πῶν τῶν γραμμάτων. ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὑψηλῆς
μορφώσεως, ὅπως βασιλεὺς, ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἱερεῖς,
ἐκ χρυσοκόμοι καὶ ὅπως ἑκατόμβαι, ἀνδράποδοι καὶ
ἰδιώτες καὶ πάντες ἀπὸ ἀδελφῆς ἡ Μάννας, ἡ Μάννα καὶ
τὴν καθολικὴν μὲρ φέρει ἀπὸ ἀδελφῆς γεννητῆς ἡ ὄγει
τῆς νεοκωνσταντινουπόλεως ὅλων καὶ βασιλοκεφαλῆς
ὁ κόμης ὁ ἀρχιεπίσκοπος πλατῆνος. Γιὰ τὴν ἀργία τοῦ
ἔργου τῆς ἐκδόσεως φέρει ὅλοι μας καὶ ὑπαί
κεται ὅλοις!

Δόξου τώρα - ἀγαπητὴ Ἀριεταρέω - τὴν πρῶν
ξὸ καὶ τοὺς δικούς σου - ἔκφρασαν τῆς μεγάλης
μου ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς τῆς ἀντιμεταστάσεως,
μετ' ἧς καὶ διατελεῖ.

Στέφ. Παλ. Διογραφία.

ἔναι ὁ δασκάλος σου

Chicago in Dec 8, 1989

Οργανωτική Οριστική Γραφή

Σε ευχαριστώ θερμά για το κομμάτι
 με βιβλίο για αποκοχυσία των
 εβλαίων - Θεωρώ με τις γιγες αυτές οργάνω-
 τον τον γραφείο να βε ευχαριστώ για
 ρινά για το κομμάτι βιβλίο των γραφείων
 Τηλε γραφείο στην ιστορία των αποκοχυσίων
 με την 22 γαϊνέ με την χειρωνακτική
 τραγική μας. Στον κόσμο ένα μεγάλο έργο
 σε μέτρα στην αποκοχυσία για να είναι
 το κομμάτι βιβλίο χρειάζονται αγένες, χρό-
 νος, έσοδα και πόροι στην οργάνωση
 από δω και από εκεί. Πιθανά
 με τον παραπάνω το ξεφύγι γομ
 και γομ με βίβλη μελας
 στην αποκοχυσία με αυτή των εφύγε
 για να είναι από τον με την άλλη
 δυνατότητα - μαρονημένο αντίκει-
 μεται με την ευφρατικό με μαρ
 ένα την χιλιόν των ημερών 1060 μαρ
 να διαρκή με βε να δε βε για τον δικ
 Βοήθεια. Οι φωτογραφίες με γυρίσαν
 στην χροϊκή ζωή -

Σε ευχαριστώ με την
 με την ημερήσια αγένη με ελί με
 στην διακίνη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Αθήνα 21/11/89

Αγαπητέ φίλε Αριστομένη

Με μεγάλη μου χαρά πήρα το ανευζήτητο βιβρίο σου. Σε ευχαίρω θερμά για την απόφαση σου αυτή και την μεταβολή αω μέρος σου της ευμαντικής αυτής πατριωτικής Προσώδειας.

Το βιβρίο σου αποτελεί πνευματικό θησαυρό για κάθε Αθηνοχώρα, γιατί η ύλη του αποτελείται από άφθονα θαλάσσια τραγουδια και ηθικά έθιμα του αθηναϊκού χωριού.

Μά ποχί περισσότερο ελπίσθαι τον κάθε Αθηνοχώρα αι προσπάθειες σου για θαλάσσια έργα στο χωριό. Μια καλή προσώδεια από όλους τους Αθηνοχωριτικούς φορείς κοινότητα, Σαβίνο Συναϊριστιό, Συλλόγου Αθηνών Αθηνών. Ιωαννίνων και την ευημερότητα της Κοινότητας Ιωαννίνων και Ε.Ο.Τ. ησπει να δώσει το χωριό μας μια τουριστική όαση στα θαλάσσια βουνά της Πίνδου.

Κα. πάχι ευχαρητιρία και β' ευχαριτιω -

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Αλέξανδρος Νικοχάου -

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΘΗΝΑΣ
«Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ»
Ν. Π. Δ. Δ.
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1884

ΤΟΜΕΑΣ :

ΕΞΩΤ. ΙΑΤΡ.

Νοσ. "Ο Ευαγγελισμός"
Δερματολογικό Τμήμα
Νοστής Κων/νος
Επιμελητής Δ'

Αθήνα 12. Ιουνίου 1989

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Αγαπητέ συγγενικό, ξοφάδεχρε, Αρτεμίδε
μη σε κατέχει -
Συχαρητήριο για την πολύ αξιοσημείωτη
προσπάθειά σου, την συγγραφή βιβλίου
για το χώρο μας. Πιστεύω ότι το
βιβλίο αυτό θα είναι πολύ χρήσιμο -
είναι χρήσιμη η καταγραφή των ηθών
και εθίμων των χωριών μας για να
θυμούνται οι παλαιότεροι και να κρατάει
τους νεότερους.
Χαίρομαι που το βιβλίο
αυτό είναι κατανοητό, αμερόμητο,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κων/νου

Νοσ. "Ο Ευαγγελισμός"
Δερματολογικό Τμήμα
Νοστής Κων/νος
Επιμελητής Δ'

13-138679-188
π.δ.

και καταργάσει την βόρεια δέσμευση
των ανδρών (των γυναικών και
των παρρησίων μας). Πάνο "οφειλά
απολύτως οι άνδρες της Πρά-
ξης.
Ίσως οι άνδρες σας για την αξιοπιστία
του νόμου μας. Πρέπει όμως να
πιστεύουμε ότι δε θα υπάρξει ποτέ
να μας χωρίσει ανεξέλεγκτα να έχουμε
τόσα πολλά από τους ενώνοντες, σε
μία κοινή προσπάθεια για κάθε
καύση για το Αβελόκωπο. Δεί-
χνουν να υπάρχουν μικρότερες, πελα-
τα, θυμίζοντας μεταξύ μας. Δεί-
χνουν σε ποιο. - Αντίθετα μας
αποδυναμώνουν
και πολύ βέρφει συγκαταληπτικά
Με ποση εκτίμησή & αγάπη
Κωστάς. Φ. Νουτσός

Ηχοκωδίκος 19.9.92

Αγαθή Αριστομένη, έρω και
άρα, διάβασα το βιβλίο σου, "ΗΘΗ ΚΑΙ
ΕΘΙΜΑ" στο χωριό Ασημοχώρι Κονίτσας
και εί ευχαίρω, για την προσήαση σου
να αναθανάσεις την ζωή και τις πα-
ραδόσεις του χωριού όπως τις κληρονο-
μήσαμε από τους προγόνους μας.

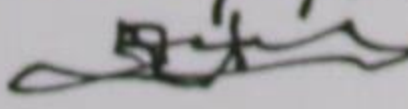
Ξ' ευχαριστώ για την φιλόφρονα άφιξη
ση που μου έκανες και ήτις να δώσω κά-
ποια κριτική του βιβλίου, διαπριοδικό
Κονίτσα, ή είναι ή ημερωτική έστια.

Ήνω ήτις, γιατί, όπως βίηεις δυσκοιύομαι
να γράψω, αφού το χρι μου πρέει.

Με την ευκαιρία είς αποπύω και το δικό
μου βιβλιο-έσπορα και παραδόσεις της ηυρ-
εάτης - με την ήχη να βροδούν νεώπερά
μας να ασχοιηδούν με τη λαογραφία των χω-
ριών μας με το ίδιο πάθος το δικό μας.

Ξε ημροφορώ ότι πωτώνται ήδη, το δικό
προ βιβλιο μου Σύνμικτα της επαρχίας
Κονίτσας. Η αίρα προς το παρόν και δά τα ηούμε
όταν συναντιδούμε προσωπικά.

Με εκτίμηση

 Ι. Μυρομιάλης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Σελίς	2	Εισαγωγή
"	2	Το Λισκάτσι
"	10	Ἡθῆ και ἔθιμα του χωριού
"	13	Τα προζύμια των αρραβώνων
"	19	Τα αρραβωνιάσματα
"	30	Το ράψιμο των προικιών
"	34	Τα τραγούδια μερικά λόγια
"	35	Τα τραγούδια της νύφης - αρχή -
"	41	Μέχρι εδώ συνέχεια τα νυφιάτικα τραγούδια
"	42	Η εβδομάδα του Γάμου , Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη
"	46	Στο σπίτι της νύφης
"	47	Στο σπίτι του γαμπρού
"	51	Στο σπίτι του γαμπρού , Παρασκευή - Σάββατο
"	55	Στο σπίτι της νύφης Κυριακή του γάμου
"	64	Στο σπίτι του γαμπρού Κυριακή του γάμου
"	85	Τα ντολιά (Στο τραπέζι του γαμπρού)
"	99	Τα πιετρόφια (Στο τραπέζη της νύφης)
"	103	Την πρώτη Κυριακή μετά το γάμο
"	187	Λίγα λόγια συμπληρωματικά
"	189	Η γιορτή των παιδιών (Ο λάζαρος)
"	197	Το καινούργιο χωριό
"	203	Ο Ε π ί λ ο γ ο ς .-

----- . -----

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Σελίς 34

Τραγούδι		Σελίς	
I	Κόρη μου ποιός σε στόλισε	34	
"	2 Μιά θάλασσα βαθειά - βαθειά	35	"
"	3 Φεύγω κλαίγοντας	35	"
"	4 Τρέμει ο ήλιος βασιλεύει	35	"
"	5 Περιβολίτσι φουντωτό	36	"
"	6 Όλοι μ'έδειωχναν	36	"
"	7 Κι' άει συντροφισές μου	36	"
"	8 Έβγα Μάννα να ιδείς τον ήλιο	37	"
"	9 Αητός την κάρη ν'άρπαξε	37	"
"	10 Μεσ την Αγιά Παρασκευή	37	"
"	11 Λάμπει ο ήλιος στην Ανατολή	38	"
"	12 Τι στέκεις μήλο κόκκινο	38	"
"	13 Που πας μικρούλα δε μας λες	38	"
"	14 Στη μέση απ' τη θάλασσα	38	"
"	15 Πέρδικα , περιστέρα μου	39	"
"	16 Μεσ τον απέρα Μαχαλά	39	"
"	17 Η Κόρη πάει για νερό	39	"
"	18 Αφήνω γειά , ν'αφήνω γειά	40	"
Τραγούδια Τραπεζιού (καθιστικά)			
"	I Φάτε και πιέστε βρε παιδιά	105	"
"	2 Μεσ τον Αηλιά στον πλάτανο	105	"
"	3 Σύντας θελήσει Αφέντη μου	105	"
"	4 Σαράντα πέντε λεμονιές	106	"
"	5 Καλή καρδιά	106	"
"	6. Όλα τα καράβια πάνε	107	"
"	7 Κάτω στα δασιά πλατάνια	107	"
"	8 Χαριτωμένη συντροφιά	108	"
"	9 Παληκάρια Σουμπετούσαν	108	"
"	10 Τρώτε για να πίνουμε	109	"
"	11 Σε τούτη τάβλα πούμαστε	109	"

Κατ' Εξουχίαν	Τίτλος	Αριθμός	Σημειώσεις
34	Κέντρον των Ελλήνων εκτός Ελλάδος	1	
35	Επισημογραφία Ελλήνων - Παλαιά	2	
36	Ελληνική Αποστολή	3	
37	Ελληνική Αποστολή	4	
38	Επισημογραφία Ελλήνων	5	
39	Επισημογραφία Ελλήνων	6	
40	Επισημογραφία Ελλήνων	7	
41	Επισημογραφία Ελλήνων	8	
42	Επισημογραφία Ελλήνων	9	
43	Επισημογραφία Ελλήνων	10	
44	Επισημογραφία Ελλήνων	11	
45	Επισημογραφία Ελλήνων	12	
46	Επισημογραφία Ελλήνων	13	
47	Επισημογραφία Ελλήνων	14	
48	Επισημογραφία Ελλήνων	15	
49	Επισημογραφία Ελλήνων	16	
50	Επισημογραφία Ελλήνων	17	
51	Επισημογραφία Ελλήνων	18	
52	Επισημογραφία Ελλήνων	19	
53	Επισημογραφία Ελλήνων	20	
54	Επισημογραφία Ελλήνων	21	
55	Επισημογραφία Ελλήνων	22	
56	Επισημογραφία Ελλήνων	23	
57	Επισημογραφία Ελλήνων	24	
58	Επισημογραφία Ελλήνων	25	
59	Επισημογραφία Ελλήνων	26	
60	Επισημογραφία Ελλήνων	27	
61	Επισημογραφία Ελλήνων	28	
62	Επισημογραφία Ελλήνων	29	
63	Επισημογραφία Ελλήνων	30	
64	Επισημογραφία Ελλήνων	31	
65	Επισημογραφία Ελλήνων	32	
66	Επισημογραφία Ελλήνων	33	
67	Επισημογραφία Ελλήνων	34	
68	Επισημογραφία Ελλήνων	35	
69	Επισημογραφία Ελλήνων	36	
70	Επισημογραφία Ελλήνων	37	
71	Επισημογραφία Ελλήνων	38	
72	Επισημογραφία Ελλήνων	39	
73	Επισημογραφία Ελλήνων	40	
74	Επισημογραφία Ελλήνων	41	
75	Επισημογραφία Ελλήνων	42	
76	Επισημογραφία Ελλήνων	43	
77	Επισημογραφία Ελλήνων	44	
78	Επισημογραφία Ελλήνων	45	
79	Επισημογραφία Ελλήνων	46	
80	Επισημογραφία Ελλήνων	47	
81	Επισημογραφία Ελλήνων	48	
82	Επισημογραφία Ελλήνων	49	
83	Επισημογραφία Ελλήνων	50	
84	Επισημογραφία Ελλήνων	51	
85	Επισημογραφία Ελλήνων	52	
86	Επισημογραφία Ελλήνων	53	
87	Επισημογραφία Ελλήνων	54	
88	Επισημογραφία Ελλήνων	55	
89	Επισημογραφία Ελλήνων	56	
90	Επισημογραφία Ελλήνων	57	
91	Επισημογραφία Ελλήνων	58	
92	Επισημογραφία Ελλήνων	59	
93	Επισημογραφία Ελλήνων	60	
94	Επισημογραφία Ελλήνων	61	
95	Επισημογραφία Ελλήνων	62	
96	Επισημογραφία Ελλήνων	63	
97	Επισημογραφία Ελλήνων	64	
98	Επισημογραφία Ελλήνων	65	
99	Επισημογραφία Ελλήνων	66	
100	Επισημογραφία Ελλήνων	67	
101	Επισημογραφία Ελλήνων	68	
102	Επισημογραφία Ελλήνων	69	
103	Επισημογραφία Ελλήνων	70	
104	Επισημογραφία Ελλήνων	71	
105	Επισημογραφία Ελλήνων	72	
106	Επισημογραφία Ελλήνων	73	
107	Επισημογραφία Ελλήνων	74	
108	Επισημογραφία Ελλήνων	75	
109	Επισημογραφία Ελλήνων	76	
110	Επισημογραφία Ελλήνων	77	
111	Επισημογραφία Ελλήνων	78	
112	Επισημογραφία Ελλήνων	79	
113	Επισημογραφία Ελλήνων	80	
114	Επισημογραφία Ελλήνων	81	
115	Επισημογραφία Ελλήνων	82	
116	Επισημογραφία Ελλήνων	83	
117	Επισημογραφία Ελλήνων	84	
118	Επισημογραφία Ελλήνων	85	
119	Επισημογραφία Ελλήνων	86	
120	Επισημογραφία Ελλήνων	87	
121	Επισημογραφία Ελλήνων	88	
122	Επισημογραφία Ελλήνων	89	
123	Επισημογραφία Ελλήνων	90	
124	Επισημογραφία Ελλήνων	91	
125	Επισημογραφία Ελλήνων	92	
126	Επισημογραφία Ελλήνων	93	
127	Επισημογραφία Ελλήνων	94	
128	Επισημογραφία Ελλήνων	95	
129	Επισημογραφία Ελλήνων	96	
130	Επισημογραφία Ελλήνων	97	
131	Επισημογραφία Ελλήνων	98	
132	Επισημογραφία Ελλήνων	99	
133	Επισημογραφία Ελλήνων	100	

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	12	Σήκω Μαργιόλα μ' απ' τη γή	Σελίς	109
"	13	Μη με δέρνεις Μάννα	"	110
"	14	Ένα παληκαράκι	"	110
"	15	Με τούτην Ασημόκουπα	"	110
"	16	Έκανα πως έκανα	"	111
"	17	Κόρη που πάνεις για νερό	"	111
"	18	Όλα τα δέντρα της αυλής	"	111
"	19	Όλη τη νύχτα περβατώ	"	111
"	20	Γεννάρης και Χινόπωρο	"	111
"	21	Βουλιούμαι μιά - βουλιούμαι δυό	"	112
"	23	Η Αρχοντοπούλα	"	113
"	24	Γιάννη μου το μαντήλι σου	"	113
"	25	Σαράντα πέντε Κυριακές	"	113
"	26	Οι Κλέφτες	"	114
"	27	Η κόρη με τα λιανά κουμπιά	"	114
"	28	Τρικαλινή μου πέρδικα	"	114
"	29	Βεργινάδα	"	115
"	30	Βασιλαρχόντισσα	"	115
"	31	Ρούσσα η πέρδικα	"	115
"	32	Ο Δυόσμος κι' ο βασιλικός	"	115
"	32α	Δεσπούλα μ' τι μας κάκιωσες	"	116
"	33	Έλιε μου ολόλαμπρε	"	116
"	34	Πως λάμπει ο ήλιος Λιάκαινα	"	116
"	35	Μπακάλισσα με τις εληές	"	116
"	36	Μαύρα μου χελιδόνια	"	117
"	37	Κυρά Γιαννούλα	"	117
"	38	Τ' έχεις μπρε Γεράλαφε	"	117
"	39	Θα σε ρωτήσω πεθερά	"	118
"	40	Μπαίνω μες τ' αμπέλι	"	118

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	41	Τίποτα δεν εζήλεσα	Σελίς	118
"	42	Για δες εκείνο το βουνό	"	119
"	43	Η Διαμαντούλα	"	119
"	44	Η Αναστασιά	"	119
"	45	Μια λυγερή τραγούδαγε	"	120
"	46	Πέντε - δέκα θλαχοπούλες	"	120
"	47	Εψές με την αστροφεγγιά	"	120
"	48	Απόψε τα μεσάνυχτα	"	121
"	49	Τρείς Σταυραετοί	"	121
"	50	Τ' αδρέρφια σχίζουν τα βουνά	"	121
"	51	Ο Πασσιόμπεης	"	122
"	52	Τρειομερίτικος γαμπρός	"	122
"	53	Εψές βγήκα να σεργιανίσω	"	123
"	54	Τι σούπα και μου κάκιωσες	"	123
"	55	Σήμερα άσπρος ουρανός	"	123
"	56	Εσύ διαβάτη που παιρνάς	"	124
"	57	Η Μάγνα	"	124
"	58	Μία Εβραιοπούλα	"	124
"	59	Αλησμονώ και χαίρομαι	"	124
"	60	Ένας Πασσιάς καθότανε	"	124
"	61	Μη με μαλώνεις Γιώργενα	"	125
"	62	Πέρα σε κείνο το βουνό	"	125
"	63	Τι να της κάνω της καρδιάς	"	126
"	64	Ο Γιάννος παιρνοδιάβαινε	"	126
"	65	Ποιός θέλει να πάει στην ξενητειά	"	126
"	66	Βγήκαν οι θλάχοι στα βουνά	"	126
"	67	Ένας Δερβίσης διάβαινε	"	127
"	68	Θέλω να στο κόρη μ'	"	127

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	70	Γλώσσα μου γλυκειά μου γλώσσα	Σελίς	128
"	71	Τον καιρό που σ' αγαπούσα	"	128
"	72	Μες την πλατεία του χωριού	"	128
"	73	Του Λάμπρου το τραγούδι	"	129
"	74	Την ξενητειά βαρέθηκα	"	129
"	75	Κάτω στην άσπρη πέτρα	"	129
"	76	Τα τρία αδέρφια	"	130
"	77	Ψες - προψές απέρασα	"	130
"	78	Για έμπα φίλε στο χορό	"	130
"	79	Μια θλάχα ν'εροβόλαγε	"	130
"	80	Νεραντζούλα φουντωτή	"	131
"	81	Αφήνω γειά στις όμορφες	"	131
"	82	Στο δικό μου παραθύρι	"	131
"	83	Πωγωνίσια και στοιχάκια	"	132
"	84	Λενίτσα μου τον άντρα σου	"	132
"	85	Η τρυγόνα	"	132
"	86	Ψές είδα στ' όνειρό μου	"	132
"	87	Από μικρός στα γράμματα	"	132
"	88	Πρωϊ - πρωϊ σε είδα	"	133
"	89	Κάτω στην Αγιά Μαρίνα	"	133
"	90	Πάρε Μαιώ μ' τη ρόκα σου	"	133
"	91	Τρία καλά είναι στο ντουνιαά	"	134.-
"	92	<u>Τραγούδια... του γάμου...-</u>		
"	1	Ευχή σου με πατέρα μου	Σελίς	134
"	2	Ζύμωσε μάννα μ' ζύμωσε	"	134
"	3	Κέρνα πατέρα κέρνα	"	134
"	4	Δείπνα πατέρα μ' δείπνα	"	135
"	5	Κύριε μ' και ποιός τον κάνει	"	135
"	6	Λούζεται τ' αρχοντόπουλο	"	135

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	7	Συνάγκαζε Μπαρμπέρ Πασσά	Σελίς	136
"	8	Ξύπνα Μπερμπιλωμάτα μου	"	136
"	9	Κάτω στο δαφνοπόταμο	"	136
"	10	Απάνω στην τριανταφυλλιά	"	136
"	11	Προς την κίνησαν το δρόμο	"	136
"	12	Δεν ήρθε τ'αρχοντόπουλο	"	137
"	13	Δω είναι μια κοντή	"	137
"	14	Και συ καλέ μου Μπράτιμε	"	137
"	15	Έβγα Μάννα να δεις τον ήλιο	"	137
"	16	Ευχή σου με Μαννούλα μου	"	138
"	17	Αφήνω γειά , αφήνω γειά	"	138
"	18	Σταθήτε παληκάρια , σταματήστε	"	138
"	19	Όλα τα πουλάκια ζυγά - ζυγά	"	138
"	23	Πάει μονός κι ήρθε ζευγάρι	"	139
"	24	Εκκλησιά μου φουντωτή	"	139
"	25	Κι'η Μάννα του κυρ' γαμπρού	"	139
"	26	Έβγα κυρά και πεθερά	"	139
"	27	Έβγα πεθερά στη σκάλα	"	139
"	28	Καλησπέρα γειτόνισες	"	139
"	27	Κόρη μ'πούσαι στον αργαλειό	"	140
"	28	Δεν ήρθε τ'αρχοντόπουλο	"	140
"	29	Αε κάτσει να φάει ας κάτσει να πιεί	"	140
"	30	Έχετε γειά γειτόνισες	"	140
"	31	Αφήνω γειά Μαννούλα μου	"	140
		<u>Τραγούδια χορευτικά κοριτσιών</u>		
		<u>Στ'Αλώνια του χωριού - Γυναικών</u>		
Τραγούδι	1	Κόκκινο γλυκό μου μήλο	Σελίς	141
"	2	Ένα πουλί θαλασσινό	"	141

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	3	Ένα κομμάτι σύννεφο	Σελίς	141
"	4	Μ' δούλεγε η Μάννα μου	"	142
"	5	Κούπα Μπερμπιλιένια	"	142
"	6	Εσείς παιδιά Κλεφτόπουλα	"	142
"	7	Στην πόρτα σου, στ' αλώνι σου	"	143
"	8	Μωρή Πανάγιω μου	"	143
"	9	Δόσμου Μάννα την ποδιά μου	"	143
"	10	Στην πόρτα σου στ' αλώνι σου	"	143
"	11	Τούτο το Καλοκαιράκι	"	144
"	12	Δε στόπα Νικολάκη μου	"	144
"	13	Πήγαινα του ποταμού	"	144
"	14	Μια κοκκινοφορεμένη	"	144
"	15	Πέρα σ' εκείνο το βουνό	"	145
"	16	Εψές μαλώναμαν τα δυό	"	145
"	17	Στα σανίδια - στα σανίδια	"	145
"	18	Πωρ' Δεροπαλίτισσα	"	146
"	20	Στις Αλεξάνδρας το βουνό	"	146
"	21	Όλες οι όμορφες	"	146
"	22	Για δες Λεβέντη πούχουμε	"	147
"	23	Δεν μου βαρούν τα ξένα	"	147
"	24	Η Ζερβοπούλα	"	148
"	25	Μπάτε κορίτσια στο χορό	"	148
"	26	Κάτω στον κάμπο τον πλατύ	"	148
"	27	Ρίνα μου Κατερίνα μου	"	149
"	28	Νάχα νεράντζι νάριχνα	"	149
"	29	Μιά όμορφη γειτόνισσα	"	150
"	32	Ενύχτωσε και βράδυασε	"	150
"	33	Εμπάτε αγόρια στο χορό	"	150
"	34	Τριανταφυλάκι κόκκινο	"	151

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	35	Ένα πουλί θαλασσινό	Σελίς	151
"	36	Κάτω στα πέντε μάρμαρα	"	151
"	37	Σαν παίρνω έναν ανήφορο	"	152
"	39	Όλες οι νειές παντρεύονται	"	152
"	40	Δεν σε θαρούσα ποταμια	"	153
"	42	Σύρε Μάννα πες του Γιάννη	"	152
"	43	Δρόμους και μονοπάτια	"	153
"	44	Μωρή κοντούλα λεμονιά	"	154
"	44	Την πέρδικα την πιάσανε	"	154
"	45	Μη χαλάτε το χορό	"	154
"	46	Βεργούλα μου	"	155
"	46	Η Λεμονιά	"	155
"	47	Βλάχα με λένε βρε παιδί	"	155
"	48	Στην Άμμο - άμμο πηγαινα	"	156
"	49	Ντελή Παππά	"	156
"	50	Ο Κωσταντής	"	157
"	51	Η Αλεξάντρα	"	157
"	52	Βάτους κι' αγκάθια	"	157
"	53	Ο Δήμος	"	158
"	53	Στα ξένα φεύγω	"	158
"	56	Ο Μενούσης	"	159
"	57	Μαρία λεν την Παναγιά	"	159
"	58	Άσπρο τριαντάφυλλο κρατώ	"	160
"	58	Σταυρομάννα μου	"	160
"	58	Τούτο το χειμώνα	"	160
"	59	Η Δημητρούλα	"	160
"	60	Η Χάϊδω	"	161
"	61	Νάτες - νάτες πούρχονται	"	161
"	62	Στη θάλασσα θα πέσω	"	160

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδι	63	Κίνησα ν'άρθω ένα βράδυ	Σελίς	161
"	64	Στου παππά τα παραθύρια	"	162
"	65	Η Ζαχαρούλα	"	162
"	66	Γκούνα - Καραγκούνα	"	162
"	67	Ελενάκι - Ελενάκι	"	163
"	68	Στον Άδη θα καταίβω	"	163
"	69	Στου Παπαλάμπρου την αυλή	"	163
"	70	Καραγκούνα πάει στη βρύση	"	164
"	69	Η Μαλάμω	"	164
"	72	Ποιός είδε τον Αμάραντο	"	165
"	73	Μια λιανή λιανόβεργα	"	164
"	75	Τρείς λαμπαδούλες στο χορό	"	166
"	76	Μηλίτσα πούσαι στο γκρεμό	"	166
"	77	Ν' άσπρο τριαντάφυλλο κρατώ	"	166
"	77	Πήγαινα του ποταμού	"	167
"	78	Βασιλικές μου τρέκλωνε	"	167
"	79	Το κλήμα πώχεις Μάρω μου	"	167
"	80	Τώρα είναι Μάης κι' Άνοιξη	"	167
"	81	Παραγγελικό μου μήλο	"	168
"	83	Η Νταϊλιάνα	"	168
"	84	Βαρέθηκα την ξενητειά	"	169

Τραγούδια Χορευτικά

Με κλαρίνα στα χοροστάσια του χωριού

Α ν δ ρ ώ ν - Γ υ ν α ι κ ώ ν

Χορευτικά	1	Ο Αρβανίτικος	Σελίς	168
"	2	Ο Πληκαδίτικος	"	168
"	3	Ο Νυφιάτικος	"	168
"	4	Η Ξενητειά	"	168
"	5	Ο Αμάραντος	"	168
"	6	Η Αγγέλω	"	168

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Χορευτικά	7	Ο Μπεράτης	Σελίς	168
"	8	Η Πέρδικα	"	168
"	10	Η Ιτιά	"	168
"	11	Ο Σαμαντάκας	"	168
"	12	Οι Κλέφτες	"	168
"	13	Στου Παπαλάμπρου	"	168
"	14	Ο Κωσταντάς	"	168
"	15	Η Αλεξάντρα	"	168
"	16	Ο Λεωνίδας	"	168
"	17	Ο Σεβντάς	"	168
"	18	Η Νταϊλιάνα	"	168
"	19	Ντελή - Παππά	"	168
"	20	Πωγωνήσια	"	168
"	21	Το Πουλάκι	"	168

Συνέχεια χορευτικά

Από άντρες και γυναίκες

Τραγούδι	85	Κύριέ μ' και ποιός τον κάνει	Σελίς	170
"	86	Πάλι τάβαλες	"	170
"	89	Πήγαινα στο δρόμο - δρόμο	"	170
"	90	Ο Δυόσμος κι' ο Βασιλικός	"	171
"	91	Διαμάντω μ' ποιός σε φίλησε	"	171
"	92	Ένας λεβέντης χόρευε	"	171
"	93	Ασημένια αλυσσίδα	"	171
"	94	Ψευδοσερβέναγας	"	172
"	96	Πουλάκι	"	172
"	97	Βασιλικός θα γίνω	"	172
"	98	Σύρε γκιζέρα Αριστείδα μου	"	172
"	99	Δέρβινο και Τσαμουργιά	"	173
"	100	Σταφύλι μου και μοσκοστάφυλο	"	173
"	101	Ανάθεμα ποιός μ' ούριξε	"	173

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τραγούδια	117"	Ξενητεμένο μου πουλί	Σελίς	182
Ντολιά-	118	Τα πήρανε τα πρόβατα	"	183
καθιστικό	119	Ανέβα ψηλά και πλάγιασα	"	183
συνέχεια	120	Της ξενητειάς	"	183
"	121	Έχασα μαντήλι	"	184
"	121	Τριανταφυλλιές μάννα	"	184
"	122	Από πάνω τα καλύβια	"	184
"	123	Για δες εκείνο το βουνό	"	184
"	124	Εγώ ήμουγ τ' αρχοντόπουλο	"	185
"	125	Βουνά μ' για χαμηλώστε	"	185
"	126	Ιτιά - Χορευτικό	"	185
"	127	Τάξε κερί στον 'Αϊλιά	"	186
"	128	Αγγέλ μ' κρένει η Μάννα σου	"	186
"		Η Βασίλω - Χορευτικό	"	186
"		Από το βουνό κατεβαίνω	"	186

===== . =====

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Προσφορά

στην ώρα και πλούσια

βιβλιοθήκη κονίτσας

το κείμενο της Επαρχίας

και την εξέταση

ενοπέριον στο Δημόσιο

ένα βιβλίο που εδόθη

το έτος 1989... και αγορά

των λαογραφικών χωριών

της Επαρχίας κονίτσας.

το προσφέρω με χαρά.

Δεν γνέφα ότι έχομαι αυτό

στην ώρα βιβλιοθήκη

με την

Αγγελική

Ανδρονί

Αριστομένης Γεωργιάκης

Βηχάρα 9

Ιωάννινα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

51128

KON